

మహిళలు

విలువ, ధర్మములు

మహిళ

సదాశివ సమారంభం

గురు దక్షిణామూర్తి

గురు వేదవ్యాస మహర్షి

గురు కౌతిక మహర్షి

గురు నారద మహర్షి

గురు వాల్మీకి మహర్షి

గురు శిక్షవృక్ష

శంకరాచార్య మధ్యమాం

గురు దత్తాత్రేయ

గురు బాలాఢీ

గురు గోరమ బుద్ధ

గురు ఆదిశంకరాచార్య

గురు రామానుజాచార్యులు

గురు జ్ఞానేశ్వర్

గురు రవిదాస్

గురు కబీర్ దాస్

గురు చైతన్య మహా ప్రభువు

గురు నానక్

గురు రాఘవేంద్ర స్వామి

గురు పీఠప్రభాకర స్వామి

యోగి పరమహంస

అస్మదాచార్య పర్యంతం

గురు త్రిలింగ స్వామి

గురు లాహిరీ మహాశయి

గురు రామకృష్ణ పరమహంస, అమ్మ శారదాదేవి

గురు వివేకానంద

గురు పోయి బాలా

గురు ఆరబింద్

గురు రమణ మహర్షి

గురు యోగానంద

గురు చక్రవర్తి ప్రభుపాద

గురు మళయాళస్వామి

గురు విద్యాప్రకాశానందగిరి

గురు చంద్రశేఖర పరమారాధ్య

వందే గురుపరంపరాం...

నన్ను “నేను” తెలుసుకోవటానికి

నన్ను “నేను” మార్పుకోవటానికి

“నేను” గా ఉండటానికి

మరియు అత్యుత్తమ జీవన విధానానికి

కావలసిన భక్తి,జ్ఞాన,కర్మ,ధర్మ సమాచారం ఒకేచోట తెలుగులో ఉచితంగా!

సాధారణంగా వేదాంతం తెలుసుకోవాలనే కోరిక వుంటుంది, కాని గ్రంథాలు అందుబాటులో లేవు. ఇంకొకరి దగ్గర గ్రంథాలు వుంటాయి, కాని జిజ్ఞాసువులకి ఎక్కడ ఉన్నవో తెలియదు. అలాగే కొన్ని లైబ్రరీ లో కొన్ని రకాల పుస్తకాలు మాత్రమే లభ్యం అవుతున్నాయి, అంతేగాక విలువైన గ్రంథాలు సరైన సంరక్షణ లేక కనుమరుగైపోతున్నాయి, కనుక మన అందరి కోసం భారత ప్రభుత్వం పురాతన ఆధ్యాత్మిక గ్రంథాలను సంరక్షించే నిమిత్తం ఎంతో శ్రమతో కంప్యూటరీకరణ ద్వారా ఒక చోట చేర్చుతూ ఆన్ లైన్ చేయటం జరిగింది. ఇటువంటి విలువైన జ్ఞాన సంపదను మరింత సులభంగా అందుబాటులోకి తీసుకురావటానికి సాయి రామ్ సేవక బృందం ఉడతా భక్తి గా ఇప్పటివరకే దాదాపు 5000 పుస్తకాలను వివిధ వర్గాలుగా విభజించి PDF(eBOOK) రూపంలో ఆన్ లైన్ లో ఉచితంగా అందించటం జరిగింది. కనుక ప్రతి ఒక్కరు ఈ సదవకాశాన్ని సద్వినియోగం చేసుకోగలరు. ఇందుకు సహాయం అందించిన భారత ప్రభుత్వపు వెబ్ సైట్(డిజిటల్ లైబ్రరీ అఫ్ ఇండియా <http://www.new.dli.ernet.in>), ఆర్కైవ్ వెబ్ సైట్(<https://archive.org>), గూగుల్ వెబ్ సైట్(<https://www.google.co.in>), మైక్రోసాఫ్ట్ వెబ్ సైట్(<http://www.microsoft.com>) కు మేము ఋణపడివున్నాము.అలాగే ఇటువంటి బృహత్తర కార్యక్రమానికి పెద్ద మొత్తం లో గ్రంథాలను అందించిన తిరుమల తిరుపతి దేవస్థానమునకు కూడా మనం ఋణపడివున్నాము. సాయి రామ్ సేవక బృందం కోరుకొనేది ఒక్కటి, ప్రతి ఇల్లు ఆధ్యాత్మిక జ్ఞాన గ్రంథాలతో నిండిపోవాలన్నదే మా కోరిక.

ఈ గ్రంథాలను ఉచితంగా ఆన్ లైన్ లో చదువుటకు, దిగుమతి(డౌన్లోడ్) చేసుకొనుటకు గల మార్గాలు:

- 1) భారత ప్రభుత్వపు వెబ్ సైట్: <http://www.new.dli.ernet.in> లేక <http://www.dli.ernet.in>
- 2) సాయి రామ్ వెబ్ సైట్: <http://www.sairealattitudemanagement.org>
- 3) సాయి రామ్ గూగుల్ సైట్: <https://sites.google.com/site/sairealattitudemanagement>
- 4) ఆర్కైవ్ వెబ్ సైట్: <https://archive.org/details/SaiRealAttitudeManagement>

ఈ జ్ఞాన యజ్ఞం పై గల సలహాలు,సూచనలకు సేవక బృందాన్ని సంప్రదించుటకు: sairealattitudemgt@gmail.com

సాయి రామ్ భక్తి,జ్ఞాన సమాచారం: <https://www.facebook.com/SaiRealAttitudeManagement>

సాయి రామ్ భక్తి,జ్ఞాన సంబంధ వీడియోలు: <https://www.youtube.com/user/sairealattitudemgt>

ఈ జ్ఞాన యజ్ఞంలో ప్రతి ఒక్కరు పాల్గొని, ఈ అవకాశాన్ని సద్వినియోగం చేసుకొని,మీరు సంతృప్తులైతే మరొక సాధకునికి, జిజ్ఞాసువులకు మార్గం చూపించగలరని ఆశిస్తున్నాము. మీరు చదువుకోవటంలో ఏమైనా ఇబ్బంది కలిగితే సేవక బృందంను సంప్రదించగలరు. ఒకవేళ మా సేవలో ఏమైన పొరపాటు వస్తే మన్నించగలరు.

ఈ గ్రంథపు భారత ప్రభుత్వ డిజిటల్ లైబ్రరీ గుర్తింపు సంఖ్య: 2020120029326

గమనిక: భక్తి,జ్ఞాన ప్రచారార్థం ఉచితంగా eBook రూపంలో భారత ప్రభుత్వపు సహాయంతో ఇవ్వడం జరిగింది. ఈ గ్రంథముపై వ్యాపార,ముద్రణ హక్కులు రచయిత,పబ్లిషర్స్ కి గలవు, కనుక వారిని సంప్రదించగలరని మనవి చేసుకొంటున్నాము.

SaiRealAttitudeManagement(SAI RAM) - సాయి నిజ వ్యక్తిత్వ నిర్వహణ(సాయి రామ్)

* సర్వం శ్రీ సాయినాథ పాద సమర్పణమస్తు *

భారత ప్రభుత్వపు వెబ్ సైట్ - డిజిటల్ లైబ్రరీ అఫ్ ఇండియా

<http://www.new.dli.ernet.in>

Digital Library of India: Inc. X

www.new.dli.ernet.in

Digital Library of India

Hosted by: Indian Institute of Science, Bangalore in co-operation with
CMU, IIT-H, NSF, ERNET and MCIT for the Govt. of India and 21 major participating centres.

Home Vision Mission Goals Benefits Content Selection Current Status People Funding Copyright Policy FAQ RFP

Books Journals
Newspapers
Palm-Leaves (Manuscripts)

Title:

Author:

Year: to

Subject: Any Subject

Language:

Scanning Centre: Any Centre

[Presentations and Report](#)
[Statistics Report](#)
[Status Report](#)
[Feedback](#) | [Suggestions](#) |
[Problems](#) | [Missing links or](#)
[Books](#)

Click [here](#) for PDF collection
DLI MIRROR at IUCAA Data Center PUNE

For the first time in history, the Digital Library of India is digitizing all the significant works of Mankind.

[Click Here to know More about DLI](#) ^{New!}

Books	Journals	Newspapers	Manuscripts
<ul style="list-style-type: none"> Rashtrapati Bhavan CMU-Books Sanskrit TTD Tirupathi Kerala Sahitya Akademi	<ul style="list-style-type: none"> INSA	<ul style="list-style-type: none"> Times of India Indian Express The Hindu Deccan Herald Eenadu Vaartha	<ul style="list-style-type: none"> Tamil Heritage Foundation AnnaUniversity ^{New!}

Title Beginning with.

A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K	L	M	N	O	P	Q	R	S	T	U	V	W	X	Y	Z
---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---

Author's Last Name

A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K	L	M	N	O	P	Q	R	S	T	U	V	W	X	Y	Z
---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---

Year

1850-1900	1901-1910	1911-1920	1921-1930	1931-1940	1941-1950	1951-
-----------	-----------	-----------	-----------	-----------	-----------	-------

Subject

Astrophysics	Biology	Chemistry	Education	Law	Mathematics	Mythology	Religion	For more subjects...
--------------	---------	-----------	-----------	-----	-------------	-----------	----------	----------------------

Language

Sanskrit	English	Bengali	Hindi	Kannada	Marathi	Tamil	Telugu	Urdu
----------	---------	---------	-------	---------	---------	-------	--------	------

అతి విశిష్టం ఈ దానం!

స్వామి వివేకానంద

“దానాలలోకెల్లా ఆధ్యాత్మిక విద్యాదానం చాలా శ్రేష్ఠమైంది! దాని తరువాతిది లౌకిక జ్ఞానదానం, ప్రాణదానం, అన్నదానం” అని వ్యాసమహర్షి చెప్పారు.

మన ఆధ్యాత్మిక జ్ఞానం భారతదేశ హద్దులలో నిలిచి పోకూడదు. లోకమంతటినీ ఆవరించాలి! ఇలా లోకవ్యాప్తమైన ధర్మప్రచారాన్ని మన పూర్వులు చేశారు. హైందవ వేదాంతం ఎన్నడూ ఈ దేశం దాటి పోలేదని చెప్పేవారూ, మతప్రచారార్థం తొలిసారిగా, పరదేశాలకు వెళ్ళిన సన్యాసిని నేనే అని చెప్పేవారూ, తమ జాతిచరిత్ర నెరుగని వారే! ఇలాంటి సంఘటనలు ఎన్నోసార్లు జరిగాయి. అవసరమైనప్పుడల్లా, భారతీయ ఆధ్యాత్మిక జ్ఞానప్రవాహం వెల్లువలా లోకాన్ని ముంచెత్తుతూ వచ్చింది.

రాజకీయ ప్రచారాన్ని రణగొణధ్వనులతో, యోధులతో సాగించవచ్చు. అగ్నిని కురిపించి, కత్తిని జళిపించి, లౌకిక జ్ఞానాన్నీ సంఘనిర్మాణ విజ్ఞానాన్నీ విరివిగా ప్రచారం చేయవచ్చు. కానీ ఆధ్యాత్మిక జ్ఞానదానం కళ్ళకు కనిపించకుండా, చెవులకు వినిపించకుండా కురుస్తూ, రోజూ పువ్వుల రాసుల్ని వికసింపజేసే మంచులాగా నిశ్శబ్దంగా జరగవలసి ఉంది. భారతదేశం నిరాడంబరంగా, లోకానికి మళ్ళీ మళ్ళీ చేస్తూ వచ్చిన దానమిదే!

మిత్రులారా! నేను అవలంబించే విధానాన్ని తెలియజేస్తాను వినండి. భారతదేశంలోనూ, ఇతర దేశాల్లోనూ మన పారమార్థిక ధర్మాలను బోధించడానికి తగినవారుగా మన యువకుల్ని తయారు చేయడానికై భారతదేశంలో కొన్ని సంస్థలను నెలకొల్పాలి! ఇప్పుడు మనకు కావలసింది బలిష్ఠులు, జవసంపన్నులు, ఋజువర్తనులు, ఆత్మ విశ్వాసపరులు అయిన యువకులు. అలాంటి వారు నూరుమంది దొరికినా, ప్రపంచం పూర్తిగా పరివర్తన చెందగలుగుతుంది!!

ఇచ్చాశక్తి తక్కిన శక్తులన్నీ కన్నా బలవత్తరమైంది. అది సాక్షాత్తూ భగవంతుని దగ్గరి నుండి వచ్చేదే కాబట్టి దాని ముందు తక్కినదంతా లొంగిపోవలసిందే. నిర్మలం, బలిష్ఠం అయిన ‘ఇచ్చ’ (సంకల్పం) సర్వశక్తిమంతమైంది. దానిలో మీకు విశ్వాసం లేదా? ఉంటే మీ మతంలోని మహోన్నత ధర్మాలను ప్రపంచానికి బోధించడానికై కంకణం కట్టుకోండి. ప్రపంచం ఆ ధర్మాల కోసమై ఎదురుచూస్తోంది. అనేక శతాబ్దాలుగా ప్రజలకు క్షుద్రసిద్ధాంతాలు నేర్పడం జరిగింది. వారు వ్యర్థులని ప్రపంచమంతటా బోధలు జరిగాయి. ఎన్నో శతాబ్దాల నుండి వారు ఈ బోధనల వల్ల భయభ్రాంతులై, పశుప్రాయులైపోతున్నారు. తాము ఆత్మస్వరూపులమనే మాటను వినడానికైనా వారెన్నడూ నోచుకోలేదు. “నీచాతినీచుడిలో కూడా ఆత్మ ఉంది. అది అమృతం, పరమ పవిత్రం, సర్వశక్తిమంతం, సర్వవ్యాపకమైనది” అని వారికి ఆత్మను గురించి చెప్పండి. వారికి ఆత్మవిశ్వాసాన్ని ప్రసాదించండి. ❖

మూలం: శ్రీ రామకృష్ణ ప్రభ - ఫిబ్రవరి 2014

మహిళ

ఆంధ్రప్రదేశ్ సాహిత్య అకాడమీ

పదవ రచయిత్రుల మహాసభల

సాహిత్య సంచిక

ప్రచురణ

ఆంధ్రప్రదేశ్ సాహిత్య అకాడమి
కళాభవన్ - సైఫాబాదు,
హైదరాబాదు.4

8. నేటి కథ - తీరుతెన్నులు
-కె. వసుంధరాదేవి ... 49
9. నేటి నవల - రచయిత్రుల రచనలలో అవాస్తవికత
-ఐ. వి. ఎన్. ఆచ్యుతవల్లి ... 61
10. నేటి నవల - రచయిత్రులు
-కుమారి జె. వి. సుబ్బలక్ష్మి ... 65
11. నవలలు - రచయిత్రుల దృక్పథం
-డా॥ రావి భారతి ... 68
12. సినిమాలు - సంఘంపై వాని ప్రభావం
-కోడూరి లీలావతీదేవి ... 78
13. సినిమాలు - సామాజిక దృక్పథం
-జె. కిరణ్మయి ... 83
14. సినిమాలు - (సమాజం) మనం
-వి. లీలావతీ రాఘవయ్య ... 91
15. సినిమాలు - సంఘముపై ప్రభావము
-సి. వేదవతి ... 98
16. సంఘము - సినిమాల ప్రభావము
-కొండముది రుక్మిణీదేవి ... 100
17. సినిమాలు - సంఘముపై ప్రభావము
-డా॥ నందివాడ పుతలీకృష్ణమూర్తి ... 116
18. సమాజం మీద సినిమాల ప్రభావం
-డాక్టర్ ఆలూరి విజయలక్ష్మి ... 128

క వి త లు

1. యశోధర
-చోడవంశపు సత్యవతీదేవి ... 128
2. జంగాలు లోకాలు
-డా॥ ఊటుకూరి లక్ష్మీకాంతమ్మ ... 131

3. ఒక్కటే—
—సి. భవాని ... 132
4. ఒక తారక రాలిపోయింది — ఒక మేరువు కూలిపోయింది ...
—శారదా ఆశోకవర్ధన్ ... 134
5. సంస్మృతి
—కొలకలూరి స్వరూపరాణి ... 137
6. నే న్తంః ఆలోచించు
—డా॥ పెళ్ళకూరు జయప్రద ... 138
7. అపుత్రస్య గతిర్నాస్తి
—ఎం. హైమవతి ... 141
8. కవిత — వనిత
—కుమారి జె. వి. సుబ్బలక్ష్మి ... 144
9. ఈ సహరాకు ఏ నమీరాలూ రావు
—ఘంటసాల నిర్మల ... 146
10. పల్లకీ దిగిరా
—శీలా సుభద్రాదేవి ... 148
11. ఎగసిరా
—లక్ష్మీరమణ ... 150
12. హుళక్కి భాస్కరులు
—బుద్ధరాజు సులోచన ... 151
13. భావనాపథంలో
—సి. వేదవతీదేవి ... 155
14. గెలిచాను: నేనే గెలిచాను:
—కె వసుంధరాదేవి ... 157
15. కోయిలా — పాడవే
—డా॥ వాసాప్రభావతి ... 159

తొలి పలుకు

1980 జూన్ లో మచిలీపట్నంలో ఆంధ్రప్రదేశ్ సాహిత్య అకాడమీ తెలుగు రచయిత్రుల మహాసభలను నిర్వహించింది. తెలుగు దేశంలోని పలు ప్రాంతాలనుంచి రచయిత్రులు పాల్గొన్నారు. ఆంధ్రప్రదేశ్ హైకోర్టు న్యాయ మూర్తులు శ్రీమతి అమరేశ్వరిగారు ఈ సభలను ప్రారంభించినారు. విజయవాడ మాంబీస్సోరి మహిళా కళాశాల ప్రిన్సిపాల్ శ్రీమతి వి. కోదేశ్వరమ్మ అధ్యక్షత వహించినారు. ఈ మహాసభల సందర్భంగా అకాడమి ప్రచురణల ప్రదర్శనను అకాడమి ఉపాధ్యక్షులు శ్రీ దేవులపల్లి రామానుజరావుగారు ప్రారంభించినారు. అకాడమీ అధ్యక్షులు డాక్టర్ బెజవాడ గోపాలరెడ్డిగారు సభలలో పాల్గొని తమ అభీష్టులను అందించినారు.

మచిలీపట్నం పురమందిరంలో ఈ ఉత్సవాలు మూడు రోజుల పాటు జరిగినవి. చర్చా గోష్ఠులు, కవయిత్రీ సమ్మేళనం సభలకు ఎంతో ప్రాముఖ్యాన్ని సంతరించిపెట్టినవి.

గోష్ఠా సందర్భంగా రచయిత్రులు చదివిన వ్యాసాలను, కవయిత్రీ సమ్మేళనంలో చదివిన కవితలను సాధ్యమైనంతవరకు సేకరించి 'మహిళ' అనే సాహిత్య సంచికగా మలచి తెలుగు పాఠకలోకానికి అందిస్తున్నాము. వ్యాసాలను, కవితలను అందజేసిన రచయిత్రులకు, కవయిత్రులకు మా కృతజ్ఞతలు.

మచిలీపట్నంలోని స్పందన సాహితీ సమాఖ్యవారి సహకారంతో ఈ సభలు జయప్రదంగా నిర్వహింపబడినవి. ఆహ్వాన సంఘాధ్యక్షులు శ్రీమతి ఎ. ఇందిరా రెడ్డిగారికి, ఆహ్వాన సంఘ కార్యదర్శి శ్రీమతి అక్కల సరస్వతీ బాబూరావుగారికి, స్పందన సాహితీ సమాఖ్య కార్యదర్శి, శ్రీ గుత్తికొండ సుబ్బారావుగారికి ధన్యవాదాలు.

ఇరివెంటి కృష్ణమూర్తి

కార్యదర్శి.

ఆంధ్రప్రదేశ్ సాహిత్య అకాడమి రచయిత్రుల సలహాసంఘ సభ్యులు

1. డాక్టర్ ఊటుకూరి లక్ష్మీకాంతమ్మ (కన్వీనర్)
2. డాక్టర్ తెన్నేటి హేమలత
3. డాక్టర్ నాయని కృష్ణకుమారి
4. డాక్టర్ పి. యశోదారెడ్డి
5. శ్రీమతి బి. లక్ష్మీకాంతమ్మ
6. డాక్టర్ సి. ఆనందారామం
7. శ్రీమతి కొండముది రుక్మిణీదేవి
8. శ్రీమతి కోడూరి లీలావతీదేవి
9. శ్రీమతి యస్. శమంతకమణి కృష్ణమోహన్
10. శ్రీమతి యద్దనపూడి సులోచనారాణి
11. శ్రీమతి మాలతీచందూర్
12. శ్రీమతి లలితా పీటర్స్
13. శ్రీమతి శారదా అశోకవర్ధన్
14. శ్రీమతి ఏ. లక్ష్మీరమణ
15. శ్రీమతి పరిమళాసోమేశ్వర్
16. డాక్టర్ రావి భారతి
17. కుమారి వాసిరెడ్డి సీతాదేవి

స్వాగతోపన్యాసము

తెలుగు రచయిత్రుల పదవ మహాసభలకు విచ్చేసిన సాహితీమూర్తులకు సాహితీమిత్రులకు, సాహితీప్రియులకు స్వాగతం !

గత రెండుదశాబ్దాలుగా చారిత్రకంగా పేర్కొనదగిన వివిధ ప్రదేశాల్లో జరిగిన యీ రచయిత్రుల మహాసభలు యిప్పుడు చారిత్రకంగానూ సాంస్కృతికంగానూ చూడమోగాక సాహితీపరంగా బంగారం పండించిన బందరు గడ్డమీద జరుగుతున్న ఎంతో ముదావహం. గతాగతసాహిత్యాలకు వారధిగా నిల్చిన సాహితీమూర్తి చెళ్ళపిళ్ళ స్వామి విహరించిన గడ్డ యిది. శ్రీయుతులు విశ్వనాథ, పింగళి, కాటూరు వంటి మహానుభావులు తెలుగు సాహితీని సేవించి తరించిన భూమి యిది. ఇంకా మధురకవి శ్రీ మల్లాది రామకృష్ణశాస్త్రి, అద్భుత కథాకారుడు, గీత రచయిత శ్రీ పింగళి నాగేంద్రరావు, హాస్యప్రసంగాం శ్రీ జలసూత్రం రుక్మిణీనాథశాస్త్రి యీవూరివారే. నేడు కవులుగా, రచయితలుగా విరాజిల్లుతున్న వారి గురించి ప్రత్యేకం చెప్ప నవసరం లేదు. అందరూ లబ్ధిప్రతిఫులే.

ఇక పోతే, మన దేశంలో మహిళాపాత్ర మొదటినుండి కేవలం కుటుంబ జీవితానికే పరిమితం కాలేదు. భారతీయ సంస్కృతి, రాజకీయ సాహిత్య కళారంగాల్లో స్త్రీకి యివ్వబడిన వున్నతస్థానం అందరికీ తెలుసు. తెలుగుదేశంలో అన్నిరంగాల్లోనూ స్త్రీలు ముందంజవేస్తూనే వున్నారు. నాగమ్మవంటి రాజనీతిజ్ఞులు, రుద్రమ్మవంటి వీరవనితలు, మాంచాల, చానమ్మలవంటి వీరపత్నుల వివరాలు చెప్పనవసరంలేదు. మొల్ల, ముద్దుపళని వంటి సాహితీమూర్తులు తెలుగు సారస్వతాన్ని మరింత శోభాయమానం చేశారు. పదగాభీర్యంతో పెద్దలకు మాత్రమే ముచ్చట చేస్తున్న సాహిత్యాన్ని మొల్ల సామాన్యులస్థాయికి వదల్చింది. సదస్వ శృంగార వచోవైభవంతో తెలుగుసాహిత్య రసలోకాన్ని అలరించింది 'ముద్దుపళని'.

ఇదంతా గతం. ఈ గతం పుజ్యులమైనదే. ఐతే మధ్యయుగాల్లో మహిళల సాహిత్య కృషి కొరవడింది. 'ఎక్కడ శ్రీ గౌరవింపబడుతుందో అక్కడ దేవతలు నాట్యం చేస్తార'ని చెప్పకున్నచోడే శ్రీకి స్వాతంత్ర్యం యివ్వరాదనే ఆంక్ష! అయితే ఈ అవ్యవస్థ ఎక్కువకాలం మనలేదు. ఆధునిక యుగంలో మళ్ళీ అనేకమంది కవయిత్రులు, రచయిత్రులు పుదయించారు. తెలుగు భాష అందచందాల్ని, తెలుగు సోయగాన్ని, సౌకుమార్యాన్ని, సంస్కృతీ సంప్రదాయాలను చక్కగా చిత్రించారు తెలుగు రచయిత్రులు. ఇందులో అతి శయోక్తి లేదు.

ఇది నవలాయుగం. పత్రికలద్వారానేమీ, ప్రచురణకర్తలద్వారానేమీ నేడు అసంఖ్యాకంగా నవలలు వెలువడుతున్నాయి. వీటిలో అనేకం రచయిత్రులవేనంటే చూ, పాఠకలోకాన్ని పుర్రూతలూగిస్తున్నవంటే చూ అతిశయోక్తి కాదు. సామాన్య పాఠకులను యీ నవలలు ఆకర్షించినంతగా మరేదీ ఆకర్షించటం లేదు. చౌకబారు పుస్తకపఠనం నుండి తెలుగు పాఠకులు, ముఖ్యం వనితలు, కొంచెం మంచిపుస్తకాలు చదివే ఆరోగ్యవంతమైన పరిణామాన్ని సాధించగలిగిన నవలారచన చేస్తున్న తెలుగు రచయిత్రులను తప్పక ఆభినందించాలి.

నేటి సభల్లో పాల్గొనేందుకు వచ్చిన రచయిత్రులు ఎవరి ప్రత్యేకతతో వారు, ఎవరి శైలిసంవిధానంతో వారు పాఠకులను ఆకట్టుకున్నవారే. తెలుగు సాహితీలలామను వివిధాలంకారం చేస్తున్న రచయిత్రులందరినీ పేరుపేరునా పేర్కొనటం అసాధ్యమే. ఐనా యీ మహాసభల్లో పుత్రమ రచనారీతుల్ని వెలయించేందుకు, ఆదర్శవంతమైన నిర్ణయాలు తీసుకునేందుకుగాను వివిధ చర్చాగోష్ఠులలో పాల్గొనేందుకు మీరంతా ఒకే వేదికమీదకు రావటం ఎంతో ఆనందించవలసిన విషయం.

పనుల వత్తిడిలోనైనా, రాష్ట్రం నలుమూలలనుండి, పవిత్రమైన సాహిత్యజిజ్ఞాసతో సభల్లో పాల్గొనేందుకు వచ్చిన మీ అందరికీ మా హృదయ పూర్వకమైన స్వాగతం.

ఈ మహాసభలకు ప్రత్యేక అతిథులుగా వచ్చి సభలకు గౌరవం కలిగించిన ఆంధ్రప్రదేశ్ ప్రైకోర్టు న్యాయమూర్తి జస్టిస్ కె. అమరేశ్వరిగారికి, సభలకు అధ్యక్షత వహించేందుకు విచ్చేసిన విజయవాడ మాంటిస్సోరి మహిళా కళాశాల ప్రిన్సిపల్ శ్రీమతి వి. కోదేశ్వరమ్మగారికి ఆహ్వాన సంఘం తరపున ప్రత్యేకం స్వాగతం పలుకుతున్నాను.

మచిలీపట్నంలో ఈ మహాసభలు జరిపేందుకు అనుమతించిన ఆంధ్రప్రదేశ్ సాహిత్య అకాడమీ అధ్యక్షులు డాక్టర్ బెజవాడ గోపాలరెడ్డి, కార్యదర్శి డాక్టర్ ఇరివెంటి కృష్ణమూర్తిగార్లకూ, యితర కార్యవర్గ సభ్యులకూ, సభా నిర్వహణ కార్యక్రమాన్ని వుత్సాహంతో చేపట్టిన మచిలీపట్నం స్పందన సాహితీ సమాఖ్యలకూ, ఆహూతులైన పురప్రముఖులకూ—ఇంకా సోదరీ సోదరులందరికీ ఆహ్వాన సంఘం పక్షాన సుస్వాగతం!

చరిత్రాత్మకమైన మచిలీపట్నంలో, ఈ మహాసభా ప్రాంగణంలో జరిగే సాహిత్యనిర్ణయాలు మన భాషా సాహిత్యాలను తీర్చిదిద్దగలవని, రచనారంగాన్ని మరింత తేజోమయం చేయగలవని, తెలుగు పాఠకలోకాన్ని యింకెంతో ప్రభావితం చేయగలవని ఆశిస్తూ, ఆకాంక్షిస్తూ మరోసారి మీ అందరికీ హృదయ హర్షకమైన స్వాగతం చెబుతున్నాను.

ఎ. ఇందిరా రెడ్డి

అధ్యక్షులు, ఆహ్వానసంఘం.

ఆహ్వాన సంఘ

కార్యదర్శి నివేదిక

వేదిక నంకరించిన పెద్దలకూ, మహాసభలకు విచ్చేసిన సాహితీ మిత్రులకు శుభాభినందనలు.

1976 నవంబరులో జరిగిన కృష్ణాజిల్లా రచయితల నాల్గవ మహాసభల తరువాత, తిరిగి నాలుగేళ్ళకు మనంగా ఈ తెలుగు రచయిత్రుల పదవ మహాసభలు జరుపుకునే అదృష్టం మచిలీపట్నంకి కలిగింది. క్రితంసారిలాగానే ఈ ఫర్యాదంకూడా స్పందన సాహితీ సమాఖ్య యీ మహాసభల నిర్వహణ బాధ్యతని సంతోషంగా స్వీకరించింది.

సాహిత్యసేవ అనేది వో యజ్ఞంలాంటిది. అందులోనూ పుస్తక ప్రచురణ బృహత్తరమైంది పుస్తక ప్రచురణ వో ముఖ్యోద్దేశంగా వున్న స్పందన పెరిగి పోతోన్న పేపరు ధర, ప్రింటింగ్ ఖర్చులతో ఎన్నో యిబ్బందుల్ని ఎదుర్కొంటోంది. ఆయితే యిన్ని యిబ్బందుల్ని సహృదయులయిన స్నేహితులు, సాహితీ మిత్రులు అండదండలతో అధిగమిస్తోంది. ఆ అచంచల విశ్వాసంతోనే అనేక ఆర్థిక యిబ్బందులున్న యీ సమయంలో కూడా యీ మహాసభలను నిర్వహించే భారాన్ని సంతోషంగానూ, సగర్వంగానూ స్వీకరించింది స్పందన.

స్పందన సాహితీ సమాఖ్య ఉపాధ్యక్షురాలిగా కాక, తెలుగు రచయిత్రుల పదవ మహాసభల ఆహ్వాన సంఘ కార్యదర్శిగా కొన్ని విషయాలు చెప్పవలసిన బాధ్యత నాకు వుంది.

ప్రపంచ సాహిత్యంలో రచయితలతో పాటు రచయిత్రులూ విశిష్ట స్థానాన్ని ఆక్రమించారు. కవయిత్రులు మాట అటుంచి ఆధునిక యుగంలో ధృవతారలనదగు రచయిత్రులు చాలమంది దర్శనమిస్తారు. అమెరికన్ బానిసత్వ నిర్మూలనకి కారణమైన మార్గరెట్ మిచెల్, పద్మినిమిదవ శతాబ్దపు మధ్యతరగతి జీవితాన్ని చక్కగా చిత్రించిన జేన్ ఆస్టిన్, ప్రపంచ సాహిత్యాన్ని కలవరపెట్టిన ఎమిలీ జోలా, విహుత్తు రచనా సంవిధానంతో వినుతి కెక్కిన వర్జీనియా వూల్ఫ్ - యిలా చాలామందిని పుదాహరించవచ్చు. భారతీయ

అధ్యక్షోపన్యాసం

సాహిత్యకళాపాసన

శ్రీమతి డి.టి.కూరి లక్ష్మీకాంతమ్మ

చతుష్పక్షి కళలో ఆలోచనామృతమైన సాహిత్య కళయు, ఆపాత మధురమైన సంగీత కళయు ఉత్తమోత్తమములై నవి.

ఆనంద సబ్రహ్మచారియైన ఉత్తమ రసానందానుభూతి కల్గుటకు సాధనా భూతమై, పరితలకు ఉత్తమ వివేచనాధికారము కల్గించుట ద్వారా, మానవుని ఉన్నతుని జేయగల్గు శక్తి కల్గినదగుటచేతనే కవిత్వ కళ ఉత్తమోత్తమము కాగల్గినది.

కావుననే కవిత్వకళకు గల సాధనా మార్గము దురత్యయమైనదని పెద్దలు నుడివి యున్నారు.

ఉత్తమ రసానందానుభూతియే కళయొక్క ప్రధాన ప్రయోజనమైనను, కళాస్పృష్టి వలన ఇతరములైన లౌకిక ప్రయోజనములు కూడ తప్పక కలుగు చునే యుండును.

ముఖ్యముగా కావ్యకళవలన అనేక ప్రయోజనములు సిద్ధింపగలవని—

“కావ్యం, యశసేఽర్థకృతే, వ్యవహారయుజే శివేతరక్షతయే

కాంతా సమ్మితతయా, సద్యఃపర నిర్వృతయే”

అనే శ్లోకమువలన కావ్యకళ వలన లౌకికములైన యశస్సు, అర్థ సంపాదన, వ్యవహార ప్రయోజనములే కాక, శివేతరక్షతి రూపమైన లోక కళ్యాణము, కాంతా సమ్మితమగుటచే సద్యఃపర నిర్వృతియు గల్గునని తెలియుచున్నది.

ఈ విధముగా మన ప్రాచీన భారతీయ కావ్యకళ, సద్యఃపర నిర్వృతి దాయకమై, లోకకళ్యాణమునకు హేతుభూతమై విరాజిల్లి యుండినది. అనాది కావ్యమింత ప్రయోజనవంతమైనదగుట చేతనే ప్రాచీనాలంకారికులు కూడ ఆ విధముగనే కావ్యకళకు లక్షణము నిర్వచించియుండిరి.

మన ప్రాచీన కావ్యములైన రామాయణ, భారత భాగవతాది మహాకావ్య ములకిట్టి పరమార్థమును సంభావించియే ఋషికల్పలై న వాల్మీకి వ్యాసాదులు సాహిత్యకళను తపస్సుగా సాధించి, లోకపాతార్థము ప్రపంచించి యుండిరి.

తరువాత రానురాను కావ్యకళా ప్రయోజనము నందు లొకకొనందాను భవమే ప్రధానముగా తలంపబడుట చేతను, ఆయా కాలముల యందలి ప్రభువుల చిత్రవృత్తి ననుసరించి కావ్య ప్రయోజనము నందు కొంత తప్పనిసరి పరిమితులకు స్థానము కల్పింప వలసి వచ్చినది.

ఈ మార్పు ముఖ్యముగా మన ఆంధ్ర సాహిత్యమున ప్రబంధయుగము నుండి కొట్టవచ్చినట్లు కనబడగలదు.

ముఖ్యముగా ఆంధ్ర సాహిత్యమున నిట్టి మార్పులు తప్పనిసరియైనను, ఆంధ్ర కవయిత్రీలోకము మాత్రము, ఒక్క ముద్దు పోని తప్ప మిగిలిన వారందఱును సాహిత్యము, హితాత్మక మైనదను భావము నుండి తొలంగకయే కావ్యసృష్టి గావించి, సరస్వతి నారాధించుట మనము గమనింప దగిన ముఖ్యాంశము. అధికవి నన్నయ, సోమయాజి తిక్కన మొదలైన మహాకవుల ఒకవడి యంతే మహిళావాఙ్మయ రచనము సాగినదని మనమీ శుభ సమయము నందు స్మరించుట, మన మహిళా లోకమునకు ఉత్కర్షణదాయకము.

ఐతే కవితా రచనకు ప్రధానాంబనమైన చందో పద్ధతి మాత్రము, కాలానుగుణముగానే కవయిత్రులు చేపట్టి యున్నారు.

ఇంతవఱకు పద్య, గేయ రూపమైన మహిళా సాహిత్యమును గూర్చి నేను పై రెండు మాటలను చెప్పి యున్నాను.

ప్రస్తుతము రచనా రంగమున ప్రాధాన్యము వహించిన, నవల కథ, కథానికల విషయమై తప్పనిసరిగ కొంత ముచ్చటించవలసి యున్నది.

మహిళా వాఙ్మయమున సీరము సుభద్రయాంబగారి అనువాద నవల 'జాగింము' ప్రథమ రచన. తరువాత చాలా కాలము వరకు మరల రచయిత్రులు నవలా ప్రక్రియను చేపట్టనే లేదు.

కాని ప్రస్తుతము సుమారు రెండు దశాబ్దముల నుండి నవలా రచనమున మహిళలే సుప్రసిద్ధరాండ్రుగా కనబడుచున్నారు ఇది మిక్కిలి ఆనంద హేతువు.

కాని నవలా రచనము నందలి ఇటీవలి పరిణామములు సాహితీవేత్తలనే కాక, యావదాంధ్ర లోకమునే కలవర పెట్టునవిగా ఉండుట మిక్కిలి శోచనీయము.

కావ్య ప్రయోజనమునందు పూర్వము పేర్కొనిన యశస్సు, యశస్సు కంటె ముఖ్యముగా అర్థ కృతియే ప్రధానములై నవలా రచనము పెకదారులు ద్రొక్కుచుండుట అందఁజెఱంగినదే. దీనిచే సాహిత్య రంగమున హాసకేంద్రి రాసికే ప్రధాన స్థాన మీయబడుచున్నది.

'సాహిత్యము సమాజ ప్రతిబింబము' అను నినాదమునకు ప్రాధాన్యమిచ్చి, సమకాలీన స్పృహయను నొక భ్రమకు రూపకల్పన చేసి, అంతకంతకు నైతిక ప్రమాణ స్థాయినుండి దిగజారి, అధః పతనము చెందుచున్న సమాజము నందలి నీచాభిరతిని, పేయ భావములను మాత్రమే ఇతివృత్తముగా తీసుకొని, సమాజమునందలి బలహీనతలను రెచ్చగొట్టుచు సొమ్ము జేసుకొనుచున్న నేటి నవలా, కథా రచనము మహితమైన మహిళా వాఙ్మయమున కొక మాయని మచ్చయని చెప్పక తప్పదు. సమాజమున గల నీచాభిరతిని బయట పెట్టుట కొంత మాత్రమే జరిగి, ఆ సమస్య యొక్క ఉత్తమ పరిష్కారమునకు ప్రాధాన్య మీయకపోవుట శోచనీయము.

ప్రతికలవారును డబ్బు కొఱకే రచయిత్రులను ఇట్టి రచనలకు ప్రోత్సహించుటయు, సినీమాలు కూడా ఈ పేయ, నగ్న; అసభ్య ప్రదర్శనమునకు ముఖ్య స్థానములైన రచనలనే తీసుకొనుటయు, వాటికి తగినంత అసభ్యములైన ప్రకటనలకే ప్రాధాన్య మిచ్చుటయు నేటి సమాజము యొక్క దుస్థితికి, అధోగతికి ప్రబలదాహరణము.

భాధ్యతా రహితమైన తమ రచనల వలన నేటి సంఘమున పెచ్చు పెరిగిపోయి, చెలరేగుచున్న మహిళల మానభంగములు, ఆత్మహత్యలను, నైతికముగా దిగజారి క్రుశ్చిపోయిన సమాజ దుస్థితిని గ్రహించి యున్న, రచయిత్రులు తమ రచనా సంవిధానమును మార్చుకొని, లోక హితంకరముగా, నిరపాయ పద్ధతిలో రచనలను కొనసాగించు టత్యంతావశ్యకము. అట్టి ఉత్తమ భావన రచయిత్రులకు కల్గనిచో భావి తరము వారిని పాడు చేయుటయే కాక, కళకా పూర్వమైన భారతీయ చరిత్రకు వీరే కారకురాండగుదుడు. ఇది మిక్కిలి గమనార్హము.

ఇక గేయ రచనలో నేటి రచయిత్రులు ముందంజ వేయుచుండుట ప్రశంసార్హము.

ఈ విధముగా ఉత్తమ సాహిత్య కళోపాసన చేయుచున్న సోదరీమణుల కళ్యాణ వ్యవసాయము నభినందించుచు విరమించుచున్నాను.

నేటి కవిత - మహిళలు

ఎ. లక్ష్మీరమణ

నేటి కవిత అంటే నిన్నటి కవిత, రేపటి కవిత కూడాను. ఎందువల్లనంటే ఆసలైన కవిత్వానికి నిన్ను, నేడు, రేపులు లేవు కనుక. కవిత అన్నది సర్వకాలీన మైంది. అమెరికన్ కవి Ralph Waldo Emerson "Every word was once a poem" అన్నప్పటికీ, అసలు మాట కన్న ముందే-మనిషి కదిలినప్పుడే కవిత కదలటం ప్రారంభించిందనిపిస్తుంది. మలయ పవనం వీచినపుడు, నిప్పు రాజుకున్నపుడు, నెమలి పింఛం విప్పి ఆడ నేర్చినపుడు- ఆ ఆనంద పారవశ్యంలోనే కవిత జనించింది. అనాటి నుండి నేటి వరకు గల గలా ప్రవహించే సెలయేరులా, సాగుతూనే వుంది. రేపు, మాపులు దాటి జగత్తు వూపిరిపీల్చుకున్నంత కాలం జీవం పోసుకునే వుంటుంది.

మానవ హృదయం భావప్రపూర్ణమైనపుడు, రసార్ధమైనపుడు కవిత ఉదయిస్తుంది. ప్రతి యుగంలోనూ అనాటి ఉద్యమాల ప్రభావవల్ల మహా కావ్యాలు కవులు సృష్టించటం జరిగింది. కవులు అనగా కవయితులకు కూడా వరిస్తుంది. A man includes women in law. "ముదితల్ నేర్వగ రాని విద్య కలదే ముద్దార నేర్పించినన్" అన్నారు చిలకమర్తి కవి. లలిత కళం విషయంలో ఆ మాట మరింత నిజం. లలితకళలన్నింటిలోనూ కవిత్వం గొప్పదేమో!

మానవ విజ్ఞానం నానాటికీ అభివృద్ధి చెందుతోంది, విజ్ఞాన రంగంలో ఎన్నెన్ని మార్పులు జరుగుతున్నా, మానవ స్వభావంలోని మౌలిక గుణాల్లో అంతగా మార్పు రాలేదు. దైవభీతి, దేశభక్తి, పాపపుణ్యాలు, రాగద్వేషాలు, ఆశా నిరాశలు, ధనాకాంక్ష, అధికార కాంక్ష లాంటి ఆకాంక్షలు నాడూ నేడూ

మనిషి మనసుపైన పెత్తనం చెలాయిస్తూనే వున్నవి. విజ్ఞానం పెరిగినంత మాత్రాన మానవుడు నవ రసాలకు ఆతీతుడు మాత్రం కాలేదు.

సూర్యుడు సనాతనుడు, నిత్య నూతనుడు కూడాను. అదే విధంగా కవిత్వం కూడా అతి పురాతనం, నిత్యనూతనం. వివిధ రచయితలు, రచయిత్రులు ఒకే వస్తువులో బిన్న విబిన్న రూపాలను, గుణాలను, సత్యాలను దర్శిస్తారు. ఈ దర్శనమే కవితారూపం దాల్చుతుంది. ఒక్కొక్క కవితలో ఒక్కొక్క నూతన అనుభూతి ఆవిష్కరించబడుతుంది.

And up from India glances

The silver sail of dawn.

ఇక్కడ dawn అన్నది కవి దృష్టిలో ఓడ. అదే కవి దర్శనం.

కవి - కవయిత్రి హృదయంలో ఒక విధమైన వుత్సాహం జనించినపుడు, ఉద్వేగం కలిగినపుడు, కరుణ హృదయంలో నిండినపుడు, బాధతో మనసు క్రుంగినపుడు కవిత్వం పుడుతుందనవచ్చును. ముఖ్యంగా ఆనంద సౌందర్యాలు కవితకు ప్రత్యేక లక్షణాలుగా అగుపిస్తవి.

"Poetry sometimes Crowns the search
for happiness. It is itself a search
for happiness"-Wallace Stevens.

లోక కళ్యాణంతో బాటు ఆనందానుభూతి సాహిత్య ప్రయోజనంగా ఎందరో కవయిత్రులు వర్ణించారు. "నేను సౌందర్యోపాసనా వర్గానికి చెందినవాన్ని" అని శ్రీమతి సరోజినీదేవి చెప్పుకున్నారు.

ప్రేమ హృదయంలో పెల్లుబికినపుడు కవిత జాలువారుతుంది. ఆ ప్రేమ భావన ఆనంతమైంది, అది దైవప్రేమ, మాతృప్రేమ, మరే విధమైన ప్రేమగానైనా రూపొందవచ్చును.

కృష్ణ గీతావళిని గూర్చి “ఎందరికి తెలుసు రాజా మజెమ్మగారు రాజు మన్నారు గారి సతీమణి అని, కమనీయ గీతికా రచనలో రవ్వలు రాల్చిన శేష కీర్తి అని” అన్నారు. అద్వితీయమైన ప్రేమభావాన్ని గానం చేస్తూ శ్రీమతి అప ధూత జ్ఞానమాంబగారు-

“ప్రేమకేమైన రూపమ్ము పెట్టినామె!

ప్రేమ నెఱుగని వారలీ పృథివి గలరె?”

అంటూ ప్రశ్నించారు. ‘సాకేత సార్యభామ’ లో శ్రీమతి నిడుమోలు ప్రసూన గారు ఆ సీతారాములకు అక్షర సుమార్చనంలించారు.

జీవితం విభిన్న రసాలకు నిలయమైంది. జీవిత విధానంలో ప్రేమతో పగ, కరుణతో కక్ష, శాంతితో ఆశాంతి పోటీ పడుతూనే వుంటాయి. జీవితం వలెనే సాహిత్యం కూడా నవరసాత్మకమైంది.

ముఖ్యంగా సమకాలిక సంస్కృతి, ఆదర్శం, నైతిక, మానసిక, విధ్వంస శక్తుల ప్రభావం రచయితలమీద పడకమానదు. ఈ జీవిత సంఘర్షణలో ఒక భావన కవయిత్రికి స్ఫూరిస్తుంది. అందులోని నూతనానుభూతిని కవిత్వంలో జత జేర్చి చెబుతుంది. తనదైన వ్యక్తిత్వం, తాను ఎన్నుకున్న వస్తువు ప్రభావ పరిణామ ఫలితం కలిసి ఆ కవయిత్రి సృష్టిగా రూపొందుతుంది.

కవులు-కవయిత్రులు స్వతంత్రులు, నిరంకుశులు. మీరు ఈ విషయం గురించి లేక యీ తీరుగా వ్రాయవలెనని ఎవ్వరూ ఆజ్ఞాపించలేదు. “నా యిచ్చయే గాక నాకేటి వెఱపు...మాయమయ్యెదను నా మధుర గానమున” అని రచనలో స్వేచ్ఛాభావాన్ని చాటి చెప్పినవారు శ్రీ దేవులపల్లి కృష్ణశాస్త్రి గారు. కవితా భావాన్ని గౌరవించటం సహృదయుల లక్షణం. ఈ స్వతంత్రత వల్లనే వివిధ రచయిత్రులు వివిధ రీతులలో మనోహర సామగ్రిని సాహిత్యంలో సమకూర్చ గలుగుతున్నారు. నవ్యత, స్వీయ ప్రతిభ ప్రదర్శించే యీనాటి కవిత్వలే రేపటి కవిత్వానికి పునాదులని కూడా చెప్పవచ్చును.

ప్రతిభావంతులైన రచయిత్రుల రచనలు కొన్ని వెల్వడుతున్నప్పటికీ ఈ పరిమితి కాలంలో సూచనాప్రాయంగా అందులో కొన్ని మాత్రమే పేర్కొన గలుగుతున్నాను. శ్రీమతి కె. రామలక్ష్మిగారి 'రచయిత్రుల సమాచార సూచిక'లో కొందరి రచయిత్రుల, కవయిత్రుల జీవిత విశేషాలు తెలుపబడినవి. Dr. నాయని కృష్ణకుమారి గారు, శ్రీమతి ముక్తేవి భారతి వంటి వారు కవితా విమర్శన లెన్నో రచించారు. కళాప్రపూర్ణ ఊటుకూరి లక్ష్మీకాంతమ్మ గారి 'ఆంధ్ర కవయిత్రులు' అన్న గ్రంథంలో మరికొందరి కవయిత్రుల ప్రతిభా విశేషాలు పేర్కొన్నారు. శ్రీమతి లక్ష్మీకాంతమ్మ గారి 'కాంతి శిఖరాలు', మహిళా విక్రమ సూక్తము, 'మన సాహితీ మధుభారతి', మొదలైన కావ్యాలు నిర్దుష్ట భాషాభూషితాలని చెప్పవచ్చును. వీరి 'కన్యకమ్మ నివా?' సున్నితమైన వ్యంగ్య ధోరణిలో సాగింది. సహజ సాంప్రదాయ రీతిలో సాగే ఆమె రచనలకు నూతనత్వం జోడించిన తీరుతెన్నులు ఇందులో గోచరిస్తున్నవి. నా కవితాసంపుటి 'సూర్యముఖి'లో ఆత్మ నివేదనపరమైన కవితలతో బాటు సమకాలికసమాజంలోని పరిస్థితులు ప్రస్ఫుటించబడ్డవి. మరి నా 'స్నేహచిత్రా'లలో స్నేహాన్ని అన్ని కోణాల నుండి దర్శించి కవితలో చిత్రించాలని ప్రయత్నించాను. స్నేహాన్ని గూర్చి కొన్ని కథా కవిత లల్లుకున్నాను.

డా॥ నాయని కృష్ణకుమారి 'అగ్నిపుత్ర' కవితా సంపుటిలో తన అంత రంగావిష్కారం చేస్తూ, కవిత్వమంటే జీవితమనీ, అనుభవాల తామర తంపర అనీ విశ్వాసాన్ని వ్యక్తపరిచారు. భావనాప్రతిభ గల శ్రీ జ్యోతిర్మయి ప్రతి 'భావనలో' నవచైతన్యం నాట్యమాడుతోంది. 'దీప్తి'గా 'దివ్యైలుగా' ఛెక్కున వెలుగు చూసుకుపోతోంది. శ్రీమతి శారదా అశోకవర్ధన్ శారదా కృతులలో మొగ్గతొడిగిన ప్రతిభ క్రమంగా వికసించి, యీనాడు 'సుషుప్తినుండి మేల్కొ'లిపి 'భావరాగిణి'గా సాగిపోతోంది. శ్రీమతి బుద్ధరాజు సులోచన 'చీకటి పూలు' విరబూయించారు.

శ్రీమతి అనసూయ గారి 'స్నేహాభిరామం' - ఎదనిండిన వేదనను అక్షర మాలగా అర్పించారు. వృత్తిరీత్యా ఇంజనీర్ అయిన కుమారి జంధ్యాల సుబ్బ

లక్ష్మీగారు సంప్రదాయ సిద్ధమైన చక్కని పద్య కావ్యం 'శ్రీ విజయ చంద్రహాసము' రచించటం ఆభినందించదగ్గ విషయం. గంగరాజు సుశీలగారి వచన కవిత్వంన్నీ ప్రత్యేకతతో శోభిల్లేవి. ప్రకృతిలో వ్యక్తి ప్రాధాన్యత గురించి 'అలాపన'గా గేయసంపుటి రచించిన వారు డా॥ వాసా ప్రభావతిగారు.

కవితా సంపుటాలుగా రూపొందించకపోయినా గుండెబలం, కండబలం దండిగా చేర్చుకొని కవిత్వంతో కూర్చిన కవయిత్రులు మరెందరో! డా॥ పి. యశోదారెడ్డి, కళాప్రపూర్ణ లత, కుమారి వాసిరెడ్డి సీతాదేవి, శ్రీమతి వేదవతి, డా॥ సుమతి, ముక్తేవి భారతిగారు, భాషా ప్రవీణ మందరపు హైమవతి గార్ల కవిత్వం ఆ కోవకు చెందినవే.

కవిత్వం అనంతమైన ఆత్మానందాన్ని కలిగించేది, ఆత్మ స్పందనానికి దారి తీసేది కూడాను. ఒక్కొక్కమారు అది సామాజిక ప్రయోజనాలను సాధించే ఆయుధంగా రూపొందుతుంది. విచార సాగరంలో మునిగిన మనోవేద నకు తెప్పలా తగిలి ఆడుకుంటుంది. Poetry sure Captures many moods, reflects many moods.

మార్పు అన్నది వాఙ్మయలక్షణం కనుక కవిత్వలో కూడా నూతన రీతులు చోటు చేసుకోవటం సహజం.

కొత్తనీటిని చేర్చుకొని తర

గెత్తు నదివలె ఎట్టి జాతియు

ముందుకేగిన యంత కాలము

మూడు పూవులు, ఆరు కాయలు.

డా. సి. నారాయణరెడ్డి గారి 'సమ దర్శనం' కావ్యంలోని సమన్వయ భావమిది. ఈ విధమైన సమన్వయ భావంతో యినాడు మనం ఒకే వేదికపై కలుసుకున్న కవయిత్రులం. తీరులు వేరైనా, కవితా గమ్యం అందరిదీ ఒక్కటే. We all live in poetry. కవయిత్రులకలయికే ఒక విశ్వశక్తి స్వరూపం. "వ్యక్తికి బహుధవనం శక్తి" అన్నారు శ్రీశ్రీ.

నేటి కవిత-మహిళలు

డా॥ పి. సుమతి నరేంద్ర

యం. ఏ. వి. హెచ్. డి.

ఆధునిక యుగంలో కథలకు, నవలలకు ఉన్న ప్రాచుర్యం కవితకు లేదు. ప్రజా బాహుళ్యానికి సులభంగా అర్థమయ్యే రచనా ప్రక్రియలలో కథలకు, నవలలకు అగ్రస్థానము లభించగా, ఆ తరువాత నిలిచేదే కవిత-అది కూడ పద్య కవిత కాదు - వచన కవిత మాత్రమే. ఇక గేయకవిత పద్య వచన కవితలకు మధ్యే మార్గంగా నిలిచియున్నది. ఈనాడు కవిత అనే మాట చాలవఱకు వచన కవితకే పరిమితమై ప్రయోగింపబడుతున్నది. ఆధునిక కాలంలో మహాకవులుగ ఎన్నదగిన వారు కూడ ఈ వచన కవితపట్లనే మొగ్గు చూపడం మనం గమనింప వచ్చును. కాల గమనంలో అన్ని రంగాలలో వచ్చినట్లే సాహిత్య రంగంలో కూడ వచ్చిన వేగం ఈ పరిణామానికి ఒక కారణం. చదివిన వెంటనే భావం స్ఫురించాలి అనేది నేటి పాఠకులలో ఎక్కువ మంది యొక్క అభిప్రాయం. కాగా ఆ భావం స్ఫురించకపోవడమనేది కూడ పరిపాటియైపోయింది ఆధునికుల రచనలలో. అది వేరే సంగతి. దానికో ప్రత్యేక చర్చా వేదిక అత్యవసరము.

ఇక ఈ ఆధునిక కవితలలో ఉన్న కవితా వస్తువులను పరిశీలిస్తే అవి ఎక్కువగా సమాజాన్ని విమర్శించేవిగానే ఉంటున్నాయి. రచయితల వ్యక్తిగత అభిరుచులను, ఆసక్తులను ప్రతిబింబించేవి చాల తక్కువ. ఇది రచయితలకు వర్తించదు. రచయితలలో చాలవఱకు కథ, నవలా రచనకే మొగ్గు కనిపిస్తున్నది. కవితా ప్రక్రియను చేబట్టిన వారిలో కూడ చాలమంది

మౌలికంగా నవలాకారులే అయి ఉండడం విశేషం. కొద్దిమంది ప్రతిభాగరిష్టులైన విద్యుషీమణులు కూడ ఇదీవల కవితా వ్యాసంగాన్ని చేబట్టారు. రచయిత్రుల కవితలలో మాత్రం భావ ప్రాధాన్యత (Emotional element) కొరవడలేదనే చెప్పాలి. కవి వృషభులలో భావుకత కంటే సామాజిక స్పృహ ఎక్కువగా ఉంటున్నది - అది సహజంగా ఉండడం కూడ కాదు - వారు ప్రయత్నించి చొప్పించడం. ఇది ఇప్పుడిప్పుడే రచనలు చేస్తున్న యువ కవులలో పెరితలు వేసేంతవరకు కూడ వచ్చినది. ఇది ఆలోచించాల్సిన విషయం.

కవిత్వమంటే ఏమిటి, అది ఏ విధంగా అవిర్భవిస్తుంది అని ఆలోచించి చూస్తే, అది హృదయ స్పందనను వ్యక్తపరిచే ఒక భావం అని తెలుస్తుంది. 'Spontaneous overflow of over-charged feelings' అని కవితకు పాశ్చాత్యుల నిర్వచనం. అలాంటప్పుడు కవి కవనంలో సామాజిక స్పృహ ఉండి తీరాలనడం హాస్యాస్పదం. కవి సమాజంలో ఒక భాగం - అతని కవితలో సామాజిక స్పృహ ఉండటం తప్పనిసరి అనవచ్చు. కాని తానీ సమాజంలో ఒక భాగం అని ఆలోచిస్తూ ఏ కవి కవిత్వం చెప్పడు. దానికి భిన్నంగా పోవాలని ఒక్కొక్కప్పుడు ప్రయత్నిస్తాడు. అదిగో, అలాంటప్పుడు వ్రాసిన కవితలలో సామాజిక స్పృహ ఉండకపోవచ్చు. అది లేనంత మాత్రాన ఆ కవిని బాధ్యతారహితునిగ, అతని కవిత్వాన్ని పనికిరానిదిగా భావింపరాదు. దీనికి ఒక ఉదాహరణ కీ.శే. దేవులపల్లి కృష్ణశాస్త్రి గారు. నాటికీ, నేటికీ వారి కవిత ఆకట్టుకొన్నంతగా పఠితలను మరెవ్వరి కవిత ఆకర్షించలేదు. సామాజిక స్పృహ అనేది సహజంగా ఉండాలి, సహజంగా రావాలి కాని తెచ్చిపెట్టుకొన్నట్లుగా కాదు. కవిని, ఆ మాటకు వస్తే ఏ కళాకారుడినైనా సరే, స్వేచ్ఛగా వదిలేస్తే హృదయాన్ని స్పందింప జేయగల ఉత్తమ కళావిశ్వాసం జరుగుతుంది - గిరిగీసి నిలబెడితే పరిధిని దాటలేక ఆతనిలోని, ఉత్తేజం అణగారిపోతుంది, లేదా కృత్రిమ రూపంలో వెలువడుతుంది. తన అనుభూతిని సరిగా వెలువరించలేని కవి అంత రంగం కట్టోల జలధి. అందులో కమ్మని కవితామృతం కాక మ్రింగుడు పడని హాలాహలం పుడుతుంది. ప్రాచీన కాలంలో కవులను ఛందోఽలంకార నియ

మాలతో, వ్యాకరణ సూత్రాలతో నిమిషమైనా, ఆధునిక కాలంలో కవులను, సామాజిక స్పృహ, సమాజంపట్ల కవి బాధ్యత అనే అంశాలతో అనుక్షణం శాసిస్తున్నారు విమర్శకులు-ఉత్తమ కవితా సృష్టికి విఘాతం ఏర్పడుతున్నది.

విషయాన్ని సూటిగా చెప్పే అది శాసనం అవుతుంది. హేతుబద్ధంగా విమర్శిస్తే శాస్త్రమవుతుంది. లలితంగా సుందరంగా విమర్శిస్తే అది కవిత్వమౌతుంది. ఆధునిక కవితలలో మాధుర్యం కాదుగదా, లాలిత్యం కూడ కరువై పోయింది, బజారులో నిత్యావసర వస్తువులలాగ. ఇక కవిత్వం అంటే నినాదం అనే రోజుకూడ వస్తుంది కాబోలు అనిపిస్తుంది. వస్తున్న మార్పులను చూస్తే బుద్ధితో అలోచించి బుద్ధితో వ్రాసే కవిత్వం బుద్ధిమంతులనే కదిలిస్తుంది కావి హృదయాన్ని కదిలించే శక్తి దానికి ఉండదు. అర్హత లేనిది, అది ఉత్తమ కవిత్వం కానేకాదు. కనుక యువ కవులు, కవయిత్రులు నినాదాల కవిత్వమే కవిత్వం, ఆకలి ఆరుపులే సామ్యవాదం అని భ్రమపడక, అనుభూతి ప్రధానమైన కవితను ఆదరిస్తే మంచిది. రచయిత్రులలో ఈ అర్హతా భావం బాగా కనుపిస్తుంది. అందమైన అక్షరాలు ఆనందపు కందరాలు (ఒక్క చిన్నదివ్వె) నందన బృందావనాలు, నాద కళా సుందరాలు, శారదా మందిరాలు ప్రధానమైన కవితను ఆదరిస్తే మంచిది. కావ్య ప్రయోజనాలు ఆనందం సందేశం.

ఇక్కడ ఒక విషయం బాధాకరంగా ఉంటుంది. అది కవితలపట్ల చదువరులకు ఆదరం లేకపోవడం. రచనా వ్యాసంగంలో గడిదేరినవారు కూడ కవిత్వాన్ని చులకనగా చూడడం. మన ఉద్దేశాన్ని సూటిగా, క్లుప్తంగా చెప్పడానికి కవితకన్న మించిన సాధనం మరొకటి లేదుగదా! నేటి కవితకు రచనారీతి సౌలభ్యం, స్పష్టమైన భావ ప్రకటన అవసరము. అది కొరవడినపుడు కవి ఏం చెప్పదలచిందీ పాఠకులకు అవగతం కాదు. అంతకన్న దౌర్భాగ్యం కవికి మరొకటి లేదు. ఈ విషయాన్ని మున్ముందుగా గుర్తించి అర్థమయ్యే ఆధునిక కవిత్వాన్ని నవ కవులు వెలువరిస్తే మంచిది.

నేటి కవితా స్వరూప స్వభావాలను సమీక్షించాక మహిళలకు గల పాత్రను పరిశీలిద్దాము. మహిళలలో అటు రచయిత్రులకు, ఇటు పాఠకులకు

కూడ కథ, నవల ప్రధానమైన వ్యాసంగాలు. కవిత వాటి సమీపానికి కూడ
దాలేకపోతున్నది. కారణాలు ఎన్నో ఉన్నా ప్రధానమైనది శ్రీల మనస్తత్వం.
వారు పురుషులవలె ఆవేశపడడం జరగదు. కవితకు, ఆవేశానికి కొంత
అవినాభావ సంబంధమున్నది. ఆవేశపడటం జరిగినా శ్రీలలో సంయమన శక్తి
కొంత అధికం. అందువలన వారి ఆవేశానికి ఆలోచన జతపడుతుంది. అప్పుడు
వివరంగా వారి అభిప్రాయాలు వెల్లడించడం జరుగుతుంది. విపుల రచనకు
కవిత్వం కంటే ఇభివృత్తంతో కూడిన కథ, నవల ఎక్కువ అనుకూలం.
అందుకే రచయిత్రులు కవితకన్న కథను ఎన్నుకుంటారనిపిస్తుంది. తమ
అభిప్రాయాలను ఊహలతో మేళవించి వ్రాస్తున్నారు రచయిత్రులు. కవితలు
పూర్వపు పద్య కావ్యాలవలె దీర్ఘంగా ఉండడానికి వీలులేదు. నేటి పాఠకుల
అభిరుచిని బట్టి చూస్తే ఆ పద్య కావ్యాల ప్రముఖ స్థానాన్ని నేడు నవలలు
ఆక్రమించాయి. చదువరులైన శ్రీలు కవితల నాదరించకపోవడానికి మరో
ముఖ్య కారణం - అందులో కథగాని, నిర్దుష్టమైన ఒక వస్తువుగాని లేకపోవడమే
ననిపిస్తుంది. ఇక రచయిత్రులలో కూడ చాలమందిలో వ్యుత్పత్తికంటే ప్రతిభ,
పాండిత్యం కంటే సృజనాశక్తి అధికం కావడం వలన కవితలకంటే నవలకే
తమ ప్రతిభను కేటాయిస్తున్నారు. తాము చెప్పదలచుకున్న భావాలను తాముగా
కాక తమ పాత్రలచేత పలికిస్తున్నారు.

అలా అని రచయిత్రులలో కవయిత్రులు అసలే లేరనికాదు. పూర్వ
కాలంతో పోల్చిచూస్తే ఆధునిక యుగంలోనే కవయిత్రుల సంఖ్య అధికం.
శ్రీలలో విద్యావంతుల సంఖ్యకు తగినట్లు రచయిత్రుల సంఖ్యకూడ పెరిగింది.
పెద్దగా భాషాపాండిత్యం లేని ఎందరో సోదరీమణులు చక్కని నవలలు వ్రాయ
గల్గుతున్నారినాడు. కవిత లనగానే పాండితీ ప్రకర్ష అవసరమనే అభిప్రాయంతో
కాబోలు వీరిలో చాలమంది కవితా శక్తి కలిగి కూడ ఆ వ్యాసంగానికి దూరంగా
ఉంటున్నారు.

ఆధునిక కాలంలోని కవయిత్రులలో ఎన్నదగిన వారు ఎందరో కలరు.
డా. ఊటుకూరి లక్ష్మీకాంతమ్మ, డా. నాయని కృష్ణకుమారి, డా॥ పాకల

యశోదారెడ్డి, శ్రీమతి శారదా ఆశోకవర్ధన్, శ్రీమతి ఎ. లక్ష్మీరమణ, శ్రీమతి జ్యోతిర్మయి, శ్రీమతి దుర్గం తారాబాయి, యలమంచిలి తాయారు వీరిలో బాగా పేరు గాంచినవారు. ప్రచురించడానికి శక్తిలేని ఆసక్తిలేని రచయిత్రులు, కవయిత్రులు మరెందరో ఉన్నారు. కొందరి రచనలను మాత్రమే నేనిచ్చట సమీక్షించదలిచాను.

డా. డింటూరూరి లక్ష్మీకాంతమ్మ గారి మన సాహితీ - మధు భారతి మన తెలుగు సంస్కృతికి అద్దం పట్టిన రచన. వారి రచన కోమలం, భాష స్పష్టం. వారు తెలుగు భాషను గూర్చి-

‘అందమెంతో, చందమంత

భావమెంతో, హావమంత

నాదమెంతో, స్వాదమంత

రసమెంతో పసయునంత’—ఆని కీర్తించారు.

వారి కాంతి శిఖరాలు, మహిళా విక్రమ సూక్తము, కన్యకమ్మ నివాళి తప్పక చదువదగియున్నవి. కన్యకమ్మ నివాళిలో కూనలమ్మ పదాల ప్రభావం బాగా కనిపిస్తుంది. ఆధునికుల ధోరణిని వారిలా వ్యాఖ్యానిస్తారు ఒకచోట:

“పద్యకవితలు బూజు

పదకవిత్వమే మోజు

కథలు వ్రాస్తే ప్రేజు—ఓ కన్యకమ్మా”

అబల- బహుభావ శబల అను ఖండికలో శ్రీ యొక్క బహుముఖాలను అలంకార యుతంగా పేర్కొన్నారు, ప్రాచీన పద్య కావ్యాలను చక్కగా అధ్యయనం చేసిన వీరిపై ఆ ప్రభావం ఎంతో కనిపిస్తుంది. డా. నాయని కృష్ణకుమారిగారి ‘అగ్నిపుత్రి’లో నేనూ-సముద్రం అనే ఖండిక కోరిక యొక్క స్వరూపాన్ని తేటతెల్లం చేస్తుంది. వీరి కవిత సుస్పష్టం. కవయిత్రి అనుభవాలలో నుండి వుట్టినవే వారి కవితలు. ‘నిత్య దుఃఖిత’ అనే కవితలో బీదదైన మన భారత దేశం యొక్క ఆసులు స్వరూపాన్ని సాక్షాత్కరింప చేశారు వీరు.

‘అనిద గుండెల్లో ఉండి లేనట్లు కునుకుతున్న
ఆశం చిరువత్తిని ఎగసనతో య్యాలనుకుంటాను
ఆవిడ ముఖాన వెలుగుకోసం నేనే
కర్పూరంలా కరిగిపోతూ ఎర్రగా మండాలనుకుంటాను
ఇవన్నీ ఊహలు నా దేశాన్ని గురించి నాకిన్ని రిత్త ఊహలు”

అని తమ ఆవేశాన్ని, నిస్సహాయతను వెలిబుచ్చారు. ‘కదులుతున్న అగ్ని’ అనే ఖండిక ఊహాశక్తికి పరాకాష్ఠ. శ్రీమతి శారదా అశోకవర్ధన్ గారి ‘శారదా కృతుల’లో భావ ప్రాధాన్యత కనిపిస్తుంది. ‘వెన్నెలరాత్రి’ ఖండిక ఇందులో మకుటాయమానం.

‘ముట్ల గుచ్చుకోకుండా గులాబీలు కోసుకోవాలి
చీకట్లు చిమ్మకుండా జీవితాన్ని దిద్దుకోవాలి”

అని ‘మనిషిగా బ్రతకడం’ అను కవితలో చెబుతారు వీరు. తెలుగు నేలలో వచ్చిన అలజడుల నుద్దేశించి ఇలా అంటారు:

‘చిలిపిచేష్టల చిన్నవాడు చిచ్చుపెట్టాడు అమ్మ మదిలో
నా వాటా నాకిమ్మన్నాడు దద్దరిల్లింది తెలుగుదేశం
అదిరిపోయింది అమ్మ హృదయం’—అని. ఇది చక్కని

భావన. మన నిత్యానుభవంలో జరిగే ఒక ఘటన.

శ్రీమతి లక్ష్మీరమణగారి ‘సూర్యముఖి’లో ఆర్థ్రత నిండుగా కనిపిస్తుంది.

ఆ జంట అనే కవితలో వీరు “దానిమ్మ పండులో దాక్కున్న ఆ జంట పండు ఖాళీ చేసి వెళ్లిపోయింది” అంటారు. కాపురమ్మొచ్చిన కన్నెపాపాయి ఇల్లు ఖాళీచేసి వెళ్లిపోయింది అన్న బనవరాజు అప్పారావు గారి గేయ ప్రభావం కనిపిస్తుందిచట. తన కవితను గూర్చి తానిలా వ్యాఖ్యానిస్తుందొక చోట:

‘హృదయపు పోగుల ఆనందాలను, ఆవేదనలను
పడుగు పేకలుగా అల్లుతున్నానని అంటాను నేను.’

శ్రీమతి దుర్గం. తారాబాయిగారి తారహారాలు సంఘంలోని అత్యాచారాలపై కురిసిన వడగట్ట. తీవ్రమైన సామాజిక స్పృహ ఈమె కవితలలో ప్రతిఫలిస్తుంది. 'లోకం పోకడ'లో లోకం పోకడలను రెండు పదాలలో చెబుతారు వీరు.

'తన కూతురు విషయంలో కట్నం మాటెత్తవద్దు
కొడుకులకు పదివేలీకుంటే గడపకూడా తొక్కవద్దు.'

'పైవారి కాళ్లు పట్టుకుంటే పలుకుబడి దినదినానికి హెచ్చు
అప్పుడు కిందివాళ్ళ పిలకలు గుప్పిట్లో పెట్టుకోవచ్చు.'

ఇంత తీవ్రంగా వ్రాయగల ఈమెలో ఆర్థిక కూడ మెండుగానే ఉంది. 'పారిపోయిన పిల్లవాడు'లో తండ్రి అంటాడు: 'నిజంగా మనం కుక్కను పెంచుకుందాం. నేనే రాత్రుళ్ళు బోజనం మానేస్తాను-ఆ డబ్బు కుక్కకు పాలకు వెచ్చిస్తాను' అని. మధ్య తరగతి మానవులు తమ తీరిని కోరికలతో ఎలా తల్లిడిల్లిపోతారో! తప్పనిసరి పరిస్థితులలో ఆ కోరికల ఒత్తిడులకు ఎలా రాజీ పడిపోతారో ఈ ఖండిక తెలుపుతుంది. గుండెను కదిలించే కవిత ఇది. 'ఇంకా పాపం పండాని' అనే కవితలో సమాజంలో ఏర్పడిన అచకతవకలపై వీరి కసి బోధపడుతుంది. ఇంకా ఇంకా సత్యం ధర్మం అన్నవి సొంతం నశించి పోవాలి అని సమాజంలోని అసమానతలను, అన్యాయాలను పేర్కొని చివర 'రాక్షస రాజ్యం కావాలి, రాముడప్పుడే రావాలి' అనే కొస మెరుపుతో ముగిస్తారు. చివరివరకు నిరాశావాదం కనిపించి, ఈ కొసమెరుపుతో తిరిగి ఆశాభావం చిగురిస్తుంది.

కవిత శక్తిమంతమైన ఆయుధం కవులకు. ఒక నవల చెప్పదలచుకున్న సందేశాన్ని పడునైన పది మాటల కవితలో చెప్పవచ్చు ప్రతిభావంతుడైన కవి. ప్రజలలో చైతన్యం కలిగేటట్లు వ్రాయగలగాలి కవి. వారిలో ఉత్తేజాన్ని మేల్కొల్పాలి. తాను నొనదించడము కాదు, వారిలో తన భావాలకు తగిన స్పందనను కలిగించాలి. ఈ దృక్పథంతో, సమాజాన్ని సంస్కరించాలనే చిత్తశుద్ధితో వ్రాసిన కవిత్రయం తప్పకుండా సమాజంలో అభ్యుదయాన్ని తీసికొని వస్తుంది. నిరాశా, నిష్పూహలు కారుమేఘాల వలె క్రమ్ముకుంటున్న ఈ తరుణంలో ఆశావాదం, చైతన్యస్ఫూర్తి అనే ప్రచండ పవనాలు వీచేటట్లు చేసే బాధ్యత కవులదే. మహిళలు ఈ అదనరాన్ని గుర్తించి తమ కలాలను కవితా సస్థాలను పండించడానికి ఉపయోగించాలి.

నేటి మహిళలు - కవిత

శారదా ఆశోకవర్ధన్

సంగీతమపి సాహిత్యం సరస్వత్యాః స్తనద్వయమ్

ఏక మాపాత మధురం అన్యదాలోచనామృతమ్.

అన్నట్టు, గేయం, గీతం సమానార్థకాలే! పాడునది గీతం, లేదా గేయం. అంటే గాన యోగ్యమైన రచన గేయం, అన్నమాట. అది కవితా గంధబంధురమైనప్పుడు, గేయ కవిత్వమవుతుంది. సంగీత, సాహిత్యాలు సమపాళ్లలో నున్నప్పుడు, గేయ కవిత్వం, ఆపాతమధురమేకాదు; ఆలోచనామృతం కూడా! 'కవిత్వానికి ఆపాతమాధుర్యం గానంవల్ల సిద్ధిస్తుంది. కవిత్వానికి గాన గుణం స్వాభావికమైనది. పాట ఆవేశానుభూతుల సమాహారాన్ని వ్యక్తీకరించ గల సామర్థ్యం కలది. అది ఒకే శృతిలో పాడేది' అని క్రిస్టోఫర్ కాడెర్ల 'ఇల్లూషన్ అండ్ రియాలిటీ' అనే పుస్తకములో, 'బర్ ఆఫ్ పాయిట్రీ' అనే చాప్టర్ లో చెప్పారు. కవిత్వం శ్రవ్యకళ. శ్రవ్యత ఛందస్సు వల్ల చేకూరుతుంది. ఛందస్సుకి నిత్యంగా ఉండవలసిన ధర్మం శ్రవ్యత. ఛందస్సుకి అంగ్లములో 'ప్రోసోడి' అని వాడుక.

అంటే, గేయాత్మకత, గాన యోగ్యత అని అర్థం. గానము, త్రాణము గాయత్రి లక్షణాలు! ఛందస్సును గాయత్రిగా చెప్పడంవల్ల ఛందస్సు తత్వము గేయత్వమని చెప్పవచ్చును. గానంవలె శృతిరమ్యమైన అక్షరబంధాన్ని ఛందస్సు అని భావించవచ్చును. ఛందస్సులో అక్షర ఛందస్సు అని, మాత్రా ఛందస్సు అని, రెండు ప్రధాన భేదాలు గోచరిస్తాయి. అక్షర ఛందస్సులు పతన యోగ్యాలైతే, మాత్రా ఛందస్సులు గాన యోగ్యాలు. భరతుడు ఈ విషయాన్నే నాట్య శాస్త్రంలో చెప్పాడు. కనుక మాత్రా ఛందస్సు రూపంలో ఉన్న కవిత్వాన్ని గేయ కవిత్వమని భావించవచ్చును.

సంగీతాత్మకమైన ఆలోచన కవిత్వం. లయబద్ధమైన సౌందర్యసృష్టి కవిత్వం. ఛందోబద్ధమైన రచన కవిత్వం. ఛందోమయ భాషలో భావన, ఆలోచన, అనుభూతి - వీటి సముచిత వ్యక్తీకరణం వల్ల, ఆనందం పుట్టించే కళ కవిత్వం అన్నారు.

ఇటువంటి రస సృష్టి చేయడానికి బూనుకున్న మహిళామణులు నిజంగా అదృష్టవంతులు. స్త్రీలు కవితా రచనలకు పూనుకోవడం చాలా తక్కువ. ఈ గత యాభై సంవత్సరాల నుంచి కనిపిస్తున్న కొందరు కవయిత్రుల గురించి వివరిస్తాను. తల్లాప్రగడ విశ్వసుందరమ్మగారు, సోదామిని - (ఈమె ఆసలు పేరు, బసవరాజు రాజ్యలక్ష్మి, బసవరాజు అప్పారావుగారి భార్య) చావలి బంగారమ్మగారూ, ముగ్గురే దాదాపు పందొమ్మిది వందల ముప్పై, నలభై, ఆ ప్రాంతానికి చెందిన కవయిత్రులు అని చెప్పవచ్చును.

తల్లాప్రగడ విశ్వసుందరమ్మగారు, పశ్చిమ గోదావరి జిల్లా ఉండి గ్రామంలో 1900 వ సం॥లో జన్మించారు. భర్త నరసింహశర్మగారితోపాటు బ్రహ్మ సమాజంలో సంఘ సంస్కరణోద్యమంలో పని చేశారు. 1921 నుంచి భర్తతో పాటు, కాంగ్రెసులో ప్రచారం చేశారు. 1930 జాతీయోద్యమములో జైలుకు వెళ్లారు. చాగల్లు గ్రామంలో 'ఆనంద నికేతనం' అనే ఆశ్రమం, భర్తతో కలిసి స్థాపించి, అస్పృశ్యతా నివారణకు కృషి చేశారు. అందరాని ఊహలను ఆశించే వ్యక్తి ఈమె. అందుచేతను భావ ప్రపంచం సరిహద్దులు దరికి మాత్రం తీసుకు పోతవి ఈమె గీతాలు. ప్రతి గీతంలోనూ, అవ్యక్తంగానైనా, ఒక వేదన గుండె చురుక్కుమన్న కోకిల కేకవలె ధ్వనిస్తుంది.

ఉదాహరణకి, 'ఒకరికొకరు' అనే గేయం :

నువ్వు నేనూ కలిసి

పువ్వులో తావిలా

తావిలో తలపులా !

నువ్వు నేనూ కలిసి

కోకిలా గొంతులా
గొంతులో కోర్కెలా
నువ్వు నేనూ కలిసి !
వెన్నెలా వెన్నలా
వెన్నలో వెలుగులా
నువ్వు నేనూ కలిసి !
నింగిలో నీడలా

నీడలో నిదరలా ! - అంటూ వ్రాసిన గేయం.

‘స్నేహ రుచి’ అనే మరో గేయంలో స్నేహగుణం యొక్క కమ్మదనాన్ని గురించిన వర్ణన కనిపిస్తుంది.

చావలి బంగారమ్మగారు, 1897 లో జన్మించారు. మరణం 1960 లో. తెలుగు పుట్టింటి నుడికారం ఈమె గీతాలలోని ప్రత్యేక కమ్మదనం. తెనుగు కడుపున పుట్టి, చేవదేరిన నుడికారం ఈమె భాష పోకడలలోనూ, తాటాకు బొమ్మలకు ప్రాణం పోసి, కన్నబిడ్డగా చంకకు ఎత్తగలిగిన పసినాటి తెలుగు భావన, ఈమె ఊహ వీధిలోనూ, అగుపించడమేకాక, ఇంకా ఈమె ఊహ ప్రపంచంలో ఎంత గారడీ వున్నదో ఆనందించవలెనంటే ఉదాహరణకు, ‘ఆ కొండ’ అనే గేయంలోని చోద్యాన్నిబట్టి గ్రహించవచ్చును.

ఆ కొం డ

మంచులో మునిగింది
మాయమైపోయింది
ఆకాశమున గలసెనో - ఆ కొండ
అక్కడే పడి వుండెనో
రైలు లోపల నేను
రాబోతు వున్నాను

ననుజూసి వెనుదిరిగెనో ఆ కొండ
 నైజమే అటులుండెనో
 చలియన్న జడవదే
 పులియన్న వెరవదే,
 మలయానిలుని దాచునే ఆ కొండ
 మంచుకొండనిపించునే.

అంటూ తాచూచిన కొండని అద్వితీయంగా పర్ణించింది ఈమె. 'కప్ప తల్లి పెళ్లి' అనే గేయం అత్యంత మనోహరంగా వుండి హాయిగా నడిచిపోతుంది.

'కప్ప తల్లి పెళ్లి నేడూ, చూడరే
 కావెళ్ళ నీళ్లంపినాడు,
 వరుణ దేవుడు పంపినాడూ, ఓ చెలీ
 వాడలన్నీ నింపినాడూ'

అంటూ చక్కగా పాడుకునే ధోరణిలో రచించివటువంటి గేయం యిది. అలాగే 'కార్తీక పూర్ణిమ' అనే గేయంలో ఒక చోట, ఈమె చేసిన ఉష్ణమానం, ఎంతో రమ్యమైనది. 'గాలులు వీస్తున్నాయి', 'మబ్బులు సాగుతున్నాయి' అని చెప్పడానికి ఈ 'గాలి ఉయ్యాలలై కదులుతుండెడి మబ్బు' అని చెబుతుంది. ఎంత మధురమైన భావన!

'సౌదామిని' : ఈమె అసలు పేరు బసవరాజు రాజ్యలక్ష్మి. బసవరాజు అప్పారావుగారి సతీమణి. 1904 లో విజయవాడ వద్ద 'పటమట' గ్రామములో జన్మించారు. గుంటూరు శారదా నికేతనంలో 14 ఏండ్లు మేనేజర్ గా పని చేశారు. వార్ధా మహిళాశ్రమంలో, మహాత్ముని వద్ద మూడేండ్లు శిక్షణ పొంది, సత్యాగ్రహంలో పాల్గొని జైలుకు వెళ్ళారు. మద్రాసు దక్షిణ హిందీ ప్రచార సభలో, మహిళా విద్యాలయం వార్ధానుగా ఉండి, హిందీ ప్రచారం చేశారు. ఆరవం, కన్నడం, గుజరాతీ, హిందీ, బెంగాలీ, మహారాష్ట్రం మొదలైన భాషల్లో బాగా

పరిచయం వుంది. కడు సున్నితమూ, మహా గంభీరమూ ఈమె హృదయము. నిరాడంబరానికి, స్వచ్ఛతకూ ఈమె గీతాలు గొప్పవి. ఒక్కొక్క గీతం, ఒక్కొక్క హృదయ స్పందనం. సంతానంకోసం పరితపించి, ఎన్నో మొక్కులు మొక్కి, నోములు నోచి చివరకు కలిగిన సంతానం, ఇరువురు బిడ్డలను దక్కించు కోలేక పోగొట్టుకొన్నప్పుడు 'దురదృష్టం' అనే ఒక గేయం రాశారీమె. ఆ గేయం చదువుతుంటే, గుండె కరిగిపోతుంది. గుండెలోని బాధనంతా ఒక చోట మూటగట్టి కుమ్మరించినట్టనిపిస్తుంది.

తరువాత కవయిత్రి, కళాప్రపూర్ణ, ఆంధ్ర సరస్వతి, డా॥ ఊటుకూరి లక్ష్మీకాంతమ్మగారు. ఈమె మధుర కవి నాశం కృష్ణారావుగారి పుత్రిక. 1917 లో రాజమండ్రిలో జన్మించారు. భర్త శ్రీ ఊటుకూరి హయగ్రీవగుప్త బాపట్లలో న్యాయవాదవృత్తిని చేబట్టారు.

'భాషా ప్రవీణ' గా 'తెలుగు మొలక' గా, 'విద్యుత్కవయిత్రి' గా, 'బ్రాహ్మ భూషణ'గా, 'సాహితీ రుద్రమ'గా, 'ధర్మ ప్రచార భారతి'గా సారస్వతేయుల ప్రశంసలందుకున్నారు. ఆంధ్ర విశ్వ కళా పరిషత్తు ఆమెను 'కళా ప్రపూర్ణ' బిరుదముతో సత్కరించింది.

1953 లో తెలుగు భాషా సమితివారి బహుమానము, గృహలక్ష్మి పత్రికాధిపతుల స్వర్ణకంకణాలంకారము, కవిత్రయ జయంతి, మొల్ల జయంతి వారల సన్మానములు, తెలుగు ప్రపంచ మహాసభల సన్మానము, చెన్నపురి ఆంధ్ర మహాసభ వారొనర్చిన సత్కారాలూ, సాహిత్య అకాడమీ విశిష్ట సభ్యత్వమూ, ఆమె వీణావాదన వైశద్యానికి, వక్రత్వ శక్తికి మెచ్చి ఇచ్చిన స్వర్ణ పతకాలూ ఇంకా అనేకములైన బహుకృతులను పర్యవలోచనం చేస్తే, ఈ శతాబ్దిలో, శ్రీమతి లక్ష్మీకాంతమ్మ గారికి తప్ప, ఇన్ని ఘన సన్మానాలు, ఏ మహిళా రచయిత్రికి లభించలేదని అనుకోవచ్చు. రచయిత్రిగా, కవయిత్రిగా, విమర్శిమణిగా, మనస్వి

నిగా, కార్యదీక్షా దక్షురాలిగా ఆంధ్రోద్యమ, మహిళోద్యమ, సత్యాగ్రహోద్యమ, సాహిత్యోద్యమ, ధర్మ ప్రచారోద్యమములలో ప్రముఖ పాత్ర వహించిన శ్రీమతి లక్ష్మీకాంతమ్మగారిని ఆంధ్రదేశానికి పరిచయం చేయడమంటే దివ్యైతో సూర్యుణ్ణి చూపినట్లే అవుతుంది. ఈమె రచనలు 'ఆంధ్ర కవయిత్రులు', 'అఖిల భారత కవయిత్రులు' 'శ్రీ కన్యకా పరమేశ్వరి సుప్రభాతము', 'దేవీ స్తవ తారావళి' 'జాతి పిత' 'మన సాహితి, మధు భారతి' 'కాంతి శిఖరాలు' 'కన్యకమ్మ నివాళి' 'మహిళా విక్రమ సూక్తము', 'సదుక్తి మంజరి', 'లక్ష్మీకిరీట ధారిణి', 'ఒక చిన్న దివ్యై' మొదలగునవి.

హిందీ భాషను పునీతం చేసిన సంతకవుల సూక్తులను, గీతానువాదంగా అమర్చి, తెలుగువారికి 'సదుక్తి మంజరి' ని ప్రవాసం చేసింది. 'మన సాహితి-మధు భారతి' అను పేరుతో, తన జాతీయ సంస్కృతిపై గల ఎనలేని అభిమాన మును అక్షరగతం చేసింది. 'కన్యకమ్మ నివాళి' వంటి కూనలమ్మ పదాలతో సరితూగు రచనలు చేస్తూనే, ప్రాచీనాంశారిక శాస్త్ర లక్షణ లక్షితములైన ఛందోమయ కావ్య ప్రసూనాలను, 'లక్ష్మీకిరీట ధారిణి' అన్న మకుటం క్రింద వెలువరించి, ఆంధ్ర సాహితేయుల హస్తగతం చేసింది. వివిధ శీర్షికల క్రింద రచించిన పదిహేడు గేయముల కుసుమ గుచ్ఛము 'ఒక్క చిన్న దివ్యై' అను గ్రంథము. నిరాశా హత చేతస్కుడి భుజం తట్టి చెప్పిన ఒక్క చిన్నవాక్యం. నిరీహతో మనచుతున్న తరుణంలో పలికే ఒక్క ఉత్తేజకరమైన మాట, అజ్ఞానాంధకారంలో దారి తెరువు కనబడని వేళ ప్రసాదించిన ఒక్క కర దీపిక ఎట్టి మహావకారం చేస్తయ్యో తెలుసుకున్నప్పుడు, 'ఒక్క చిన్న దివ్యై' యొక్క ప్రారాన్యం తెలుసుకోవచ్చును అన్నారు, ఆ పుస్తకానికి పీఠిక వ్రాసిన శ్రీ జి.వి. జ్యోతి నరసింహశాస్త్రి. ఇదీ అక్షరాలా నిజం. కాంతి శిఖరాలు అన్న ఖండ కావ్యం లోని గీతాలు హాయిగా గొంతెత్తి పాడుకోవడానికి అనువుగా ఉన్న అమృత గుళికలు. ఈమె కృతులు తెనుగు కవితా తోటను పరిమళింపచేయు అతి మనోహరమైన సుందర పుష్పాలు.

తెనుగు తోటలో విరిసిన మరో గేయ కవయిత్రి శ్రీమతి గంగరాజు సుశీలాదేవి. ఈమె కలం నుండి జాలువారిన కవితా ఖండికలు ఎన్నో ఉన్నాయి. ముఖ్యంగా 'అర్ధ్ర హృదయం' అనే గేయ సంపుటి ఒక్కొక్క ముత్యాన్ని ఏరికోరి తీర్చిదిద్దిన మావంటిది. 'హిమగిరి శిఖరాల నుండి' అనే గేయం నుంచి 'సృష్టి లీల వరకూ', మరే కాలం గురించి 'మరలదూ నా మనసూ' అంటూ రచించిన గేయాలు అణి ముత్యాలు. ప్రతి గేయంలోనూ ఈమె 'అర్ధ్ర హృదయం' తొంగి చూస్తూనే ఉంటుంది.

తెలుగు కవితా తోటను విస్తరింపజేసి, మరిన్ని సుందర సుమధుర పరిమళ సుమగుచ్ఛాల నందించిన కవయిత్రి శ్రీమతి శారదా ఆశోకవర్ధన్. ఈమె రచనలు ఆకాశవాణి ద్వారా, వివిధ పత్రికల ద్వారా, సుపరిచితమే. 'శారదా కృతులు' 'భావరాగిణి' అనే గేయ సంపుటలతోపాటు సుషుప్తి నుంచి మేలుకో' అన్న వచన కవితా సంపుటి 'అన్వేషణ' 'వెంకన్న కాపురం' 'మల్లి మాట' 'పాత పండగేనా?' అన్న సంగీత గేయ రూపకాలు కూడా ఎన్నో ప్రసంసలనందుకున్నాయి. ఈ సంపుటలలోని వస్తువై విధ్యం గమనించదగినది. 'మాధవగీతాలు' 'శివస్తుతులు' 'కలికిపాటలు', 'కార్మిక గీతాలు', పండగ పాటలూ, పడుచుదనం కలబోసుకున్న పలురకాల పాటలు, ఈ సంపుటలలో పలుకరిస్తాయి. ఈమె కవిత్వం మనిషిని జాగృతి వైపుకి నడిపిస్తుంది. శారద. వేళలనలె చల్లగా వుంటూనే, గుండెల్లో గ్రీష్మతాపాన్ని కురిపించి, నిద్ర లేపు తుంది. ఈమె రచించిన, గజెత్ సుప్రభాతం, పద్యాలు తేటగీతిలో సాగిపోయినా, పాటగా పాడుకోవడానికి అనువుగా వున్నాయి.

వృత్తిరీత్యా ఇంజనీరు. కాని కవిత్వాన్ని చేబట్టిన కుమారి జె. సుబ్బలక్ష్మి గారు 'విజయ చంద్రహాసం' అనే అమూల్యమైన పద్యకావ్యాన్ని ప్రచురించారు.

భావకవితల గేయకవితల, పోరునుంచి బయటపడితే, అగుపిస్తుంది అభ్యుదయ కవితా పీఠం. జీవిత వాస్తవాన్ని చైతన్యవంతంగా అవగాహన

చేసుకుని, సాహిత్య రూపంగా లోకానికందివ్వడానికి, ఉపకరించే ప్రథమ సాధనం అది. వచన కవిత్వం. అందులో నిష్ఠాతులు శ్రీమతి నాయని కృష్ణకుమారి గారు. వీరి ఆపూర్వ సృష్టి అగ్ని పుత్రి. వీరు వృత్తిరీత్యా ఉస్మానియా విశ్వ విద్యాలయంలో ఉపాధ్యాయుని. ప్రవృత్తివ్వారా, చక్కని కవితలల్లే కవయిత్రి. ఇందులో కూడా ఊడలమర్రి అన్న కవితలో మొదటి ఏడెనిమిది పంక్తుల్లో గేయలక్షణం అగుపిస్తుంది. 'ఊ...నీడలు పరచిన ఊడల మర్రికి. తోడుగనిచ్చె పక్షుల గుంపులు' ఇలా సాగుతుంది, రచనాగేయ ధోరణిలో.

మరో ఉత్తమ కవయిత్రి శ్రీమతి ఎ. లక్ష్మీరమణగారు. శ్రీమతి లక్ష్మీ రమణ ప్రధానంగా హృదయవాదిని. ఆమె కవితలకు అనుభూతి ఊపిరి. ఆవేశం జీవం. ఆమె కవితలు అనుభూతులకు అక్షరాకృతులు. ఆ ఆకృతులకు సంకలనలే ఈమె రచనలు, 'సూర్యముఖి' 'స్నేహచిత్రాలు' ఈమె కవితలు. వచన రచనలు కవితలే. కానీ వాటిలోనూ అక్కడక్కడ గేయరచనా స్వభావము అగుపడుతూ వుంటుంది. ఉదాహరణకు, సూర్యముఖిలోని—

నను గూడ నీ వెంట కొనిపోవె ఓడా !

అతులేని కడలి అంచులను చూడ !

అంటూ రాసిన ఈ కవితలో లయ, తాళం అగుపిస్తాయి. ఇలాగే, 82 కవితలున్న ఈ సంకలనంలో, అక్కడక్కడా గేయ రచనా స్వభావం గోచరిస్తుంది. ఈమె కవితలలోని ముగ్ధభావుకత ముచ్చటగొలుపుతుంది.

'సిగ్గు దొంతరల పెట్టికూతురుకు ఎఱ్ఱని గాజులు ఎంతో అందం,

సింగారంగా సీమంతానికి, పచ్చని గాజులు పెడితే అందం,

అంటూ, ఇంపుగా, సొంపుగా సాగుతుంది రచన.

అభ్యుదయ కవితా వనంలో వెలసిన చేయి తిరిగిన మరో కవయిత్రి శ్రీమతి జ్యోతిర్మయి. అందరికీ అర్థమయ్యే రీతిలో, తన భావాలను సూటిగా చెప్పగలిగిన నేర్పుగల ఈమె రచనలు 'దీప్తి' 'భావన' దివ్యలు 'భావనలో గేయ స్వరూపం చాలావుంది.

‘నే మీటిన విపంచి తంతుల్లో
శతకోటి రాగాలు పలికాయి,
నా వీనుల సోకిన గాలులలో
పులకింతల పలుకులు కదిలాయి’

ఈ పంతులు రాగయ క్తంగా, సరిగమలు పలికిస్తాయి. దివ్యెలు బాల
గేయాల సంపుటి.

‘దివ్యెలు దివ్యెలం దీపావళి దివ్యెలం
చీకట్లను మరిపించే కాంతిపూల మాలలం’

ఇవీ దివ్యెల పలుకులు, దీ పి వచన కవితాసంపుటి. ఇక జంధ్యాల
సుబ్బలక్ష్మి. ఈమె వృత్తిరీత్యా ఇంజనీరు. ప్రవృత్తి కవితాలోకానికి సోపానాలు
వేసింది. చందోబద్ధంగా కవితలల్లి, పలువురి ప్రశంసల నందుకుంది. ఈమె
కలంనుండి వెలువడిన కవితామాలిక ‘విజయచంద్రహాసం’. వాసా ప్రభావతి శాస్త్రి
గారు ‘అలాపన’ అనే వచన కవితా సంపుటాన్ని ప్రచురించారు. ఆకర్షణీయ
మైన కవితా సంపుటాన్ని ప్రచురించాలని, మిసీ కవితలు సయితం ఇందులో
చోటు చేసుకున్నాయి. అలాగే శ్రీమతి గాలి ప్రభావతిగారు, బుద్ధరాజు సులోచన
గారు, చోడవరపు సత్యవతిగారు, వాణి రంగారావుగారు కూడా ఎన్నో చక్కని
కవితలు రాసి ప్రజల హృదయాలలో చోటు చేసుకున్నారు. చోడవరపు సత్యవతి
దేవిగారి ఆవకాయ కవిత్యం, వింటూంటేనే నోరూరిస్తుంది.

ఇంకా ఎందరో మహానుభావులు, అందరికీ నావందనాలు, ఈ నా
వ్యాసంలో ఎవరినై నా నేను పేర్కొనడం జరగకపోతే, షమించగోరుతున్నాను.
అది కేవలం నా దృష్టికి రాకపోవడం వల్లనేకానీ, మరే కారణము చేత కాదని
సవినయంగా మనవి చేస్తూ, సాహిత్య ఆకాడమీ వారికి, స్పందన సాహితీ సమితి
వారికి కృతజ్ఞతలు తెలుపుతూ సెలవు తీసుకుంటున్నాను.

నేటి కవిత-మహిళలు

డా॥ ముత్తేవి భారతి

నేటి కవిత - మహిళ అనే అంశాన్ని చర్చించబోయేముందు నవ్యకవితా రీతుల్ని సంక్షిప్తంగా తెలియజేయటం అవసరం. ఇరవయ్యో శతాబ్దిలో వచ్చిన కవిత్వోద్యమాలలో ముఖ్యమైనవి భావకవిత్వం, ఆభ్యుదయ కవిత్వం. నవ్య కవిత్వ లక్షణాలలో ముఖ్యమైనవి ఖండకావ్య ప్రక్రియ, ఆత్మాశ్రయరీతి, చస్తు, భావ, శైలి, చందోనవ్యతలు. భావకవులు స్వేచ్ఛా ప్రేమలు, సంప్రదాయాన్ని తిరస్కరించటం, అన్నిటా నవ్యత కోరటం పరిపాటి అయింది. ఈ విధమైన భావ కవిత్వం 1980 వరకు బాగాసాగింది. కానీ ఇందులో ఆత్మవ్యక్తీకరణంపెక్కువై, సాంఘిక దృక్పథం వెనకపడే సరికి, ఒక విధమైన తిరుగుబాటు అవసరమైంది. దాని రూపమే ఆభ్యుదయ కవిత్వం, పెట్టుబడిదారీ విధానాన్ని కూలదోయటం, చర్గరహిత సమ సమాజాన్ని సృష్టించటం దీని లక్ష్యం. దీనితోపాటు అన్నిటా నవ్యత మరోలక్ష్యం. భావకవితా యుగంలో వచ్చిన అన్నిరకాలైన నవ్యతలు కొత్తరూపాన్ని సంతరించుకున్నాయి. ముఖ్యంగా చందస్సులలో.

“నా ఈ వచనపద్యాలనే దుడ్డుకర్రల్లో

పద్యాల నడుములు విరగితంతాను”

అన్న పరాభి పలుకుల్ని ఇక్కడ గుర్తు చేసుకోవాలి.

ఇక్కడ వచనగేయం మొదలైంది. ఈగేయం మాత్రా చందస్సులలో శబ్దాలయ, సంగీత లయ ముఖ్యంగా వుండేది. మాత్రాచందస్సుల నియమమే కాకుండా మాత్రాచందస్సులగతి కూడా లేకుండా నిలిచేది వచన గేయం. దీంతో ముఖమైంది అంతర్గత. ఇది పదాల విరుపు. కాకుండా, ఊనిక వల్లవచ్చేది. అనవసర

మైన శబ్దార్థులే లేకుండా, చెప్పదలచుకున్న దాన్ని సూటిగా గుండెల్లో గుచ్చుకునేట్లు చెప్పటం వచన గేయలక్షణమైంది.

ఈ అభ్యుదయ కవిత్వంలో కూడా అతినవ్యతా ధోరణులు బయల్పడడం, అంతతో ఆగక షీజీస్తున్న విలువలపై తిరుగుబాటు తత్వం బయల్పడటం జరిగింది. విప్లవ కవిత్వం తర్వాత దిగంబర కవిత్వంతో కవిత మరో మలుపు తిరిగింది.

ఇవన్నీ చెప్పటంలో ఉద్దేశం కవితానూపాల క్రమవికాసాలను చూపించి, నేటి కవితను చేపట్టిన మహిళల కవితను విశదీకరించటం మాత్రమే.

కవిత చెప్పిన కాంతామణులు అలనాటి చానమ, ప్రౌలమలతో మొదలైనా, ఆధునిక యుగం వరకు కేవలం వేశ్యమీద లెక్కించే వారుగా మాత్రమే మిగిలారు. అయినా కవిత చెప్పిన మహిళల సంఖ్య కొంత పెరుగుతున్నా విస్తృతం ఇంకా కాలేదు.

సంప్రదాయబద్ధమైన పద్యం, భావ కవిత్వంలో వచ్చిన గేయం, అభ్యుదయ కవిత్వంలో వచ్చిన వచన గేయం - ఈ మూడు శాఖల్ని తీసుకుని మహిళల కవితా స్థాయిని గుర్తించే ప్రయత్నం చేస్తున్నాను. ఆధునిక యుగంలో ఎంతగా గేయకవిత ప్రబలినా, పద్యకవిత చేపట్టిన వాళ్ళున్నారు.

'దివ్యవసంతలక్ష్మి' అనే పుస్తకం 1967 లో ఉల్లగంటి సౌభాగ్యవతిగారు ప్రచురించారు. ఇందులో విశేషం ఒకటి—వృత్తాలు, సీసాలు, ఆటవెండి మొదలైనవి రచించటమే కాకుండా, ఒకటి రెండు గేయరచనలు చేశారు. అవి యువ కవిని ప్రోత్సహిస్తూ, పద్యము గద్యము కాని ఈ గేయం ఏమిటో వివరించారు.

సత్యం, ధర్మం సర్వులలోన
పొంగుచు పొల్లే యత్నంచేయి
అప్పుడే నీవు నవకవి వౌలావ్
అప్పుడే నీవు యువకవి వౌలావ్

ఇది పద్యంకాదు గద్యంకాదు

మధ్యయిరికిన పద్యం కాని గద్యం

(P. 137)

ఈ రకమైన రచనచేసి నవ్యతని ఆహ్వానించారు.

హైమవతి, కావ్యనికురంబము. అనే దర్బా భాస్కరమ్మగారి రెండు రచనలూ చాలా సామాన్యమైనవి. అయితే కావ్యనికురంబంలో అబలా ఆభ్యుదయ మనే పేరిట కొన్ని పద్యాలున్నాయి. ఇందు శ్రీవిముక్తి కోరుతూ ఆభ్యుదయ భావపరంపరలు నింపారు. భావనవ్యత ఇందులో విశేషం.

అగును గాయనిగానమ్ము మగనికొరకె

అగును కవయిత్రి కవనమ్ము మగనికొరకె

తగదు సభలందు వాని ప్రదర్శనమ్ము

అనెడి యల్పవృత్తులు చనుటలేదు

అబల కభ్యుదయంబేది యవనినిక

(P. 85)

అంటూ వాపోయారు. చందస్సులలో ఆధునికత అంగీకరించక పోయినా భావంలో ఆధునికత అంగీకరించారు.

కొలకలూరి స్వరూపరాణిగారి గంగావతరణ శివతాండవ ద్విపవ గూర్చి ఇక్కడ ప్రత్యేకంగా చెప్పాలి. ఇక్కడ వస్తునవ్యత, చందోనవ్యత లేవు. కాని దృక్పథంలో నవ్యతే ముఖ్యం.

“ఒక శ్రీమంతుని దయాధర్మాలు నిలుచుటకు నిర్భాగ్యజీవులు నివసించే సమాజము కాదు. మనకి కావలసింది. అందరికీ సమాన స్వామ్యము, సమాన ప్రాతినిధ్యముగల యొక వర్గము - అట్టి నవ సమాజమును నిర్మించుకొనుటకు శివోహం అంటూ ఉద్యమంలోకి ఉరకాలంటే మనో నేత్రముతో శివతాండవమే దర్శించాలి” అంటారు. నవ సమాజం, సమ సమాజం కోరటం మార్క్సిస్టు సిద్ధాంతం. అంటే స్వరూపరాణిగారు పురాతన సిద్ధాంతాల పునాదిరాళ్ళలోంచి ఆధునాతన ప్రగతి సూత్రాలు పైకితీసే కవిత చెప్పారు.

కళాప్రపూర్ణ డా॥ ఊటుకూరి లక్ష్మీకాంతమ్మగారు రచించిన లక్ష్మీకీరీట దారిణి అనే పద్యకృతిలో భారత మహిళ లక్ష్మీకీరీటదారిణియై, భారతజాతి బౌద్ధ త్యానికి నిలయమైందని తెల్పారు. ఆధునిక కవితా ప్రక్రియమైన ఖండకావ్య ప్రక్రియను చేపట్టారు. ప్రక్రియా నవ్యత, భావనవ్యత ఇందులో ప్రత్యేకతలు— ఇంతవరకు ఆధునిక యుగంలో పద్యకవితలల్లిన మహిళలను గూర్చి ప్రస్తావించాను.

భావకవిత్యం రాసిన మహిళల సంఖ్య ఎక్కువగానే వున్నా, అందులో త్రిరత్నాలుగా పేరొందిన వారిని ముఖ్యంగా పేర్కొనాలి. 1935లో ముద్దుకృష్ణ గారి వైతాళికులు అనే సంకలనంలో తల్లాప్రగడ విశ్వసుందరమ్మగారు, బసవ రాజు రాజ్యలక్ష్మి, చావలి బంగారమ్మగార్ల కవితలున్నాయి. వీరు గేయకవితా శాఖని చేపట్టినవారు. విశ్వసుందరమ్మగారు దేశభక్తురాలు. వీరేశలింగంగారి సంఘసంస్కరణోద్యమంలో పాల్గొన్నవారు. వీరి కవితలన్నీ 1920-49 మధ్య రాసినవే. అవి కవితాకదంబము అనే ఫేరుతో ప్రచురింపబడ్డాయి. వీటిల్లో దేశభక్తి, ప్రకృతిప్రేమ, ప్రణయగానం, ఆత్మాశ్రయత్యం అనే భావకవితా లక్షణాలన్నీ భాసించాయి.

స్వాతంత్ర్యకృషి అనే గేయంలో—

“కులములని పోరాడుకుంటే

కూటికగునా గుడ్డకగునా

బలమదంతయుపోయి దైన్యము

పాలబడుదుముగా” అన్నారు.

ఈ కదంబంలో వున్న గేయాలెన్నిటినో ఆనాటి యువకులు వరుసలుకట్టి పాడుకొనేవారని చెప్తారు చాలామంది.

గేయకవిత్యంలో ప్రధానమైనవి లయవిన్యాసం, గతి చమత్కారం. గేయ రచన చేపట్టిన మహిళలు కొందరున్నారు. జ్యోతిర్మయిగారి దివ్యెలు, శారదా ఆశోకవర్మగారి భావరాగిణి ముఖ్యమైనవి. భావరాగిణిలో 91 గేయాలున్నాయి. అన్నిటా వస్తువైవిధ్యం గమనింపతగ్గడి. కార్మిక గీతాలు, పండగ పాటలు, భక్తి గీతాలు ఎన్నో వున్నాయి.

కవితా సంపుటలు ఈ యుగంలో చాలా వచ్చాయి. దా॥ నాయని కృష్ణ కుమారి గారి అగ్నిపుత్ర, దా॥ ఊటుకూరి లక్ష్మీకా న్నమ్మగారి ఒక్క చిన్నదివ్వె, దుర్గం తారాబాయి తారహారాలు, లక్ష్మీరమణగారి సూర్యముఖి, జ్యోతిర్మయిగారి భావన, శారదా అశోకవర్ధన్ గారి సుషుప్తినుంచి మేలుకో మొదలైనవి ఎన్నెన్నో. ఈ కవితలు చాలవరకు అభ్యుదయ కవితలే.

‘జాతిని జాగృతం చెయ్యకపోతే

నవతరాన్ని సృష్టించకపోతే

దేశమేగతి బాగుపడునోయే’—అంటారు శారదా అశోకవర్ధన్.

కవితా సంపుటలలో పి. చిరంజీవిసీకుమారి “ఆగమ సంగీతం”, యల మంచిలి తాయారుగారి “విప్లవాన్ని ఆహ్వానించు” అనే వాటిని గురించి రెండు ముక్కలు చెప్పాలి.

శ్రమించి జీవించి, అన్యాయాన్నెదిరించి పోరాడి, మానవ కళ్యాణాన్ని సాధించే ప్రతి ఒక్కరికీ అంకితం చేయబడింది ఆగమ సంగీతం. ఇందులో ఏ కవిత చదివినా, సమ సమాజ నిర్మాణానికి, పెట్టుబడిదారీ వ్యవస్థ నిర్మూలనానికి జరిగిన హెచ్చరికలే వినిపిస్తాయి.

ఇజాలను ద్వేషించే మానవతావాదులున్నారు. వ్యక్తిని మరో వ్యక్తి దోపిడి చేసేందుకా స్వేచ్ఛ, కొందరిని అరాచక శక్తులుగా ఎందుకు ఈ వ్యవస్థ మారుస్తోంది— ఇలాటి ఎన్నెన్నో సమస్యల్ని ఎదుర్కొనే మార్గం అన్వేషించ మంటూ యువకులను కోరి, ఆ యువతతోపున్న నవతకు విప్లవాన్ని ఆహ్వానించు అనే సంపుటాన్ని అంకితం చేశారు తాయారుగారు.

నిజానికి కావలసింది వాస్తవికత, దాన్ని ధ్యేయంగా పెట్టుకుని సమ సమాజ నిర్మాణానికి సహకరించే కవితలే నేడు కావలసినవి. ఇలాటి కవితలు మహాశం కలాలనుండి వెలువడాలి. సామాజిక స్పృహ వీడకుండా, ప్రగతిపథం వైపు మరలించే కవితలు రావాలి.

కవిత ప్రతి వ్యక్తి గుండెతట్టి లేపాలి

కవిత ప్రతి వ్యక్తి కళ్ళుతెరిచి అడుగువేసేలా చేయాలి.

నేటి కవిత - మహిళలు

వేమూరి లక్ష్మీసువర్చల ఎం.ఏ.

ముందుగా 'కవిత' అననేమో పరిశీలించి, పిమ్మట అందు మహిళల స్థానమును గూర్చి తెలుసుకొనుట ఉచితము.

సంస్కృతమున ఆలంకారికులందరును కవిత్వము-కావ్యము అను వానికి ఆభేదమును చెప్పి, కావ్యమే కవిత్వమని నిర్వచించిరి. పెక్కు రాలంకారికులు పెక్కు విధములుగా దీనిని నిర్వచించినప్పటికి, తుట్టతుదకు బహుజనాంగీకారము నందినది "రమణీయార్థ ప్రతిపాదిక శబ్దః కావ్యమ్" అనునదియే.

రమణీయమై, మనోహరమైన అర్థమును ప్రతిపాదించు శబ్దమే కావ్యమని వారి అభిప్రాయము. రసగంగాధర కర్తయైన జగన్నాథ పండిత రాయలు కావ్యాన్ని పై విధముగా నిర్వచింపగా, కవిత్వమునకు కవితావేశమే ప్రధానమని అంటూ శ్రీశ్రీ - "సబ్బుబిళ్ళ, అగ్గిపుల్ల, కుక్కపిల్ల కాదేదీ కవిత కనర్హం, గావాలోయ్ కవితావేశం" అని వాక్రుచ్చియున్నారు.

ఈ రెండు విషయములను మనము జోడించినప్పుడు, కవితావేశం గల వ్యక్తి రమణీయమైన అర్థమును ప్రతిపాదించు శబ్ద సృష్టిని చేయుటయే కవిత్వమని మనము క్రోడీకరింపవచ్చును.

అయితే ఇట్టి కవితావేశం, రమణీయమయిన అర్థమును వ్యక్తీకరించు బిసృష్టి చేయుట అందరి వశమా అంటే, స్థూలముగా కాదనియే చెప్పవచ్చు.

కథలు, కథానికలు, నవలలు మొ॥ సారస్వత ప్రక్రియల రచన కంటే, విత్వ సృష్టిని ఒక విశిష్టమైనదిగా మన మెన్నవచ్చును. ఇట్టి సృష్టి అందరికీ ధ్యము కాదనియు, ఏ కొందరికో మాత్రమే సాధ్యమనియు—

“కవితా కన్య మనింటి ఆడుపడుచా, కాకున్న యిల్లాల, లే
క వశంగామినియైన వారవసితా? కాదట్టు లేపూర్వ సం
భవమందోగల పుణ్యలేశమున సంప్రాప్తించున్గాని మా
నవుడెన్నే విధులం దపించినను చెంతం జేర దొక్కింతయున్”

అని చెప్పిన శ్రీ చెక్లపిళ్ల వేంకటశాస్త్రిగారి పద్యమును బట్టి తెలియుచున్నది.

అనగా పూర్వజన్మ సంస్కారము వలన గలిగిన ప్రతిభను వెలార్చు
నదియే కవిత్వము.

ప్రాకృతులు కొందరు ప్రకృతి సౌందర్యమును వీక్షింపలేరు. అట్టి
సౌందర్యమును దర్శింపగలవారే భావుకులు. దర్శించిన సన్నివేశము నందలి
సౌందర్యమును ప్రదర్శించుటలో ఆవేశమును అదుపులోనికి తెచ్చుకుని, పదునైన
పలుకుబడులతో ప్రాణము పోసిన వ్యక్తి మనసులోని పరమాద్భుతమైన భావ
పరంపరయే కవిత్వము. అనగా అట్టి దర్శనమును ప్రదర్శింపగలవారే కవులు
లేక కవయిత్రులు అని తేలుచున్నది.

ఇక ఇట్టి కవిత్వ రచనను చేసిన వారిని గూర్చి పరిశీలించినపుడు; పురు
షులతో పాటుగా ఈ రంగమున తమ ప్రతిభను వ్యక్తీకరించిన మహిళలెందరో
గలరు.

“ముదితర్ నేర్వగ రాని విద్యగలదే ముద్దార నేర్పించినన్” అనినట్లుగా
మహిళలకు అన్ని రంగములలోను ప్రవేశమున్నదై, ఈ రంగమునందు కూడా
స్థానము కలదని ప్రాచీన కాలము నుండియు ఉదాహరణములు గలవు.

ఆవేశమున కవిత్వము ఏ విధముగా ఉద్భవించునో వాల్మీకి ‘మా నిషాద’
అన్న శ్లోకమే తార్కాణము. ప్రప్రథమ సంస్కృత కావ్యకర్తయైన వాల్మీకికి
గలిగిన శోకావేశమునుండియే శ్లోకరూపమైన కవిత్వము ఉద్భవించినది.

ఒకానొక ఆనందోద్రేకమునుండియో లేక దుఃఖోద్వేగము నుండియో కవిత్వముద్భవించును. తలవనితలంపుగా సినిమా ప్రోగ్రాం ఏర్పాటైనప్పుడు, యువతీ యువకులు ఆనందోద్వేగము నుండియే 'లలలా...' అను ఒక ప్రత్యేక సంగీతరూపమైన కవిత్వ ముద్భవించుట సర్వజన విదితమే గదా ! అందుకే కవిత్వమునకు అపసరమైనది ఆనందము, ఉద్రేకము అని తెలియుచున్నది.

ఇక కవిత్వ ప్రయోజనమును గూర్చి పరిశీలించుము. మమ్మటుడు తన 'కావ్యప్రకాశిక' యందు—

“కావ్యమ్ యశసే, అర్థకృత్
వ్యవహార విదే, శివేతర శ్చతయే
సద్యఃపర నిర్వృతయే, కాంతా
సమ్మిత తయోపదేశయుజే”

అని కవిత్వ ప్రయోజనమును తెల్పుచున్నాడు.

అనగా కావ్యము యశస్సునకు, ధన సంపాదన కొఱకు, వ్యవహార జ్ఞానముకొఱకు, అశుభమును తొలగించుట కొఱకు, శీఘ్రముగా రసానందమును గలిగించుటకు, కాంతాసమ్మితముగా ఉపదేశము కొఱకును అని కావ్యప్రయోజనము తెలుపబడినది.

చిక్కన, కాళిదాసు మొ॥ మహాకవులు యశస్సు కొఱకే కావ్యరచన చేసిరి. ఇక భారవి తన కావ్యరచన మూలమున ధన సంపాదన కావించినట్లు తెలియుచున్నది. వ్యవహార జ్ఞానమునకు విష్ణుశర్మచే తన కుమారులకు సుదర్శనుడను రాజు పంచతంత్ర హితోపదేశములను చెప్పించినట్లు గలదు. మయూరుడు దృష్టిని పొందుటకు సూర్య శతకమును రచించినట్లు తెలియుచున్నది. ఇది శివేతరశ్చతయే గదా ! ఇక మహాకవుల చాటువులన్నియు మనకు రసానందమును కలిగించునవియే. ఉదాహరణకు—

అని ఒక కవిచే ఒక్క నేత్రమేగల తిరుమలరాయడు ఉబలాటపడినట్లు తెలియుచున్నది.

“నా కొమరుండే మాత్రం

జో కవియై నా కొసంగు మోదంబును శ్రీ

ప్రేకోర్డు చీపు జుస్టి

సైకూడ నొసంగ నేరడనుకొందు మదన్”

అని శ్రీ చెళ్లపిళ్ల వేంకటాద్రిగారు తెల్పిన ఆఖ్రప్రాయం కవిత్వ ప్రాశస్త్యము నకు పరాకోటి.

“సిరిగల వానికి బెల్లును...” మొ॥ శ్రీనాథుని పద్యములు ధ్వనిప్రధానములై కవిత్వమున విశిష్ట స్థానమును పొందినట్లు తెలియుచున్నది.

“బెరాని ఉత ఇందోగు

నూకవ పెచిమక్రమా

స్టేషన్సు బెబంశాఖాయాం

సూత్రాస్యాదితి నిర్ణయః” మున్నగు శ్లోకములు ఒక కాలపు విషయాలను వివరముగా చిత్రించుటయేగాక, ముందు తరమువారికి పరిశోధనల కవకాశమును కలిగించుచున్నవి.

వేదకాలమున ఉపనిషద్వాఙ్మయమున సయితము గార్చి, మైత్రేయ మున్నగు మహిళా మంత్రదర్శినులు మనకు దర్శనమిచ్చుచున్నారు. ఆ తర్వాత పెక్కు కవయితులను గూర్చి మనకు ఎక్కువగా తెలియకపోయినను, నిత్యము మనము పాడుకొను పాటలయందే వారి కవిత్వ సంపద ఇమిడివున్నదని మనము గ్రహింపవచ్చును.

పైన మనము చెప్పుకొనిన కవిత్వ నిర్వచనము ననుసరించి, కవితావేళము కలిగిన రమణీయ శబ్దసృష్టి శ్రీ పాటలయందే ఎక్కువగా కన్పించును.

ఒక మహిళామ తల్లి తన కుమార్తె అందచందాలను తన కంటి కగపడు వస్తువులతో పోల్చుకున్న ఉపమాన సౌందర్యమును గమనితము—

“చిక్కుడు పువ్వుల పు చిలుక ముక్కెరుపు
చిగురెరుపు చింతల్ల దోరపండెరుపు
రక్కెన పండెరుపు రాగి చెంబెరుపు
తా ఎరుపు అమ్మాయి తన వారిలోన” — అని.

ఒక అమాయకపుట తగారు లోకవిరుద్ధముగా, కోడలుకు నమస్కరింపగా ఆమె తన అత్తగారిని దీవించిన పలుకులలోని వైచిత్ర్యమును గమనింపుడు—

“చాలు చాలత్తయ్య చాలత్తగారు
నీ కొడుకు వెయ్యిళ్ళా మొదలు కావాలి
నీ కోడలు పట్టంపురాణి కావాలి!
నువ్వెల్లి ఏంచల్ల పాటగావాలి” — అని.

నేను గమనించినంతవరకు 1870 ప్రాంతమున తన భర్త విజయపరం పరంను “మధురావిజయమ”ను పేర సంస్కృత కావ్యరచన గావించిన గంగాదేవియే ప్రప్రథమ కవయిత్రిగా తెలియుచున్నది.

తొలి తెలుగు కావ్య కవయిత్రి తాళ్ళపాక తమ్మక్కగా సారస్వత రచయితరి సిద్ధాంతము, ఆమె రచించిన గ్రంథము ‘సుభద్రా కళ్యాణము’.

మరో కావ్య రచయిత్రి మొల్ల “రామాయణ కావ్యము”, ముద్దుపళని “రాధికా సాంత్యనము”, కనకాభిషేకము నందుకొనిన పసుపులేటి రంగాజమ్మ “మన్నార్చుదాస విలాస నాటకము”, “ఉషా పరిణయ ప్రబంధము” మున్నగు నవి మధ్యకాలమున చెప్పుకొనదగినవి.

ఇక ఆధునిక కాలమునందు కూడా కవయిత్రులు పెక్కురు కలరు. “కొండంత దేవునికి కొండంత పత్రీ” తేగలమా అన్నట్లు, వారి అందరి కవిత్వ సుమముల గుబాళింపులను చూసమిప్పుడు ఆహూణింప సాధ్యము కాకపోయినను, ఈ సందర్భమున వారిలో కొందరినైన పరిశీలించుట ఉచితము.

డా॥ యశోవారెడ్డిగారు “దీపము” అను కవితయందు తన్ను త్యాగము చేసికొనియైనను పది మందికి ఉపయోగపడు పని చేయవలెనను ఉదాత్తభావాన్ని అతి చక్కగా వివరించారు.

ఇక జి. ప్రభావతిగారు తమ “నేనెవరు” అన్న కవితలో ఆశాజ్యోతి షిన్ని రక్తములైన పసులను చేయింపగలదో తెలియపరచారు.

“అదృశ్యమై కవ్వెస్తాను
ఉనికికి ఆధారంగా నిలుస్తాను
ఉన్నది లేనట్లు నమ్మిస్తాను
కరుడుగట్టిన గుండెల్ని కూడా
కదలించి పలికిస్తాను” — అన్న వారి వాక్యములు బహుధా ప్రశంసనీయములు.

శ్రీమతి మధు లక్ష్మీ సరస్వతిగారు తమ “సంక్రాంతి”ని వర్ణిస్తూ—

“కన్నెపిల్లల గొబ్బిళ్ళ కలకలములు
మేలుకొలుపుల పాటలో మేళతతులు
గంగిరెద్దులు సన్నాయి హంగుమీర
రమ్మ సంక్రాంతి లక్ష్మీరో రాగమలర”.

ఇంతేకాక గొబ్బి పాటలు, లాలి పాటలు వంటి ఎన్నో కవితల్ని ఏనాడో రచించి, ఈనాటికి మనల నందరిని ఆనందసాగరంలో ముంచి తేలించుచున్న ఆజ్ఞాత కవయిత్రులకు నా నమోవాకములు. స్వస్తి !

కథానికా శిల్పం

సి. ఆనందారామం.

కథానిక ఈనాడు మాత్రమే ప్రచారములోకి వచ్చినా అలనాటి అగ్ని పురాణంలోనూ ఇది మనకు కన్పిస్తుంది. అగ్ని పురాణంలో వివరించిన కథానికా లక్షణాలన్నీ ఈనాటి కథానికకు అన్వయించినా, అన్వయించక పోయినా, “..... అదృతోంతే.....” మాత్రం ఈ నాటికీ కథానికకు తప్పనిసరి. దీన్ని ఈనాటి కొన మెరుపుతో సమానమైనదిగా భావించవచ్చు. ప్రాచీనాలంకారిక శాస్త్రాల్లోని ఖండ కథా, పరి కథా—మొదలైనవాటికీ ఈనాటి కథానికకూ ఏ విధమైన సంబంధమూ లేదు. ఈనాటి మన కథానిక నిస్సంశయంగా ఆంగ్ల కథానికా ప్రభావంతో ఆవిర్భవించిందే.

కథానికా శిల్పానికి సంబంధించి ఒక అవగాహనకు రావాలంటే దానిని స్వరూప స్వభావ సంవిధాన పరంగా విశ్లేషించి అర్థం చేసుకోవాలి. స్వరూపాన్ని అనుసరించి కథానికను 1. ఎత్తుగడ 2. నడక 3. విషమస్థితి 4. పరాకాష్ఠ 5. చరమస్థితి లేదా విచుపు 6. ముగింపు అని విభజించుకోవచ్చు.

ఉదాహరణకు ఒక చిన్న కథానికను తీసుకుందాం. విద్యావంతురాలై రచయిత్రి అయిన యువతి గృహిణి కావటం కారణంగా పరంపరగా రచనలు చెయ్యలేక పోవటం, ఆ కారణంగా రావలసినంత ప్రఖ్యాతి రాకపోవటం, ఆ కారణంగా రచయిత్రి సభకు అహ్వానం కూడా అందక పోవటం విషయంగా తీసుకుందాం.

ఈ రకమైన కథానిక ఎత్తుగడ ఎలా ఉండాలి?

ఏ రకంగా ఉన్నా పాతకజ్ఞి చెప్పే విషయం పట్ల సుషుఖజ్ఞి చెయ్యాలి. ముందు ముందుకురికే ఆసక్తి రగిలించాలి. ఈ రెండూ సాధించటానికి ఎత్తుగడ ఎన్ని విధాలుగా ఉండాలో పరిశీలిద్దాం.

1. నిర్భరంతోనే (Suspense తోనే) ప్రారంభించటం—

“సభ నిశ్శబ్దంగా ఉంది. అందరూ వేదిక మీద రచయిత్రీ ప్రసంగం వింటున్నారు. ఆ సమయంలో తుఫానులా వచ్చిపడిన ఒక వయసు మీరినావిడ “నీకు బుద్ధి ఉందా లేదా? పనీ పాటా లేకుండా ఇక్కడ కొచ్చి కూర్చున్నావా? ముందు ఇంటికి నడు” అని ఆరుస్తుంది.”

2. సంవాదనతో మొదలు కావచ్చు —

“మీరు ఆనందారామం గారను కుంటానే!”

“అవును. మీ పరిచయం చేసుకోవచ్చునా?”

“నేను పద్మ ప్రിയను. నేనూ కొంచెం రాస్తాను. బహుశా మీకు గుర్తుండుక పోవచ్చు.”

“అరే మీరా! ‘మలయ పవనాలు’ రచయిత్రీ కదా! చాలా బాగా రాశారు. అంత గొప్ప రచన చేసి మళ్ళీ ఏం రాయలేదే?!”

“ఏం చెప్పమంటారు? నా జీవితమే అన్ని నవలల కంటే గొప్ప నవల.”

3. వర్ణనాత్మకంగా మొదలు కావచ్చు—

విశాలమైన హాలు, విద్యుద్దీపాలతో, విద్యుద్వింజామరలతో కన్నుల పండువుగా ఉంది. వేదిక మీద ఎవరిదో ప్రసంగం. ఆ ప్రసంగాన్ని కొంత కొంత మింగేసే సన్నని గుస గుసలు సభనిండా.. ఆ సమయంలో పైట వంటి నిండా కప్పుకుని, బెదురు చూపులతో, కొద్దిగా తడబడుతున్న అడుగులతో, విద్యుత్తు ప్రతిఫలించే ముఖంతో ఒకావిడ సభలో అడుగు పెట్టింది.

4. సంఘర్షణతో—

ఆ రోజు ఉదయం నుంచీ పద్మప్రియ ఆలోచనలో పడింది. తాను సభకు వెళ్ళటం అత్తగారికే మాత్రం ఇష్టం లేదు. అత్తగారి మాట కాదని పోట్లాట పెంచుకుని అల్లరి పడటం తన కిష్టం లేదు. కానీ ఇన్ని రోజుల తర్వాత తానున్న ఊళ్ళోనే రచయిత్రుల సమావేశం జరుగుతూ ఉంటే, తను అభిమానించే రచయిత్రు లెందరో తన వూరికే వస్తూ ఉంటే వెళ్ళకుండా, చూడకుండా ఎలా ఉండటం ?

ఈ రకంగా ఎత్తుగడ ఏ విధంగానైనా ఉండవచ్చు. ఏ రకంగా ఉన్నా పాఠకుడు వెంటనే కథలో లీనం కావాలి. ఆ కథ ఏమిటో తెలియక పోయినా ఫర్వాలేదు. ఎత్తుగడలో తెలియక పోతేనే మంచిది.

II. నడక

కథా గమనం ఎంత చురుకుగా ఉంటే అంత మంచిది. అత్యంత సంగ్రహంగా ఉండవలసిన కథానిక శిల్పానికి ఈ వేగం ఎంతో ఉపకరిస్తుంది. ఈ నడక సూటిగా ప్రారంభ దశ నుంచి, అంత్యదశకు సాగవచ్చు. లేదా కొంత దూరం సాగి అక్కడ ఆగి మలుపులు తిరగవచ్చు.

మన కథానికలో పద్మప్రియ సభలోకి వచ్చి సమావేశంలో పాల్గొని ఫలితాలు పెంచుకునే వరకు సూటిగా సాగి అక్కడనుంచే ఆమె రచయిత్రుగా ఎదుర్కొన్న సాధక బాధకాల వైపు మలుపు తిరగవచ్చు. ఆ మలుపులోనుంచే ఆమె గార్హస్థ్య జీవితం వైపుకు కథను మళ్ళించవచ్చు. ఎన్నెన్ని మలుపులు ఎలా ఎలా తిప్పినా, చెప్పదలుచుకున్న అంశానికి అనవసరమైన విషయాల జోలికి మాత్రం పొరపాటున గూడా పోగూడదు. ఒక్కొక్కసారి ఈ నడక తిరోగమనం కూడ కావచ్చును. మన కథానికలో అత్తగారి రాకతో ప్రారంభమై ఆ సంఘటనకు వెనుకగల, అసలు సమస్యలను స్పృశించ వచ్చును. దీనినే “ప్లాష్ బేక్” పద్ధతిగా వ్యవహరిస్తున్నాము. ఇలా ముందు వెనుకలకు ఎలా నడి

చినా కార్య కారణాలను జాగ్రత్తగా సమన్వయం చేసుకుంటూ రావాలి. కథా గమనంలోని ప్రతి అడుగు మరో అడుగుకు దారి తీసేదిగా ఉండాలి. అంటే సృష్టించిన ఒక సంఘటన మరో సంఘటనకు ఆధారం కావాలి. ఈ రకమైన సహజ గమనానికి ప్రధానంగా తోడ్పడేది పాత్రోచితమైన శైలి.

III. విషమస్థితి

కథేతివృత్తం ఫలోన్ముఖంగా సాగిపోతున్నప్పుడు అవరోధాలు ఏర్పడగా ఘర్షణయ్యే ఘర్షణను విషమ స్థితి అనవచ్చును. మన కథానికలో పద్మప్రియ అతి ప్రయాసతో ఎన్నో ఆటంకాలు ఎదుర్కొని సమావేశానికి వచ్చింది. అక్కడ ఆమె ప్రతిభను గుర్తించిన రచయిత్రులు కొందరైనా ఉన్నారు. ఆమెను సగౌరవంగా ఆహ్వానించారు. వారితో ఆమె సంభాషణ జరుపుతున్న సమయంలో అత్తగారు వచ్చి కేకలు పెట్టసాగారు. విదూషీమణులైన రచయిత్రులు సైతం ముసి ముసి నవ్వులు నవ్వుకుంటున్నారు. మొత్తం మీద సానుభూతి కంటే అపహాస్య ధోరణి ఎక్కువగా కనిపిస్తోంది. చుట్టు ప్రక్కల అంతటా.

ఈ రకమైన విషమ స్థితిని ఏ విధంగానైనా సృష్టించు కోవచ్చు. కొన్ని సందర్భాలలో ఇది దైవికం కూడ కావచ్చు. పిల్లన్న పాత్రల మధ్య-పాత్రలకూ పరిస్థితులకూ మధ్యా— ఇలా ఏ రకంగానైనా ఘర్షణ ఏర్పడవచ్చు. కథా గమనం కథకుడి చాతుర్యానికి గీటురాయి.

IV. పరాకాష్ఠ

దీనినే Climax అంటారు. కథానిక ఫలోన్ముఖంగా సాగి సాగి శిఖరాన్ని అందుకునే దశ. కథానికా నిర్వహణలో అత్యంత కీలకమైనదిది.

మన కథానికలో - సభా నిర్వాహకులు కొందరు పెద్దలు జరుగుతున్న అల్లరికి చిరాకుపడుతూ అందుకు కారకురాలైన పద్మప్రియను అసహనంగా చూడసాగారు. చిన్నబోయిన పద్మప్రియ తలదించుకుని బయటకు నడవబోయింది.

ఈ తరంలోని కొందరు రచయిత్రులు మాత్రం ఆ ఆన్యాయాన్ని సహించలేక “ఆ అత్తగారినే ఎలాగో బయటికి పంపేయండి. ఆవిడ అల్లరి మూలంగా పద్మప్రియ సభను వదిలి పోనక్కరలేదు” అని ఆడ్డు పడ్డారు. ఘర్షణ రాజుకుని రగిలి తీవ్రరూపం దాలుస్తానని భయపెట్టింది. పద్మప్రియ లేచి “నా కారణంగా మీరూ మీరూ ఘర్షణ పడకండి. నేను వెళ్ళిపోతాను. సభ నిర్విఘ్నంగా జరుపుకోండి” అని బయటికి నడిచింది.

కళాప్రతిభ, విజ్ఞానము, ఆసక్తి అన్నీ ఉన్న ఓక రచయిత్రి కేవలం శ్రీ కావటం కారణంగా సాంఘికాచారాల చట్రంలో నలిగిపోతూ, కనీసం సభలో పాల్గొనే అవకాశం కూడా లేక నిరాశతో క్రుంగిపోవలసి వస్తోంది. ఆమెకు చేయి అందించటానికి ఆక్కడెవరూ సిద్ధంగా లేరు.

ఈ పరాకాష్ఠ ఏ విధంగానైనా నిర్వహించవచ్చు. పాత్ర గతమూ కావచ్చును. కథా గతమూ కావచ్చు. పద్మప్రియ విషయంలో లాగ అంతస్సంఘర్షణ ఉన్నప్పుడు ఇది అభ్యంతర (Internal Climax) మవుతుంది. కథానికే అంతమ మించి పైకి పోలేనిదిగా ఉండాలి పరాకాష్ఠ.

V. చరమసీమ లేదా ఎదుపు

చిక్కు ముడులన్నీ విప్పేది చరమ సీమ. అంతవరకూ కథానికలో గూఢంగా ఉంచి నిర్భరతను (Suspense) పోషిస్తూ వచ్చిన అనేక అంశాలు ఈ చరమ సీమలో వివరింపబడతాయి. మన కథానికలో నిరాశతో సభ వదిలి పోబోతున్న పద్మప్రియ దగ్గరకు ఆమె భర్త వస్తాడు. తల్లిని బుజ్జగించి ఇంటికి తీసుకుపోయి భార్యకు సమావేశంలో పాల్గొనే అవకాశం కల్పిస్తాడు. ఆ తరువాత అత్తగారు అంత ఆసహజంగా నలుగురి మధ్యకూ వచ్చి అరవటానికి, పద్మప్రియ జీవితంలోని విషాదానికి కారకాలైన అనేక విషయాలు వివరింపబడతాయి.

ముగింపు

పలాగమము లేదా పలసిద్ధి ముగింపు. ముదులు విడిపోయిన తరువాత ధ్యేయం నెరవేరటం ముగింపు అనుకోవచ్చు. అయితే ముగింపు సుఖాంతమేనా? విషాదాంతం కాకూడదా అనే ప్రశ్న రావచ్చు. సుఖాంతమైనా విషాదాంతమైనా చెప్పదలుచుకున్న విషయాన్ని కథకుడు పాఠకులలో ప్రగాఢంగా ముద్ర వేయాలి. పద్మప్రియ సభలో సమ్మాన్యూరాలైనట్లుగా చిత్రించి సమాజం యొక్క కర్తవ్యాన్ని సూచించనూ వచ్చు. లేదా అన్నీ ఉన్న ఆదదాని అభాగ్య స్థితిని విషాదంగా చిత్రించి ఆ విషాద పరిస్థితి తొలగించ వలసిన బాధ్యత స్త్రీలోకానిదే నని హెచ్చరించనూ వచ్చు.

ఇక స్వభావాన్ననుసరించి 1. కథా బీజం 2. కథా వస్తువు 3. ఇతి వృత్తం 4. పరమార్థం- ఈ రకంగా విశ్లేషించుకోవచ్చు. సమాజంలోని అంశమైనా కథానికకు ప్రేరణ కావచ్చు. లేదా మానవ మనస్తత్వపు అంశాలు కూడ ప్రేరణ కావచ్చును. కథానికకు ప్రేరణ కలిగించే అంశమేదో అదే కథా బీజం. సృష్టిలో బీజం నుండి వట వృక్షం వ్యాపించినట్లుగా ఈ కథా బీజం నుండి కథానిక యావత్తు విస్తరిస్తుంది.

మన కథానికలో గృహిణిగా రచయిత్రి సమాజంలో ఎదుర్కొనే మర్దన కథా బీజం.

కథావస్తువు

కథా బీజానికి అనుగుణమైన విషయము కథా వస్తువు అవుతుంది. మన కథానికలో సమిష్టి కుటుంబములో రకరకాల సమస్యలతో సతమవుతూ కూడా, రచనా వ్యాసంగాన్ని వదులుకోలేని పద్మప్రియ జీవితం కథా వస్తువు.

ఇతివృత్తము

దీనినే Plot అంటారు. వస్తువు ముడిపదార్థం అనకుండా దానిని తగిన శిల్పముతో కథానికగా తీర్చిదిద్దే నిర్మాణత ఇతివృత్తము. సన్నివేశ

కిల్చన, సంఘటనా నిర్మాణ చాతురి మొదలైన వన్నీ ఇతివృత్త నిర్మాణంలో భాగాలే. రచయితలోని కాల्పనిక ప్రతిభ మీద ఇతివృత్త సౌందర్యం ఆధారపడి ఉంటుంది. నాటకీయంగా పాత్రలను పరిస్థితులను అల్లుకుంటూ సముచిత వాతావరణంలో పొదిగితే అది ఇతివృత్త మవుతుంది. కొన్ని కొన్ని పడికట్టు రాళ్ళలాంటి సూత్రాలను సరించి అల్లబడిన ఇతివృత్తాలు పేలవంగా ఉంటాయి. వీటినే "Formula Plots" అంటారు. మౌలికమైన ప్రతిభతో సదికొత్త సంవిధానంతో కల్పింపుకునే ఇతివృత్తాలే కళారామణీయకతకు కారణాలవుతాయి.

పరమార్థం

కథానిక ద్వారా కథకుడు ఈయదచుకొనిన, సందేశమే పరమార్థం. పరితల హృదయాలను ఆర్థం చేస్తూ ఒక సత్యానికి అభిముఖమైన అనుభూతిని కలిగించటం కథానిక యొక్క పరమార్థం. ఇక్కడ సత్యం అంటే వాస్తవంగా జరిగిందే అని అర్థం కాదు. ఎప్పటి కప్పుడు మారే అనేక వాస్తవిక సంఘటనల వెనుక, శూరని మూల సూత్రమేదైతే ఉందో అదే సత్యం. ఒక్కొక్కసారి ఈ సత్య ప్రతిపాదనకై కథకుడు వాస్తవంగా జరిగిన విషయాన్నే వదలి వేయవలసి వస్తుంది.

మన కథానికలో ప్రతిపాదించ దలచుకున్న పరమార్థం శ్రీ విముక్తి. వాస్తవిక జీవితంలో తామే గంప గయ్యాకులై అత్తగారిని భర్తను అల్లరి పెట్టే శ్రీలుండ వచ్చును. కాదనలేము, కాని వారు అల్పసంఖ్యాకులు కనుక - మొత్తం మీద ఈనాడు అన్ని విధాలా అణగద్రొక్క బడుతున్న శ్రీ జాతికి విముక్తి కలిగించటమే వాంఛనీయం కనుక ఈ పరమార్థాన్ని అవిష్కరించటమే కథకుడి ధ్యేయం. ఈ సార్వజనీన సత్యం ముందు, వాస్తవంగా ఎక్కడో ఏదో జరిగినా అది పరిగణనకు తీసుకోనక్కరలేదు.

సంవిధానాన్ని సరించి - పాత్ర, సంఘర్షణ, సంఘటన, సన్నివేశం, కథనం ప్రధానంగా తీసుకోవాలి.

సాహిత్యంలోని పాత్రలను అనేక మంది విమర్శకులు “Flat and Round” పాత్రలుగా, స్థూలంగా విభజించారు. రచయిత చేతిలో బొమ్మలా తయారైన పాత్రను “Flat Character” అంటారు. ఈ పాత్ర గురించి మంచి అనో, చెడు అనో నిర్ధారణగా చెప్పవచ్చు. కథాగతి ననుసరించి ఇవి మార్పు చెందవు.

మన కథానికలో పద్మప్రియ ‘ఉత్తమా ఇల్లాలు’, ‘మహా పతివ్రత’ అయిపోయి ఎలాంటి పరిస్థితులలోనైనా అత్తగారి మాటలకు ఎదురు చెప్పక పోతే “Flat Character” అవుతుంది.

బొమ్మలా ఉండిపోక స్వయంఉచ్ఛీలన శక్తితో వికసించే పాత్రలను “Round Characters” అంటారు. వీటిని గురించి మంచి అని గాని, చెడు అనిగాని నిర్ధారణగా చెప్పటానికి ఉండదు. సహజ స్వభావాన్ని నిలుపు కుంటూనే కథాగతి ననుసరించి మార్పు చెందుతూ ఉంటాయి. మన కథానికలో పద్మప్రియ సహజంగా మంచిదై నా అత్తగారి విపరీత భోరణి భరించలేక ఎదురు తిరిగితే — మంచివాడైన భర్తను వదులకోలేక, తన వ్యక్తిత్వం చంపుకోలేక సంఘర్షణతో సతమతమైతే, ఈ సంఘర్షణలన్నింటి మధ్య ఉదాత్తంగా విశాల హృదయంతో వ్యవహరిస్తే అది “Round Character” అవుతుంది.

సంఘర్షణ

కథానికలో ఈ సంఘర్షణ ఒకే పాత్రలో అంతర్గతంగా ఉండవచ్చు. రెండు విభిన్న పాత్రల మధ్య ఉండవచ్చు. పాత్రకూ, పరిస్థితులకూ మధ్య కావచ్చు. ఏ విధంగానైనా కావచ్చు. సంఘర్షణ ఎంత బలంగా ఉంటే రచన అంత సజీవంగా ఉంటుంది. సంఘర్షణ లేని సాధారణ కథలలో ఇతివృత్తాన్ని రక్తి కట్టించటం కష్టం.

సంఘటన

ప్రత్యక్షంగా గాని పరోక్షంగా గాని కథేతివృత్తాన్ని ప్రభావి ప్రధాన విషయాన్ని సంఘటన అనవచ్చు. మన కథానికలో

రావడం ఒక సంఘటన. కథానికలో అనేక సంఘటనలుంటాయి. ప్రధానమైనవి కొన్ని. ఆ ప్రాధాన్యత స్ఫురించేలాగ సంఘటనను నిర్వహించే బాధ్యత కథకుడిది.

సన్నివేశం

సంఘటనకూ సన్నివేశానికీ ఉండే భేదం గమనించాలి. స్థానిక పరిసరాలు, కాలము, వాతావరణము, పరిస్థితి అన్నీ కలిసి సమష్టిగా సన్నివేశ మవుతుంది. అత్యగ్రహ సభకు రావటం సంఘటన అయితే, సభలో వ్యక్తుల రియాక్షన్ రావటంవల్ల సభలో మారిన వాతావరణం ఇవన్నీ కలిపి సన్నివేశంగా రూపొందుతాయి.

కథనం

కథనం అనేక విధాలు. రచయిత స్వయంగా చెప్పటం ఒక పద్ధతి. మన కథానికలో పద్మప్రియ తానే చెప్తున్నట్లు “నేను సభకు వెళ్ళాలనుకుంటున్నాను. కాని ఇంటి పరిస్థితులు.....” ఇత్యాది. అలా కాక ప్రథమ పురుషలో చెప్పటం ఇంకో పద్ధతి. కథాకథనం ఏ దృక్పథంతో సాగాలన్నది కథకుడు నిర్ణయించుకోవాలి. ఈ దృక్పథం ఇతివృత్తాన్ని బట్టి, పరమార్థాన్ని బట్టి భౌతికంకావచ్చు. మానసికం కావచ్చు, వైయక్తికమూ కావచ్చు.

ఇంతవరకూ సాగినది కథానికా శిల్ప విశ్లేషణ. అయినా శిల్పమనేది అనిర్వచనీయమూ, అనుభవైకవేద్యమే.

నేటి కథ - తీరుతెన్నులు

డి. సుజాతాదేవి

తెలుగు దేశం కథలకు కాణాచి. 'అనగనగా ఒక రాజు' అంటూ చిన్నప్పడు అమ్మమ్మ, తాతయ్య చెప్పిన కథలు ఇప్పటికీ గుర్తొస్తూనే ఉంటాయి. 'చందమామ రావె, జాబిల్లి రావె' అనే పాట ఏ తల్లి నోట తొలిరూపు దిద్దుకుందో తెలియనట్లే, 'అనగనగా ఒక రాజు' అనే ఆరంభం ఎలా పుట్టిందో తెలీదు. రాజుల కథలు, రాజకుమార్తెల కథలు, వీరకుమారుల కథలు, ఉత్తరకుమారుల కథలు, రాక్షసుల కథలు, మాంత్రికుల కథలు, ఎన్నో రకరకాలుగా చెప్పిన కథ చెప్పకుండా, చెప్పి మురిపించే వారీ నాటికి తెలుగునాట ఉన్నారు. ఆ కథాకథన చాతుర్యం మన తెలుగువారి సొత్తు.

18 వ శతాబ్ది చివరలో, శ్రీ చింతా దీక్షితులు గారు, శ్రీపాద సుబ్రహ్మణ్య శాస్త్రి గారు శిష్ట వ్యావహారికంలో కథా ప్రయోగాలు చేసినా, కథావాఙ్మయంలో ప్రథమ స్థానం శ్రీ గురజాడ అప్పారావుగారి 'దిద్దుబాటు'కే దక్కింది. అప్పటికి ఆధునికమైన పద్ధతిలో, శైలిలో, ముగింపుతో, పట్టుగా సాగిన కథ దిద్దుబాటు. ఆ కథ 1910 లో ఆంధ్రభారతిలో వెలువడింది.

పరశ్రీ ఆకర్షణ నుంచి నేర్చుగా భర్తను ఇవతలకు లాగి దక్కించుకున్న ఇల్లాలి కథ దిద్దుబాటు. ఆవిడ కథలో మన కెక్కడా కనిపించదు. కాని ప్రతి వాక్యంతోనూ వినిపిస్తుంది. ఆమె వ్రాసిపెట్టిన ఉత్తరం, ఆమె గురించి భర్త తలపోతా, ఆమె భర్తకూ, నౌఖరుకూ మధ్య జరిగిన సంభాషణా, ఆవిడను మన కళ్ళ ముందుంచుతాయి. చివరకు గాజుల గలగలలు, నవ్వుల కిలకిలలా మూత్రం వినిపిస్తాయి. అదే కథకు ముగింపు. అతని మనసు మారి భార్యవై పు

మొగ్గడం ఇక్కడ లక్ష్యం. ఆ లక్ష్యాన్ని అలక్ష్యం చేయకుండా, సంభాషణలు గానీ, వర్ణనలు గానీ అసలు పోయింటుని మింగకుండా చక్కగా నడుస్తుంది కథ. వీరు వ్రాసిందే మరో కథ 'మీ పేరేమిటి' అనేది మత మౌఢ్యాన్నాధారం చేసుకున్న కథ. అలాగే పాలగుమ్మి పద్మరాజు గారి కథ 'గాలి వాన'. ఇది ప్రవర్తనావాదం మీద ఆధారపడిన కథ. జీవితంపైన నిశ్చితాభిప్రాయాలూ, మంచి అలవాట్లు కలిగివున్న రావుగారు రైలు ప్రయాణం చేస్తూ గాలివాన వలన ఒక చిన్న స్టేషనులో ఆగిపోయి, చలిలో, చీకటిలో ఒక ముష్టిదానికి చేరు వోతాడు. తెల్లవారాక ఆయన ప్లాటుఫారం మీద కొచ్చేసరికి ప్రమాదవశాత్తూ ఆ ముష్టిది చచ్చిపడి ఉంటుంది.

ఆమె చేతిలో ఆయన పర్స ఉంటుంది. అందులోంచి తన పేరున్న కాగితాన్ని తీసుకుని వెళ్ళిపోతారు రావుగారు. స్థూలంగా అదీ కథ. కాని రచనా విధానంలో, ప్రవృత్తి, ప్రవర్తనా, వీటి గురించి అమృతంగా చిత్రించారాయన, పద్మరాజు గారిదే మరో కథ 'పడవ ప్రయాణం'. దొంగ, త్రాగుబోతు, వ్యభిచారి, కోపిష్టి అయిన భర్త, తనపైన ఉన్న మనసుకు మురిసిపోయి, అతని కోసం ఎన్ని కష్టాలయినా పడడానికి సిద్ధపడే రంగి పాత్ర ప్రముఖమైంది. రంగి పాత్ర చిత్రీకరణ విశిష్టంగా, చిత్రంగా ఉంటుందీ కథలో. ఈ రెండు కథలూ ప్రపంచ భాష లన్నింటిలోకి అనువదించబడ్డాయి. ఇలా ఉదాహరణలు చెప్పని కోవాలంటే పూర్వ సాహిత్యం నుంచి ఎందరో కనబడతారు తెలుగు కథకుల్లో.

శ్రీ కొడవజిగంటి కుటుంబరావు గారు సాహిత్యంలో చేసిన కృషి మరుచు లేనిది, దేనికదేసాటిగా కొన్ని వందల కథలు ఆయన కలం నుంచి వెలువడ్డాయి. కథావస్తువులోనూ, సంనిధానంలోనూ ఆయన తెచ్చిన మార్పులు తెలుగు కథను పరిపుష్టం చేశాయి. వీరి కైలి నిరాదంబరంగా ఉంటుంది. వీరి పాత్రలు నేలమీద నడిచి మధ్య తరగతి జీవితంలోని మంచి చెడ్డలు చూపిస్తూ సజీవంగా మనలో తమ ముద్రల్ని వేస్తాయి.

శ్రీపాద సుబ్రహ్మణ్యశాస్త్రిగారి కథలు సాంప్రదాయికపు సౌంపులతో కమ్మని తెలుగు నుడికారపు 'గులాబీ ఆత్మరు' పరిమళాన్ని విరజిమ్ముతుంటాయి. చక్కటి గృహ వాతావరణాన్ని అరమరికలులేని ఆలుమగల అన్యోన్యతను సహజ సుందరంగా కళ్ళ ముందుంచుతాయి-మునిమాణిక్యం నరసింహారావు గారి కాంతం కథలు, ఇంకా కొనకళ్ళ వెంకటరత్నంగారి 'అతనికరాడు', కాశీపట్నం రామారావు గారి 'యజ్ఞం, చావు', రావిశాస్త్రిగారి రొట్టె ముక్క, సారా కథలు, శ్రీ చాగంటి సోమయాజులుగారి 'ఎంపు' వాయులీనం; పెద్దిబొట్ట సుబ్బరామయ్య గారి ముసురు, 'నీళ్ళు' శ్రీ పురాణం సుబ్రహ్మణ్యంగారి, నీలి, సీతజడ; బీనాదేవి గారి డి మేటరాఫ్ నో ఇంపార్టెన్స్, థాంక్స్ పర్ డి పి. ఎమ్. రంగనాయకమ్మ గారి శోభనంరాత్రి, పల్లెటూరు, కళ్యాణసుందరీ జగన్నాథ్ గారి అలరాసపుట్టిళ్ళు, యశోదారెడ్డి గారి గంగరావి చెట్టు, బలివాడ కాంతారావుగారి సభ్యత, శ్రీ కేతు విశ్వనాథరెడ్డిగారి పులిగీతం, ఇంకా ఎన్నో కథలు మంచి కథలు అనుకుంటే స్ఫురణకొస్తాయి. వాటిలో ఇప్పటి రచయితలవీ, రచయిత్రులవీ చాలాతక్కువ. అందుక్కారణం వీరి రచనల్లో వాస్తవికత లోపించడమే. వీరి పాత్రలు నేలవిడిచి సాము చేయడమే.

అసలు విమర్శనా గ్రంథాలలో చెప్పబడిన కథా లక్షణాలను సమన్వయ పరచుకుంటే కథారూపం ఇలా ఉండాలి. మంచి కథా వస్తువు, మంచి ఎత్తుగడ, చక్కటి నడక, కదిలించే ముగింపు, (కదిలించమంటే అది విషాదమే కానక్కర్లేదు.) ఫరిమితమైన పాత్రలు, పాత్రోచితమైన సంభాషణలు, అన్నింటినీ మించి కథ ఏదేనొక జీవిత సత్యాన్ని తెలుపుతూ, విజ్ఞానమో వినోదమో, వికాసమో కలిగించడం. అయితే ఇప్పుడు టన్నులకొద్దీ ఉత్పత్తయ్యే కథలన్నీ ఈ సుగుణాలను కలిగి ఉంటున్నాయా అంటే మనం చెప్పలేం. కాని నవలంతగా దిగజారి పోలేదు కథ, అనిమాత్రం చెప్పవచ్చు.

స్వాతంత్ర్యానంతరం ఒక్క తెలుగునాటనే కాక యావద్భారత దేశంలోనూ శ్రీ విద్య అంతో ఇంతో పెరుగుతూనే వచ్చింది. విరామ సమయాలలో ఒక

ఒక వ్యాపకంగా పత్రికా పఠనం పెరిగింది. దేశ సాంస్కృతిక జీవితంలో వచ్చిన ప్రచండమైన మార్పులు మధ్య తరగతి గృహిణీ జీవితాన్ని ప్రత్యేకించి ప్రభావితం చేశాయి. తత్ఫలితంగా పత్రికల సంఖ్య, వాటి ప్రతుల సంఖ్య అప్పటికన్నా గణనీయంగా పెరిగింది. ఇది హర్షించదగిన ఆహ్వానించదగిన పరిణామం. కాని రాశితో వచ్చిన ఈ పరిణామం వాసితో పోలిస్తే దిగ వాసిల్లిందనే చెప్పాలి.

అన్ని సాహిత్య ప్రక్రియలకన్నా కథా ప్రక్రియ సులభమని చాలామంది అభిప్రాయం. కాని అది దురభిప్రాయం. ఈ రకమైన అభిప్రాయం ప్రబల టూనికి ముఖ్య కారణం, నానాటికి సంఖ్యాబలం పెంచుకుంటున్న వార పత్రికలు, మాస పత్రికలు, ఏ ఇతర సాహిత్య ప్రక్రియకు ఇవ్వనంత ఆదరణ ఈ కథ కిచ్చి ప్రోత్సహించడం వల్లనే అనేక వందలమంది ఈ రచయితలుగా రచయిత్రులుగా తయారై వేల కథలు దేశంమీద వదులుతున్నారు. ఇవన్నీ చూస్తుంటే కథలు వ్రాయడం సులభమే కాబోలనిపిస్తుందెవరికైనా. అయితే మంచి కథ వ్రాయడం అంత సులభం కాదనే నా ఉద్దేశ్యం. మంచికథ వ్రాయాలంటే సృజనాత్మక శక్తి, సామాజిక అవగాహన, కథా శిల్ప పరిజ్ఞానం, విమర్శనా జ్ఞానం, ఎంత చిన్న విషయానికైనా స్పందించే హృదయం, ఇవన్నీ ఉండాలి. కొంత జీవితానుభవమూ ఉండాలి, ఇవన్నీ ఉన్నా తనలో ఉన్న ఆవేశాన్ని అదుపులో పెట్టుకొని, తానుగాకుండా పాత్ర దృక్పథంతో కథాంశాన్ని వ్యక్తపరచే నిగ్రహం ఉండాలి. ఇందులో ఏ ఒక్కటి లోపించినా వెల్లిగానే ఉంటుంది.

ఆసలివేమీ లేకపోతే కథ మంచినిచ్చ ప్రాయంగా వ్రాయొచ్చు.

ఇవాళ 'ప్రేమ' ఒక్కటే జీవిత సమస్య కాకపోయినా, ప్రేమ, సావర్ణ్యం, వైఫల్యం, ఎదురిత, అపార్థాలు, వియోగాలు, సుఖాంతం, లేక దుర్మరణం, లేక మతిభ్రమణం, అంతే. ఈ పరిధినుంచి ముఖ్యంగా రచ

యిత్రులు బయటకు రావడం లేదు. పత్రికల్లో ప్రచురించబడే కథల సంఖ్యకూ కథల బాగోగులకూ సంబంధం లేదు. సంఘంలో అనేక ప్రాంతాలవారున్నారు. అనేక వర్గాలవారు, అనేక వృత్తులవారున్నారు. అనేక వందల సమస్యలున్నాయి. వాటిని పరిష్కరించుకునే ప్రయత్నంలో, వారు అనేక రకాలైన నైతిక ఆర్థిక పరిస్థితుల నెదుర్కొంటున్నారు. అలాంటి నిత్య జీవిత సత్యాలను బయట పెట్టడానికి ఎన్ని కథలైతే చాలతాయి? జీవిత విధానంలో అనేక మార్పులొస్తున్నాయి. ఏడాది క్రితం ఒక సమస్య ఏ రూపంలో ఉండో ఇప్పుడది ఆ రూపంలో ఉండడం లేదు; దీనిని సాహిత్యంలో చిత్రించాల్సిన అవశ్యకత నెవరూ గుర్తించడంలేదు. ఇన్ని పత్రికలున్నా ఇంతమంది రచయితలు రచయిత్రులూ ఉన్నా నిజమైన జీవితాన్ని మనం చూడలేకపోతున్నామంటే ఇది చాలా విచారించదగిన విషయం.

కొందరు వాస్తవిక చిత్రణ చేస్తున్నాం, అభ్యుదయ రచనలు సాగిస్తున్నాం అనుకొంటూ, కార్మికుడు గుర్తించలేని కార్మికులను సృష్టిస్తారు. ముగింపు ఎంత విషాదంగా ఉండే కథ అంత రక్తి కట్టుతుందనే ఉద్దేశ్యంతో అతిదారుణ దృశ్యాల్ని చిత్రిస్తారు. అసలు పాత్ర స్వభావానికి స్వరూపానికి సంబంధం ఉండదు. జీతానికి జీవిత విధానానికి సంబంధం ఉండదు. వృత్తికి భాషకు పొంతన లేకుండా అతుకుల బొంతలు తయారుచేసి గంతులు కడుతున్నారు. ముఖ్యంగా కాలేజీ లేక స్త్రీ పురుషులు పనిచేసే ఏ ఇతర సంస్థనయినా ప్రేమాలయాలుగా చిత్రిస్తున్నారు. విద్యార్థి చేయలేని దుర్మార్గాలు కనబడ్డంటేదు. నిజంగా ఈనాటి విద్యార్థులు, రాజకీయ నాయకుల చేతుల్లోనే కాక రచయితల చేతుల్లో కూడా రాళ్ళే అవుతున్నారు. ఎంతసేపూ లోపాలే తప్ప, తెలుగు రచనల్లోని వెలుగు కోణాలు మీక్కనిపించవా, అవి మీరు నన్నాక్షేపించవచ్చు. ఉన్నారు. తల్చుకుంటే చేతులెత్తి మొక్కుబుద్ధయే మహామహులున్నారు. ఈనాటి యువ, నవ రచయితల్లో, జీవితాన్ని జీవిత దృగ్గంజాల్ని, అత్యంత సన్నిహితంగా పరిశీలించి వ్రాస్తున్నారు. కాని వ్యాపారం ఉక్కు పిడికిలిలో చిక్కుకున్న నేటి సాహిత్యంలో పోలిస్తే, వారి సంఖ్య ఎంత అన్నదే ప్రశ్న!

జాతి పురోభివృద్ధికి తోడ్పడాల్సిన బాధ్యత కాస్తోకూస్తో రచయితలకుందనే నా సమ్మతం.

కేవలం ప్రేమ విజయాలు వ్రాయడం, ప్రేమ వివాహాల్లోని కష్టాలు, నష్టాలు భూతద్ధాల్లో చూపడమే కాకుండా వాస్తవిక జీవితాన్ని సమస్యల్ని, స్వరూపాల్ని, సమర్థవంతంగా చిత్రించాలి. ఎంత సుందర శిల్పకళాకుసుమాలైన వాటిని ముడివేసే దారం వాస్తవికత కావాలి. కథా రచనకు శిల్పం, కళపరికరాలై ముడిపడార్థం జీవితం కావాలి. నీడను చూసి బూచి అని పారిపోకుండా నీజాల తెదురునించి, పోరాడి గెలిచే ప్రేరణను యువతరాని కందీయాల్సిన బాధ్యత రచయిత్రులదే. రచయిత్రుల మీద ఉన్న అపప్రధలు తొలగిపోవాలన్నదే, ఎప్పటికైనా రచయిత్రులు జాతికి గర్వకారణం కావాలన్నదేనా ఆకాంక్ష.

నేటి కథ తీరుతెన్నులు

కె. వసుంధరాదేవి

కథను గురించి చెప్పాలన్నా, దాని తీరుతెన్నుల గురించి నిర్వచించట మన్నా కష్టసాధ్యమైన విషయం. అసలు 'కథ' అనేది మనకు ఈనాడు వచ్చింది కాదు. అనాదిగా వున్నదే. కాలక్షేపానికి, నీతులు తెల్పుకోవడానికి కథలు చెప్పు కోవటం, తీరిక వేళల్లో నలుగురూ ఒకచోట చేరి కథలతో కాలక్షేపం చెయ్యటం కొన్ని గ్రామాల్లో ఇప్పటికీ కనిపిస్తూ వుంటుంది. ఈమధ్య కాలంలో కథకు వచ్చి నంత ప్రచారం మరే ఇతర సాహిత్యానికి రాలేదనవచ్చు. దీనికి ముఖ్యకారణం పత్రికా ప్రచురణ. ఈ పత్రికలు వ్యాపార కేంద్రాలు కావచ్చు. కాని అవే రచయితలకు, రచయిత్రులకు మంచి ప్రోత్సాహాన్నిచ్చాయి. నెమ్మదిగా కథా రూపం మారుతూ వచ్చింది.

మొదట్లో కథ నవలలా సాగిపోయేది. అనేక పాత్రలతో కూడిన చాలా సంఘటనలుండేవి. తరువాత ఒక సంఘటన వర్ణించటమే కథ అయ్యేది. ఆ తరు వాత ఏ సంఘటనతోనూ అవసరం లేకుండా - ఒక వాతావరణాన్ని సృష్టించి వదిలేయ్యటం. ఇప్పుడిప్పుడు మరో తరహా వచ్చింది. దీనికి పైలక్షణాలేమీ అవు సరంలేదు. రచయిత చదువరిని మారవ స్వభావాలోకి తొంగిచూడనిస్తేవారు. ఏదో ఒక చిన్న సమస్యను సూచిస్తేవారు. అది కథే. అసలు మానవ జీవితాలు సమస్యాపూరితాలు. ప్రతి సమస్య ఒక కథ అవుతుంది. ఇలాగే ఎన్నో కథలు వస్తున్నాయి. వచ్చిన కథలన్నీ ప్రజాదరణ పొందటమూలేదు. "అబ్బే! ఈ కథ బావుండలా! దీనిలో ఎత్తుగడే బావులేదు. గమన వేగంలేదు. క్లయిమాక్స్ అసలే లేదు". అంటారు చాలామంది. ఇవన్నీ కథను అవసరమేమోనానీ - ఇవన్నీ

వుండేనే అది కథ కావాలని ఎక్కడాలేదు. కథ పాఠకులను ఆకట్టుకోవాల్సిందే ఇవి కొంతవరకు తోడ్పడవచ్చునేమోగానీ, కథారూప నిర్వచనానికి మాత్రం ఇవి సహకరించవు.

అసలు 'కథ' అంటే ఏమిటి? అన్నదానికి స్వర్ణీయ త్రిపురనేని గోపీచంద్ గారు చక్కని చిన్న నిర్వచనం చెప్పారు. అసలు ఆయన కథలే చక్కగా నూటిగా వుంటాయి. చెప్పదలచుకున్న దానికి రంగులు పులమకుండా, నూటిగా ఒక్కమాటలో చెప్పేవారు. 'నేనూ-నా పాత్ర' అన్నదానిలో కథను గురించి ఎంత చక్కని నిర్వచనం చెప్పారో చూడండి. "ఒక రోజు రాత్రి నేను కన్నుముయ్య గానే నా కథల్లోని ఒక పాత్ర వచ్చి నన్ను లేపింది. నేను నిద్రమొహంతోనే, "ఏమిటి, ఇప్పుడొచ్చావు?" అని అడిగాను. నా పాత్ర బిక్కమొహం పెట్టుకొని, "నన్నిట్లా చెయ్యటం మీకు న్యాయం కాదు. నన్ను సృష్టించి, నా కథంతా వ్రాయ కుండా, మధ్యలో విడిచిపెట్టటం మీకు భావ్యం కాదు. మీరెప్పుడూ నన్నిలాగే చేస్తున్నారు" అన్నది.

"నేను వ్రాసేది నీకథకాదు. నేను వ్రాసే కథల్లోకి కావలసిన అంశాలను నీ జీవితంలో నుంచి తీసుకుంటాను. మిగిలిన నీ జీవితం నాకనవసరం. నాపాఠకు లకు అనవసరం. వెళ్ళు. నీ జీవితం వ్రాయించుకోవాలని వుండే-మనకు చాలా మంది నవలాకారులున్నారు. వాళ్ళదగ్గరకు వెళ్ళు." అని మళ్ళీ నిద్రపోయాను. ఇంతవరకూ ఆ పాత్ర మళ్ళీ నామీద కంప్లయింటు చెయ్యలేదు." ఇలాగే కథం గురించి చెప్పుకుంటూపోతే ఎన్నోరకాలు. అన్ని సాహిత్య రూపాలకు మల్లేనే కథ కూడా మారుతూ వచ్చింది. కాలంతోపాటు మారుతూ వచ్చిన కథ పాఠ కుల్లో కూడా ఎన్నో మార్పులను తీసుకువస్తోంది. సాంఘిక, ఆర్థిక, రాజకీయ పరిణామాలతోపాటుగా కథారూపంకూడా మారుతూ వచ్చింది. వర్తమాన మన స్సుల్లో చెరగని ముద్ర వేసుకుని కూర్చుండి.

మాకు తెల్సిన ఒకమూయి వుంది. చాలా మెత్తనిది నా భాషలో చెప్పా లంటే ఒడ్డి పిరికిది. ఆ అమ్మాయికి కాకరకాయ కూరంటే అయిష్టమేకాదు,

అసహ్యం. తల్లి ఆ కూర వడ్డించి, తిను అంటే, వచ్చే కన్నీటిని బయటకు రానీయ కుండా, ఆ కూరతోపాటు బలవంతంగా మింగేసేది. ఆ అమ్మాయికి చన్నీళ్ళస్నానమంటే చచ్చేభయం. గజగజలాపించే చలికాలంలో-తల్లి చన్నీళ్ళ స్నానమే చెయ్యమంటే-తల్లికి ఎదురు చెప్పే శక్తిలేక గడగడలాడుతూ ఆ చన్నీటి స్నానమే చేసేది. అలాంటి అమ్మాయి పుస్తకాలు చదవడానికి అలవాటుపడింది. మానసిక పరిణామం కలుగుతూ వచ్చింది ఆమెలో. పెద్దవారు కుదిర్చిన అబ్బాయిలో మూడు ముళ్లు వేయించుకుని, కాపురానికి వెళ్ళిపోయింది. మూడు నెలలు గడిచాక ఒకనాడు అకస్మాత్తుగా పుట్టింటికి ఒంటరిగా వచ్చేసింది. “ఎందుకొచ్చావు?” అని అడిగిన తల్లిదండ్రులతో, “ఆ అబ్బాయి పెద్దే బాధలు నేను పడలేను. నేనిక అసలు అక్కడికి వెళ్ళనే వెళ్ళను. ఇక్కడే వుంటాను. మీకు భారమనిపించినా సరే, నా కాళ్ళ మీద నేను నిలబడగ లేనరకూ మరెక్కడకూ వెళ్ళను” అంటూ నిర్భయంగా చెప్పింది. ఈ విషయం మీకు ఎందుకు చెబుతున్నానంటే- అందరినీ అలా చెయ్యమనీకాదు. అందరికీ ఇది ఉదాహరణ కాదు. తిండి, స్నానంలాంటి చిన్న విషయాల్లోనే తన అయిష్టతను వెల్లడించలేని ఆ పిరికి అమ్మాయి, తన జీవిత సమస్య గురించి ఒక నిర్ణయానికి రావటమే గాకుండా దాన్ని తల్లిదండ్రులకు ఎంత నిర్భయంగా చెప్పగలిగిందో చూస్తుంటే- ఆ అమ్మాయి మానసిక వికాసానికి పుస్తకాలు ఎంతగా దోహదం చేశాయో తెలుస్తోంది గదా !

మానసిక వికాసం అంటే నాకో విషయం గుర్తుకు వస్తోంది. షుమారు 16 ఏళ్ళ క్రితం “జీవిత నిర్ణయం” అనే కథ ఒకటి వ్రాశాను. అది అప్పుడే ఒక పత్రికలో వచ్చింది కూడా. ‘పద్మ’ అనే అమ్మాయికి తల్లి లేదు. తండ్రి, నాయనమ్మ ఎంతో ప్రేమగా పెంచి పెద్ద చేశారు. పద్మకు పెండ్లి నిశ్చయమయింది. వరుని వూరిలోనే వుంటున్న వీళ్ళ దూరపు బంధువు ఒకాయక వచ్చి, “పద్మకు కుదిర్చిన అబ్బాయి మంచివాడుకాదు. అతనికి అన్ని చెడు అవాట్లూ వున్నాయి. కనుక మన పిల్లను ఇయ్యవద్దు,” అని చెప్పి వెళ్తాడు. పద్మ నాయనమ్మ, కొడుకుతో. “ఒరే అబ్బాయ్! ఈ సుబంధం నదులుకుండా మూర. తెలిసి

అలాంటి వాడికి పిల్లనెలా ఇస్తాము ?” అని చెప్పతుంది. దానికి పద్మతండ్రి “చూడమ్మా! మనవాడికీ, వాళ్ళకూ ఏవో మనస్సర్థలు వుండి వుంటాయి. అందు కని ఉన్నవి, లేనివి కల్పించి చెప్పివుంటాడు. ఆ కుర్రాడిని చూస్తే చెడ్డవాడిలా అనిపించలేదు. ఎంతో వినయ విధేయతలున్న వాడిలా కనిపించాడు. మధ్యవాడి మాటలునమ్మి ఇంత మంచి సంబంధం వదులుకుంటే, మళ్ళీ మనకు ఇలాటిదే మరో సంబంధం కుదరొద్దూ?” అంటూ తల్లికి నచ్చజెప్పతాడు. ఆ అబ్బాయితోదే జరుగుతుంది పద్మపెండ్లి. పద్మ అత్తవారింటికి వెళ్ళిన కొద్దికాలానికే అతని అసలురంగు బయటపడుతుంది. పద్మను నానారకాలుగా హింసించి, ఆమె నగలన్నీ హరింపజేస్తాడు. ఇంతలో ఏదో పండుగ వస్తుంది. పద్మను తీసుకు వెళ్ళడానికి తండ్రి పస్తాడు. పద్మ బండిలో ఎక్కబోతుండగా, ఆమె అత్తగారు “చీర కొందామంటే మనపూళ్ళో బట్టల కొట్లు లేవు. ప్రక్క టౌనుకు వెళ్ళిరావటానికి సమయం లేకపోయింది. మీ పూరువెళ్ళాక నీకు నచ్చిన చీర కొనుక్కో!” అంటూ పసుపుకుంకుమలతోపాటు ఓ వంద రూపాయల నోటుకూడా ఇచ్చింది. ఇచ్చింది పూరుకోక, ఆ డబ్బు పద్మ పెట్టెలో పెట్టించి మరల తాళం వేయించి, దగ్గరుండి బండిలో పెట్టించివేసింది. పద్మ తండ్రి, భర్త కూడా అక్కడే వున్నారు. ఆ సమయంలో బండి ఎక్కబోతున్న పద్మదగ్గరగావచ్చి “ఆ డబ్బు నాకు కావాలి. వుంచు” అని గుసగుసగా చెప్పాడు. భర్త. పుట్టింటికి వచ్చిన రెండో రోజునే భర్త వద్దనుండి ఉత్తరం వచ్చింది పద్మకు.

“నీకు చీరకావాలంటే తరువాత కొనిపెడతాను కానీ నువ్వు చీర కొనుక్కోకు. నాకు ఆ వంద రూపాయలు చాలా అవసరం. ఎట్టి పరిస్థితుల్లోను ఆ డబ్బు ఖర్చు చెయ్యకు. జాగ్రత్త! నా సంగతి తెల్సుగా!” అంటూ హెచ్చరిక కూడా చేశాడు. ఆ పురుషాటి ఉదయమే వస్తున్నట్లుగా కూడా వ్రాశాడు. నిర్దిష్టంగా చదువుకుంది పద్మ.

ఆ రాత్రి పద్మ తండ్రి కుమార్తెను పిలిచి, “అమ్మా! అర్జైంటుగా ఓ వంద రూపాయలు కావంసివచ్చాయి. నీ దగ్గరుంటే ఇవ్వమ్మా!” అని అడిగాడు.

“నా దగ్గరెక్కడివి, నాన్నా?” అనలేక అన్నది పద్మ.

“అలా అంటావేవిటమ్మా ? మొన్న వచ్చేప్పుడు చీర కొనుక్కోమని మీ అత్తగారు ఇచ్చిన వంద వుండాలిగా. అవి ఇవ్వు. తర్వాత మళ్ళీ ఇచ్చే స్రాలే నీకు.” అన్నాడు.

“అవి కావాలి నాన్నా” ! పద్మగొంతు పూడిపోతోంది అప్పటికే.

మరల రెండు, మూడుసార్లు అడిగి చూసి, ఇక లాభం లేదనుకుని అవ తలికి వెళ్ళిపోయాడు పద్మ తండ్రి.

పద్మ మనసు మాత్రం పరిపరి విధాల పోసాగింది.

తండ్రి అడిగితే డబ్బు వుంచుకునీ ఇవ్వలేకపోయినందుకు ఎంతగానో బాధపడింది. ఇప్పుడు తండ్రికి ఆ డబ్బు ఇచ్చేస్తే, మర్నాడు ఉదయానికి వస్తున్న భర్తకు డబ్బు ఎలా ఇవ్వగలదు ! తండ్రి తిరిగి ఇవ్వటం ఆనేది జరగని పని. ఆయన ఇవ్వడని కాదు. ఆయన పరిస్థితి అలాంటిది. ఎంత మంచి న్నాన్న ఎలా అయిపోయాడు ! ఈ త్రాగుడుకు అలవాటు పడ్డాక ఇలా తయారయ్యాడు. ఈ అలవాటు మార్చుకోమని ఎంతగానో చెప్పి చూసింది తానిది వరలో. అయినా లాభంలేకపోయింది. “నేనీ అలవాటు కావాలని చేసుకో లేదమ్మా ! మీ అమ్మపోయాక, ఆమె జ్ఞాపకాలనుండి తప్పుకోలేక సతమత మవుతూ నిద్రకు దూరమయ్యాను. అప్పుడు మిత్రుల సలహామేర నిద్రకు మందులా కొంచెం త్రాగి పడుకునేవాడిని. అదే నెమ్మదిగా అలవాటు క్రింద మారి, ఇప్పటికి పూర్తి వ్యసనమై కూర్చుంది. త్రాగకుండా బ్రతకలేనమ్మా !” అని జాలిగా అనే తండ్రిని ఇంకేమని మాన్పించగలడు ?

పంటడబ్బు ఎప్పటికప్పుడు ముందుగానే అయిపోతుంది. రాబోయే పంటను పైల్లమీదే అమ్మేస్తాడు. అలాంటి ఆయన డబ్బు ఎలా ఇవ్వగలడు ? ఇలా ఆలోచిస్తూనే అన్యమనస్కంగానే భోజనం చేసి గదిలోకి వచ్చిన పద్మకు గుండె ఆగినంత పనయింది. తండ్రి అప్పుడే బయటికి వెళుతున్నాడు గదిలో

నుండి. ఆమె పెద్దై తెరచి వుంది. తాళం ప్రక్కగా పడివుంది. గబుక్కున మెడలోని పసుపుతాడు పైకి తీసి చూచుకుంది. దానికి కట్టిన తాళంచెవి దాన్నే వుంది. పెద్దై దగ్గరకు వెళ్ళి, డబ్బు పెట్టిన చోట చూచుకుంది. అది ఆక్కడ లేదు. కుప్పలా కూలిపోయింది పద్మ.

తెల్లవారేసరికి భర్త వస్తాడు. డబ్బుకోసం నానా హంగుమా చేస్తాడు. తన భర్త ప్రతాపం ఇక్కడివారికి ఇంకా తెలియదు. డబ్బు ఎవరిదగ్గరైనా అప్పు రెద్దామంటే అది తీర్చే విధానం ఏది? తమ ఇంట్లో విలువైన వస్తువులు అంతగా పిగల్చలేదు తండ్రి. ఉన్న కొద్దిపాటి నగలు, సామాను తనకు ఇచ్చి పంపించారు. ఏనాడూ డబ్బులను తాకి ఎరుగని నాయనమ్మ వంద రూపాయలు ఎలా ఇవ్వగలదు? ఇలా పరిపరి విధాలుగా ఘోషిస్తున్న మనస్సుతో తల్లడిల్లిపోతోంది పద్మ.

ఉదయానే బస్సుదిగి, భార్య దగ్గరనుండి తీసుకోబోయే వంద రూపాయలతో ఏమేమి చెయ్యాలో వూహించుకుంటూ, సంతోషంగా కూనిరాగాలు తీసుకుంటూ అత్తవారింటికి వచ్చాడు పద్మ భర్త. ఒక క్షణం తత్తరపాటు కల్గినా వెంటనే గుంపులోకి జొరబడ్డాడు.

తల దగ్గర ప్రమిద దీపం వెలుగుతుండగా, మెడరకూ తెల్లని బట్ట కప్పుకుని, వరిగడ్డిమీద పడుకుని వున్న పద్మ కనిపించింది అతనికి.

“రాత్రి పడకోబోయే వరకు బాగానే వుందట. తెల్లవారే సరికి నూరేళ్ళూ నిండాయి. ఈ నిర్ణయం ఇలా రాసిపెట్టి వుంది.” అని గుంపులోనుండి ఎవరో అంటున్న మాటలు కూడా అతనికి వినిపించాయి.

ఆనాడు ఆమె సమస్యకు ముగింపు అలా చేశాను. ఈ నాడైతే పొర పాటున కూడా అలా చెయ్యను. అప్పటికి, ఇప్పటికీ నా భావార్థో ఎంతో పరివర్తన వచ్చింది. మానసికంగా ఎంతో ఎదిగాను. సమస్యలకు పరిష్కారం

చావు కాదు. జీవితం జీవించడానికేగాని, అంతం చేసుకోడానికి కాదు" అని గట్టిగా చెబుతాను. ఒక సమస్య సూచించినప్పుడు దానికి పరిష్కారమార్గం కూడా చూపెట్టాలిగానీ, దాన్ని పాఠకులకే వదిలేయ్యటం నా అభిమతానికి విరుద్ధం.

నా చిన్నప్పటి నుండి నేను ఎన్నో కథలు చదివాను. మునిమాణిక్యంగారి "కాంతం కథలు" నాకు ఎంతో నచ్చేవి ఆ రోజుల్లో - మిగిలిన వారి కథలను, వాటిలోని అర్థాలను ఆకళింపు చేసుకునే వయసు, పరిజ్ఞానం రెండూ నాలో లేక పోవటంవల్ల కావచ్చు. ఇప్పుడైతే మనకు ఎందరో రైటర్స్ వున్నారు. ఒక్కొక్కరు, ఒక్కొక్కరినూ నచ్చుతారు ఇప్పుడు. ఇదే పరిణతి చెందటమంటే.

ఈ మధ్యే చదివిన ఒక కథ నాకు బాగా నచ్చింది. అది 'సౌమ్య గీతం'. నైట్ డ్యూటీ చేసివచ్చిన సౌమ్యకు తలస్నానం చేసే సరికి అలసట తీరినట్లుగా వుంది కానీ కళ్ళు మాత్రం విడనంటున్నాయి.

"బేబీ! కైలేంద్ర నాన్నగారు ఉత్తరం వ్రాశారు. వాళ్ళందరికీ నువ్వు బాగా నచ్చావట." తల్లి మాటలకు సౌమ్య నిద్రమత్తు ఒక్కసారి వదిలిపోయింది. కమ్మని ఊహల్లో తేలియాడ సాగింది. ఇంతలో ఆమె ప్రాణమిత్రురాలు వ్రాసిన ఉత్తరం వస్తుంది. ఆమె ఇప్పుడు కైలేంద్ర చేస్తున్న మరో వూరి మెడికల్ కాలేజీలోనే ఎం. డి. చేస్తోంది. తన పెండ్లి చూపులు కాగానే ఆమెకు ఉత్తరం వ్రాసింది సౌమ్య. ఇప్పుడు ఆమెవద్దనుండి వచ్చిన ఉత్తరం-తనను పొగడుతూ, కైలేంద్ర వంటివాడు తనకు భర్తగా దొరకబోవటం మహా అదృష్టం అని అభి నందిస్తూ వ్రాసి ఉంటుందని తలచుతూ ఉత్తరం తెరుస్తుంది. సౌమ్య వూహలను తలక్రిందులు చేస్తుంది ఆ ఉత్తరం. ఇంతలో సౌమ్య తండ్రి వస్తాడు అక్కడకు.

"బేబీ! యూ ఆర్ వెరీ లక్లీ! కైలేంద్ర వంటివాడు నీకు భర్తగా లభించటం ఓహ్! ఎంత అదృష్టం!" సంతోషంగా చెప్పుకు పోతున్న తండ్రి మాటలకు అడ్డు తగులుతూ, "నాన్నగారూ! నేను కైలేంద్రను చేసుకోను"

అంటుంది. ఆయన ఒక క్షణం ఆవాక్కయినా, వెంటనే తేరుకుని, “పిచ్చివేషా లెయ్యకు, నీ మారేజి శైలేంద్రతో జరిగి తీరుతుంది” అని కఠినంగా అజ్ఞాపించి బయటకు వెళ్ళి పోయాడాయన. ఆ మాటలు విన్న తల్లి పక్కకు తప్పుకుంది మెల్లగా.

మళ్ళీ ఆలోచనల్లో పడుతుంది సౌమ్య.

అప్పుడే వూర నుండి వచ్చిన సౌమ్య ఆక్క “ఏమిటి, శైలేంద్రను చేసు కోనన్నావట, ఎందుకని?” అని అడుగుతుంది.

“నా ఫ్రెండ్ ఉత్తరం వ్రాసిందక్కా! శైలేంద్ర తనకు బాగా తెలుసట” అంటూ ఆ ఉత్తరంలోని విషయాలు ఏకరువు పెడుతుంది సౌమ్య.

“బేబీ! నువ్వు ఒట్టి ఫూలిష్ ఫెలోవి. కాస్త కళ్ళు తెరిచి ప్రపంచాన్ని సరిగ్గా చూడు. త్రాగటం, తిరగటం ఈనాటి నాగరికత. కాకపోతే ముందుది కొంచెం పబ్లిక్కుగా చేస్తే, రెండోది కాస్త రహస్యంగా చేస్తారు. ఇలాంటి లక్షణాలు లేని అనాగడికుల్ని వేళ్ళమీద లెక్కపెట్టవచ్చు. ఇంత స్వల్ప విషయాల్ని భూతద్దంతో చూచి ఆనవసరపు ఆలోచనలు చేసి, బంగారం వంటి సంబంధం వదులుకోవటం ఒట్టి తెలివి తక్కువ. మగవాడు బయట ఎలా తిరిగితే మనకు ఎందుకు? ఇంటిదగ్గర మనతో బాగా వుండే చాలు; ఆలోచించుకో. ఇంత మంచి అవకాశం వదులుకోకు.” సౌమ్యను పదిలి ఆక్క వెళ్ళిపోయింది.

ఈ శైలేంద్రను తప్పనిసరిగా చేసుకోవలసిన పరిస్థితు లేర్పడేలాగా ఉన్నాయే అని ఆలోచిస్తున్న సౌమ్య దగ్గరకు, ఆప్త మిత్రురాలు వస్తుంది.

శైలేంద్ర సంబంధం విషయం ఏమయిందని అడుగుతుంది.

అప్పటివరకూ జరిగినదంతా వివరంగా చెబుతుంది సౌమ్య.

“అలాంటివాడిని చేసుకుని సరిపెట్టుకుపోతూ సంసారం నెట్టుకురావలసిన కర్మ నీకెందుకే? మగవాడి బలహీనతలన్నిటిన సహజ విషయాలగా తీసుకుని,

ఉమించి సర్దుకుపోయే ఆడవాళ్ళున్నంతకాలం మగవాళ్ళ బలహీనతలు పెరుగుతూనే వుంటాయి. ఆ బలహీనతలకు వేంకొలది అమ్మాయిలు బలి అవుతూనే వుంటారు.

అసలు మగవాడి బలహీనతలకంటే హీనమైనది మీ చదువుకున్న అమ్మాయిల పిరికితనం, రాజీపడిపోయే ప్రవృత్తి. శైలేంద్ర గుణగణాలు తెలిసికూడా పెద్దవాళ్ళు చెప్పినట్లు సర్దుకు పోదామా, మానేద్దామా అని గుంజాటిన పడుతున్నావే ! నువ్వు కొంచెం 'రాష్' అని అతనికి ఎవరైనా చెపితే, ఇంతసేపు ఆలోచిస్తాడా ? "అలాంటి పిల్ల నా కొద్దు, పరమ పతివ్రతే కావా" అని కుండ బద్దలుకొట్టినట్లు మరుక్షణమే చెప్పేస్తాడు. ఇంక మీరెందుకే ఇలా కొట్టుమిట్టాడటం? శ్రీ సహనశీలి, ఉమాశీలి. శ్రీత్యమంటే సర్దుకుపోయి అందర్ని ఆనంద పెట్టడమే అనే దొంగ కబుర్లకి లొంగిపోయి, మగవాడి నింకా బలహీనతల పుట్టను చేయకండి. మగవాడిని మానవత్వమున్న మనిషిగా, ఉన్నతుడిగా నిలిపే శక్తిగల శ్రీత్వాన్ని మీరైనా పెంపొందించుకోండి" అంటూ ఉద్బోధిస్తుంది స్నేహితురాలు సౌమ్యను.

మిత్రురాలితో బ్రెయిన్ వాష్ ఇప్పించుకున్న తరువాత సౌమ్య ఏ నిర్ణయానికి వచ్చిందీ అందరూ గ్రహించే వుంటారు.

ఈనాటి సాంఘిక వ్యవస్థకు ప్రతిబింబాలు - సౌమ్యకుటుంబీకులైతే ఈ వ్యవస్థను చీల్చి చెండాడే రుద్రమలు సౌమ్య స్నేహితురాలులాంటి వాళ్ళు. ఇది కథకాదు. ఒక వ్యవస్థ. ఈ కథకేని పాత్రలు, వారి సంభాషణలు చక్కగా నడిపించారు రచయిత్రి. అనవసరపు అలంకారాలూ, ఉపమానాలు లేవు.

కొందరు - చెప్పదల్చుకున్నదాన్ని సూటిగా చెప్పటం రాక తొంక తిరుగుకుగా, ఒకటికి పది మాటలు చేర్చి చెబుతారు. భాషను, భావాన్ని చక్కగా ఆకంపు చేసుకున్నవారు "నాకు పూహ తెల్సినప్పటినుండి నేను ఇంతే" అని చెప్పదల్చుకున్నప్పుడు ఇలాగే చెబుతారు. అదే భావదారిద్ర్యంతో పాటు భాషారానిద్ర్యం కూడా వున్నవారు, 'పూహ' అన్న చిన్నపదం తెలియక, సమయానికి

అది గుర్తురాక “నా చిన్నతనంలో, నేను తప్పటడుగులు వేస్తున్నప్పుడు, నాకు మాటలు సరిగా రాక జిలిబిలిపలుకులు పలుకుతున్నప్పుడు, నాకు సరిగా తెలిసీ తెలియని వయస్సులో -” అంటూ ఇలా చెప్పుకుపోతారు. తమకు సరిఅయిన పదం దొరకక ఇలా వ్రాశామని పొరపాటునకూడా ఒప్పుకోరు. పైగా, అసలు రచన అంటే ఇలాగే వుండాలి. అన్నీ ఇలా విపులంగా వ్రాయాలి పాఠకులకు తేలిగ్గా అర్థమయ్యేలాగా అంటారు.

అసలు వుత్తమ కథకులను, వారి విశిష్టతను నిర్ణయించడానికి ఏ కొల బద్దలు చాలవు. వారికి వారే సాటి. వారి కథల్లోని వస్తువు ఎప్పుడూ వర్తమాన సాంఘిక, ఆర్థిక వ్యవస్థలోని మలినాలను బహిరంగ పరిచేదిగా వుంటుంది. వారు కథ చెప్పేతీరు ఎంతో బావుంటుంది. అది ఎంత చిన్న కథయినా గావచ్చు. అలాంటిదే ఒక చిన్నకథ ‘ఇది నిజం.’

ఇంటికి వచ్చిన మిత్రునికి ఆతిథ్యం ఇస్తారు ఆ దంపతులు. ఏకాంతంలో వున్నప్పుడు భర్త భార్యతో ఇలా అంటాడు! “ఛీ! ఛీ! నువ్వు ఒట్టి పనికి మాలినదానివి. నీకేమీ తెలియదు. ఇంటికివచ్చిన ఫ్రెండ్స్ తో సరిగ్గా మాట్లాడ మన్నారాదు. నువ్వెందుకు పనికొస్తావు? ఒట్టి దేబిముఖానివి! ఇవాళ వచ్చిన నా మిత్రుని భార్య అబ్బి ఎంత బావుంటుందనుకున్నావు! ఎంత తెలివిగలదను కున్నావు! ఎంత బాగా మాట్లాడుతుంది. ఇంటికి వచ్చినవాళ్ళకు ఎంతో మర్యాద చేస్తుంది. క్రొత్తా పాతా లేకుండా చాలా చనువుగా మాట్లాడుతుంది. అందుకే అవిడంటే నాకు చాలా ఇష్టం” అంటాడు.

ఆ మిత్రుడు ఇంట్లోనే వుంటాడు. భర్త ఆఫీసుకు వెళ్ళిపోతాడు. మధ్యాహ్నం దిఫీను పెడుతుంది అతనికి ఆ ఇల్లాలు. మిత్రుడు ఆమెవంక చూస్తూ, “ఐలవ్ యూ!” అంటాడు.

ఆమె నిర్వికారంగా విని, నింపాదిగా ఇలా అంటుంది : “మేము చాలా ప్రగతిని సాధించాం, సాంఘికంగా ఎంతో ముందంజ వేశాం అనుకునే మీలాంటి

చాలామంది మగవాళ్ళకు-తమ ఇల్లాలు-ఆమె చేసే పనులకన్న - ఎదుటి వారి భార్య - ఆమె చేష్టలే బాగా నచ్చతాయి. అందుకే మావారు, మీ భార్యంటే చాలా ఇష్టమన్నారు. మీరేమో నన్ను 'ఐ లవ్ యూ!' అంటున్నారు. ఇది మీ తప్పుకాదు. మీరు నడుస్తున్న దారిది తప్పు. మీ వూహలది తప్పు" అని అవతలికి వెళ్ళిపోతుంది.

పాత్రలు కథలమీద తమ ప్రభావం చూపిస్తే, కథలు పాతకుల మీద బలమైన ముద్రలు వేస్తాయి. అవి మంచి కావచ్చు, చెడు కావచ్చు. అది ఆయా రచయితల రచనలమీద ఆధారపడి వుంటుంది.

ఒక రోజున మా ఇంటికి ఒక అపరిచిత యువకుడు వచ్చాడు. "వారు ఇంతకుముందే ఆఫీసుకు వెళ్ళిపోయారండి!" అన్నాను నేను, మావారి కోసం వచ్చివుంటాడనుకుని.

"నేను మీకోసమే వచ్చాను. మీతో కొంచెం మాట్లాడాలి" అన్నాడు అతను.

లోపలికి వచ్చి కూర్చున్న తరువాత "ఏమండీ! డి. బి. వచ్చిన వాళ్ళు బ్రతకరనా లేక బ్రతకకూడదనా మీ అభిప్రాయం?" అని సూటిగా అడిగాడు.

నలు అతను ఆ ప్రశ్న ఎందుకు వేశాడో అర్థం కాలేదు నాకు. అదే అడిగాను.

"మీరు వ్రాసిన ఫలానా కథలో అతను డి.బి. వచ్చి చనిపోతాడు. అది చదివి నేను చాలా బాధపడ్డాను...."

"కథలోని ప్లొట్ డి. బి. వచ్చి చనిపోతే మీరు బాధ పడటం దేనికి?" విస్మయం కల్గింది నాకు.

"నేను చాలా పుస్తకాలు చదువుతూ వుంటాను. ఈ మధ్య చదివిన మరో రెండు కథల్లో కూడా-అవి మీరు వ్రాసినవి కాదులెండి-డి.బి. వచ్చిన వాళ్ళిద్దరూ చనిపోయారు. "అవి చదివాక భయం పట్టుకుంది నాకు."

“ఎందుకు...?!”

“నా వయసు పాతిక సంవత్సరాలు. రెండేళ్ళ క్రితమే నాకు పెండ్లియింది. ఒక సంవత్సరం వయస్సున్న బాబు మాకు. నాకు జీవితం మీద ఎంతో మోజు. ఎన్నేళ్ళో బ్రతకాలని, ఎన్నో అనుభవించాలని కోర్కె నాకు బలంగా వుంది. ఆర్నెల్ల క్రితం నాకు టి.బి. వచ్చిందని డాక్టర్లు చెప్పారు. త్వరలో తగ్గిపోతుందనే ఆశతో వైద్యం తీసుకుంటున్నాను. ఇలాంటి స్థితిలోనే పై మూడు కథలు చదవడం తటస్థించింది. అప్పటి నుండి నాలో నిరాశ, భయం పెరిగాయి.” బాధగా చెప్పాడతను. కొద్దిసేపు మూగదానిలా కూర్చుండిపోయాను. నన్ను నేను ఎంతగానో నిందించుకున్నాను. ఎంతో బాధపడ్డాను. ఆ కథలోని పాత్ర చనిపోతుంది గనుక ఆ సమయానికి టి.బి. అనే జబ్బుతో చనిపోయినట్లు వ్రాశాను. అలాగే ఆ ఇద్దరూ వ్రాసివుంటారు. మా వ్రాతలు ఇతనిమీద ఎంత బాగుమైన ముద్ర వేశాయి? జబ్బు త్వరలో నయమైపోతుందని ఎంతో ఆశతో బ్రతుకుతున్న అతని మీద మా కథలు అశనిపాతంలా పనిచేసి బాధా భయాలతో అతని మానసిక ఆరోగ్యం కూడా దెబ్బతినేలా చేసి, అతని జీవితానికే ప్రమాదం తెచ్చిపెట్టే స్థితి అది.

అతన్ని ఓదార్చి, ఎన్నో అనునయ వాక్యాలు చెప్పి, మార్టెల్స్ తరపున క్షమాపణ చెప్పుకుని, అతనికి ధైర్యం చెప్పి పంపించాను. కానీ ఇప్పటికీ అతని రూపం నా కళ్ళముందు కనిపిస్తూనే వుంటుంది.

మనుషులు ఎన్నో రకాలు. వారి ఆకార స్వభావాదులు మరెన్నో రకాలు. అలాగే కథలు ఎన్నో, వాటి తీరుతెన్నులు మరెన్నో.

నేటి నవల-రచయిత్రుల రచనలలో అవాస్తవికత

ఐ. వి. యన్. అచ్యుతవల్ల

ఈనాడు నవలా రచయిత్రుల సంఖ్య, అసంఖ్యాకంగా పెరిగి పోతోంది. ఈనాటి రచయిత్రులవి కాకమ్మ కథలనీ, ఒక కుటీర పరిశ్రమగా నవలా రచన మారిపోయిందని రచయిత్రులే అంటూ వుంటారు. రచయిత్రుల మీద ఇలాంటి హాస్యాస్పదమైన విమర్శలు, కార్టూన్లు రావడానికి కారణం ఏమిటి? రచయిత్రుల రచనలలో వ్రాయబడిన అవాస్తవిక సంఘటనలు. ఒక్కరచయిత్రుల రచనలలోనే అవాస్తవికత వుందనటం సబబేనా? అని ప్రశ్నించుకుంటే నేను ఇప్పుడు వినిపించబోయే వ్యాసం కేవలం రచయిత్రుల రచనలకే పరిమితమై వుండటమే కాక ఈ సభయొక్క ముఖ్య ఉద్దేశ్యము కూడ రచయిత్రుల రచనలలోని మంచి చెడులను రచయిత్రుల ద్వారానే తెలుసుకోగోరుట.

నేటి నవలలకు ప్రధానమైన లక్ష్యం కాలక్షేపం అన్నది తిరుగులేని నగ్న సత్యం. ఎందుకంటే, మనం బస్సు ఎక్కినా, రైలు ప్రయాణం చేస్తున్నా మనకు కనిపించే చేతులలో వివిధ రకాల వార పత్రికలు, నవలలు ఇవి ఎక్కువ మానసోల్లాసం కలిగించేవిగానే వుంటాయి. ఆలోచనలను రేకెత్తించే సబ్జెక్ట్ కలవి చాల స్వల్పంగా వుంటాయి. అసంఖ్యాకంగా రచయిత్రులు నవలలు వ్రాస్తున్నా, వందకు పది అయినా పాఠకులు కలకాలం గుర్తుంచుకునే నవలలు వ్రాయలేకపోవడం మనకు అంత గౌరవం కాదు. ఎంతో ఉల్లాసంతో కలాన్ని ఉరుకులు పరుగులు తీయించి వ్రాస్తోన్న రచయిత్రులు, కొంచెం నిదానించి ఆలోచించి వ్రాస్తే చాలా మంచి రచనలు కలకాలం గుర్తుంచుకొనేవి వస్తాయి. గాని ఒక రచయిత్రుని నాలుగు పత్రికలలో సీరియల్స్ వస్తూవుంటే మరం కనీసం రెండు పత్రికలలోనైనా పేరు చూసుకోవద్దా అనే ఆరాటంతో మనం చూసిన తెలుగు సినిమాలోని పదిసిస్టు విడదీసి వ్రాసి ఒక నవలగా రూపొందించి పత్రికల

మీదికి వదలడంవల్ల, రచయితలు రచనలో నై విధ్యం కరువై పోతోంది. ఇంక నవలలు చదివితే ఏది సహజత్వం? ఏది అసహజత్వం? ఆ మాటకు అర్థం తెలుసు కోకుండా వున్నాము. ప్రేమలూ, త్యాగాలూ, కన్నీళ్లు. అనవసరమైన ఈర్ష్యా సూయాలూ నిండివుంటాయి. సహనానికి మారు పేరు శ్రీ అనే సామెత ఒకనాడు వుండేది. నేటి నవలా మణులు అసహనానికి ప్రతీకగా నిలబడుతున్నారు. ఒక నవలలో నాయక హీరో తనతో ప్రేమ కబుర్లు చెప్పకపోవడం. కారణాంతరాల వల్ల తనని సినిమాకో హానీమూసుకో తీసుకువెళ్లక పోవటంతో అలక గృహం చేరుతుంది. ఇంకో నాయకుడు తల్లి అక్క-చెల్లెళ్లను ప్రేమగా చూడటం కోప కారణం! ప్రతి చిన్న విషయానికి అలిగి పుట్టింటికి వెళ్లిపోతుంది, ధనవంతు రాలయిన నాయక! అదే బీద అమ్మాయి అయితే తను లేకపోవటం వల్ల హీరో బ్రతుకు వృధా అని, అతనిని ఉద్ధరించడానికని, తనని నిర్లక్ష్యం చేస్తూన్నా అతన్నే అంటిపెట్టుకుని తిరుగుతుంది.

ఇంకా కొందరు సినీలైన త్యాగమూర్తులైన నాయకలున్నారు. భర్త మరొకరిని పెళ్లాడినా, భర్త కాళ్లమీద పడి మూడు నెలలో, ఆరు నెలలో అతని పాదాలవద్ద పడి వుండనివ్వమని ప్రాధేయపడతారు. రెండో భార్యతో అతని కాపురానికి ముప్పు రానివ్వమని హామీ కూడా ఇస్తారు. ఇంకోరకం హీరోయిన్లు తన తల్లి బ్రతుకును విలువలేనిదానిగా చేసిన దౌర్భాగ్యుడు తన జీవితంలో ఎదురుపడితే “నాన్నగారూ!” అంటూ కాళ్లమీద పడుతారు. ఇంకా మాట్లాడితే-

“పెద్దమ్మ కులాసాగా వుందా! నాకు ఇంకా తమ్ముళ్లు వున్నారా?” అంటూ పరామర్శ కూడా చేస్తారు. నాయకుడు పెళ్లికి ముందు తనకు గల శ్రీ పరిచయస్తుల గురించి చెబితే విశాల హృదయంతో వారిని క్షమించేస్తారు.

అవివాహిత నాయకలు ఒక ప్రక్క నాయకుణ్ణి అతని మాటలనే చేప్టలనీ అసహ్యించుకుంటూనే అతని చుట్టూ తిరుగుతూ వుంటారు. అతని చిట్టకేనవేలు తగిలినా ఒళ్లు జలదరించి పోయి మనసు పుకరించిపోతుంది. అమృతయ

భావాలూ వ్యక్తిత్వమూ మొదలయినవన్నీ జలదరించే పులకరింపులతో కొట్టుకుపోతాయి. అంత చిరాకు తెప్పించే మాటలూ చేష్టలూగల యువకుడు ఉత్తముడూ, ధీరోదాత్తుడూ అయిపోయి ఆమె ప్రేమకోసం తపించిపోతాడు. తమకు తోచిన మంచి మంచి విశేషజాలన్నీ రచయిత్రులు తమ నాయికలకే వాడేస్తారు. ఇంకా ఒకటి రెండు సద్గుణాలు మిగిలితే, నాయిక బామ్మకో, చెల్లెలికో చెప్పేస్తారు. పాపం! అత్త ఆడబిడ్డలు, తోటికోడళ్లు నిజ జీవితంలో లాగే నవలల్లో కూడా వీలయినంత కర్కశంగానే వ్యవహరిస్తారు. మన ఆంధ్రుల ఆడ పదుమలకు సహజంగా వుండే అత్తవారి బంధు బలగంపై గల ఎలర్జిని మన విద్యాధికులైన రచయిత్రులు కూడ విడిచిపెట్టలేక పోవడం నిజంగా ఎంతైనా విచారపడదగ్గ విషయం! ఆ మధ్య ఒక నవలలో కాబోలు చదివినట్లు జ్ఞాపకం వస్తుంది. ఆరచేయి అంత కన్నంపడ్డ రుబ్బురోలుకి ఆడుగున పక్కం పెట్టి పప్పు రుబ్బుకున్న నాయిక గురించి చదివాను. రుబ్బురోలుకి ఆరచేయి అంత కన్నంపడటం నేనెక్కడా చూడలేదు. వ్రాసిన రచయిత్రి గారింట్లో కాని, ఆ కథ ప్రచురించిన సంపాదకుల ఇంట్లో కాని వుండివుండవచ్చును. ఆరచేయి అంత కన్నంపడ్డ రోలులో పప్పు రుబ్బుటానికెట్లా వీలవుతుంది? మగ రచయితలయితే ఆ. వాళ్ళెప్పుడన్నా పప్పు రుబ్బారా ఏమిటిలే! ఆని సరిపెట్టుకోవచ్చును. వంటిల్లు చూడని ఉద్యోగినులైనా అట్లాంటి ఉపమానం వాడితే పోనీ ఉద్యోగస్థురాలు, పప్పు రుబ్బే అవసరం ఆమె కేమిటి? ఆని వూరుకోవచ్చును. కాని సంసార పక్షపు ఇల్లాలు. అట్లాంటి ఉపమానం వాడితే మనం ఉత్తేజాలంకారం క్రింద జమకట్టుకోవాలేమో!

ఇట్లాంటి ఆవాస్తవిక సంఘటనలను విస్మరించి నిజ జీవితంలోంచి వస్తువును ఎన్నుకుంటే ఎంతో అద్భుతమయిన కథా వస్తువులు అమరుతాయి. ఈనాడు సమాజంలో శ్రీకి గల స్థానము - శ్రీ పురుషులిద్దరూ సమానమనీ, స్త్రీలని పురుషులు అణచివేస్తున్నారనీ రకరకాల వాదోపవాదాలు వస్తున్నాయి. ఘోషాలో నాలుగ్గోడల మధ్యవుండే మహిళలు ఈనాడు ధైర్యంగా చదువుకుని ఉద్యోగాలు చేస్తూ సంసారాన్ని అర్థికోన్నతంగా మలుచుకుంటున్నారు. స్త్రీలు విరివిగా

చదువుకుని ధైర్యంగా మనలుతున్నా, ఏ రోజు పేపరు చదివినా మానభంగాల
 కేసులు. పోలీసుల సహాయం కోరితే వారే మరింత చెడు చేయటం ! ప్రజల
 ధనమాన ప్రాణాలు కాపాడవలసిన రక్షకభటులే భక్షకులౌతుంటే వారికి నిరస
 నను కూడా తెలియచేసే ధైర్యం ఏ ఒక్కరికి లేదు. అల్లాంటి నిస్సహాయరాళ్ళ
 కథలు అద్భుత నైపుణ్యంకల మన రచయిత్రులు సీరియల్స్ గా వ్రాయవచ్చును.
 అత్యాచారాలని ఖండించగల శక్తి రచయిత్రుల కలాలకు రావాలి. అల్లి బిల్లి
 ప్రేమకథల పంజరంలోంచి, నైతిక బలం గల పాత్రలు రచయిత్రుల నవల
 లోకి రావాలి. ఆ రోజున రచయిత్రుల పాత్ర హాస్యాస్పదం కాదు. అవాస్త
 వికతను జారనీయకూడదు. మన సాంఘిక నైతిక కట్టుబాట్లను వివరిస్తూ
 వ్రాయాలి. మూర్ఖతను ఎదుర్కొనే శక్తిని నవలలోని నాయికలకు ప్రసాదించాలి.
 ప్రతి హీరోయిన్ ఒక రేప్ సీన్ లో పాల్గొని చివరికి ఆ వ్యక్తినే వివాహం చేసు
 కునే పాత్రగా కాక అల్లాంటి దురదృష్టకర సంఘటన ఎదురైతే మనోధైర్యం,
 వివేకమూ గల యువతి ఎల్లా నిగ్రహించుకుని రాగలదో వివరించాలి. కాల
 క్షేపానికి బలాజీల్లా ఈ నవలలు కాలక్షేపం బాగానే కలిగించుతున్నాయి. కాని
 బలాజీలు ఎక్కువ తింటే అజీర్ణం కలుగుతుంది. శౌంతి నిరియాల కషాయం
 అవసరం అవుతుంది. కనుక కాలక్షేపం నవలల్లోంచి కనువిప్పు కలిగించే రచనల
 కోసం ఎదురు చూద్దాం.

నేటి నవల - రచయితలు

కుమారి జె. వి. సుబ్బలక్ష్మి

రచయితలు అనగానే నవలలు వ్రాసే వారనో లేక నవలలు అనగానే రచయితలు వ్రాసినవనో ఈ రెండు అభిప్రాయాలూ అందరిలో ఈనాడు గాఢంగా ఏర్పడి వున్నాయి. రచయితలను గురించి మరిచిపోతే యీనాడు వస్తున్న నవలల్లో నూటికి తొంభై పాళ్ళు ఏ ప్రయోజనం లేకుండా వున్నవే. ఓ అమ్మాయి, ఇద్ద రబ్బాయిలూ, ఓ అబ్బాయి, ఇద్ద రమ్మాయిలు ప్రేమ, ఎడబాటు, అపార్థం, ఒకరి చావు మరొకరితో పెళ్ళి, కథ సుఖాంతం. ఇలా వ్రాస్తే రోజుకో నవల లెక్కన వ్రాయొచ్చు. దాదాపు నేటి రచయితలు అంతా యిలాంటి రచనలే చేస్తున్నారు. జీవితాన్ని యధాతథంగా చిత్రించకుండా రంగుల కలగా, హంగుల వలగా చిత్రించడం వల్ల యువతరం తప్పుదారులు పట్టే అవకాశం వుంది. ఇతివృత్తం ఇలా వుంటే ఇక పాత్ర చిత్రణ ఎలా వుంటుందీ - ఒక ఉదాత్తుడైన హీరో, సర్వ సద్గుణరాశి, వాడిలో లెక్కించదగ్గ దుర్గుణాలు వున్నా అవి సుగుణాలుగానే లెక్క (చేసుకోవాలి), వాడు తాగుతాడు (భరించలేని వేదనతో తాగాడని అనుకోవాలి). అమ్మాయిల జీవితాలతో ఆడుకుంటాడు (అది దక్షిణ నాయకుడి లక్షణం. ఆనాటి శ్రీకృష్ణుడూ అంతేకదా!) తన జీవితంలోకి ప్రవేశించిన హీరోయిన్ (ఇంతకుముందు వాడితో తిరిగిన అమ్మాయిలకు తక్కువకాదు) ని “మనసారా” ప్రేమిస్తాడు. కథ అనేక మలుపులు తిరిగి “శుభం”తో ముగుస్తుంది. ఇక హీరోయిన్ లో చెప్పకోదగ్గ గొప్పతనం ఏమీ వుండదు. విలనంటూ ఒకడుండాలి. వాడికి ఎన్ని సుగుణాలున్నా, దుర్గుణాలంటూ ఒక్కటి లేకపోయినా వాడిని చూస్తేనే హీరోయిన్ కి

కోపం పాపం. వాడికి వెకిలి వేషాలు వెయ్యడం, హీరోయిన్ ని తనవెంట తిప్పు కోడం రావు మరి. మనసులో వున్నది పైకి చెప్పేస్తాడు సూటిగా - (విలన్ పై హీరోయిన్ కి కోపం రావడానిక్కారణం వాడామెనటిగా ప్రేమించడమే. ఖర్మకాలి వాడు దగ్గర బంధువైతే యీ ద్వేషం మరి ఎక్కువవుతుంది.) విలన్ నవ్వితే హీరోయిన్ కి వెకిలిగా అన్పిస్తుంది. హీరో నవ్వితే నవరత్నాలు రాలినట్లుంటుంది. తిట్టినా పొగిడినట్లుగా వుంటుంది. ఇలాంటివి చదివితే ఓ మనిషిమీద ఆకారణ ద్వేషం, మరొకరిమీద అవ్యాజ్య ప్రేమ కలుగుతున్నట్లు భ్రమ పుట్టడం అతి శయోక్తి కాదు.

ఇకపోతే వర్ణనలు - వంటయింట్లో పాత్రల అమరికను, ఆవకాయలోకి కావలసిన వస్తువుల పాళ్ళను గురించి శ్రద్ధవహించినట్లుగా నగరాన్ని, పరిసరాల్ని వర్ణించలేరు రచయిత్రులు కొందరు. ప్రాదరాబాదులో బీచి అని ఒక రచయిత్రి రాస్తే, మరొకామె మరో విధంగా తన చాతుర్యాన్ని చూపింది. ఓ అమ్మాయి తలమునకలయ్యే సమస్యలతో సతమతమవుతూ, ఒంటరిగా టాంక్ బండ్ వద్ద కూర్చుని తన బాధలన్నీ తలపోసుకుని అర్థరాత్రి యింటికి చేరు కుంటుంది. (అర్థరాత్రిదాకా టాంక్ బండ్ మీద కూర్చున్న అమ్మాయి దైర్యాని కన్నా, వద్ద మొర్రో అంటున్నా వినకుండా ఆ అమ్మాయిని కూలేసిన రచయిత్రి దైర్యాన్ని మెచ్చుకోవాలి.) ఇక మెడిసిన్ గురించి లాగురించి వ్రాసేవాళ్ళు ఆ విషయాల్లో నిపుణులను సంప్రదించరనేది వేరే చెప్పక్కర్లేదు.

రంగురంగుల సులోచనాలను పాతక లోకానికి తగిలించి రాణిస్తున్న రచయిత్రి ఒకరైతే, మరొక రచయిత్రి దారుణంగా పీలైనంత అసభ్య భాషజాల చిట్టా తయారు చేస్తుంది. సూర్య చంద్రులను ఏకంచేసిన ఆ రచయిత్రి పాతకులను ఆకర్షించడానికి అసభ్యతే ముఖ్యమని అనుకుందేమోకానీ, ఆంధ్రభూమిలోని నళినీ ముఖులు కొందరు ఆ వాక్యాలను ఖండించినా కళ్ళ తెరవలేదామె. మరో అసభ్య భాషజాల రచయిత్రి తెలుగు పాతకలోకంలో వెలగడమే కాకుండా షోడశ కళలతో పూర్ణచంద్ర బింబంగా ప్రకాశించడం మనకు తెలిసిందే. గుడి

రాళ్ళలా చలనంలేని రచయిత నడిచిన మైదానంలో ఆయన అడుగు జాడలనంటే నడుస్తున్నా మనుకుంటూనే స్త్రీలను హీనంగా చిత్రించే నవలా లోకానికి సెన్సార్లు కత్తెర అడ్డురాదుమరి. జీవితంలో కనీసం ఓ అసభ్యసన్నివేశమన్నా లేకుంటే ఆనందం వుండదనుకునే చిత్రవిచిత్ర రచయిత్రుల సంగతిక వదిలేద్దాం.

రచయిత్రులందరూ సామాజిక స్పృహ లేనివాళ్ళనడం దారుణమే అవుతుంది. రచయితల్లో ఇంటింటి కథలు వ్రాసే వారిలాగే రచయిత్రుల్లో కూడా సామాజిక దృక్పథంతో వాస్తవికతను దృష్టిలో పెట్టుకుని రచనలు చేసేవాళ్ళు ఉన్నారు. తరతరాల జానిసత్వంలో ముగ్ధిపోతూ చాలినా చాలకున్నా భర్త పాదాల చెంత జానెడుచోటు వెతుక్కుంటూ, జన్మజన్మల బంధాలనూ నమ్ముతూ వుండే స్త్రీ లోకంలో జాగృతి కలిగించాలని కృషి చేసిన రచయిత్రులను వేళ్ళపై లెక్కపెట్టవచ్చు. చిత్రధ్వనిని సావేరితో మేళవించి ఆలపించి వాసిగాంచినవారూ, నానాటికీ వెలితలలు వేస్తున్న మరీచికలాంటి నాగరికతను గర్హిస్తూ, యువతరాన్ని సంస్కరించడానికి పూనుకున్నవారూ, రచనల్లో వైవిధ్యం లేగల మనత, ఓ నవలకూ మరో నవలకూ పోలిక లేకుండా వ్రాయగల నవత మాది అని సగర్వంగా చెప్పుకోగల మేటి మేధావినులు - సంఖ్యలో తక్కువైతేనేం - చిరస్థాయిగా నిలిచిపోగల నవలలు సృష్టించినవారు ఉన్నారు కాబట్టి రచయిత్రులకు పాఠకలోకంలో కొంత గురి గౌరవం ఉన్నాయి.

పత్రికలలో ధారావాహికంగా అచ్చు కావడమో, సినిమాలుగా రూపొందడమో నవలకు కొలబద్దగా అనుకుంటే మంచి నవలలు రావడం, రాయడం కష్టమే. రచయిత్రు పాత్రలను నడిపించకుండా. పాత్రలే రచయిత్రుని నడిపే ధోరణిలో ఇకమీదట నవలలు రావని, వచ్చినా పాఠకలోకం వాటి నాదరించదని గుర్తుంచుకుంటే మంచి నవలలు వ్రాయడం సులభమే. దేనికైనా ప్రయత్నం అవసరం.

పొచ్చుగా ఉంటాయో అక్కడ బాధ్యతలు కూడా పదింతలు పెరుగుతాయి. ఈ విషయాన్ని గుర్తించిన కొందరు రచయిత్రులు నవలా రచనను ఒక సాంఘిక బాధ్యతగా, భక్తిగా స్వీకరించడాన్ని మనం కాదనలేము.

ఈ దశాబ్దికాలంలో దాదాపు 2,000 పై చిల్లర నవలలు, నవలికలు వెలువడ్డాయి. వీటిని రెండు భాగాలుగా విభజించవచ్చు. సమస్యలనుండి దూరంగా కాలక్షేపం కోసమో వినోదం కోసమో ఉద్భిష్టమైనవి మొదటిరకం. ఇవి మానవ అనుభవ పరంపరను ప్రేమైన మాత్రం స్పృశిస్తూ తాత్కాలికంగా జీవిత సమస్యలనుండి తప్పుకోడానికి, మరిచి పోవడానికి నేర్పుగా వ్రాయబడతాయి. ఇక రెండవ రకం-ఇవి మన జీవితం గురించి అవగాహనను విస్తృతంచేసి అనుభవాల లోతుల్ని స్పృశిస్తూ నిశితంగా మనచేత భావింపజేసేవి. ఇందులో సమస్య - సంఘర్షణ - పరిష్కారం - రచయిత్రి దృక్పథాన్ననుసరించి ఒక క్రమంలో తీర్చబడి ఉంటాయి.

మొదటి రకానికి చెందిన రచనలే మార్కెట్లో అధికంగా కనిపిస్తున్నవి. ఈ రకానికి చెందిన కొందరు రచయిత్రులు తమ రచనల్ని తప్పుడు ఆదర్శాలకు అంకితం చేస్తున్నారు. ఒకానొక రచయిత్రి ఒక సభలో నవల గూర్చి తన దృక్పథాన్ని ఇలా వివరించారు:

“సామాన్యమైన మధ్య తరగతి గృహిణి నవల చదువుతూ కూతురు పెళ్లి గురించి, రేషను గురించి, షణం షణం వేధించే ఆర్థిక ఇబ్బందుల గురించి ఆలోచన మరచి ఆమె మనస్సుకోమాటు ఊరట కలుగుతుంది. కాస్సేపు ఈ లోకంలోంచి మరో లోకంలో విహరించి తృప్తిపడుతుంది.” (కావలిపాటి విజయలక్ష్మి-విజయవాడ సంచిక-రచయిత్రుల మహాసభ). నా అభిప్రాయంలో ఇలాంటి పలాయనవాద సిద్ధాంతాలు చాలా ప్రమాదకరం.

జీవిత సమస్యలనుండి పారిపోవడానికి, లేదా మరో లోకంలో విహరించడానికి ‘నవలే’ సాధనం కానక్కరలేదు. లోకంలో ఏ మత్తు పదార్థమయినా

ఆ పని అంతకంటె అధికంగా, అతి తొందరగా చేయగలదు. చుట్టుముట్టిన జీవిత సమస్యలను విస్మరింపజేసి మత్తులో ముంచడం కాదు నవల చేయవలసినపని. ఆ సమస్యల విషవలయం నుండి తప్పించుకోవడానికి అవసరమైన చైతన్యాన్ని, ఆలోచనల్ని ప్రేరేపింప గలిగిన పదార్థం మనకు రచనల్లో లభించాలి.

“సమస్యలకు పరిష్కారం సూచించి మనుష్యులను మార్చేపని రచయితది కాదు. అది సమాజం పని. వంటవాడి పని వండడం మాత్రమే. తినిపించడం కాదు. రచయిత బాధ్యతా అంతే” (డి. కామేశ్వరి) తన రచనపట్ల ఒక లక్ష్యమును కాని, ఒక సామాజిక బాధ్యతనుగాని గుర్తించలేని మరొక రచయిత్రి మాటలివి. నిజానికి ఒక సమస్యను అత్యంత సహజంగా రచనల్లో చిత్రించినంత మాత్రాన రచయిత్రి బాధ్యత తీరదు. ఒక రోగి రోగలక్షణాన్ని కనిపెట్టినంత మాత్రాన వైద్యుని బాధ్యత తీరదు, రోగము యొక్క మౌలిక కారణాన్ని కనిపెట్టి తగిన మందువేసినప్పుడే రోగనివర్తనం జరుగుతుంది. ఈనాడు కొందరు రచయిత్రులు దీగజారుతున్న ఆర్థిక, సాంఘిక సమస్యలపట్ల అందోళనని కనబరచడం హర్షదాయకమే. యువకులు ఈనాడు ఎదుర్కొంటున్న నిరుద్యోగ సమస్యలు - ఒక మధ్యతరగతి లేదా క్రింది తరగతుల్లో చెలరేగే ఆర్థిక సంక్షోభం, గ్రామ పెత్తందార్ల నిరంకుశ ప్రవర్తనకు బలైపోతున్న పేదరైతాంగం, ఒకవైపు ఆకాశాన్నంటుతున్న ధరలకు, చాలీచాలని జీతాలకు సమన్వయం కుదురక సతమతమైపోయే సగటు ఉద్యోగి ఉదంతం - మరొకవైపు నల్లబజార్లలో లక్షలకు లక్షలు లాభాలు గడిస్తున్న సంఘ ప్యతిరేక శక్తులు - సాంప్రదాయపు ఇనుప చక్రంలో బంధింపబడి బాధపడుతున్న స్త్రీలు - ఉత్తమ ప్రమాణాలుగల కొన్ని రచనలకివి ముడిపదార్థా లీనాడు. అయితే ఒక సమస్యని సమస్యగా చిత్రించడం వేరు. వాటి మౌలిక కారణాలు శోధించి ఆ సమస్యలకు సజీవమైన అనుభవాలు ఆధారంగా పరిష్కార మార్గాల్ని సూచించడం వేరు. ఒక రచయిత్రికి ఎంతో ఆర్థిక సాంఘిక, రాజకీయ పరిజ్ఞానం. శాస్త్రీయ అవగాహన లేనిదే ఇది సాధ్యం కాదు. చాలా మంది రచయిత్రులు మిడిమిడి జ్ఞానం కలవారనీ, “వీరు మేధావి వర్గానికి చెందరు” అన్న అప్రధ లోకంలో ఉన్నది. దానికి తోడు చాలా

మందికి వ్రాసే కోరికే కాని చదివే తీరిక చాలా తక్కువ. కనుక రచనకు పూను కున్న రచయిత్రికి తాను గ్రహించే వస్తువు వాతావరణం యొక్క సంపూర్ణమైన అవగాహన చాలా అవసరం. అద్దం ఒక వస్తువును యధాతథంగా ప్రతిబింబింప జేస్తుంది. దీపం ముందున్న వస్తువుల్ని కూడా గోచరింపజేస్తుంది. అట్లే ఒక రచయిత్రి వర్తమానాన్నే కాకుండా భవిష్యత్తులోకి కూడా చూడగలగాలి. అంటే అద్దంపని, దీపం పని రెండూ నెరవేర్చాలన్న మాట.

రచయిత్రులు కొందరు తమ వ్యక్తిగత విశ్వాసాలను వక్రీకరించి సామాజిక విశ్వాసాలుగా చెలామణి చేయడం భావ్యంకాదు. “కౌసల్యా సుప్రజారామా” లతో మొదలైన కథ అష్ట వంకరలు తిరిగి చివరకు ఆ మూడు నామాల వాడే నాచేత వ్రాయించాడని నవలని ముగించడం, మానసిక దైహిక రుగ్మతల కన్నింటికి బాబాలను, అమ్మలను పరిష్కార మార్గాలుగా సూచించడం, నోములూ, వ్రతాలవల్ల కలిగే ఆశ్రమ సంపదల పట్ల ఆశల్ని చిగురింపజేయడం, కష్టాంకి, కర్మ సిద్ధాంతానికి ముడిపెట్టి “మనమంతా నిమిత్తమాత్రులం” అని పాత్రలచేత నీళ్ళు నమిలించడం, మడి ఆచారాల పేరుతో మానవత్వాన్నే కించ పజే సన్నివేశాల్ని చిత్రించడం - ఇవన్నీ రచయిత్రిలో జీవితం పట్ల ఒక శాస్త్రీయ దృక్పథం లోపించడంవల్ల కలుగుతున్న అవకతవకలుగా అభివర్ణించ వచ్చు. శాస్త్రీయ దృక్పథం లేనినాడు రచయితలు శ్రీలయినా, పురుషులయినా సామాజిక వాస్తవికతను సాధించలేరు.

ఆధునిక శ్రీ జీవితంలో జరుగుతున్న సంఘర్షణకు, సమకాలీన సామాజిక వ్యవస్థకు మధ్యగల సంబంధాన్ని చాలా మంది రచయిత్రులు అవగాహన చేసుకోకపోవడం విచారకరం. ఒక శ్రీ యొక్క ఆర్థిక నిస్సహాయస్థితికి ప్రేమ, అనురాగం, త్యాగం-అన్న సెంటిమెంట్ల ముసుగువేసి తండ్రిపైసో, భర్తపైసో ఆధారపడే ఆలంబన జీవితాన్ని ప్రోత్సహిస్తున్న రచయిత్రులున్నారు. శ్రీ కోల్పోతున్న వ్యక్తిత్వాన్ని సహనం, ఓర్పు, ఆత్మత్యాగాల పేరుతో బానిస మనస్తత్వాన్ని చిత్రించే రచనలే అధికం. ఈ స్థితినుండి శ్రీకి విముక్తి కలిగించే

రచనలు లేకపోలేదు. రంగనాయకమ్మగారి 'స్వీట్ హోమ్'లో విమల యొక్క వ్యక్తిత్వపు బుసలు మనకు ఈ విధంగా వినిపిస్తాయి. "మగవాడు ఎలాంటి గొడ్డయినా ఆరాధనేనా నాకు. డర్టీ క్రిచర్! నీ మొగుడు ఎక్కడ నిలబడమంటే అక్కడ నిలబడు. అతని వెనకాల పెంపుడు కుక్కలా తిరుగు. దయతో ఎంగిలి బిస్కట్లు వేస్తాడు తిను. కోపంతో కాలి కొద్ది తంతాడు పడిఉండు" — ఇలాంటి తీవ్ర ధోరణులను కొందఱు రచయితలు వికృతరూపం దాల్చిన విమోచనోద్యమంగా, ఆత్మన్యూనతా భ్రాంతిగా అభివర్ణించడం నిజంగా విచారకరం. సమాజంలో శ్రీ ఉనికినే విస్మరించే అవివేకులు, శ్రీ వ్యక్తిత్వాన్నే అంగీకరించని పరమ చాందఱులు, అలకపాన్సుమీద కోరిన కోరికలను డబ్బులేని మూమగారు తీర్చలేదని తాళికట్టిన రోజునే పెళ్ళాన్ని ఏలుకోనంటూ తిరుగు ప్రయాణం కట్టిన గంగిరెద్దు పెళ్ళికొడుకులు, భార్యల్ని అకారణంగా అనుమానించి చిత్రహింసల పాలుచేసే పరమ కిరాతకులు ఈ సమాజంలో ఉన్నంతవరకు, విమలలకు, కరుణలకు, జానకులకు తిరుగుబాటు తప్ప గత్యంతరం లేదు. నిజానికి విమల యధార్థవాదీని. శ్రీ చైతన్యానికి ప్రతీక. స్వీట్ హోమ్ లకు బడులు హాట్ హోమ్ లు అవతరించినా, బుచ్చిబాబులకు పిచ్చిబాబులు సృష్టింపబడినా, నిజం నిప్పులాంటిది. శ్రీకి జరుగుతున్న అన్యాయాలు, ముఖ్యంగా మధ్యతరగతి మహిళలకు పురుషుల కల్పిస్తున్న సమస్యలు తక్కువేమీ కావు. కనుక దీనిని Castration Complex అనండి, బ్రేడ్ యూనియన్ స్పిరిట్ అనండి, లేదా వర్గపోరాట మనస్తత్వం అనండి. సమాజంలో పురుషాధిక్యత, అహంకారం ఉన్నంతవరకు ఈ విమోచనోద్యమజ్వాలలు ప్రజ్వరిల్లుతూనే ఉంటాయి. రచయిత్రులు సమిధల్ని చేరుస్తూనే ఉంటారు.

స్వీట్ హోమ్ లో విమలది అతిధోరణిగా కొంతవరకు అంగీకరించినా "మీరంతా మంగళప్రదంగా పూజించే మాఃగర్భం నాకు ఉరిత్రాదయింది. ప్రతి నిమిషం నాకు సరకాన్ని చూపించింది. దాన్ని తెంచి పారేశాను. నేను చేసింది తప్పా"? అని సమాజాన్ని సవాలు చేసిన వాసిరెడ్డి సీతాదేవిగారి "ఉరిత్రాడు"

లోని కరుణలోగాని, “పసుపుత్రాడు పట్టుకొని దిగవిడిచి వచ్చిందికి నేను మీ యింట వుట్టిన పాడి ఆవును కాను. మీరు సొమ్ము పెట్టికొన్న బానిసను అంత కన్నా కాను” అంటూ దుష్ట సాంప్రదాయాన్ని ఎదిర్చిన ద్వితీయ విశాలాక్షి “మారిన విలువలు” లోని జానకిలోగాని, “నా దృష్టిలో పెళ్లంటే లాభబొట్టు కాదు. మనసులో లేనిదానిని పెపైన ఎన్ని తగిలించుకొని ఏం ప్రయోజనం? నా నీతి సంఘం గిరిగీసిన సూత్రాలలో చిక్కుకుపోయేది కాదు” అని తిరుగ బడిన ఆనందారామంగారి “అజ్ఞాతబంధం” లోని లలితలో మనం గమనించేది వ్యక్తిత్వ నిరూపణమే కాని వికృత రూపం దాల్చిన విమోచనోద్యమచ్ఛాయలు గాని, అత్యన్యూనత కాని లేదన్న విషయం మనం గమనించాలి. ఏది ఏమైనా శ్రీపురుష సమానత్వం సాధింపబడేవరకు ఈ సమరం తప్పదు. ఈ శ్రీ విమోచనోద్యమ ప్రభావం ఒక్క మన దేశ సాహిత్యం మీదనే కాదు ప్రపంచనవలా, పాహిత్యం మీద దీని ప్రభావమున్నది. కనుక పురుష రచయితలు భుజాలు తడుముకొనవలసిన పనిలేదు.

ఈ విమోచనోద్యమంలోనే ఒక భాగంగా శ్రీ స్వేచ్ఛా ప్రణయానికి సంబంధించిన రచనలతో ఒక సుడిగాలిలాగా శ్రీమతి ‘లత’ సంఘంలో గొప్ప స్పందలనాన్ని కలిగించారు. మానవులు సృష్టించుకున్న నైతిక విలువల పరిధి కంటే అతీతమైన, స్వచ్ఛమైన మానసిక పరిధిలో ఈమె రచనలు పరిభ్రమిస్తుంటాయి.

సమాజం - సంఘర్షణ - పోరాటం విప్లవంలాంటి పదాలను రాజకీయాలగా భావించి రచయిత్రులు భయపడవలసిన పనిలేదు. సంఘ పరిణామాన్ని ఈనాడు నిర్ణయించే ఏకైక సాధనం రాజకీయం కనుక రాజకీయాల నుండి సాహిత్యాన్ని సంపూర్ణంగా వేరు చేసి చూపాలనే ప్రయత్నం నిరర్థకము, నిర్ణేతకము. ఒక రాజకీయ వ్యవస్థలోని బాగోగుల్ని ఎత్తి చూపే బాధ్యతను రచయిత్రులు కూడా స్వీకరించాలి. సమత, మరీచిక, సంధ్యారాగం వంటి నవలలు

కొంతవరకు ఈ ఉద్దేశాన్ని నెరవేర్చడం ప్రశంసనీయం. ఈ రంగంలో రచయితలు కంటే రచయితల కృషిని ప్రశంసించక తప్పదు. గోవులొస్తున్నాయి, ఈ దారి ఎక్కడికి, చీకటి రోజులు, కొండగాలి, మాపల్లె వంటి నవలలు రాజకీయ ఆర్థిక పోరాటాలకి ప్రతీకలుగా ఉన్నాయి. ఆర్థిక, సాంఘిక, సాంస్కృతిక రంగాలలో విప్లవాత్మకమైన మార్పుల్ని ఆకాంక్షించే సామ్యవాద సిద్ధాంతాల ప్రభావం ఇలాంటి రచనల మీద బాగా కనిపిస్తున్నది. “ఈ సంఘ ప్రవృత్తి కంటేటికి ఆర్థిక సమస్యలే మూల కారణం” అన్న మార్క్స్ సిద్ధాంతం యొక్క ప్రభావం కూడా రచయితలపై కనిపిస్తున్నది. రచయితలలో దీని ప్రభావం చాలా స్వల్పం. ఇలాంటి రచనల్లో ధనిక పేద వర్గ పోరాటాలు కార్మిక యజమాని సంబంధాలు, పెట్టుబడిదారులు కూలీలు - వీరి ఉదంతాలే వీటికి ఊపిరి. మొత్తం మీద ఆర్థిక సాంఘిక సమానత్వాన్ని సాధించడమే వీరి ధ్యేయం. కొందరి అభిప్రాయంలో ఈ సమానత్వం ప్రకృతి విరుద్ధం. ఒకే తల్లి కడుపున పుట్టిన బిడ్డలలోనే సమానత్వము సాధించలేము కదా ! ఇక సమాజంలో సమానత్వం సాధించడం అసంభవం అంటారు వీరు. భౌతిక నిత్యావసరాలయిన భూములు, సంపదలు మొదలయిన వస్తువులు పంచవచ్చునేమో కాని, మానవుని ఆంతరంగిక విషయాలైన ప్రతిభ, కళ, సౌందర్యము మొదలగు వానిని పంచడం ఎట్లా సాధ్యమౌతుంది ? కనుక సంపూర్ణ సమానత్వం సాధ్యంకాదని వీరివాదం. ఈ అభిప్రాయంతో నే నేకీభవింపలేను. ఈ లోకంలో అర్థం ఎన్నో ప్రయోజనాల్ని నెరవేరుస్తుంది. అవసరమయితే విజ్ఞానాన్నే కొనగల శక్తి దానికున్నది. ఏ కుటుంబమయితే లేమితో బాధపడుతుందో ఆ కుటుంబ సభ్యులు శారీరకంగా, మానసికంగా అభివృద్ధి చెందడం అసాధ్యం. తమ పిల్లలకు సరియైన ఆహారం గాని, పరిశుభ్రమైన మానసిక వాతావరణాన్ని గాని కల్పించలేరు. లేమితో బాధపడే వ్యక్తి తనకు తాను తక్కువ అంచనా వేసుకుంటాడు. అతనిలోని సృజనాత్మక శక్తులన్నీ నశించి పోతాయి. మొత్తం మీద లేమివల్ల అసమర్థత పెరుగుతుంది. అసమర్థత చారిద్ర్యానికి దారితీస్తుంది. చారిద్ర్యం ప్రతిభను పాతర వేస్తుంది. ఇదొక విషవలయం. కనుక అర్థం ఒక్కటే మానవుడిలోని ప్రతిభను పెంచుతుందని చెప్పలేను కాని, ప్రతిభను పెంచడంలో డబ్బు ముఖ్యమైన పాత్రను వహిస్తుందనడంలో సందేహం లేదు.

కొందరు రచయిత్రుల్లో ధనికవర్గ జీవనవిధానంపట్ల మానసిక బానిసత్వం బాగా కనిపిస్తున్నది. ఒక అందమైన యువకుడు లేదా యువతి. అత్యంతాధునిక సౌకర్యాలతో కూడిన భవనాలు, కార్లు, చుట్టూ తోటలు-తోటమాలలు-సేవకులు, ఫోమ్ బెడ్లు, మెత్తని తివాసీలు, అవసరమయితే హెలీకాప్టర్ ప్రయాణాలు - ఏర్కండిషన్ రూములు - ఇదొక రంగు రంగుల స్వప్నం. మధ్యతరగతి పాఠకులకు రమ్లాంటి మత్తుమందు. కొందఱు రచయిత్రులు ఈ విధంగా ప్రశ్నించవచ్చు; “ఈ దేశంలో ప్రతి వ్యక్తికి ఒక కారు, అందమైన ఇల్లు- ఉన్నతమైన ఉద్యోగము ఉండాలని రచయిత్రులు ఆశించడం తప్పా?” (లత) అని. అయితే అసమానతల అంతరాలు రోజు రోజుకి అధికమౌతున్న ఈ వ్యవస్థలో, అవకాశవాదం, అధికార దాహం, ఆత్మవంచన అందల మెక్కిచిందులు త్రొక్కుతున్న ఈ రాజకీయ ప్రపంచంలో, కులతత్వాలు వేర్లు పాతుకొనిపోయిన ఈ సంఘంలో ఆ ఆశలు ఎంత వరకు ఫలిస్తాయి? కనుక కేవలం ఆశించడంవల్ల ప్రయోజనం నెరవేరదు. సమాజంలో ఈ భోగ భాగ్యాలు అయిదు శాతమే ఎందుకు అనుభవిస్తున్నారు? తొంభై అయిదు శాతం ప్రజలు ఎందుకు దానినుండి వంచింపబడుతున్నారు? ఈ విషయం బట్టబయలుచేసే బాధ్యత రచయితలది.

ఇంకపోతే సినిమటిక్ సంఘటనల ప్రభావం చాలా మంది రచయిత్రుల ఆలోచనా సరళిని ఆకట్టుకుంటున్నది. ఈ రకం నవలల్లో కథపట్ల ఆసక్తిని పెంచేగుణం అధికం. “సెక్రెటరీ”లోని నాయకగాని, “అహుతి”లోని నాయకుడుగాని ఉద్యోగాన్వేషణకు బయలుదేరే నేటి సమాజంలోని యువతీ యువకులే. కాదనలేము. కాని వారు నవలల్లో ఎదుర్కొంటున్న ప్రణయ సన్నివేశాలుగాని, మానసిక సంఘర్షణలుగాని, పట్టుదలలుగాని, త్యాగాలు గాని వాస్తవ ప్రపంచంలో చాలా అరుదుగా కనిపిస్తాయి. ఆ పాత్రలనంటి పెట్టుకున్న సమస్యలు కూడా సమాజంలోని సామూహిక సమస్యలు కాక కేవలం వ్యక్తిగత సమస్యలు. ప్రేమ- పెండ్లి- లేదా ప్రేమ-త్యాగము ఇవి మాత్రమే జీవితంకావు. జీవితంలో

“ఒక భాగం” మాత్రమేనన్న మాట మరువరాదు. నిజానికి జీవితం అనేది ఏ నియమాలకు కట్టుబడి ఉండదు. అదొక మహాప్రవాహం. ఎగుడు దిగుళ్ళతో, అసంబద్ధంగా సాగిపోతూ ఉంటుంది. నిజజీవితంలో ఈ మూసలో పోసిన, ఇతివృత్తాలు, హీరోలు, హీరోయిన్లు, విలన్లు ఉండరు. నవలల్లో పాఠకుల్ని దగా చేస్తున్న పాత్రలివి.

ఉ:- ఒక నవలలో భర్తను అనుమానించిన భార్య మాటలివి: “మీ లాల్నీ మీద కాటుక చారలు, బుష్‌షర్ట్ మీద లిప్‌స్టిక్ ముద్దలు, మీ ఉంగరాల జుట్టులో ఇరుక్కున్న మల్లెపూలు. చెప్పండి నా అనుమానం అబద్ధమే నంటారా?” ఈ భర్తగారి అవతారం వాస్తవ జీవితంలోకంటే సినిమా వేషానికైతే సరిగ్గా సరిపోతుంది.

ఫ్రాయిడ్, ఆల్ ఫ్రెడ్ ఆడ్లర్, యూంగ్, బ్రిల్ మొదలైన మనస్తత్వ శాస్త్రజ్ఞుల సిద్ధాంతాల ప్రభావం ఫలితంగా ఈనాడు కొన్ని మనో వైజ్ఞానిక నవలలు వెలువడుతున్నాయి. ఇవి సమాజవాదానికి, సామూహిక సాంఘిక సమస్యలకు అతీతంగా, ఒక వ్యక్తి యొక్క అంతరంగపు అలజడికి అద్దం పడుతున్నాయి. రచయిత్రులపై కూడా దీని ప్రభావం కొంత కనిపిస్తున్నది. అహం-అనురాగం, అందానికి సమాధి, ఏది సత్యం ఏదసత్యం మొదలయిన కొన్ని నవలలూ, చైతన్య స్రవంతి ధోరణిలో పయనించే “అంతరంగ తరంగాలు” వంటి నవలలు మానవ మనస్తత్వ వైచిత్ర్యాన్ని ప్రదర్శించడంలో కొంత వరకు క్రొత్త పుంతల్ని త్రొక్కినమాట వాస్తవం. అయితే మానవుడు తన కనీసపు కోర్కెల్ని తీర్చుకోలేక అలమటిస్తున్న ఈ రోజుల్లో, ఆర్థిక సమస్య ఒక పెనుభూతమై సమాజాన్ని పట్టిపీసిస్తున్న ఈ తరుణంలో, సాంఘిక దురాచారాలు జాతిని నిర్వీర్యం చేస్తున్న ఈ సందర్భంలో కేవలం వ్యక్తుల యొక్క అంతరంగపు గొడవల్ని భూతద్దంలో చూపడం అవసరమా? ప్రసిద్ధ రచయితలను, విమర్శకులను వేధిస్తున్న ప్రశ్న ఇది. నిజానికి సంఘంలోని సమస్యలు ఎంత ముఖ్యమో ఆ సంఘంలో ఒక భాగమైన వ్యక్తి అంతరంగ సమ

స్వలు కూడా అంతే ముఖ్యం. కాకపోతే ఏవి తక్షణ సమస్యలో వాటిపై రచయితలు దృష్టి కేంద్రీకరిస్తూ అంతరంగ సమస్యలకు, సాంఘిక సమస్యలకు ఒక సమన్వయాన్ని సాధించవచ్చు.

రచన ఒక ఉద్యమం లాంటిది. ఒక ఉమ్మడి లక్ష్యం గల ఏ ఉద్యమ లక్షణాలనైనా రచనకు అన్వయించవచ్చు. రచయితలు కొన్ని ఉమ్మడి లక్ష్యాలనేర్పరచుకొని సామాజిక విలువల్ని ఎప్పటికప్పుడు తెలియజేస్తూ సామూహిక సమస్యలపై దండెత్తాలి. ఒక రచనకు ఉద్యమ స్వభావము, ఒక తాత్విక ప్రాతిపదికతో పాటు అప్పుడప్పుడు ఆత్మవిమర్శకూడా అత్యంతావశ్యకము. ఆత్మ పరిశీలన అభ్యుదయానికి మొదటిమెట్టు. ఇలాంటి సభలు ఆత్మ విమర్శకు అవకాశాన్ని కల్పిస్తాయి. కనుక రచయితలు చిత్తశుద్ధితో ఇంకా ఉత్తమ ప్రమాణాలు గల నవలా సాహిత్యాన్ని సృష్టించి, సామాజిక ప్రయోజనాన్ని నెరవేరుస్తూ, వ్యాపార, కీర్తి చాపల్యాలను మించిన స్థిరచిత్తం చిత్తశుద్ధి అలవరచుకోవాలని ఆశిస్తున్నాను.

సినీమాలు - సంఘంపై వాని ప్రభావం

కోడూరి లీలావతీదేవి

జీవితానికి విద్య, వివేకం, విజ్ఞానం-వినోదం తప్పనిసరిగా కావల్సినవే. ఇందులో ఏ ఒక్కటి లోచైనా వెలితిగానే ఉంటుంది.

పండితులకూ పామరులకూ కూడా వారి వారి మానసిక, శారీరక శ్రమలను మరచిపోవడానికి వినోదం విధిగా కావాలి.

అందుకే ఆదినుంచీ తోలుబొమ్మలు, నాటకాలు, భామకలాపాలు, గొల్ల సుద్దులు ఎన్నో ఎన్నో వినోదాలు.

ఈ వినోదం కోసమే భాణము, వీధిమొదలైన దళవిధ రూపకా లేర్పడ్డాయి.

కాలంలో తేడా ఉన్నా, అభిరుచుల్లో తేడా ఉన్నా అలసిన జీవితాలకు సుద్దుల గొల్లలు వినోదం ఎలా అందించేవారో హంసవింశతిలో ఈ సీసం చెప్తుంది.

“ఫెళఫెళ వీరణాల్ భళిపెళి వాయించి

పోటులో కొమ్మలు నాటనూది

.....

కులము పెద్దలామికొనగ జెప్పి

శివము పుట్టించి.....

సుద్దుల గొల్లలు సంతసిల్లి”

ఈనాడు పండిత పామరులకు వినోదం అందించి అందరికీ అందు బాటులో ఉండేవి ఈ సినీమాలే,

పాట, పద్యం, కథ, అభినయం, ఆనందం, ఆహ్లాదం అన్నీ ఒకేసారిగా అతి చౌకగా లభ్యమవుతున్నాయి. అందుకే సినిమాలంటే అందరికీ, ముఖ్యంగా యువజనులకు కార్మికులకు, శ్రామికులకు చాలా మోజు. వీరి మోజును దృష్టిలో పెట్టుకొనే నిర్మాతలు లక్షలు లక్షలు పెట్టుబడిని పెట్టి చిత్రాలను నిర్మిస్తున్నారు. ఈ సినిమా ఒక పెద్ద పరిశ్రమగా రూపొందింది.

నిర్మాత, దర్శకుడు, కథకుడు, సంగీత దర్శకుడు, పాటల మాటల రచయితలు, నటులు, నర్తకులు నృత్య దర్శకులు, అనేకమంది సాంకేతిక నిపుణులు ఇలా ఇలా ఎంతమందో కలసి రూపొందించే సహకార పరిశ్రమ ఇది.

అయితే ఈనాడిది పెద్ద చర్చనీయాంశమై కూర్చుంది. సినిమాలవల్ల సంఘం పాడైపోతుందని, సినిమా సాహిత్యం అశ్లీలాలతో అసహ్యంగా ఉంటుందని. అందుకే ఈ గోష్టి.

మంచి-చెడూ వెలుగునీడల్లా ఏ విషయంలోనైనా ఉండనే ఉంటాయి.

మహాత్మాగాంధీ గారికైతే చలనచిత్రాలమీద మంచి అభిప్రాయం లేదు. ఆయన దృష్టిలో “జీవితమే చక్కని కళ”. “ఏ వ్యక్తి అయితే చాలా ఆదర్శమైన జీవితం గడపగలడో అతడు చాలా గొప్ప కళావేత్త అనీ-ఉన్నత జీవితం అనే పునాది లేని కళ ఏముంది” అనీ అంటారాయన.

సరి, అది ఈనాటి వారికి ఎంతవరకూ రుచిస్తుంది? ‘మహాత్ములం’ కాని మనం మాత్రం సినిమాలను బాగానే అభిమానిస్తున్నాం,

ముందు సినిమాల్లోని సాహిత్యాన్ని గూర్చి చూద్దాం—

సినిమాల్లో సాహిత్యం ఏమిటి? అది అంతా అశ్లీలాల మయం, ద్వంద్వార్థాల పుట్ట అని గోల పెట్టేవారు కూడా సినిమాల్లో వినిపించే ఈ చక్కని తియ్యని సాహిత్యాన్ని కాదనలేరు, ఇంక చూడండి.

“ఆవేశమున్నది ప్రతి కళలో

అనుభూతి ఉన్నది ప్రతి హృదిలో”

అనే ఆశ్రమి రచన “ఇది కథకాదు”లో - ఎంత రసగుళికలా ఉంది!

అలాగే వేటూరి “కృష్ణాతరంగాల సారంగరాగాలు సస్యకేదారాల సరస గాంధర్వాలు”

నారాయణరెడ్డి “తోటలో నారాజు తొంగిచూచెను నేడు

నీటిలో ఆ రాజు నీడ నవ్వెను నేడు

నవ్వులా అవి కావు నవపారిజాతాలు

రవ్వంత సరిలేని రసరమ్యగీతాలు”

ఎంత మధురంగా ఉన్నాయి! ఈ పాటలకోసమే సినిమాను రెండేసిసార్లు మూడేసిసార్లు చూసేవారుంటారంటే అతిశయోక్తిలేదు.

నిజమే- “చూడు చిన్నమ్మ పాడుపిల్లడూ” లాంటి పాటలూ ఉన్నాయి. ఇవి యువతరాన్ని ఉద్రేకపరచి పాడుచేస్తున్నాయనేది ఓ వాదం.

కాని సినిమాలవల్లే చెడుగంతా లోకంలో జరిగిపోతుందనే వాదంతో నేనేకీ భవించను. సంఘంలో ఉండే అనేక దురాచారాలు, దుర్మార్గాలు, అత్యాచారాలు యువజనుల మీద ఎంతో ప్రభావాన్ని చూపిస్తున్నాయి.

దుర్బల మనస్కులు ఏ యుగంలోనూ ఉంటూనే ఉన్నారు. నాటి కీచకుడు, దుశ్శాసనుడు ఏ సినిమాలు చూసి ప్రభావితులయ్యారు ?

సత్య హరిచంద్ర సినిమా చూసి సత్యాన్నే నమ్మిన వారెంత మంది ? వర విక్రయం సినిమా చూశాక కట్నాల సమస్య సమసి పోయిందా ? ప్రతిరోజూ వారా పత్రికలలో ఈ కట్నాల కోసం ఎన్ని చావులు మనం చదవడం లేదు?

నైతిక పతనం, ధన ప్రలోభం ఎక్కడ చూచినా తాండవిస్తుంది. “ఎండెండు వెదకి జూచిన నందందే గలదు.”

యువజనులకు ఆదర్శాలను చూపించవలసిన విద్యాలయాలల్లో గురువులు, ఇంట్లో పెద్దలు కూడా సరియైన పద్ధతుల్లో ఉన్నారా ?

రాజకీయాలొక ప్రక్క, నిరుద్యోగ సమస్య మరొక ప్రక్క క రా శ నృత్యాలు చేస్తూండే యువజనుల మీద, సంఘం మీద భోగలాలసత ప్రభావం ప్రచండంగానే ఉందని చెప్పాలి.

దీనికి ఒక్క సినిమాల్లో చూపించే అశ్లిలకర దృశ్యాలే కారణం కావు. కాని అసభ్యకర దృశ్యాలను చూపించి డబ్బు చేసుకునే రోజులెప్పుడో పోయాయి అనడానికి ఈనాడు ఆబాలగోపాలం మెచ్చిన 'శంకరాభరణమే' నిదర్శనం.'

హాయిగా అన్నా చెల్లెలు, తల్లీ కొడుకూ సినిమాని చూసి ఒకరి ముఖాన్ని ఒకరికి చూపించుకొనే గౌరవంతో ఉండే సినిమాలు ఆవసరం కాదనీ, సంఘానికి శ్రేయోదాయకం కాదనీ అనుకోకుండా ఎలాగుండగలము ?

ఏది ఏమైనా ప్రేక్షకుల అభిరుచిని బట్టే వారు సినిమాలు తీసేది. సినిమా కేవలం ఒక వ్యాపారం. దాన్ని వారు పూర్తిగా కళా సేవకు అంకితం చేసి 'చేతులు కాల్చుకోండి, డబ్బంతా తగలేసుకొని తిరిపెమెత్తుకోండి' అని ఎలా అనగలం ?

అవార్డు సినిమాలని ఏవో కొన్ని ఆదర్శాలతో నిర్మిస్తున్నారు. అయితే వాటికి కీర్తి ధనమే కాని అసలు ధనం తక్కువగా ముట్టుంది.

సన్నుతిగీతే సినిమాల కన్న సినిమా పత్రికలు, పోస్టర్లు యువజనులను విచ్చివారిని చేస్తున్నాయేమో ననిపిస్తుంది.

సినిమాలో సెన్సారు క తైర పడిన సన్నివేశాలు కూడా సినిమా పోస్టర్లలో పెద్దగా అచ్చువేసి గోడల మీద అంటించి వేస్తే తిరునాళ్లకి మూగినట్లుగా జనం అక్కడ మూగి ఆ పోస్టర్లని చూసి భ్రమలకు లోనవడం లేకపోలేదు.

సినిమా పోస్టర్ల మీద సెన్సారు వారికి అధికారముందే బాగుంటుందేమో ?

మైక్ సెంటర్స్ లో రాబోయే సినిమాలలోని పాటలు మంచివి - చెడువి కూడా మార్మోగిపోతాయి. సాయంకాలం ఆ సెంటర్స్ దగ్గర గుంపులు గుంపులుంటాయి.

ఇవన్నీ కూడా సినీమాలు చూచిన దానికంటే ఎక్కువగానే సంఘం మీద ప్రభావాన్ని చూపిస్తున్నాయేమోనని నా అనుమానం.

ఇంకపోతే సినీమా పత్రికలు. వీటిలో కొన్ని అసభ్య దృశ్యాలకు ప్రాముఖ్యత యిచ్చి, వెర్రి వెర్రి వ్యాఖ్యలు జోడించి డబ్బు చేసుకుంటున్నాయి.

ఇవన్నీ కూడా చెత్త సినీమాలు చూడాలనే కుతూహలాన్ని కలిగిస్తున్నాయి.

అందువల్లే నిర్మాతలు ఏ సినీమా తీస్తే మంచిదో, ఏ సినీమా తీస్తే చెడ్డదో వారు నిర్ణయించుకోలేక పోతున్నారు. ప్రజాభిరుచిని అర్థం చేసుకోవడం వారికి చాలా కష్టమైపోతుంది; దీనికి కారణం నేను పైన చెప్పినవే.

ఈ పరిస్థితులలో నిర్మాతలు కేవలం సినీమా పత్రికలనే నమ్ముకోక ప్రజాభిరుచిని గుర్తింప గలిగితే మంచి సినీమాలు రావడానికి అవకాశం ఉంటుంది.

మారుతున్న కాలంలో మారిన విలువలలో సినీమాలు మారతాయి. యువ తరమూ మారుతుంది. మారక తప్పదు. కాలమే మారుస్తుంది.

ఏదిఏమైనా అతి చౌకగా లభ్యమయ్యే ఈ వినోదాన్ని అంతవరకూ చూస్తూనే ఉంటారు. వారిని చూడకుండా చేసే శక్తి మనకు లేదు.

నేటి సంఘంలో అధిక ధరలు, నిరుద్యోగం, నిరాశ తాండవిస్తుంటే ఈ చౌక వినోదంలో ఆటలు పాటలు చూసే వినీ, రంగు రంగుల కలల్లో అందని అందమైన కాళ్ళీరాలను సందర్శించి, దివ్య భవనాల సెట్టింగ్స్ నూ, పెద్ద పెద్ద ఓడల్లాంటి కార్లనూ, నోట్ల కట్టలు నిండిన యినప్పెట్టెలనూ, అందమైన అమ్మాయిల అబ్బాయిల రంగురంగుల దుస్తుల్ని చూసి, మిథ్యలో తేలిపోతూ తమ దారిద్ర్యాన్ని, అసహాయతను మరచి భ్రమలో జీవిస్తున్నారు ఎందరో సామాన్యులు. వారికది ఒక మనోల్లాసం. సినీమాలు మేధావులకు కూడా పూర్తి ఆనందాన్ని అందించే రోజు రావాలనీ, సామాన్య ప్రేక్షకుడు భావనలో ఎదగాలనీ మనం కోరుకోవడం మనకు తప్పదు, అంతదాకా -

మన సినీమాలు వినోదంతోబాటు వికాసాన్ని కూడా అందిస్తే ప్రేక్షకులు స్వీకరించే మంచిరోజు కోసం ఎదురు చూద్దాం !

సినిమాలు - సామాజిక దృక్పథం

జె. కిరణ్ మయ్య

సామాజిక దృక్పథం లేని రచనలు ఉత్తమ సాహిత్యం క్రిందకు రావు. ఉత్తమ సాహిత్యంలో ఎప్పుడూ మనుషులూ వాళ్ళ సమస్యలూ సంఘర్షణలూ కనపడాలి. లేనినాడు సాహిత్యపరిధి సంకుచితమవుతుంది. ఏ కళాస్వరూపం ప్రయోజనమూ అడికాదు. తెలుగు నవల పుట్టి నూరేళ్ళపైన అయింది. ఈ కాలంలో ఎన్నో వేల నవలలు ఉద్భవించాయి. స్వాతంత్ర్యానికి పూర్వం తెలుగు సాహిత్యంలో పారతంత్ర్యాన్ని నిరసించడము, స్వేచ్ఛను కాంక్షించడము మన సమాజంలోవుండే లోపాలను దిద్దుకోవాలన్న ప్రబోధము కనిస్తాయి. దీనికి 'మాలపల్లి' నవల చక్కని ఉదాహరణ. ఇది సామాజిక దృక్పథంతో వెలువడిన ఉత్తమ రచన. స్వాతంత్ర్యం వచ్చిన తరువాత ప్రజల దృక్పథం మారింది. సాంఘిక సమస్యలు తలఎత్తాయి. బలహీన వర్గాలకు సమానత్వం లభించలేదు. అల్పదాయ వర్గాలలో ఆసంతృప్తి పెరిగిపోయింది. అందువలన సంఘర్షణలు ఉద్దేహాలు అనివార్యమైపోయాయి. ఈనాడు రచయితకు సామాజిక దృక్పథం వుండాలి అనే మాటలు ఎక్కువగా వింటున్నాం. ఇక సినిమా నవలలూ సామాజిక దృక్పథం అనే విషయానికివస్తే, నేడు విజ్ఞానవివోద ప్రచారసాధనాలలో సినిమా, డివిజన్ ప్రముఖ స్థానాన్ని ఆక్రమిస్తున్నాయి. సమ సమాజ వ్యవస్థ నేటి ప్రజలు కోరుకుంటున్నారు. సినిమాకు ఆర్థిక, సాంఘిక, రాజకీయ, సాంస్కృతిక, సాహిత్యపు విలువల్ని ఆకళింపుకొని ఒక దారి చూపెట్టగలిగే శక్తి వుంది. వందేమాతరం, మాలపల్లివంటి చిత్రాలు అపూర్వమైన రాజకీయ సామాజిక చైతన్యాన్ని కల్గించాయి. గురజాడవారి కన్యాశుల్కం సామాజిక సమస్యలకు వితంతు వివాహాలకు ప్రాముఖ్యమిచ్చింది. 'పెద్దమనుషులు, సినిమా Four pillars of the society కథని ఆధారంగా నిర్మించబడి సమాజంలో పెద్దమనుషులుగా

చలామణీ అయే వారి కుట్రలు కుతంత్రాలను వెల్లడి చేసింది. ఇంకా వందేమాతరం 'మన దేశం' వంటి ఎన్నో చక్కని చిత్రాలు అనేక సమస్యలని అనగా మన దేశ స్వాతంత్ర్య సమరంలో జరిగిన Quit India Movement గురించి చూపించటం జరిగింది. పూర్వపు సినిమాలే సామాజిక సమస్యలని పరిష్కరించటంలో ఒక revolutionary method ని చూపించగల్గాయని చెప్పవచ్చు. ఎర్రగులాబీల వంటి చిత్రాలు చూసి స్త్రీలను చంపటం నేర్చుకుంటున్నారు. నేటి చిత్రాలలో కార్మికుల సమస్యలను గురించి వచ్చిన ఉత్తమ చిత్రం 'మనుషులు మారాలి.' అలాగే ముప్పాళ్ళ రంగనాయకమ్మ గారి 'బలిపీఠం' వర్ణాంతర వివాహాల గురించిన నిజమైన కథ అని చెప్పారు.

అసలు నవలని సినిమాగా మార్చటానికి ముఖ్యమైనది కథ - తరువాత కథనం- దానిని నడిపించిన తీరు. తరువాత అందులో వున్న dramatic technique. నాల్గవ పాయింటు అందులో entertainment ఎంతవరకు వుంది అనేది ముఖ్యం.

నవలని సినిమాకి అనుగుణంగా మార్పులు చేయాల్సివస్తే పాఠకుల అభిప్రాయాలు విమర్శకుల అభిప్రాయాలు ఎంతవరకు పరిగణనలోకి తీసుకోవాలి? ఏ నిర్మాత అయినా నష్టపోవటానికి ఇష్టపడడు కాబట్టి ఆ సినిమాకు అనుగుణంగా నవలలో కొన్ని మార్పులు చేర్పులు చేయటానికి సాహసించక తప్పదు. కొన్ని కొన్ని కథలని అంటే బైబిలు లాంటి కథలని, రామాయణం భారత భాగవతాలని యథాతథంగానే చిత్రీకరించాల్సి వస్తుంది. తరువాత ఫలానా రచయిత్రి నవల అంటే అభిమానులైన ప్రేక్షకులను నిరాశపరచకుండా జాగ్రత్తపడాలి.

పోనీ మార్పులు చేయకుండా ప్రేక్షకులని తృప్తిపరచటం సాధ్యమా అంటే పూర్తిగా ఆసాధ్యమే అని చెప్పాలి. ఈ మధ్య ఆశాదీపాలు advertisement చూడటం తటస్థించింది. అది బాలల చిత్రమట. కాని ఆడ్వర్టైజ్ మెంటులో జయమాలిని థోటో పెద్దగా, పిల్లలెక్కడో కనిపించకుండా వున్నారు.

అలాగే సిసీమాలు తీసి నిర్మాతలు చేతులు కాల్చుకోకుండా జాగ్రత్తపడాలిగా మరి. కనుక అన్ని రకాల తరగతుల ప్రేక్షకులని తృప్తి పర్చటం కోసం కొన్ని హంగులు వుండటం అవసరం అవుతోంది. దీనివలన సినిమా యొక్క విలువలు ఊణిస్తున్నాయి.

తరువాత ఆంగ్ల నవలల్ని తెలుగు సినిమాలకు అనువదిస్తున్నారు. ఉదా:

సిలాన్ మారినర్ ఆధారంగా బంగారు పాప.

జేన్, ఐర్ నవల ఆధారంగా అర్ధరాత్రి.

Fear is the Key ఆధారంగా కెప్టెన్ కృష్ణ మొదలైనవి కొన్ని. వేక్స్పియర్ నాటకాలు చాలా సినిమాలుగా వచ్చాయి. King Lear నాటకం ఆధారంగా గుణసుందరి కథ మొ॥ నవి. Taming of the Shrewd ఆధారంగా పెంకిపెళ్ళాం లాంటి సినిమాలు వచ్చాయి.

తెలుగు నవలలు సినిమాల విషయానికి వస్తే కౌసల్యదేవి ప్రేమనగర్, దాక్టర్ చక్రవర్తి (చక్ర భ్రమణం), విశాలాక్షిగారి వారధి నవల ఆధారంగా రెండు కుటుంబాల కథ, సులోచనారాణిగారి సెక్రటరీ, జీవనతరంగాలు, వాసిరెడ్డి సీతాదేవిగారి సమత ఆధారంగా ప్రజానాయకుడు, ఇంకా మంచిరెడ్డి సులోచన, సి. ఆనందరామం, కావిలిపాటి విజయలక్ష్మి మొదలయిన వారి నవల లెన్నో చిత్ర రూపం పొందాయి. చాలా చరకు నవలా చిత్రాలు విజయవంత మయ్యాయి కూడా.

మరొక పద్ధతి ఏమిటంటే-సినిమాలేనవలలుగా రావటం.

సిసీమాలు - నవలలుగా రావడం అంటే ఇంగ్లీషులో Script Publication అంటారు. ఇటువంటి నవలలు యిటీమెంట్ బాపు చిత్రాలయిన భక్త కన్నప్ప, ముత్యాలముగ్గు, బుద్ధిమంతుడు మొదలగునవి ఎన్నో వచ్చాయి. మళ్ళీ పూడి వెంకటరమణగారి రచనలే యివి. యీ సిసీమా నవలలు ఎంతో ప్రాముఖ్యత

పొందుతున్నాయి. చిత్రం చూశాక సంభాషణలు ఫోటోలు పాటలతో సహా వున్న ఈ నవలలు నేటి ప్రేక్షక పాఠకలోకానికి వరాలు.

తరువాత వచ్చే నవలలు సినిమా కోసం నవల వ్రాయడం, లేదా ఒక సినిమా చూసి దానినే కొంచెం మార్చి ఇంకో నవల వ్రాయడం. సరే ఆ నవల నచ్చి నిర్మాతలు సినిమా తీయడం. ఇక ఈ రచనలు రచయిత్రుల మీద సినిమా ప్రభావం ఎంత వరకు వుంటోందంటే నవల ప్రారంభం నుంచీ అది సినిమాకు పనికి వచ్చేటట్లుగానే Pict చేసుకుని దానికి కావలసిన మసాలాలు జోడించి ఎవరో ఒక Popular Cine hero, heroine, Villain, Comedian ని దృష్టిలో వుంచుకుని వ్రాయటం. ఆ నవల చదివిన వెంటనే పాఠకులు కూడా ఇది సినిమాకు బావుంటుంద్రా అని వాళ్ళ అభిమాన నటులని Select చేసి వుంచుకోవటం జరుగుతోంది. సినిమావాళ్ళు వేరే వాళ్ళని ఎంపిక చేసే నిరాశ చెందటమూ జరుగుతోంది

ఇంక కొన్ని నవలలు పత్రికల వాళ్ళ తొందరలతో వ్రాసేవి. వీటిలో నిన్న ఒక సోదరి చెప్పినట్లు suspense కోసం రచయిత్రుల తాపత్రయాలు చూస్తాం. ఏదో రాశామని కాకుండా రాసిన నవలలు ప్రయోజనాత్మకమయినవా లేదా అని ఆలోచించాలి. అలాగని అన్నీ సమాజ స్థితిగతులపై ఆధారపడినవి వ్రాసినా ప్రజలు ఆకళింపు చేసుకోలేరు. వారికి ఈనాడు సినిమా ఒక రి గంటల వినోద సాధనం అయింది. నేడు ఎంత పేదవాడైనా చిత్రాలు చూడందే వుండలేని స్థితి కొచ్చాడు సినిమాలు చూసి రోజుకు రూపాయి సంపాదన లేనివాడు కూడా స్కూటరు కొనుక్కుంటే అని కలలు కంటూ వుంటాడు. జీవితం అంతా హతాశముటనలు, అదృష్టంతో కూడి వుంటుందని వీరి ఉద్దేశ్యం. సస్పెన్స్ క్రైమ్ చిత్రాలు సినిమాని వినోదం స్థాయి నుంచి కాలక్షేపానికి మార్చేవిగా మార్చేశాయి. తెలుగులో లేకపోతే హిందీ ఇంగ్లీష్ క్రైమ్ చిత్రాలకి ఎగబాటు తున్నారు. యీ సినిమాలకి రాజ పోషకులు యువకులు విద్యార్థులు. వీరికి సిని మాకు మించిన హాబీ లేదు. వీళ్ళమీద సినిమా ప్రభావం యింతా అంతా కాదు.

ఇక సినిమాలలోని చౌకబారు మాటలు ఊతపదాలు కుర్రాళ్ళ నోట్లోంచి ఆమ్మాయిలని ఏడిపించటానికి బాగా ఉపయోగింపబడుతున్నాయి. కనక్షన్ కన్నప్ప, adjust అయిపోవాలి (కల్యాణి), కాంప్రమైజేషన్ గురూ !

మన స్త్రీలు వెనుకబడి వుండటానికి కూడా ఈ సినిమాలు కొంతవరకు కారణమని చెప్పవచ్చు. స్త్రీని ఒక పతివ్రతగా చూపి ఆమెకు కొన్ని లక్షణాలు ఆపాదిస్తున్నారు. గోరంతడిపంలో చూడండి. హీరోయిన్ కి తండ్రి ముందే చెప్తాడు. అత్తగారింటికి వెళ్ళాక ఎన్ని కష్టాలువచ్చినా పుట్టినింటికి రాకూడదనీ ధైర్యంగా సమస్యలని ఎదుర్కోగలగాలనీ. అలాగే ఆమె పుట్టింటికి ఉత్తరమైనా రాయకుండా నిబ్బరంగా నిలబడి కాపురాన్ని సరిచేసుకుంటుంది. కాని నిజానికి ఏ స్త్రీ యిలా చేయగలుగుతోంది! ఇది వాస్తవానికి చాలా దూరం.

ఇక-సినిమాలు పుట్టి అర్థశతాబ్దం కావస్తోంది. ఈ కాలంలో కథా కథనం సంగీతం నటన సాంకేతికపరంగా అద్భుతమైన మార్పులు వచ్చాయి. కాని మార్పురానిది ఒకటే-మన చిత్రాలలో తల్లి పాత్ర. ఒక సినిమాలో తల్లి పాత్ర వుందంటే ప్రపంచంలోని దురదృష్టం బాధలు కష్టాలు కన్నీళ్ళు అన్నీ ఆమెనే అంటిపెట్టుకొని వుంటాయి, పాపం. తెరమీద అంజలీదేవి, నిర్మల, పండరీబాయి కనిపించారంటే త్వరలోనే వాళ్ళకు కష్టాలు ప్రారంభమవుతాయని ముందే ప్రేక్షకులకు తెలిసిపోతుంది. ప్రపంచంలోని తల్లులంతా యిలాగే వుంటున్నారా అని ఆలోచించుకుని రచయితలు రాస్తే ప్రేక్షకులకు దీనివలన తల్లులనుచూసే బాధ తప్పకుండా. సూర్యకాంతాన్ని చూస్తే గయ్యాళిగానే వుంటుంది.

ఇక సినిహీరోలు:-హీరోస్ అంటే నేటి నిర్వచనం తాతయ్యలని. ఈమధ్య ఒక జోక్ వదివాను. అమ్మాయి ఎందుకమ్మా ఆయనతో నటించటానికి సిగ్గు పడుతావు. ఆయన నీకు తాతయ్యలాంటివాడమ్మా అని. ఇక వీరు Fashions కిచ్చిన ప్రాధాన్యత నటనకి గాని సమస్యల పరిష్కారానికి గాని యివ్వరు. అంటే అదరూ కాదులెండి. ఎంత రెడీలా తిరిగినా First class లో Pass అవుతావుంటారు. పూటకు గతిలేకపోయినా లైసెన్సు లేకపోయినా ఎంతటి

latest కార్నయినా బాగుచేయగలరు డ్రైవ్ చేయగలరు. ఒక్కడే బట్ట నలుపుకుండా, మాయకుండా పదిమందిని చిత్తుగా బాదేయగలడు. ఇక అవసరాలికి అవ్వకకుస్తే బల ప్రదర్శన పోటీలలో వస్తాదులను గెల్చి, వేలు గెల్చుకుంటారు. మామ వేషాలు వేసుకుని పనులు సాధించుకుంటారు. మనకు తెలిసిపోతూనే వుంటుంది, ఎదటివాళ్ళకు ఎందుకు తెలియదో మరి. ఇక ఒక గొప్ప ఆస్తిపరుడు పేదపిల్లని ప్రేమించటం, పేద హీరో గొప్పింటి పిల్ల ఆశ్రయం పొందటం (గోరింటాకు), అఖిరికి అతడు నౌకరయినా సరే ఆమె ప్రేమించటం. యిటువంటి అమృత కల్పనలు ఇంకెంతకాలం చూడాలో. ఇక వారిబిల్డింగ్స్ furniture, dress చూస్తుంటే మనకి మతులు పోతుంటాయి. వాళ్ళుచేసే ఉద్యోగానికి అంత సోమత ఎలా వస్తుందో మరి!

నటీనటుల వాద్యాల విషయానికి వస్తే-

కొన్ని చిత్రాలలో నటీనటులు పియానో, గిటార్, సితార్, వీణ, ఆకార్డియన్ వంటి వాద్యాలు Play చేయాల్సి వస్తుంది. కాని చాలా మందికి వాటిని ఎలా వాడాలో తెలియదు. సినిమాల్లో వస్తున్న Music కి వీరివేళ్ళ కదలికకి ఏ విధమైన సంబంధం వుండదు. ఒకప్పుడు ఈ వేళ్ళు కదలకుండానే Music వచ్చినా అశ్చర్యం లేదు. ఇలాంటి సన్నివేశాలలో కొంచెం శ్రద్ధవహించి నిపుణులదగ్గర Practice చేస్తే సహజంగా నటించవచ్చుగా. అమావాస్య చంద్రుడు సినిమా కోసం కమల్ హాసన్ వయొలిన్ సాధన చేస్తున్నాడట. ఇక డాక్టర్లు. వీరికి కూడా స్వేతస్కోపు వాడటం మొనవి Practice చేయిస్తే మంచిది. మన సినిమాల్లో Doctors ని అమాయకులుగా హాస్యం కోసం చూపిస్తూ Dr. కి విజువలేకుండా చేస్తున్నారు. ఉదా:- నగేశ్ నా చేతుల్లో ఏమీలేదు, నేను చేయగలిగిందో చేశాను అంటాడు. ఇక దేవుడిదే భారమన్నమాట.

ఇక కథలు: ముచ్చటైన ముగ్గురు కొడుకులతో సంసారం. ఆ ముచ్చటను రచ్చకీడ్చే ఓ స్మగ్లింగ్ ముఠా. షాద్ కొకడు Street కొకడు తప్పిపోవటం. అక పెరిగి చివరి సీనులో కథనిలా ఒక కొలిక్కి తీసుకురావాలి అని ప్రయ.

త్పించడం. లేదా మూడు మతాల నీడనపెరిగి జాతీయ సమైక్యత అనే group Photo కు అవకాశమివ్వడం. లేదా స్మగ్లింగ్ వ్యాపారంతో కోటిశ్వరుడైన హీరో. అతనికి చెల్లి తప్ప ఎవరూ లేకపోవడం. స్మగ్లింగు కారణంగా చెల్లెలికి పెళ్ళి చేయలేకపోవటం. దీని కారణంగా హీరో మరణించడం. దీనివలన ఎవరికి లాభం? తరువాత A సర్టిఫికేట్ చిత్రాలు. అంటే A సర్టిఫికేట్ యిచ్చారంటే పిల్లల్ని తప్పక చూడమని indirect గా చెప్పారన్న మాటే. ఇదీమన చిత్రాలలోని సామాజిక బాధ్యత. ఇక సిసీమా చూసిన తరువాత కథేమిటి అని ప్రశ్నిస్తే బిక్కమొహం పెట్టాల్సి వస్తోంది ఈ రోజుల్లో. హిందీలో Success అయిన యాదోంకి బారాత్ ఆధారంగా తెలుగులో ఎన్నో సిసీమా కథలు వచ్చాయి. ఒకే మూసలో పోసినట్లున్న యీ కథల వలన సమాజానికి కక్షలు కార్చుకొంటున్న హత్యలే తప్ప ఏమి సందేశం లభించింది ?

ఇటీవల విడుదల అయిన శంకరాభరణం చిత్రం కూడా కొంత ఊహే. కాని సాంప్రదాయబద్ధమైన సంగీతాన్ని నిర్లక్ష్యం చేసి, మలేరియా వణుకు వంటి పాశ్చాత్య సంగీతాన్ని ఆదరించే వ్యామోహాన్ని విడనాడమంది. కులానికి కాక గుణానికి ప్రాధాన్యత యిమ్మని ప్రబోధించింది. ఈ చిత్ర ప్రభావం సమాజంపై బాగా పడిందనే చెప్పవచ్చు. ఏ యింట చూసినా సామజవరగమనా, బ్రోచే వారెవరూ పాటలే.

మళయాళం, కన్నడం చిత్రాలలో బాగా వాస్తవికత కన్పిస్తుంది. ఇవి ఘటశ్రద్ధ, అగ్నిపుత్ర, సంస్కార, తులాభారం మొ॥నవి. ఆలాగే మృణాల్ సేన్, సత్యజిత్ రాయ్, బాసుచటర్జీ, గిరీష్ కర్నాడ్, గుల్జార్ మొ॥ వారు సామాజిక సమస్యలకి దర్పణంపట్టి చిత్రాలను తీశారు. ఇటీవల ప్రాంతీయ జాతీయ బహుమతి పొందిన నగ్నసత్యం చిత్రం కూడా హైదరాబాదులోని ఒక ఉదంతం ఆధారంగా నిర్మించబడింది. కాని ఆ చిత్రాన్ని చూసింది ఎంతమంది? కనుక ఒకవేళ సామాజిక సమస్యలను ప్రతిబింబించే చిత్రాలు తీస్తే ముఖ్యంగా పేదప్రజలే వాటిని చూడరు. వాటిని చూసేది ప్రైవేటు వారే. పేదవానికి

అల్పదాయ వర్గాలవారికి సిసీమా అంటే తాత్కాలిక సమస్యలని కొంతసేపు మర్చిపోయేందుకు సాధనం మాత్రమే. సిసీమా అనేది కాసేపు అలా కలలో తేలిపోయి హాయిగా 8 గంటలు వినోదాన్ని కల్గించేదిగా వుండాలి వారికి. అందు చేతనే అనుగ్రహం, ప్రాణం ఖరీదు, చలిచీమలు, మా భూమి వంటి చిత్రాలు బాక్సాఫీసువద్ద ఫెయిలయ్యాయి.

కళగా మొదలయిన సిసీమా నేడు వ్యాపారంగా మారింది. మరొక కళ అందుబాటులో లేని కారణంగా ప్రజలు సిసీమా మీదే ఆధారపడుతున్నారు. కనుక ఒకే మూసలో పోసినట్లుండే ప్రేమలు పెళ్ళిళ్ళు ధనవంతుడు పేదపిల్ల లేక గొప్పింటి అమ్మాయి పేదవాణ్ణి ప్రేమించటం, ఒకే వ్యక్తికి యిద్దరు భార్యలు చివరికి ఒకరి చనిపోవటం, యిటువంటి కథలు కాక సమాజంలోని అనేక సమస్యల్ని తీసుకుని ప్రేక్షకులలో కనీసం వేయికి ఒకరిలోనైనా పరివర్తన తీసుకురాగలిగే సామాజిక కృషితో సిసీమాలు తీస్తే అప్పుడే ఏ నవలైనా ప్రయోజనాన్ని సాధిస్తుంది.

సినిమాలు - (సమాజం) మనం

వి. లీలావతీ రాఘవయ్య

సినిమా, సినిమా, సినిమా! ఎవరినోట విన్నా, ఎక్కడ చూసినా యదే మాట, ముక్కుపచ్చలారని మూడేళ్ళ పాప “జోరుమీదున్నావు తుమ్మెదా” అని రాగం తీస్తుంటే, ముక్కుమీద వేలేసుకుంటున్నారు ముందరి తరంవారు. మనిషి నిత్యజీవితానికి అంత దగ్గరగా వచ్చింది సినిమా! ఏమాత్రం తీరిక దొరికినా, మనలో ఎక్కువ మంది కాలక్షేపానికి యెన్నుకొనేది సినిమానే. చర్చించేది సినిమాని గురించే. సినిమాలో హీరో గుర్రంమీద యెక్కి స్వారీ చేసినట్టు, సినిమా ఆధునిక మానవుడి జీవితం మీద స్వారీ చేస్తోంది! ఇందరిని ఇన్ని రకాలుగా ఆకర్షించి, యింత పెట్టుబడితో, యిందరు కళాకారులతో అనందంగా యెదుగుతూ, సమాజాన్ని తన రంగుల వలలోకి ఆకర్షిస్తున్న ఈ సినిమా యెక్కడ, యెలా పుట్టింది?

ఎక్కడో టిబెట్ లో మానస సరోవరంలో చిన్న నీటిపాయగా పుట్టిన బ్రహ్మపుత్రానది ఆస్సాంలో ప్రవేశించేటప్పటికి వరదముంపుతో ఊహించలేని రూపాన్ని పొందుతుంది. పంథొమ్మిదో శతాబ్దపు చివరి సంవత్సరాలలో పుట్టిన సినిమా ఇరవయ్యో శతాబ్దపు మహాద్భుతంగా పరిణమించి నేడు జగాన్ని సినీ మాయామేయజగంగా మార్చి వెల్లువలా ముంచెత్తి వేస్తోంది.

ఈ లైట్లు వెలగడానికి, ఈ మైకు పనిచేయడానికి మూలకారకుడైన సాంకేతికశాస్త్ర బ్రహ్మ “థామస్ ఆల్వా ఎడిసన్” సృష్టించిందే “సినిమా” కూడా. 1869 లో అక్టోబరు 8 న ఎడిసన్ సహాయకుడు డిక్సన్ ఎడిసన్ కి నమస్కారం చేస్తూవుండగా తీసిన చిన్న చలన చిత్రాన్ని ఎందరో ప్రేక్షకులు

చూసి ఆశ్చర్యంతో నోట మాట రాకుండా వుండిపోయారు! ఆనందంతో లేచి చిందులు వేశారు. పైగా అది నేటి సినిమావలె శబ్ద చలన చిత్రం కూడా! దీనిని బట్టి ప్రపంచంలో మొట్టమొదట తయారైన చలనచిత్రం టాకీయే!

1896 జూలై 7న, ఫ్రాన్స్‌కి చెందిన ల్యూమిరీసోదరులు నిర్మించిన ఒక నిమిషం, రెండు నిమిషాల చలన చిత్రాలు ప్రదర్శించబడినాయి. ఈనాడు మనం చూస్తున్న కథా చిత్రాలకు వరుసలో మొదటి చిత్రం 1898 లో, ఏసు క్రీస్తు జీవిత కథని నాటకంగా ప్రదర్శిస్తూ వుండగా తీసిన చలనచిత్రం. ఇది ఆమెరికాలో నిర్మించబడింది.

ఇప్పుడైతే కలర్ చిత్రాలు సర్వసాధారణమై పోయాయి కానీ, ప్రపంచం లోని మొట్ట మొదటి వర్ణ చలన చిత్రం మూడు రంగుల్లో చిత్రీకరించబడింది. 1910 లో ఐదవ జార్జి పట్టాభిషేక మహోత్సవాన్ని, ఇంగ్లండులో రంగుల్లో చలనచిత్రీకరించారు.

భారతదేశానికి కథా చలనచిత్ర గంగని తరలించుటకు వచ్చిన చిత్ర భగీరథుడు దాదాసాహెబ్ ఫాల్కే! భారతదేశపు మొదటి కథా చిత్రమైన “రాజాహరిశ్చంద్ర”ని ఫాల్కే 1913 లో నిర్మించాడు. ఈ సినిమాకి ఛాయా గ్రాహకుడూ, రచయితా, ఎడిటరు, రచయితా, నిర్మాతా, దర్శకుడూ అన్నీ ఆయనే. ఎట్లబండి మీద తన సినిమాని, చేతితో హ్యాండిల్ తిప్పే ప్రొక్షెక్టరునీ తీసుకొని ఆయన పల్లెటూళ్ళకి వెళ్లి ప్రదర్శనలు యిచ్చేవాడు! రోజులు మారాయి! ఆధునిక సాంకేతిక ప్రగతితో సినిమా కొత్త ఆకర్షణలను సంతరించుకుంది, ప్రజలకి “కలలో నాలుకైంది”, సినిమాలు యింకగా ప్రజల నిత్య జీవితంతో కలసిపోవడానికి, అవి అందరికీ అందుబాటులో వుండడమే ప్రధాన కారణం. కాగా, మారుతున్న కాలంతో బాటు మనిషి అభిరుచులు కూడా మారుతున్నాయి. మనిషి ఊహలోకం యిప్పుడు మరింత విస్తృతమైంది. కాలక్షేపానికి, వినోదానికి యిప్పుడు మనం పద్ధాల నాటకాలనో, వీధి భాగవతాలనో ఆశ్ర

యించడం లేదు. అమెరికా వంటి అభివృద్ధి చెందిన దేశంలోవలె, డెలివిజన్ తెరలమీద ఆడుతూ వినోదాత్మక కళారూపాలు మన డ్రాయింగ్ రూములలోకి రాకపోయినా, కాస్త ఓపిక చేసుకుని థియేటర్ల దాకా వెళితే అక్కడ ఇంగ్లీషు సినిమాలతో సహా అన్ని రకాల చలనచిత్ర వినోదమూ పుష్కలంగానే లభిస్తుంది.

పట్టణాలు, నగరాలలో నివసించేవారికి అందుబాటులో వున్నంతగా పల్లెలలో నివసిస్తున్న ప్రజలకు సినిమా అందుబాటులో లేదు. దేశంలో వున్న సినిమా హాళ్ళలో అధిక భాగం నగరాలలోనే వున్నాయి. పల్లె ప్రాంతాలలో, సినిమా థియేటర్లన్న, యే తాలూకా కేంద్రానికో ప్రజలు బళ్ళుకట్టుకుని వెళ్ళడం యిప్పటికీ జరుగుతోంది.

రామాయణాన్ని, భారతాన్ని కథలుగా వర్ణించి చెప్పుకుని, పాడుకుని ఆనందించేవారికి, ఆయా కథలూ, పాత్రలూ, ప్రాణం పోసుకుని, తెరమీద కనిపించడం మహాద్భుతంగానే కనిపిస్తుంది. రంగస్థలంమీద సాధ్యంకాని సాహసాలు, అద్భుతాలు తెరమీద కనిపించడంతో ప్రేక్షకుడు సినిమా మాయలో పడిపోయాడు. సినిమాలు వచ్చాక నాటక రంగం వెనుకబడిపోవడానికి ఇదే కారణం.

“నా చేతిలో ఒక పత్రిక వుంటే నేను ప్రపంచాన్ని జయిస్తాను” అన్నాడట నెపోలియన్. నెపోలియన్ ఈనాటి చలనచిత్రాల విశ్వస్వరూపాన్ని చూస్తే నా చేతికొక ప్రొజెక్టరూ, నా భావాలని ప్రచారంచేసే సినిమా రీక్యు ఇవ్వండి, ప్రపంచాన్ని పాదాక్రాంతం చేసుకుంటానని అని ఉండేవాడు. ప్రేక్షకుల మీద సినిమా ప్రక్రియ ప్రభావం అటువంటిది.

ప్రపంచం మొత్తంమీద ఇప్పుడు నూటయభై కోట్ల మంది సినిమా ప్రేక్షకులున్నారు. ఒక్క తెలుగు సినిమారంగమే ఏటా సుమారు వంద సినిమాలను నిర్మిస్తోంది. భారతదేశంలో వివిధ భాషలలో నిర్మించబడుతున్న సినిమాల

సంఖ్య సంవత్సరానికి నాలుగు వందలకి తక్కువ వుండదని ఒక అంచనా. 1979-80 సంవత్సరానికి భారత చలనచిత్ర పరిశ్రమ రాబడి అయిదు వందల నలభై కోట్ల రూపాయలు ! సినిమా అనే మూడు అక్షరాలలో ఎంత శక్తి ఇమిడి వుందో, కోట్లాది ప్రేక్షకుల మీద సినిమా ఎటువంటి ప్రభావాన్ని ప్రసరించ గలదో ఈ అంకెల్నిబట్టి మనం అర్థం చేసుకోవచ్చు. 1897లో బొంబాయిలో జరిగిన ఒక కుస్తీ పోటీని భట్టాడేకర్ అనే పెద్దమనిషి సినిమా తీశాడు. అదే మన తొలి న్యూస్ రీల్ ! ఆ మహానుభావుడు ఏ ముహూర్తాన ఈ వార్తాచిత్రం తీశాడో కానీ, ఈనాడు సినిమా వార్తలులేని పత్రికని వార్తాపత్రికగా గుర్తించ జానికి నిరాకరిస్తున్నారు మనవాళ్ళు. కదిలే బొమ్మల కథలమీద ప్రజల కన్ను పడి శతాబ్దం నిండడానికి ఇంక రెండు దశాబ్దాలే అడ్డం! ఇప్పుడు మన దేశంలో ప్రతి 23 గంటలకీ ఒక సినిమా చొప్పున నిర్మించబడుతున్నది!

ఇప్పుడొస్తున్న సినిమాలలో వ్యాపార చిత్రాలు, కళాత్మక చిత్రాలు అనే రెండు రకాలున్నాయని కొందరంటున్నారు. కొందరు ఈ విభజన అసహజ మైనదని కొట్టి పారేస్తున్నారు. సినిమాలన్నీ కమర్షియల్ సినిమాలే, ఆర్ట్ సినిమా అంటూ ప్రత్యేకంగా వుండదు అని శ్యామ్ బెనెగల్ వంటి ప్రసిద్ధులంటున్నారు. చూడగా బెనెగల్ వాదనే సమంజస మనిపిస్తోంది. పెట్టిన పెట్టుబడైనా తిరిగి రాకపోతే ఆ నిర్మాత మళ్ళీ ఒక మంచి సినిమా యెలా తీస్తాడు? ఆర్ట్ సినిమా లుగా ముద్ర వేయబడిన 'అంకుర్', 'మా భూమి' వంటి చిత్రాలు ఆర్థికంగా విజయవంతమయ్యాయి. డబ్బులు బాగా వచ్చాయి కనుక యిప్పుడవి కమర్షియల్ సినిమాలు అయిపోవు కదా- కనుక వ్యాపార చిత్రాలు, కళాత్మక చిత్రాలు అనే ఈ గీత అర్థం కానిది. ఒక చిత్రాన్ని ప్రేక్షకులు ఆదరించారా లేదా? ఫలానా సినిమా ప్రేక్షకులకి చెప్పిందేమిటి అనే అంశాలే ముఖ్యం. సినిమాలు ప్రేక్షకుల మనో భావాలని తీర్చి దిద్దుతాయా, వారిని ప్రభావితం చేస్తాయా అనే ప్రశ్న అర్థంలేనిది. సినిమాతో సరితూగ గల ప్రచార సాధనం ప్రపంచంలో మరొకటి లేదు. ప్రచారంతో సాధించలేనివి ప్రపంచంలో బహు తక్కువగా వున్నాయి. రెండవ ప్రపంచయుద్ధంలో హిట్లర్ సమాచార శాఖ మంత్రి గోబెల్స్ సాగించిన

అసత్య ప్రచారం ప్రపంచ ప్రజలను తికిమక పెట్టి నిజానిజాలు స్పష్టంగా తెలియకుండా చేసింది. ఇప్పటికీ అబద్ధ ప్రచారం చేసేవారిని గోబెల్స్ తో పోల్చడం మనకు తెలుసు.

సినిమా చూసి మనిషి మారతాడా అని ప్రశ్న. మారడానికే అవకాశాలున్నాయి. పిల్లకి బిచ్చం పెట్టని ఒక పిసినారి, మూగ చెవిటి దంపతులుగా సంజీవ కుమార్, జయభాదురీ నటించిన హిందీచిత్రం “కోషిష్” చూశాక, వీధిలో యెక్కడ వికలాంగులు కనిపించినా జేబులోంచి ఎంతో కొంత చిల్లర తీసి వారికి దానం చేయడం ప్రారంభించాడట.

అలాగే ‘సిగప్పు రోజాగళ్’ అనే తమిళ చిత్రం చూసి బెంగళూరులో, యువకులు కొందరు ఆ చిత్రంలో చూపించిన విధంగానే ఇద్దరు యువతులను చెరిచి చంపి వేశారని పత్రికలలో చదివాము. మానవ మేధస్సును సినిమాలు ప్రభావితం చేస్తాయనడానికి ఈ రెండు సంఘటనలనీ ఉదాహరణగా చెప్పవచ్చు. ‘శంకరాభరణం’ చిత్రం చూసి, కళ్ళు చెమ్మగిల్లని మనిషి వుంటాడా !

సినిమాకు ప్రేక్షకుడి ఆలోచనలను మలచగలశక్తి వుందని గుర్తించినప్పుడు ఈ ప్రక్రియని ప్రజల ముందుకి తీసుకువచ్చేవారు మరింత జాగ్రత్త పడవలసిన అవసరం ఉందనిపిస్తోంది. చిన్నపిల్లలకి బడిలో పాఠశ్వాన్నిగురించి, పరిసరాల శుభ్రతని గురించి నేర్పుతారు. రోడ్డు మీద అరటి తొక్కలు వేయవద్దనీ, అలా వేస్తే నడిచి వెళ్ళేవారు కాలుజారి పడతారనీ చెబుతాము. ఈ స్వల్పవిషయాన్ని సినిమారంగం గుర్తుంచుకుంటే చాలు, మనకు అత్యంత ఆరోగ్యకరమైన, ఆహ్లాదకరమైన సినిమాలు వస్తాయి. సినిమాకి సామాజిక ప్రయోజనం వుండాలి అనే పెద్ద మాటలు మాట్లాడను కానీ, ప్రజల నడవడినీ, జాతి సంస్కృతినీ తీర్చిదిద్దే విధంగా, మరికొంత తక్కువ శృంగారంతో, మరికొంత తక్కువ హింసాకాండతో సినిమాలు తీయడానికి వీలుందని నా ఆభిప్రాయం. అలాటి మల్లీశ్వరి, బంగారు పాప, విజయావారి చిత్రాలు, నిన్న మొన్నటి ఆదుర్తి సుబ్బారావుగారి చిత్రాలు, నేటి శంకరాభరణం, ఏమి శృంగారం వుందని, రక్తం స్రవించే ముష్టి యుద్ధాలు యేమున్నాయని విజయవంత మయ్యాయి ?

ఒకనైపు శ్రీ విమోచనోద్యమాలు ప్రపంచాన్ని నిలదీసి ప్రశ్నిస్తూవుంటే, మనవాళ్ళు ఇంకా, శ్రీని వంట యింటికే అంకితమై పోయిన ఛాందసురాలుగా, భర్తతో సమానంగా సంపాదిస్తున్నా భర్త మాట జవదాటలేని, జవదాటి ఖతక లేని అబలగానే చూపించడం విచారించవలసిన విషయం !

మన సినిమాలలో శ్రీ పాత్రలని గురించి ఆలోచిస్తోంటే నాకొక విషయం గుర్తొస్తోంది. ఈమధ్య ఒక సినిమాలో ఒక హీరోగారు “నేను శీలవంతుడినే” అనో, “ఆ మాత్రం శీలం నాకూ ఉంది” అనో ఒక డైలాగు చెప్పవలసి వచ్చిందట. “ఇదేమిటండీ, ఆడవాళ్ళకే కానీ మగవాళ్ళకి యెందుకుంటుంది శీలం?” అంటూ బోలెడు ఆశ్చర్యపడ్డారట హీరోగారు. రచయిత వచ్చి, శీలం అంటే ఆడవాళ్ళ శరీర భాగంకాదనీ, పవిత్రతనీ, సద్గుణాన్నీ శీలం అంటారని వివరించే వరకూ ఆ డైలాగు చెప్పలేదట ఆయన.

ఇది పైకి, బాషాజ్ఞానానికి సంబంధించిన విషయంగా, కాసేపు నవ్వుకోడానికి పనికి వచ్చే సంఘటనగా కనిపించినా, దీనివెనుక భారతీయ చలన చిత్రాలలో తొలిమంటే శ్రీకి మాత్రమే పవిత్రతనీ, నైతిక బాధ్యతనీ, నిష్కళంక ప్రవర్తననీ ఆపాదించి, పురుషుడికి యివి యేమీ లేకపోయినా పరవాలేదనే ఆలోచనని వ్యాపింప చేసిన ఒక ధోరణి తొంగి చూస్తోంది. మన సినిమాలలో “పవిత్ర భారత శ్రీ” అనే మాటేకానీ, పవిత్ర భారత పురుషుడు అనే మాట యెప్పుడైనా విన్నామా ?

మన సినిమాలలో కొన్ని శ్రీల సమస్యలను ప్రధానంగా తీసుకుని నిర్మించినట్టు, శ్రీల సమస్యలకి పరిష్కార మార్గం సూచించబడటానికి నిర్మించినట్టు కనిపిస్తాయి పైచూపులకు. విశ్రాంతి కార్డు పడేవరకూ ఎంతో చైతన్యవంతురాలుగా, తన న్యాయమైన హక్కుల కోసం పోరాడే వనితగా వున్న కథానాయిక సినిమారెండవ భాగంలో భర్తకి దూరమై, పడరాని కష్టాలన్నీ పడి, భర్తే దైవం, భర్తే సర్వం, భర్తే తన జీవితం అని గుర్తించి పశ్చాత్తాప పడి, భర్త కాళ్ళమీద పడి

నేను మీ పాద దాసినండీ, నా చోటు మీ పవిత్ర పాదాల చెంతనేనని తెలుసుకున్నానండీ, అని యిన్ని గ్లిసరిన్ కన్నీళ్లు కారునుంది -

ఏదవడానికి శ్రీ పాత్రలే - వెకిలి హాస్యం సృష్టించడానికి శ్రీ పాత్రలే, ఆర్థ నగ్న సృత్యానికి శ్రీ పాత్రలే - వ్యాపార ప్రకటన కర్తల దగ్గరి నుంచి సామాన్య సినిమా నిర్మాతల వరకు అందరూ శ్రీని వీలైనన్ని రకాలుగా, సాధ్యమైనన్ని దశలలో, కోపాలు ప్రదర్శించి డబ్బు చేసుకొనేవారే -

మూసభంగాలకు వ్యతిరేకంగా యిటీవల దేశమంతటా చెలరేగిన నిరసనోద్యమం వంటిది సినిమాలలో శ్రీని ఆధునిక బానిసగా ప్రదర్శించే పద్ధతికి వ్యతిరేకంగా సాగించవలసిన అవసరం వుందనిపిస్తోంది. ఎక్కడైతే శ్రీలు సుఖశాంతులతో వుంటారో, దేవతలు ఆక్కడే వుంటారని పెద్దలంటారు. ఈ లెక్క ప్రకారమైతే మనదేశంలో ఒక్కదేవుడు కూడా వుండివుండడు ! శ్రీపురుషభేదం లేకుండా, జాతి నైతిక విలువల్ని తీర్చిదిద్దే అర్థవంతమైన, అందరికీ అర్థమయ్యే ఆరోగ్యకరమైన, సినిమాలు వచ్చిననాడు సినిమా జాతిభవిష్యత్తును నిర్ణయించగల గొప్ప సృజనాత్మక శక్తిగా మారుతుంది. సినిమా మానవుడి మేధస్సుకి పదును పెట్టేదిగా, మానవుడు తనని తాను దర్శించుకొని సవరించుకునే దర్పణంగా మారాలి. మనిషి ఆవేశాలు, అనుభవాలు, ఆశయాలు సినిమాలో సహజాతి సహజంగా, సమర్థవంతంగా, మనసుని ఆకట్టుకునే విధంగా ప్రదర్శించబడాలి. ప్రపంచ ప్రఖ్యాత చలనచిత్రకారుడు ఫెడ్రికో ఫెల్లిని సినిమాని గురించి చెప్పిన మాటలతో నా యీ ప్రసంగ వ్యాసాన్ని యిక ముగిస్తాను.

“Cinema, the Art in which man recognises himself in the most direct way, the mirror in front of which we must have the courage to discover our souls!”

సినిమాలు - సంఘముపై ప్రభావము

సి. వేదవతి

మనిషి జీవితంలో తిండి, బట్ట, ఇల్లు - వంటి కనీసావసరాల తర్వాత సౌందర్యారాధన, కళాత్పన్న - ఒక ముఖ్యమైన భాగం. వివిధ లలిత, కళా ప్రక్రియలు ఈ ఆరాధనా భావం నుండి పుట్టుకువచ్చినవే! సకల కళా సమన్వితమైన సినిమా-విజ్ఞాన వినోదాలను అందించే మహా శక్తివంతమైన ప్రచార సాధనం ఈనాడు:

మనుషుల రూపాన్ని, అంతరంగాన్ని, స్వభావాన్ని, నడవడికను, సంఘ స్వరూపాన్ని - బహుముఖంగా ప్రదర్శించగలది సినిమా. నాలుగు రోజులకొకసారి అయినా సినిమాకు పోకపోతే వెటైత్రి పోయేవాళ్ళు, కొత్త సినిమా వచ్చిన మొదటి రోజు మొదటి ఆటకు పోకపోతే సర్వం పోగొట్టుకున్నంత బాధపడేవాళ్ళు ఉన్నారు. సినిమా - అనేక విధాలుగా ఆకర్షిస్తుండటం చేత - సినిమా చూడటం కొందరికి ఇంచుమించు వ్యసనంగా మారిందని చెప్పవచ్చు.

నాటకాలు, Opera, Ballet (ఓపెరా, బాలె నృత్యాలు), టి.వి, విడియో టేప్స్ (Video Tapes) వంటి వినోద సాధనాలు (Forms of entertainment) - ఇతర దేశాలలోవలె మనకు విస్తృతంగా లేకపోవడంతో - సినిమా - సామాన్యుడికి కూడా అందుబాటులోకి వచ్చిన వినోద సాధనం అయింది. ఏ మారుమూల ప్రాంతాల్లోనో గిరిజనుల వంటివారు-అసలు సినిమాని ఎరుగని వారు ఏ కొద్ది శాతమో ఉంటే ఉండవచ్చును కాని-నేటి సంఘజీవితంలో ఇంచుమించు సగభాగమై పోయింది సినిమా. ప్రకృతి దృశ్యాల నుండి, ప్రజా జీవితపు సమగ్ర స్వరూపాన్ని - మనస్సుకు హత్తుకుపోయే విధంగా, ఒక దృశ్య కావ్యంగా మనముందు నిలబెట్టగల శక్తికలది నేటి సినిమా. రెండున్నర గంటల

సేపు మనల్ని ఊహలోకాల్లో విహరింప చేసి, నవ్వించి, ఏడ్పించి, నవరసాల అనుభూతుల్ని కలగజేస్తుంది.

చలన చిత్రకళ పెద్ద వ్యాపార పరిశ్రమగా అభివృద్ధి చెందటంతో - ఎన్నో రకాలుగా ప్రజాజీవితంతో ముడిపడి పోయింది. అన్ని తరగతుల వారిని, వయస్సుల వారిని - ఎన్నో రకాలుగా అలరించి ఆకర్షించి ప్రజల మనస్సులలో తనకైన ప్రత్యేక స్థానం ఏర్పరచుకున్నది సినిమా.

వెనుకటి రోజుల్లో, ప్రజల వినోదం కోసం ఎన్నో జానపద కళారూపాలు ప్రదర్శింప బడుతూ ఉండేవి. వీధి భాగవతాలు, జంగం కథలు, పగటివేషాలు, తోలుబొమ్మలాటలు, జముకుల కథలు, నాటకాలు - వీటిని తెల్లవాడ్లు చూచి ఆనందించే ఓపిక, కళాత్మక దృష్టి - మనవాళ్లకు ఆనాటి నుంచీ ఉండేది.

మన దేశానికి సినిమా వచ్చిన క్రొత్తలో - మూకీలు టాకీలుగా మారిన రోజుల్లో - తెరమీద బొమ్మ కదలడమే క్రొత్త ఆకర్షణతో ఆకట్టుకుంది. ప్రజల మనోభావాలను సంఘర్షణలను సృందింప చేసే సాధనంగా ప్రజలకు మరింత దగ్గరగా వచ్చింది సినిమా.

తెలుగులో అసంఖ్యాకంగా చిత్రాలు వస్తున్నాయి. సాంకేతికంగా ఎంతో పరిణతి చెందాయి. అభిరుచిలో, కథా సంవిధానంలో, సన్నివేశ కల్పనలో, చిత్రించే తీరులో - ఎన్నో మార్పులు వస్తున్నాయి. ఈనాటి సినిమా సమాజంపైన ఎటువంటి ముద్ర వేయగలుగుతున్నదో పరామర్శ చేయాలంటే - సినిమా తీసే స్థాయిలో, అభిరుచిలో - ఏ విధమైన మార్పులు వస్తున్నాయో స్థూలంగా చర్చించ వలసి ఉంటుంది.

మన దేశంలో ప్రథమంలో పౌరాణిక చిత్రాలే ఎక్కువ తీశారు. ఇవి ప్రజలకు తెలిసిన ఇవి ప్రజలకు తెలిసిన పురాణకథలే కనుక - వాటిని ఒక భక్తిభావంతో చూచే వాళ్లు. ఆ తరువాత వచ్చిన సాంఘిక చిత్రాలు ఆనాటి సమకాలీన సమస్యల్ని దృష్టిలో

పెట్టుకుని తీయబడినవి. అస్పృశ్యతా నివారణ, జమీందారీ విధానంపట్ల నిరసన, సంఘ విద్రోహాల అవినీతి, స్త్రీ పునర్వివాహం, రైతు సమస్యలు, లంచగొండి తనం, కార్మికుల తిరుగుబాటు, వరకట్నం, ధనిక పేద వర్గాలమధ్య సంఘర్షణ- వంటి సమస్యలతో వచ్చిన సినిమాలు ప్రజలను ఆలోచింప చేసేవిగా ఉండేవి. సాంకేతికంగా ఇంతటి పురోగతిని పొందక పోయినా, మంచి కథ, సంగీతం, బేషధారణతో - సంఘంపైన ఆరోగ్యకరమైన ముద్ర వేయగలిగేలా ఉండేవి.

రానురాను సినిమా వ్యాపార దృష్టితో తీయటం ప్రారంభమైంది, చలన చిత్రం ఒక కళగా, సమస్యలను ఎత్తి చూపేదిగా ఉండటం తగ్గి, జనాన్ని ఆ కాస్సేపు ఏవో ఊహాలోకాల్లో విహరింపజేసే వినోద సాధనంగా మారింది.

మాయా మంత్రాలు, చౌకబారు నృత్యాలు, ట్రిక్ ఫొటోగ్రాఫీ, కత్తి యుద్ధాలు, స్టంట్స్ వంటి ఆకర్షణలతో వచ్చిన జానపద చిత్రాలు జనసామాన్యాన్ని బాగా ఆకర్షించాయి. తాత్కాలికమైన ఉత్సాహం, ఉద్రేకం, ఊపుతో - ఆ కాస్సేపు ఆనందించటానికి తప్ప మరే ఇతర ప్రయోజనం జనానికి వాటివల్ల కలగదు.

మధ్య మధ్యలో వచ్చిన పౌరాణిక చిత్రాలు కూడా - మూలంతో పాటు చిత్ర విచిత్ర కల్పనలతో, హంగులతో తీయబడి ప్రజల్ని ఆకర్షించాయి. పురాణ శ్రవణానికి అలవాటుపడిన జనానికి దానిని దృశ్యకావ్యంగా చూడటం గొప్ప అనుభవంగా తోస్తుంది. కొన్ని సందర్భాలలో ఆయా పురాణ పురుషుల పాత్రలను ధరించిన పాత్రదారుల్ని నిజంగా దివి నుండి భువికి దిగి వచ్చిన దేవుళ్లుగా భావించి కొలుచుకునే అమాయకత్వం కూడా ప్రజల్లో ఉండేది. సినిమాలో దేవుడి బొమ్మను చూస్తూ లెంపలు వేసుకుంటూ, దణ్ణాలు పెట్టే అమాయకపు ప్రజ పౌరాణిక చిత్రాలలో ఎంత తాదాత్మ్యం చెందుతారో అనిపిస్తుంది.

ఆ నాటికీ ఈ నాటికీ సినిమా చూచే వారి సంఖ్య కూడా ఎక్కువే అయింది. వెనుకటి రోజుల్లో బట్ట కట్టుకుని బస్తీకి వెళ్లి సినిమాలు చూచేవారు.

ఈనాడు ఈ బస్సుకి వెళ్ళి సినిమా చూచి ఆ బస్సుకి వస్తున్నారు. నాలుగు పకోడీల పొట్లాలు కొనుక్కు తిని, ఒక కప్పు టీ గుటకలేస్తూ సినిమా చూచే బెంచీ క్లాసుకి ఒకరక మైన రసానుభూతి కలిగితే, చిప్స్ తింటూ, కూల్ డ్రింక్ తాగుతూ సినిమా చూచే థాల్కనీ క్లాసుకి మరొక రకమైన అనుభూతి కలగవచ్చు. ఆయా వర్గాలవారి మనస్తత్వానికి, అనుభూతికి తగినట్లు వేర్వేరు విధాలుగా సినిమా వారిని స్పందింప చేస్తుంది.

సినిమా చూచేవారిని రెండు వర్గాలుగా మనం విభజించుకుంటే - ఒకటి మేధావి వర్గం - రెండు సామాన్య ప్రజానీకం.

ఏదో ఒక ప్రయోజనాన్ని అందజేసేదిగా, మనస్సుకు ఉల్లాసంతోపాటు ఉత్తేజాన్ని కూడా కలగజేసి ఆలోచింప చేసేదిగా ఉండే సినిమాని ఆశిస్తుంది మేధావి వర్గం. అసహజ వాతావరణంతో, ఇతర భాషల సంప్రదాయాల అనుకరణతో, ఫార్ములా చిత్రీకరణతో - అతుకుల బొంతలుగా వచ్చే సినిమాలపట్ల వీరు ఆకర్షితులు కావటంలేదు. కేవలం సెక్సు, క్రైమ్ - ప్రధానంగా కలసి మాను చూచి ఆనందించే ఓర్పు వీరికి ఉండదు. అడపాదడపా వచ్చే సంచలన చిత్రాలు (New wave Pictures) వీరిపైన కొంత ప్రభావం కలిగించేవిగా ఉంటాయి.

సినిమాకు మహారాజు పోషకులనబడే సాధారణ ప్రేక్షకులకు ఏ సినిమా అయినా కాస్తేపు కాలక్షేపానికి పనికివచ్చే సాధనంగానే ఉంటుంది. సినిమాలో చూపబడే అసహజ వాతావరణం, కల్పనా ప్రపంచాన్ని డెక్లీకల్లో చూచి దృశ్యానందం అనుభవించటంతప్ప - ఈ రకమైన సినిమాలపట్ల వీరు పొందే ప్రయోజనం అంతగా ఉండదు.

ఈనాడు వస్తున్న సినిమాలు కుటుంబ సభ్యులందరూ ఆరమరిక లేకుండా ఒక దగ్గర కూర్చుని చూడటానికి అనువుగా ఉండటం లేదనేది చాలామంది అభిప్రాయం. మన సంస్కృతికి విభిన్నమైన రీతిలో వేషధారణ, అలంకరణ

చూపించటమే కాక మోతాదు మించిన శృంగారం చూపించటంతో - జనం మొదట్లో ఆకర్షింపబడ్డా, జుగుప్స కలిగించే దృశ్యాలని చూచి ఏవగించు కుంటున్నారు.

పిల్లలు—భావిభారత పేరులు - మన పిల్లలు, మనస్సు వికసిస్తూ ఉన్న తరుణంలో-సినిమావల్ల ఏ విధంగా ప్రభావితమవుతున్నారో చూద్దాం.

మంచికానీ, చెడుకానీ-చిన్నపిల్లలకు మొదటినుంచీ అలవాడితే-అధి వారికి ఉగ్గపాలతో నేర్చిన విద్య అని అంటాం. ఈనాడు పిల్లలకు సినిమాలు చూడటం కూడా ఉగ్గపాలతో నేర్చిన అలవాటుగా మారిందనటం అతిశయోక్తి కాదను కుంటాను. అడ్డాలలో పిల్లలకు తల్లులు సినిమా చూపించటం మామూలు విషయమైపోయింది. వెనకటికి రాముడు చిన్నతనంలో ఆకాశంలో చందమామని తెచ్చిస్తే కాని అన్నం తిననని మారాం చేసేవాడట. మన చిన్నతనంలో కూడా 'చందమామ రావె - జాబిల్లి రావె!' అని పాడుతూ అమ్మలు అన్నం తినిపిస్తే తినేవాళ్ళమనుకుంటాను. ఈ కాలం పిల్లలు సినిమా చూడటానికి డబ్బులిస్తామని ఎరపెడితే చెప్పిన మాట వినేట్లు తయారయ్యారు. అందరు పిల్లలూ ఇంతే అననకానీ-పిల్లలకు సినిమా మాజు బాగా పెరిగింది-అనటంకో సందేహం లేదు. కొంత మంది పిల్లలకు పుస్తకాల్లో ఏ పాతం ఎక్కడ ఉందో తెలియకపోయినా-సినిమా కథ, తారలు, డైక్టీషియన్స్ పేర్లతోసహా తుణ్ణంగా తెలిసిఉంటుంది. అయిదారేళ్ళ అడపిల్లలు కూడా 'ఆరేసుకోబోయి పారేసుకున్నాను' అంటూ నడుం తిప్పి ఆడుతుంటేనూ-పదేళ్ళలోపు మొగపిల్లలు కూడా 'డమ్ మారోదమ్' అంటూ ఊగుతూ పాడుతుంటేనూ - చూచి ఆనందించే తల్లిదండ్రులున్నంత వరకూ పిల్లలు ఈ దుస్థితి నుండి తప్పకోలేరు. ఊహ తెలిసి తెలియని వయస్సులో-వాళ్ళు సినిమాల్లో చూచే పచ్చి శృంగార చేష్టలూ, శ్రీని బలాత్కరించే ఘట్టాలూ-వాళ్ళ మనోభావాలను ఎంత మరిచిందో చేస్తాయో వేరే చెప్పనక్కర లేదు. సినిమాలో నాయకీ నాయకులు ఒకళ్ళమీద ఒకళ్ళు పడి ఎందుకట్లా దొర్లి గించులు పెడతారోనని అడిగే పిల్లలకి సంజాయిషీ (Explanation) ఇచ్చు

కోవాల్సిరావడం తల్లిదండ్రుల దౌర్భాగ్యమేనని నేను అనుకుంటాను. వినోదంలో పాటు విజ్ఞానాన్ని కూడా అందించి - పిల్లల మానసిక వికాసానికి తోడుపడే సినిమాలు ఎక్కువగా మనకు వస్తే, అవి వాళ్ళు చూస్తే-దానివల్ల వారు ఎంతో స్ఫూర్తిని, చైతన్యాన్ని పొందుతారు.

పిల్లల లేత మనస్సులపైన పడే ముద్రని బట్టి వారి భవిష్యత్తు, తద్వారా దేశ శ్రేయస్సు-ఆధారపడి ఉంటాయి. ఈ విషయంలో సినిమా వాళ్ళను ఎంతగానో ప్రభావితం చేయవలసి ఉంది. అంతేకాని వాళ్ళను రచ్చగొట్టేదిగా, eve teasers గా, రొడీలుగా, దొంగలుగా తయారుచేసేదిగా ఉండకూడదు సినిమా.

మరొక విచిత్రం - 'ఎ' సర్టిఫికేట్ తో చూపించే సినిమా హాళ్ళనిండా Adults కానివారే ప్రేక్షకజనంలో ఉండటం మనం అందరం ఎరిగిన జేదు నిజం. ఏ ప్రయోజనంతో అవి 'ఎ' సర్టిఫికేట్ తెచ్చుకుంటున్నాయో-వాటిని పిల్లలకు చూపిస్తున్నారో-అది వ్యాపారానికి సంబంధించిన విషయం కావచ్చు. కాని దీని ప్రభావంతో ఎంతో అనర్థం జరుగుతూ ఉంది - అనటంలో సందేహం లేదు.

యువత—విద్యార్థులు, యువతీ యువకులు-వీరు కూడా వినోదం కోసం సినిమాని ఎక్కువగానే చూస్తున్నారు. సినిమాలలో కనిపించే సెక్స్, క్రైమ్, విలసి-వీరీపట్ల ఆకర్షితులవుతున్నారు. ఇవి మోతాదుమించి చూపటంలో నిర్మాతలకు వ్యాపారదృష్టి ఉండవచ్చుగాక - కాని అది సంఘానికి చాలా హాని కలిగిస్తున్న మాట నిజం.

క్రైమ్ సినిమాల ప్రభావంతో ఒక నిర్ణీత పద్ధతిలో బ్యాంకు దోపిడీలు, బండిపోటుతనాలు, హత్యలు జరిగిన ఉదంతాలు ఉన్నాయి. To Catch a Thief వంటి అంగ్ల చిత్రాలు-దొంగతనాలు, కుట్రలు, మోసాలు చేయడానికి ప్రేరేపణ కలిగించేవిగా ఉంటాయని పరిశీలకుల అభిప్రాయం.

ఈమధ్యనే హత్య చేయబడిన నిరంకారీ బాబా గురుబద్దనే సింగ్ 'హత్యకూ' అప్పుడు 'సిటీక్' ఆడుతున్న 'The Day of the Jackal' అంగ్ల చిత్రంలో చూపబడిన పుట్టాలకూ దగ్గర పోలికలున్నట్లు పోలీసులు అభిప్రాయపడినట్లు వార్త వచ్చింది. కేవలం ప్రజల్ని అకర్షించి వ్యాపారాన్ని పెంపొందించేసుకోవాలని ఇటువంటి చిత్రాలు తీసేవారికి ఒక విజ్ఞప్తి: సంఘంలో సంఘ విద్రోహక శక్తుల్ని మేల్కొల్పకండి! కాస్తూత మానవతనూ, ఉదాత్తతనూ ప్రజల మధ్యకు తీసుకు రండి. హింసా ప్రవృత్తిని మాత్రం ప్రోద్బలం చేయకండి!

ఇంతేకాక, జీవితం అదృష్టాలతో, హఠాత్సంఘటనలతో నిండిఉంటుందనే భ్రమ - సినిమాలలో కనిపించే అసహజ కల్పనా ప్రపంచం - యువతీ యువకులకు కలిగిస్తూ ఉంది. ఇది ఒక రకంగా (escapist attitude)-నిజాన్ని ఎదుర్కోలేని అశక్తతగా పరిణమిస్తూ ఉంది.

వ్యక్తి ఆరాధన — చిత్రాల్లో కళ్ళముందు నిలిచేవి పాత్రలు. ఆయా పాత్రలను ప్రతిబింబింపజేసి - కల్పిత పాత్రలే తాము - అన్న భ్రాంతిని మనకు కలిగిస్తారు పాత్రధారులు. అది ప్రేక్షకుల మనస్సులను స్పందిస్తుంది. ఆయా పాత్రధారుల పట్ల జనానికి అభిమానం కలిగిస్తుంది. మంచిదే! కాని సినిమా తారల పట్ల విపరీతమైన మోజుతో వాదిని వ్యక్తులుగా కాక దేవతలుగా ఆరాధించటం మామూలైపోయింది ఈ వ్యక్తి ఆరాధనతో ఏర్పడిన అభిమాన సంఘాలు, వాటి మధ్య కక్షలు, కార్పణ్యాలు, తగాదాలు, తారల సినిమా పోస్టర్ల మీద పేద ముద్దలు వినరటం, చించటం వంటి అర్థ రహితమైన చేష్టలు! ఇది బాల్కనీ, ఆస్ట్రో రోగ్యకరమైన వాతావరణంగా మారింది.

ఈమధ్యనే పత్రికలలో వచ్చినవార్త - ఈ దురభిమానం, ఎంతటి కక్షకు దారి తీస్తుందో తెలిపే ఉదంతం ఇది. మంగలి షాపులో మంగలి వాడికి, క్షౌరం చేయించుకునే ఆసామీకి వాగ్వాదం లేచిందట. రజనీకాంత్ గొప్ప యాక్టరని, షికారు, కమలహాసన్ గొప్పవాడని మరొకరూ కాస్సేపు వాదించుకున్నారు.

మంగలికి వీరావేశం వచ్చి గడ్డం గీచుటానికిబదులు ఆ ఆసామీ ముక్కు చెక్కి
శాడట ! ఇదీ మన సినిమా తారల అభిమానుల స్థితి !

నటులుగా గొప్ప ప్రతిభను ప్రదర్శించగలిగిన ఆ కళారాధకులను గొప్ప
వ్యక్తులుగా అవశ్యం గుర్తించి గౌరవించవచ్చు. అభిమానించవచ్చు. కాని ఈ
అభిమానం దురభిమానంగా, ఆరాధనగా మారకూడదు, ఈ జాడ్యం సంఘానికి
చీద పురుగులా పట్టింది. మధ్య యుగాల్లోని మత వైషమ్యాలకు తీసిపోనీ
విధంగా ఈ కక్షలు పెరిగి పోతున్నాయి. ఈ వచ్చి ఎక్కువ కాకుండా చూడటం
ఎంతయినా అవసరం.

ఇటీవల సీవో వ్యక్తిగత సమస్యలను తట్టుకోలేక ఆత్మహత్య చేసుకున్న
ఒక సినిమా తార అభిమాని - ఆ వార్త వినగానే - ఆమె చేసినట్లుగానే సీలింగ్
ఫ్యాన్ నుంచి ఉరి పోసుకుని నిండు ప్రాణం తీసుకున్నాడని మరొక వార్త.
సినిమా తారలపట్ల పెంచుకున్న విపరీతమైన వ్యక్తి ఆరాధన ఎంతటి దారుణానికి
దారి తీస్తుందో - సంఘంలో ఇదీ ఎంతగా పాతుకు పోయిందో - ఇటువంటి
సంఘటనలు మనకు చెప్పుతాయి.

సినిమాలు చూచే వారందరూ ఇంత craze- వెర్రి అభిమానం పెంచు
కుంటారనీ కాదు కాని, జీవితాన్ని ఒక కలర్ పిక్చర్ గా ఊహించుకునే అమాయ
కత్వంతో - సినిమాల పట్ల విపరీతమైన మోజు పెంచుకునే కొంత మంది
ఆడ పిల్లల కథలు కూడా మనం ఎరుగుదుం. సినిమా తారలు కావాలనే
కోర్కెతో ఇల్లు వదలి పట్నాలకు పోయి - రెంటికి చెడ్డ రేవడిలా బ్రతుకులు
నాశనం చేసుకునే అమ్మాయిల అమాయకత్వానికి విచారించ వలసిందే ! జీవితం
సినిమా కథవలె జరుగుతుందనే ఆపోహ, డ్యూయెట్లు పాడుకుంటూ ప్రేమాయణం
జరపవచ్చుననే భ్రమతో - సినిమాలలో ఉండే వేష భాషలు, కృత్రిమ అలంక
రణలను అనుకరిస్తూ - వాస్తవ జీవితాన్ని ఎదుర్కోవలసి వచ్చేసరికి నిరాశ
పొందుతున్నారు. Frustrate అవుతున్నారు.

మ హా శ బు

సినిమా ఆకర్షణ మహిళా లోకంపైన కూడా ఎక్కువగానే ఉన్నదనే విషయం నిర్వివాదాంశం. ముఖ్యంగా మధ్య తరగతి స్త్రీలకు కావలసిన సెంటి మెంటూ, త్యాగాలూ, కన్నీళ్లూ, పాత్రివల్యపు కథలూ - మన సినిమాల్లో పుష్కలంగా లభిస్తాయి. నిజ జీవితంలో అందుకోలేని అందమైన అనుభవాలు, ఖరీదైన జీవితాలు, glamour - తెరమీద చూచి ఆనందిస్తారు. విచారించ వలసిన విషయం ఏమిటంటే - స్త్రీని చాలా చిత్రాల్లో బొత్తిగా నోరులేని వ్యక్తిత్వం లేని మర బొమ్మగానూ, చేతకాని తనంతో అర్థం లేని త్యాగాలు చేసే మట్టి బొమ్మగానూ మన వాళ్లు తెరమీద చూపించటం - ఎన్నాళ్లున్నా ఆవే కన్నీళ్లు అవే పాత్రలు. వాటినే మహిళలు ఇష్టంగా చూచి ఆనందించటం. మొగుడు తప్పతాగివచ్చి పెళ్లాన్ని చిత్రకొట్టివా - నీ పాదదాసి నంటూ వాడి కాళ్ళు పచ్చుకు వేశాడే - వ్యక్తిత్వంలేనిదానిగా చిత్రిస్తున్నారు. ఇదంతా చూస్తుంటే - ఇటువంటి సినిమాలు చూచి ఆనందించే మధ్యతరగతి ఆధవాళ్ళకు తమకేది కావాలో తమకే తెలియదేమో ననిపిస్తుంది. ఇప్పుడిప్పుడే - స్త్రీని ఒక్క మనిషిగా నిలబెట్టే చిత్రాలు ఒకటి అరా వస్తున్నాయి. ఇవి ఇంకా రావాలి.

పురోక ప్రక్క - స్త్రీని శృంగారానికి మాత్రమే ఉపయోగపడే ఆట బొమ్మగా - sex symbol - గా చూపించే దృశ్యాలు ఎక్కువగా ఘోరంతో సంఘంలో స్త్రీ పట్ల ఉండవలసిన మన్నన, గౌరవం - స్థానంలో ఒక తేలిక భావం ఏర్పడుతూ ఉంది. ఇంటిమీద రెండు గుడ్డపేలికలుచుట్టి కుప్పిగంటులు వేయించే డాన్సులు - వాటి ఖోస్టర్లు, పత్రికల్లో ఫోటోలు - ఈ రోజు ఘనకు ఎక్కడంటే అక్కడే కనిపిస్తాయి. స్త్రీని జలాత్కరించే ఘట్టాలు తప్పునిస్థతిగా సినిమాల్లో ఉండటం పరిపాటి అయింది. ఇటువంటి దృశ్యాలు సభ్య సమాజానికి ఎంత జాగుప్ప కలిగిస్తాయో - మనుషుల మనఃప్రవృత్తిని ఎంత దిగజార్చు తాయో నేను వేరే చెప్పనక్కర లేదు. సంఘం నైతికవిలువల మీద ఇది దెబ్బ తీస్తూ ఉంది.

శ్రీలు దీనికి నిరసనగా ఇదివరలో కొంత ఆందోళన లేవదీశారు. ప్రదర్శనలు జరిపారు. మహిళా లోకానికి జరిగే అవమానం జాతి అంతటా కూడా కనుక అందరూ ఏక కంఠంతో సినిమాల్లో చూపే అసభ్య దృశ్యాల్ని నిరసించాలి.

నేటి సంఘంలో శ్రీ ఎదుర్కొవలసిన సమస్యలు - అవమానాలు ఎన్నో. పిటిని సినిమాలలో ప్రతిబింబించి - శ్రీని శక్తిగల వ్యక్తిగా నిలబెట్టి చూపించే పాత్రలు వచ్చినప్పుడు వారికి సినిమా ద్వారా కూడా అభ్యుదయం కలుగుతుంది.

పాటలు :- సినిమాల విషయం వచ్చినప్పుడు పాటల ప్రసక్తి రాకుండా ఉండదు. ఈనాడు సినిమా పాటలకు ప్రజలలో ఎంతో ప్రాధాన్యం ఉంది. గొడ్లకాడ బుడ్డాళ్ళ పదం పాడుకోవడం మానేసి సినిమా పాటలు పాడటం మొదలు పెట్టి చాలా రోజులైంది. తల్లులు పిల్లలకు జోం పాడటం మానేసి సినిమా పాటలు వినిపిస్తున్నారు. ఆఖరుకు హరికథా కాలక్షేపాల్లో కూడా రెండు సినిమా పాటలు పాడందే హరిదాసును ప్రజలు వదిలి పెట్టడం లేదు! పెళ్ళిళ్ళలో, వేడుకల్లో, హోటళ్ళలో, దేవుడి గుళ్ళల్లో - ఎక్కడ పడితే అక్కడ సందర్భబద్ధి లేకుండా సినిమా పాటలు పెద్ద పెట్టున పెట్టుకుని విని ఆనందిస్తున్నారు.

ఇంత బహుళంగా వ్యాప్తిలోకి వచ్చిన సినిమా పాటలు ఆధునిక సాహిత్యంలో, సంగీతంలో కూడా ఒక నూతనత్యాన్ని తెచ్చాయి. నలుగురూ కూర్చుని ఆనందిస్తూ వినటానికి వీలు కాకుండా ఇబ్బంది పెట్టే పాటల ప్రభావం పిల్లల మీద పెద్దల మీద - పడుతూనే ఉంది. తినగ తినగ వేము తియనవుతుందనట్లు పదే పదే - అవే పాటలు, బాణీలు వినటంతో జనం వాటికే బుర్ర ఊగిస్తున్నారేమో ననిపిస్తుంది. అందుకు భిన్నంగా - ఘంచి సంగీతాన్ని, సాహిత్యాన్ని - జనం అర్థం చేసుకుని ఆనందించగలరు అనటానికి 'శంకరాభరణం' లోని పాటలు నిదర్శనం. సుప్రసిద్ధులయిన కవులు సినిమా పాటల సాహిత్యాన్ని ఒక మెట్టు పైకి తీసుకువెళ్ళారు.

సినిమా పత్రికలు :- సినిమా జర్నలిజం ప్రజలలో బహుళ వ్యాప్తిలోకి వచ్చింది. కేవలం సినిమా కోసం ఏర్పడిన పత్రికలే కాక ఇంచు మించు అన్ని మాస వార పత్రికలలోనూ కొన్ని పేజీలు సినిమా సమాచారం కోసం కేటాయించబడుతున్నాయి. ఏ కొద్ది పత్రికలో ఒక నిర్ణీత పద్ధతిలో - ఒక ప్రయోజనం దృష్టిలో పెట్టుకుని విమర్శలు, సమాచారాలు - అందజేస్తున్నాయి. కాని, చాలా భాగం సినిమా తారల వ్యక్తిగత జీవిత విశేషాలు బయటకు ఈడుస్తూ - వానిని గురించి ఉన్నవీ లేనివీ అసభ్యంగా కల్పించి వ్రాస్తున్నాయి. ఇవి ఎంతో ఆసక్తిగా చదివి ఆనందించే వారు కూడా ఎక్కువయ్యారు. ఇటువంటి పత్రికలు పుట్టకొక్కట్లా వచ్చి ప్రజల కుతూహలాన్ని ఇంకా ఎక్కువ చేస్తున్నాయి. అభాండాలతో (Scandals తో) కూడిన ఈ వార్తలు తాత్కాలికంగా ప్రజల్లో ఒక ఉత్సుకత రేపెట్టటం తప్ప - దీనివల్ల సమాజానికి ఎటువంటి ప్రయోజనమూ ఉండబోదు. చూడగా చూడగా సినిమాల కంటే కొన్ని సినిమా పత్రికలే సంఘానికి చెరువు చేస్తున్నాయేమో ననిపిస్తుంది. మంచి విమర్శనాత్మక దృష్టిని, ఉత్తమ కళాభిరుచిని - పెంపొందించేటట్లు పత్రికలు వస్తే ప్రజలకు మార్గదర్శకంగా ఉంటాయి.

సినిమావాళ్ళు, సినిమాతారలు - ఎక్కడినుండో పుట్టుకువచ్చిన అతిలోక వ్యక్తులు కారు. వారు మన మధ్య నుంచి వచ్చినవారే ! మనలాంటివారే అనే స్పృహ జనంలో రావాలి. చిత్రరంగంలో కళాకారులుగా అడుగుపెట్టి-ఆర్జనతో పాటు కళాసేవ కూడా చేస్తున్న వారిని ఎక్కువగా గౌరవించవచ్చు. చిత్రరంగం ఒక రంగుల ఛమత్కర ఆకర్షణల జగత్తు. ఆ ఛమత్కరలను చూచి ఆనందించాలి తప్ప, ఆ ఆకర్షణకు శలభాలవలె బలి కాకూడదు.

కరువు కాటకాలతోను, తుఫానులు, ఇరుగు పొరుగు దేశాలతో యుద్ధాలతోను దేశానికి ఉపద్రవం వచ్చినప్పుడు ఈ కళాకారులు ముందుకు వచ్చారు. లక్షల రూపాయలను విరాళాలుగా పోగుచేసి దేశ శ్రేయస్సుకై పాటుపడ్డారు. ప్రజల అభిమానం సినిమారంగంపైన ఎంతగా ఉందో - సినిమారంగం కూడా

ప్రజల కష్టసుఖాల్లో అంతగా పాలుపంచుకుంటూ ఉన్నదన్న విషయం నిరూపించారు.

సినిమా సాహిత్యం— కథనంలో, భాషలో-అచ్చపు తెలుగుతనం ప్రతిబింబించే సినిమాలు కూడా వస్తున్నాయి. ఇదికాక - మాండలికమైన భాష, ప్రాంతీయమైన ఆచారాలు-విభిన్న సంస్కృతులు-సినిమాలలో చూపించటంతో-విభిన్న ప్రాంతాలవారిని దగ్గరకు తీసుకువచ్చే ప్రయత్నం జరుగుతున్నది. ఇది జాతీయతా భావనకు (National Integration)కి తోడుపడుతుంది.

సినిమా కథలు వాస్తవానికి దూరంగా ఉంటున్నాయని చాలా మంది భావిస్తున్నారు. సినిమాకోసం కథ వ్రాయటంకన్నా, వ్రాసిన కథను సినిమాగా తీస్తే - అది ప్రజల మనస్సులలో గొప్ప ప్రభావం కలుగజేసేదిగా ఉంటుంది. వ్యక్తులమీద ఆధారపడిన కథలు మాత్రమే కాక-సామాజిక, సామూహిక, సమకాలీన సమస్యలని తెరమీద చూపించినప్పుడు అది అందరినీ కదిలించే శక్తి వంతమైన సాధనం అవుతుంది. ఇటీవల రచయిత్రుల కొన్ని మంచి నవలలు ఎక్కువగా చిత్రాలుగా రావడం సంతోషదాయకం.

ప్రజా జీవితాన్ని బాగా అర్థం చేసుకున్న మేధావులు తీసిన సినిమాలు వేరుగానే ఉంటాయి. వాటి ప్రభావంతో సమాజం చైతన్యవంతం కాగలుగుతుంది.

సినిమాల్లో చూపించే అర్థ రహితమైన దారుణ హింసాకాండను (violence) అసభ్య దృశ్యాలని (Sex) అరికట్టటానికి ప్రభుత్వం చర్య తీసుకుంటున్నదనే పత్రికా ప్రకటన ఈ మధ్యనే వచ్చింది. ఈ చర్య నిజంగానే వారు తీసుకుంటే-సినిమాలవల్ల సమాజానికి జరుగుతున్న చెడును అరికట్టటమేకాక ఎంతో మంచి సినిమాలు రావటానికి అవకాశం ఉంది. ముందు ముందు-ఆర్థిక, సాంఘిక, సాంస్కృతిక, రాజకీయ, సాహిత్యపు విలువలని ప్రదర్శింపజేసే ఉత్తమ సాధనంగా సినిమా మన ముందు నిలుస్తుందని ఆశించుదాం.

సంఘము—సినిమాల ప్రభావము

కొండముది రుక్మిణీదేవి

సాహిత్యానికి పరాకాష్ఠనాటకం అయితే, సర్వకళాప్రక్రియలకు సమాహారం చలనచిత్రం. నటన, సాహిత్యం, సంగీతం, ఫోటోగ్రఫీ మొదలయిన వన్నీ సమపాళ్ళలో రంగరింపబడి, ఏకోన్ముఖమైన ఒక రాగమయ, రసమయ స్థితికి దోహదం జరిగినప్పుడే చలనచిత్రానికి సార్థక్యత లభిస్తుంది.

ఉదాహరణకు, “వేజెన్ ఆఫ్ ఫియర్” “బై సికిల్ థీఫ్” “యూకి వారిసూ” వంటి విదేశీ చిత్రాల్ని, “దోబీహూ జమీన్” “ఝనక్ ఝనక్ పాయల్ బాజే” వంటి హిందీచిత్రాల్ని, “మల్లీశ్వరి” “సీతాకల్యాణం” “శంకరాభరణం” వంటి తెలుగు చిత్రాల్ని చెప్పుకోవచ్చు.

ఈ చిత్రాల్లో ఏ ఒక్క ప్రక్రియ విఫలమైనా, అది చిత్రవైఫల్యానికి దారితీసివుండేది. విఫలమైన చిత్రాలు సమాజంలో వైక్లబ్యాన్ని సృష్టిస్తే, కళా సఫలతను సాధించిన చిత్రాలు జన జీవితంలో శాంతిపుష్పాలు పూయిస్తాయి. అది వైఫల్యమైనా, ఆనందసాఫల్యమైనా, నిశ్చయంగా అదొక అనుభవం. ఆ అనుభవం మరీ ఎక్కువయితే, అదొక నల్లమందు. ఈనాడు ఏ ఇద్దరు కాలేజీ కుర్రవాళ్ళు కలుసుకున్నా, “మీ బాన్ సినిమా ఎట్లా వున్నది?”తో మొదలయి, మీవాడు వెధవ అంటే మీవాడు వెధవ, మీవాడు రోగ్ అంటే మీవాడు దగుల్బాజి వరకు వెళ్తున్నది వాళ్ళ వాగ్దాటి. “మాన్ డజ్ నాట్ లివ్ బై బ్రెడ్ ఎలోన్” మనిషికి ఆహారం మాత్రమేకాదు కావలసినది, విరామం కావాలి. అందులోనూ తనదైన ఒక ఆనందమార్గాన్ని అన్వేషిస్తాడు మానవుడు. నేడు ఆతి చపకగా లభ్యమయ్యేది, అమూల్యమైన ఆనందాన్ని కల్గించేది—సినిమా!

ఈ ఆధునిక ప్రపంచంలో సంఘర్షణ ఎక్కువై, సంక్లిష్టత పెరిగి, సగటు మనిషి రిలీఫ్ కోసం తపనపడిపోతున్నాడు. అందుకనే మన తెనుగునాట ఈనాడు శ్రామికులు, కర్షకులు, మధ్యతరగతి త్రిశంకువాసులు అన్నమయినా మానుకుని సినిమాకు వెళుతున్నారు. చూడటం మానుకోలేకపోతున్నారు. చూసిన కొద్దీ సినిమాల్ని మరిమరి చూస్తున్నారు. గంగవెల్దురైత్తిపోతున్నాడు. అటు మద్రాసుకో, ఇటు హైదరాబాదుకో పరుగులు పెడుతున్నాడు. తీరని ఆశల సుడి గుండంలో చిక్కి ఆత్మహత్యలు చేసుకుంటున్నారు.

మా ప్రక్కవాళ్ళబ్బాయి చాలా తెలివయినవాడు. చిన్నప్పటి నుంచి సినిమా హీరోలంటే తగని పిచ్చి. పాకెట్ మనీ ఇస్తే తారల ఫోటోలు, సినిమా పుస్తకాలు కొనేవాడు. ఎం. ఏ. ప్యాసైన తరువాత ఉద్యోగ ప్రయత్నం చేయమంటే, “నా అభిమాన హీరో దగ్గరకు వెళ్తాను” అన్నాడు.

తల్లిదండ్రులు ఆశ్చర్యపోయి, “అక్కడికి వెళ్లి ఏం చేస్తావ్?” అన్నారు.

“ఏదన్నా పనిచేసుకు బ్రతుకుతాను. ఏదీ లేకపోతే హీరో బూట్లు పాలిష్ చేస్తూనన్నా అతని దగ్గర వుంటాను” అన్నాడు.

అక్కచెల్లెళ్ళు, అన్నదమ్ములు నచ్చచెప్పిన మీదట, నాలుగు రోజులు వూరుకుని, “మీరు వెళ్ళనివ్వనందుకు నాకు ఇంతకంటే గత్యంతరంలేదు” అని చిటి రాసిపెట్టి వెళ్ళి రైలుకిందపడ్డాడు. ఏమిటి సంఘంమీద ఈ సినిమాల ప్రభావం? ఏమాన్వది సినిమాల్లో? అని, “ఏమీలేదు” అంటారు సినిక్స్.

“అంతా అందులోనే వుండి” అంటారు అశావాదులు, కానీ మధ్యేమార్గంగా ఒకమాట చెప్పవచ్చు. సమాజాన్ని సినిమాలు నడిపిస్తున్నయ్! సినిమాల్ని సమాజం నడిపిస్తున్నది. ఇలా ఒకదానిమీద ఒకటి ఆధారపడ్డయ్!

యోగి వేమన సినిమా చూసి, ఒక మహానుభావుడు బాలయోగి అయినాడు. సమాజానికి అద్దంపట్టి సత్యజిత్ రే. మహాదర్శకుడయ్యాడు. సిని సంగీతం

మూలంగా లలితసంగీతం ప్రాచుర్యం పొందింది. ఆమెరికాలోపున్న ఆండర్ గ్రౌండ్ సొసైటీ మూలంగా, సినిమాల్లోకి దౌర్జన్య దృశ్యాలు ప్రవేశించాయి. ఏది దేనిమీద ఆధారపడ్డది, ఏది దేన్ని ప్రభావితం చేస్తుందో అన్నదిమాత్రం అస్పష్టం. అయితే ఇప్పటి చర్చానీయాంశము : “సమాజము-సినిమాల ప్రభావము” కనుక ప్రపంగ విషయం వివరిస్తాను. సమాజం వ్యక్తుల కూడలి, సినిమా నష్టసాల కూడలి. సినిమా దేవత ఒక చేతిలో కళనూ, మరొక చేతిలో వ్యాపారాన్ని పెట్టుకుని భక్తుల్ని ఆదరించే ఆధునిక శక్తిస్వరూపిణి. కేవలం వ్యాపారాన్నే అనుగ్రహంగా తీసుకున్నవాళ్ళు సిద్ధాంతాల్ని, త్యాగాల్ని వదిలేసి, కేవలం జనాన్ని దోచుకోవటానికే ప్రయత్నించేసేవాళ్ళు. ఈ కోవకు చెందినవే ఈ మధ్య కేరళనుండి దిగివెళ్ళి చేసుకున్న న్యూవేప్ చిత్రాలు. నిజానికి అవి న్యూవేప్ చిత్రాలు కావు. న్యూడ్ సెక్స్ చిత్రాలు, స్త్రీని దిగంబరంచేసి, స్త్రీత్వాన్ని మాంసంగా అమ్ముకునే మువ్వరాలకుటిల యత్నాలు అవి. సమాజానికి అవకాశం న్యూసెన్స్ చిత్రాలు.

మరికొందరున్నారు. అర్థంకాని ప్రయోగాలు చేసి, జవం వాటిని తిరస్కరిస్తే, తిట్టిపోసేవాళ్ళు. కళ అంటే వాళ్ళకు సరైన అవగాహన ఉన్నట్లు కనబడదు. ఉదాహరణకు మృణాల్ సేన్ తీసిన ఒక పూరికథ. కళ పేరిట కథానాయకుడు కాలకృత్యాలు తీర్చుకోవటం తెరమీద చూపించటం అసహ్యం అనిపిస్తుంది. మరికొంతమంది అటు కళనూ, ఇటు వ్యాపారాన్ని జమిలిగానేసి, ఆరోగ్యకరమైన వాతావరణంలో ప్రజల్ని ఆనందపరచేవారు. వాహినీవార్ని, అన్నపూర్ణ వార్ని ఇందుకు ఉదాహరణగా తీసుకోవచ్చు.

సినిమాల్లో ముఖ్యంగా చెప్పుకోనేవి మూడు రకాలు, 1. కథాచిత్రాలు, 2. డాక్యుమెంటరీలు, 3. బాలల చిత్రాలు. ఒక్కొక్క చిత్రానికి ఒక్కొక్క ప్రయోజనం వుంటుంది. ఆ మధ్య పొగత్రాగటం మీద ఒక డాక్యుమెంటరీ వచ్చింది. అది చూసిన వారెవరూ, పొగ జోలికి వెళ్ళరు. అలాగే సూర్య గ్రహణం మీద ఒక డాక్యుమెంటరీ వచ్చింది. సంపూర్ణ సూర్యగ్రహణం చూడ

లేని వారికి అదొక దివ్యానుభూతి. కోట్లాది రూపాయలను వెచ్చించి, జంతువులకు శిక్షణనిచ్చి, ఆ జంతువుల్లో సినిమాతీసి పిల్లల మనోవికాసానికి, ఆనందానికి తోడ్పడేవాళ్ళున్నారు.

ప్రతివాడలో లోపల ఒక జేమ్స్ బాండు. అందుకనే “007” చిత్రాలు సక్సెస్ అయ్యాయి. ప్రతికన్య లోలోపల ఒక డ్రీమ్ గర్ల్ హేమమాలిని. సినిమా వారిని అనుకరించటం వారికోసంకాదు, మనలో దాగివున్న కొన్ని ప్రచ్ఛన్నమైన కోరికలను ఆ విధంగా తీర్చుకుని సంతోషపడదామనుకోవటానికే!

“ఛీ...నీ హీరో వుట్టిమమ్! నా హీరో డుష్టుం...డుష్టుం...అబ్బా! ఎంత బాగా ఫైట్ చేస్తాడు!” అని ఆవేశంగా ఆరేళ్ళ పసివాడంటే చిరునవ్వు నవ్వి పూరుకోవలసిన అరవై ఏళ్ళ తాతగారు,

“పోరా వెధవా! వెధవ బుద్ధులు నువ్వును. నా హీరో తెరమీద కనపడితే చాలు, కొబ్బరికాయలు, పూలదండలు...అబ్బబ్బా! అలనాటి పురాణ పురుషుడు. మొన్న ఆ సినిమా చూసిన తరువాత నా జన్మ తరించిందిరా!” అనటం విన్న వారి కెవరికైనా సమాజంమీద సినిమాల ప్రభావం ఎంతటిదో అర్థమవుతుంది. సినిమా అనేక కళారూపాల సమ్మేళనం.

పాట వింటాం, బొమ్మ చూస్తాం! కథ చదువుతాం! ఈ అన్నిటిని కలిపి తయారు చేసిన మసాలా సినిమా!

“విద్యార్థులు నవ సమాజ నిర్మాతలురా!” అంటే ఈనాటి సాంఘిక, ఆర్థిక పరిస్థితులకు విసుగు చెందిన ఆ యువతీ యువకులు ఆ నవ సమాజ నిర్మాతలు తామే అని పులకరించి పోవటం సమాజమే మరి.

“తాగితే మరచిపోగలను” అంటూ బాధాతప్త హృదయంతో బాధలను తట్టుకోలేని బలహీనుడు బాటిలుకు దాసుడైతే, ఇల్లాలు పిల్లలు అన్నానికి మొహం వాచిపోవలసి వస్తున్నది.

కుర్రకారు ప్రేమలేఖలు రాసుకున్నా, పొలాల్లోనూ, గడ్డివాముల వెనక రేవేలు జరిగినా, నడిరోడ్డుమీదా, నడుస్తున్న రైలుబండిలోనూ దోపిడిలు జరిగినా, “ఈనాటి సినిమాలు చూసి మరీ బరి తెగించిపోతున్నారు” అనుకోవటమే కాదు, కొంతమంది నేరస్థులు “ఫలానా సినిమా చూసి మేము ఈ నేరం చేశాము” అని చెప్పటం మనందరికీ తెలిసిన విషయమే !

ఒక నటుడు “నేను ఫలానా పాత్రలు పోషించే సమయంలో చాలా నిష్ఠగా వుంటాను” అనటం కన్నా, ఒక ప్రేక్షకుడు ప్రక్కవారితో, “ఎదురుగా శ్రీకృష్ణ పరమాత్మ విశ్వరూప సందర్శనం జరుగుతుందే, ఈ సిగరెట్లు కాలచటం ఏమిటయ్యా!” అని విసుక్కోవటం- సమాజం మీద సినిమాల ప్రభావం ఎటువంటిదో తెలియజేస్తుంది.

రాగం కదిలిస్తుంది. భావం పులకరింపజేస్తుంది. భావ రాగాలకు లయ బద్ధమైన తాళం మనిషిని, మనసును రంజింపజేస్తుంది.

ఇవేవీ లేకుండా, కేవలం బ్యాగ్రౌండు మ్యూజిక్ తో తీసే డాక్యుమెంటరీలు మనిషిని మరీ కదిలిస్తాయి. ఈ డాక్యుమెంటరీ చిత్రాలు ఎక్కువగా ప్రభుత్వమే నిర్మిస్తోంది. ప్రభుత్వం నిర్మించినా, పరిశ్రమ నిర్మించినా, ప్రజలమీద ఎక్కువ ప్రభావం చూపిస్తాయి గనక, స్వాతంత్ర్య సమరయోధుల జీవితాల్ని, కళా కారుల జీవితాల్ని, డాక్యుమెంటరీలుగా నిర్మించి, ప్రదర్శించి, ఈనాటి యువ తరాన్ని ఉత్తేజపరచవచ్చు.

రకరకాల వ్యాధుల్ని, అపరిశుభ్రత, అవినీతి, లంచగొండితనం వల్ల ఎదురయ్యే సమస్యల్ని చూపిస్తే, నిరక్షరాస్యులైన మన ప్రజల మనః ఫలకాల పైన ఎంతో ప్రభావం చూపిస్తాయి.

ఈనాడు కూడా జానపద సినిమాల్లో కనిపించే భూత ప్రేత పిశాచాలు, పుర్రెలు, రబ్బరు పాములు మొదలయిన వాటిని చూసి, “శ్రీ ఆంజనేయం,

ప్రసన్నాంజనేయం'' అనేవాళ్ళు కోకొల్లలు. నా ప్రెండు ఒకామె ఆ మధ్య ఏదో సినిమా చూసి, రాత్రి పడుకునేటప్పుడు మంచంకింద చీపురు, చాట, గొడ్డలి పెట్టుకున్నది. అదేమంటే, ''దయ్యలు ఇహ నా జోలికి రావు'' అన్నది. ఆమె మాటలకు నేను ఆశ్చర్య పోయాను.

చార్లీ చాప్లిన్ హాస్యం మనల్ని ఏడిపించేది. గుండె తోతుల్ని స్పర్శించేది. అయితే ప్రతి ప్రయోగం వెనక దాన్ని అర్థం చేసుకోలేని బడుగుగుండెలవారి మూలంగా, కొన్ని అనర్థాలు జరుగుతున్న మాట వాస్తవే! ప్రతి దానికి బొమ్మ, బొరుసుల్లా చెడువున్నట్లే, సినిమాలోవున్న నీతిని, మంచిని విడిచి, కేవలం చెడుని అనుకరించటం మన దురదృష్టం. ''సినిమాలు చూసి, నవలలు చదివి ఇల్లా తయారయ్యావే!'' అని తల్లి కూతుర్ని అనటం రోజుకు ఒకటి రెండు సార్లన్నా వినపడుతుంది. మా పక్క వాటాలోంచి ''మీ అమ్మాయికి పెళ్లి సంబంధాలు చూస్తున్నారా?'' అని ఎవరైనా అడిగితే, ''ఆ! మేం చూడటం ఏమిటి? మొన్నటి సినిమాలో లాగా మా అమ్మాయిని ఎగిరి గంతేసి తీసుకు వెళ్తారు ఎవరైనా, అందం తక్కువా? గుణం తక్కువా?'' అంటూ ఏకరువు పెడుతుంది ఆ తల్లి. అంటే అమ్మాయిమీదే కాదు, అమ్మలమీదా కూడా సినిమాల ప్రభావం బాగానే వుందన్నమాట. ఏది ఏమైనా, సినిమాని వినోదం కోసం చూడాలి. చెడు వున్నప్పుడే మంచికి విలువ గనక, చేతనయితే మంచిని గ్రహించాలి. అంతవరకే కాని సినిమాని జీవితానికి అన్వయించుకుంటే విలువయిన మానవ జీవితం సినిమాలాగా మూఢాళ్ళ ముచ్చట అవుతుంది.

సినిమాలు- సంఘముపై ప్రభావము

డా॥ నందివాడ పుతలీ కృష్ణమూర్తి

సంఘపురోభివృద్ధినిబట్టి దేశనాగరత నిర్ణయింపవచ్చును. సమాజాభివృద్ధి కాలానుగుణంగా ఉంటుంది. కాలాన్నిబట్టి విలువలు మారుతవి. కనుకనే పూర్వానికి యిప్పటికీ అన్ని విషయాల్లోనూ తేడా కనిపిస్తుంది. ఈ తరాల అంతరాలకి కారణం మానవ దృక్పథంలోని మార్పు. ఆర్థిక సాంఘిక రాజకీయ పరిస్థితుల కనుగుణంగా సంఘం మారుతూ ఉంటుంది. ప్రజలపై సాంఘిక ప్రభావం గల విషయాల్లో ముఖ్యమైనది సినిమా.

నిత్యజీవితపు బాధ్యతలు బరువులకి మనసు అలసి విశ్రాంతి, వినోదం కోరుకొంటుంది. దీనికై సామాన్యుల కందుబాటులో ఉన్నది సినిమా. సినిమాలక్ష్యం ప్రజల కాలక్షేపం, విజ్ఞాన వినోదాలు. ఆదిలో వీధి నాటకాలు, నాటకాలు వచ్చినవి. తరువాత సినిమాలు వచ్చినై.

సాంఘిక చైతన్యానికి సినిమా ముఖ్య సాధనమైందని చెప్పవచ్చును. పౌరాణిక చారిత్రక సాంఘిక రాజకీయ విషయాలు కథా వస్తువులుగా అనేక సినిమాలు వస్తున్నై. ప్రజాభిరుచినిబట్టి నిర్మాతలు చిత్రాలు తీసి విశేష ధన మార్జిస్తున్నారు. కాలానుగుణంగా కథావస్తువులో మార్పులు వస్తున్నాయి. ఈ శతాబ్ది ఆరంభంలో స్వాతంత్ర్య సముపార్జన, సంఘ సంస్కరణ లక్ష్యాలుగా ఉండేవి కనక సాహిత్యంలో ముఖ్య విషయమివే. అలాగే సినిమాల్లోనూ వర విక్రయం, మాలపిల్ల, వందేమాతరం వంటి చిత్రాలు వచ్చాయి. కుల మత భేదాలు పోవాలని వరకట్న నిర్మూలనం జరగాలని - ఇటువంటి సందేశాత్మక చిత్రాలు వచ్చాయి. రానురాను నిత్యజీవిత విషయాలు కథా వస్తువులయ్యాయి. బాక్సాఫీసు

హింద్ అవతంకోసం, సినిమా ప్రొడ్యూసరు డబ్బు చేసుకోవడంకోసం సినిమాల్లో వినోదం ఎక్కువయింది. మానసికోల్లాసం కన్నా ఉద్రేకం ఉత్తేజం అధికమయ్యాయి సినిమాల్లో.

నేటి సినిమాలు సంఘంపై చెరగని ముద్ర వేస్తున్నవి. కవిత్వంలో కథల్లో, పాటల్లో మాటల్లో అలంకరణలో, ఒకటేమిటి జీవితంలో ప్రతీ విషయంలోనూ సినిమా ప్రభావం కనిపిస్తున్నది. పూర్వం కవిత్వం చంధోబద్ధంగా వృత్తాలలో యిమిడి పండితాశ్రయమై ఉంది. రాజాదరణపొంది సామాన్యప్రజలకుండుబాటలో లేదనే చెప్పాలి. నేడు సినిమాలవలన కవిత అందరినీ లాలించి ఆనందపరిచేదయింది. అలతి పదాలతో నాజుకుగా ఉంది. ప్రఖ్యాత కవులందరూ- కీర్తిశేషులు కృష్ణశాస్త్రి, మల్లాది వెంకట కృష్ణశాస్త్రి, సి. నారాయణరెడ్డి, వేటూరి సుందరామ్మూర్తి, ఆరుద్ర మొదలైన వారందరూ సినికవులైనారు. సినిమా పాటలు మాటలు సామాన్యుల సొత్తయినవి. ప్రతివారిలోనూ కవితా హృదయం దాగి ఉంటుంది. ఈ పాటలవలన కవితాస్పందన అధికమైంది. తన భావోద్వేగాన్ని ప్రకటించడానికి చక్కటి భాషతో గీతాల ద్వారా చెప్పగలగడం పరిపాటయిందంటే దానికి కారణం సినిమాల్లోని భావగీతాలే. అయితే నాజుకు సునిశిత భావాలుగల పాటలతోబాటు అశ్లీలగీతాలు కూడా వినపస్తున్నై. చక్కటి పాటలు పాడుకుంటున్నట్టే విటిసి పాడుకుంటున్నారు ప్రజలు. ద్వంద్వార్థ పాటల్ని యువతరం బాగా వినియోగించుకుంటున్నది. ముఖ్యంగా కాలేజీ విద్యార్థులు విద్యార్థినులని, యువతులని అల్లరి పెట్టడానికి, చిలిపి పదాలు చేయడానికి యిట్టి పాటలు మాటలు దోహదమవుతున్నాయి. రాగమధురిమనిబట్టి అర్థం తెలియకుండా చిన్న పిల్లలు పాడేస్తూంటే నవ్వుకూడా వస్తుంది మనకు. సినిమాల్లోని మాటలు ప్రతి యింటా వినపస్తున్నవి. ముఠ్యాల ముగ్గులోని 'ధిక్కిలోపడేస్తా సెకెట్టి వంటి మాటలు నిత్యమూ వింటున్నాము. సినిగీతాలని, వరసల్ని వ్యాపారస్థులు అతి తెలివిగా వాడుతున్నారు. 'శంకరాభరణం'లోని పాటని అనుకరిస్తూ 'దొరకునా యిటువంటి ట్యూబు' వంటి ప్రకటనలు వివిధ భారతిలో రోజూ వింటున్నాం. గయ్యాళి అత్తని సూర్యకాంతం అనడం, హాస్యం ఎక్కువగా చేసే అబ్బాయిని రాజబాబు అనడం సామాన్యమై పోయింది.

సినిమా ప్రభావం పేర్లల్లో కూడా కనిపిస్తున్నది. స్వాతంత్ర్య పోరాట దినాల్లో పిల్లలకి స్వరాజ్యలక్ష్మి, స్వతంత్ర భారతి మొదలైన పేర్లు పెట్టారు. ఇప్పుడు వాణిశ్రీ, రాజశ్రీ వంటిపేర్లు విన వస్తున్నై. నవలా రచనలో సినిమా ప్రభావం ప్రస్ఫుటంగా కనిపిస్తోంది. నేటి నవలలు చదువుతే సినిమా చూసి నట్టే ఉంటుంది. కథకులు కథావస్తువు సినిమాకి పనికి వచ్చేదిగా ఎన్నుకుంటారు. క్షమించాలి. ఒక్క విషయం చెబుతాను. నవలా రచయిత్రులకి దృక్పథం ఎక్కువగా ఉన్నట్టు తోస్తుంది నాకు. ప్రతీకథా సినిమా తీయడానికి పనికి వచ్చేలాగ వ్రాయడం వలన నవలల సంఖ్య పెరిగినా విలువ తగ్గుతుంది. చౌకబారు రచనలయి పోతున్నై.

సినిమా ప్రభావం అలంకరణలో బాగా కనిపిస్తున్నది. సరకు నాణెం లేకపోయినా సినిమా పేరు తగిలిస్తే అమ్మకానికి ఢోకా లేదని వ్యాపారస్థులు గ్రహించారు. ఫలితంగా ప్రేమనగర్ చీరలు, జయప్రద గాజులు, బాబీ బొట్టలు వచ్చాయి. వేసేది 'వేలుముడి' మాత్రమే అయినా అమ్మాయిల్లో చాలా మంది 'బాబీ ముడి' వేస్తున్నారు. జయభామరిని సినిమాల్లో చూసి పెద్ద పమిట ధరిస్తున్నారు. డ్రాయింగు రూము అలంకరణ కూడా శక్తిని బట్టి సినిమా పద్ధతి నవలంబిస్తున్నారు. మొన్న ఒకరింటికి వెళ్ళాను. కర్రెనులు చాలా బాగున్నాయి బోంబే డయింగులా అన్నాను. ఆమెలేదండీ కృష్ణవేణీకర్రెన్లు! అన్నారు.

నేటి సంఘంలో సినిమాకి నిత్య జీవితానికి అవినాభావ సంబంధముంది. నేటి సమాజానికది ప్రతిబింబమయింది. చదవడం వలన కన్నా వినడం వలన, విడడం వలన కన్నా చూడడం వలన విషయం మనసుకి బాగా హత్తుకుంటుంది. అందుకనే విద్యాబోధనలో 'ఆడియో విజువల్స్' ముఖ్యమని విద్యావేత్తలు అభిప్రాయపడ్డారు. సినిమా ప్రభావం యువతరంపై అధికంగా ఉంటుంది. ఊహా పథంలో విహరించే వారికి సినిమాల్లో చాలా అంశాలు ఆచరణీయంగా కనుపిస్తాయి. దానికి కారణం వారి వయస్సు. నేనిది వరలో చెప్పినట్టు ప్రతి వారి జీవితంలో ఏదో ఒక విషయం సినిమా చూచినప్పుడు గుర్తుకు వస్తుంది.

అలాగే తమకున్న సమస్య లాటిది, సినిమాలో చూస్తే చిన్నవారా విధంగానే సమస్య పరిష్కారానికి ఉబలాట పడతారు. మంచిమార్గం కన్నా సులభమార్గం వారి నాకర్పిస్తుంది. అందుకనే సినిమాల వలన యువతరం దెబ్బతింటున్నదని పెద్దల అభిప్రాయం. తల్లి దండ్రుల నెదిరించడం, చిన్నా పెద్దా విచక్షణ లేక పోవడం, హద్దుమీరి ప్రవర్తించడం సినిమా ప్రభావమని పెద్దల అభిప్రాయం. షేర్బర్డ్ బ్లామర్ Movies and conduct అను తన గ్రంథములో ఇలా పేర్కొన్నాడు: 'From pictures they are likely to derive the ideas of Freedom of Relation to parents and of conduct towards one's associates. In this way motion pictures give sanction to codes of conduct and serve as an instrument for introducing the individual into a new kind and art of life.' సినిమా సునిశితంగా పరిశీలించి చేసిన ఈ వ్యాఖ్య సమంజసమైనది.

సినిమా వలన మంచి చెడూ రెండూ ఉన్నవి. చిత్ర నిర్మాతలు వాస్తవ జీవితానికి దగ్గరగా చిత్రాలని తీస్తున్నారు. సంఘంలో ఉన్న దోషాలను ఎత్తి చూపిస్తున్నారు. కాని సినిమా కూడా ఒక పరిశ్రమ గదా. నిర్మాతలు చిత్రం వలన డబ్బు చేసుకోడానికి కొన్ని పద్ధతు లవలంబించక తప్పదు. అవి అశ్లీల సన్నివేశాలు కావచ్చును. చౌకబారు సంభాషణలు, నగ్న నృత్యాలు కావచ్చును. అసందర్భాలైనా, వాటికోసం జనం ఎగబడుతున్నప్పుడు నిర్మాత తన లాభం చూసుకుంటాడు. అందువలన చిత్రంలో చెడు అనేది ప్రవేశిస్తున్నది. కాని చిత్ర నిర్మాత కేవలం చెడుని ప్రతిబింబించడం తన ఉద్యమమేకాదు. అయితే ప్రతి వ్యక్తి మీద సినిమా ప్రభావం అంతో యితో ఉన్నప్పుడు సంఘం మంచి చెడ్డలు, అభివృద్ధి సినిమాపై కొంతవరకు ఆధారపడి ఉన్నవనే చెప్పాలి. ముఖ్యంగా యువతరం దృక్పథంలో సినిమా ప్రభావం ఎక్కువగా ఉంది.

పౌరాణిక చిత్రాలు జనరంజకంగా ఉన్నా ప్రజల్లో పెద్ద మార్పు తేవడం లేదు. కపట సన్మానులూ బాబాల గురించి కొద్దిగా జాగ్రత్త పడుతున్నారు.

పోతన సినిమా చూసిన యువకుడొకడు ఆధ్యాత్మిక చింతనలోపడి జాలయోగి అయినాడు. సాధారణంగా యిటువంటి చిత్రాలు కుర్రవారిని ఆకర్షించవు. రాజ కీయాలు, సంఘ విద్రోహక చర్యలు యితీవృత్తంగా గల సినిమాలకి జనాదరణ ఎక్కువగా లభ్యమౌతున్నది. సమతా తత్వాన్ని, వర్ణాంతర వివాహాల్ని ప్రోత్సహించే సినిమాలపట్ల కూడ ప్రజ మొగ్గుతున్నది. నేటి విద్యార్థులు స్టూడెంటు యూనియన్ ఎలక్షను కిచ్చే ఉపన్యాసాలు సినిమాల్లో రాజకీయ నాయకుల ఉపన్యాసాలని గుర్తుచేస్తాయి. ఆ విధంగా వారికి రాజకీయాల్లో ఆసక్తిగలగడానికి అవకాశం ఉంటున్నది. రాజకీయరంగంలో జరిగే యుక్తులు, కుయుక్తులు గ్రహించి యువకులు రాజకీయవేత్తలు కాగలుగుతున్నారు. ప్రపంచ జ్ఞానం, లోకం బోకడ తెలుసుకోడానికి సినిమాలు బాగా ఉపయోగపడుతున్నై. శ్రీలు జీవితంలో మోస పోయినా, దెబ్బతిన్నా ఆత్మ స్తైర్యంతో నిలబడడానికి కొన్ని సినిమాలు ప్రోత్సాహకరంగా ఉంటున్నవి. కవిత, ఇది కథకాదులో యిటువంటి సంఘటనలు బాగా చిత్రీకరించారు. 'పండంటి కాపురం' చూసి, విడిపోయిన అన్నదమ్ములు తిరిగి ఒకటవడం నేనెరుగుదును. తల్లిదండ్రులతో ఘర్షణ పడి విడివడిన వారి కిలాటివి ఆత్మ పరిశీలనకి తోడ్పడుతున్నా యనడంలో సందేహం లేదు. తాయారమ్మ బంగారయ్య చిత్రం కొత్తగా వివాహమయిన దంపతులు ఆవేశానికి పోయి ఎలాగ కాపురాలు పాడు చేసుకోగలరో నిరూపించింది. పెద్దలు కలుగ చేసుకుని అటు వంటి పరిస్థితులని చక్కదిద్దగలరని తెలియ చెప్పేది సినిమా. ఈ మధ్య పాశ్చాత్య సంగీతంపై మోజు పాచ్చింది. ప్రజకి పాప్ సంగీతం, జాజ్ మ్యూజిక్ పై అభిరుచి పెరిగింది. పాటల్లో పాశ్చాత్య సంగీత బాణీలు వినవస్తున్నై. కర్నాటక సంగీతంపై యువతీయువకులకి చిన్న చూపు ఏర్పడింది. అట్టివారికి కర్నాటక సంగీతం విలువ తెల్పిన సినిమా శంకరాభరణం. అశిశుత్వం వంటి ఈ చిత్రం భారతీయ నాగరకత, ధర్మం, సంస్కృతుల విలువ తెలియ చెప్పింది. సామజవరగమనా అని అందరూ పాడడానికి ప్రయత్నిస్తున్నారంటే ఒక్క చిత్రం వలన వచ్చిన ప్రభావం ఎంతటిదో మనం గ్రహించవచ్చును.

మంచిలాగే సినిమా ప్రభావం చెడువైపుకి కూడా దారి తీస్తుంది. మంచి కన్నా చెడు త్వరగా ప్రాకుతుంది సంఘంలో. చారిత్రక చిత్రాలు ప్రజాదరణ

పొంది దేశాభిమానాన్ని పెంపొందిస్తున్నై. కాని కథరక్తి కట్టిడానికై కథ చరిత్ర సత్యం లేకుండా పోతున్నది. ఫలితంగా ప్రజలు నమ్మేది అసత్య చరిత్ర.

సాంఘిక చిత్రాలలో యువతరాన్ని ఆకర్షించే ఘట్టాలు ఉంటున్నాయి. కాలేజీ అమ్మాయిలు పిక్నిక్ కి బయల్దేరడం, కారు దారిలో చెడిపోవడం. కథా నాయకుడి సహాయంతో కారు కదలడం - కారు కదలికతో బాటు హృదయాలు కదిలి - ఏకమై వివాహానికి దారితీయడం సినిమాల్లో సామాన్యంగా చూసే విషయం. లేదా దారి తప్పిన అమ్మాయిల్ని మానభంగం చేయడం. ఫలితంగా పడుపు వృత్తికి దిగి మనసు సమాధాన పరచుకోవడం వంటివి చిత్రీకరిస్తున్నారు. ఇవే నిత్యం జరుగుతున్నాయి. భార్య పేరట ఇన్సూర్ చేసి డబ్బు కోసం ఆమెని చంపడం 'ఆమె కథ'లో యితీ వృత్తం. ఇటువంటి వార్తలు పేపరులో చదువుతున్నాం. అదే చిత్రంలో ప్రేమ అని మోసం చేసి పడుపువృత్తికి దింపు తాడు శ్రీని. శ్రీ నిస్సహాయత అలుసుగా తీసుకుని సంఘంలో జరిగే అన్యాయాలు అత్యాచారాలు సినిమాల్లో చూస్తున్నాం. లక్ష్మణరేఖ, కవిత - అటువంటి సినిమాలే. ఇటువంటి చిత్రాలు డుర్మార్గుల దుశ్చర్యలకి దోహద మవుతున్నాయనడంలో సందేహం లేదు. కాలేజీ అబ్బాయికి చాలా మంది విద్యార్థినులతో పరిచయం ఉండడం ఒక గొప్ప. సెక్రటరీ, ఏజంటుగోపీ వంటి చిత్రాలిటు వంటి ఊహల్ని యువకులకి కలుగ చేస్తాయి. అమ్మాయి అబ్బాయి స్నేహం గొప్పింటి అబ్బాయి పేడింటి అమ్మాయిల ప్రేమ వ్యవహారం, వివాహం చూసి సినిమాలోలాగే జీవితంలో కూడ సాధ్యమనుకుని ఆశపడే కన్నెలు కోకొల్లలు. లేనిపోని ఆశలకి పోయి విచక్షణ లేకుండా మోసపోయి ఆశాభంగం చెందిన అమ్మాయి లెందరో ఉన్నారు. ప్రపంచాన్నెదుర్కొనే ధైర్యం లేక ఆత్మ హత్యకి పాల్పడిన అభాగిను లెందరో ఉన్నారు.

సినిమాల్లోకువగా చూసేవారి దృక్పథం సినీపథమే. హుషారుగా, ఖుషీగా ఉండడమే వారి జీవిత లక్ష్యం. ముఖ్యంగా వారి నాకర్షించే సన్నివేశాలు చేతిలో పానపాత్ర, పక్కన సుందరి వంటివి. ఇమిడేషన్, ఏకపాత్రాభినయం

చేసేవారికి, నిషాతో మత్తుగా మాట్లాడడం, దేవదాసు నటన ప్రతి యింటా అబ్బాయిలాడే ఆట. దోపిడీలు, దొర్జన్యాలు, గృహదహనాలు ఉన్న సినిమాలో దుర్మార్గులలో నిక్షిప్తమై ఉన్న దొర్జన్యాన్ని రేపుతున్నాయి. హత్యా పద్ధతులు, దొంగతనాలు సినిమాలో ప్రైనింగిచ్చినట్లు నేర్పరులౌతున్నారు దొంగలు. వేలి ముద్రలు పడకుండా తలగడతో మొహం కిప్పి ఊపిరాడకుండా చేసి చంపడం, ముక్కు నోరు మూసి చంపడం వంటివి సినిమా ప్రభావమే. ఇటీవల హైదరాబాదులోని పాఠశాలలో జరిగిన హత్యాపద్ధతి Pink Panther సినిమాలోలాగే జరిగింది. The Heist, How to steal a million వంటి సినిమాల ప్రభావం వారాప్రతికలు ప్రకటించాయి. సికిందరాబాదు నివాసి యాదగిరి అనే నిరక్షరాస్యుడు 'How to steal a million' సినిమా చూసి ఢిల్లీ మ్యూజియంలో అతి విలువైన ఆభరణాలు దొంగిలించానని పట్టుబడినప్పుడు పోలీసులకి చెప్పాడట. మరొక చెయ్యి తిరిగిన దొంగ సినిమా ఆధారంతో బ్యాంకింగ్ సొరంగం తవ్వించి, ఇసపైపై స్కూలు తీసి, తాళాలూ తలుపులూ ముట్టకుండా బ్రహ్మాండ మైన చోరీ చేశాడు.

సినిమాలవలెనే సినిమా పోస్టర్లు కూడా. సెన్సార్ వారు చిత్రాన్ని సెన్సార్ చేస్తారుగాని వాల్ పోస్టర్ల జోలికి పోరు. వానిలోని అశ్లిలత రోడ్డుమీద నడిచే వారికి నేను ప్రత్యేకంగా చెప్పనక్కర్లేదు. చిత్రం ప్రారంభం కాకముందే వచ్చిన పోస్టర్లు ఇటువంటి చిత్రీకరణతో చిత్ర విజయానికి తోడ్పడుతున్నాయి. కాని ఇవి అశ్లిలతకి, అసభ్యతకి మారుపేర్లువుతున్నప్పుడు ప్రభుత్వం చర్య తీసుకోవాలి. ఇండియన్ పీనల్ కోడ్ 292 కింద పోలీసు చర్య తీసుకున్నా లాభం లేకపోతున్నది. జరిమానా కట్టి మళ్ళీ అతికిస్తారు పోస్టర్లని. వీటిని విద్యాలయాల వద్ద నిషేధించాలని తమిళనాడు గవర్నరు పట్టాభి సూచించారు. సినిమా ప్రభావం సంఘంపై ఇంతగా ఉంటున్నప్పుడు దీన్ని సద్వినియోగం చేసుకోవాలి. కళాత్మకమై ప్రయోజనాత్మక సందేశాలివ్వాలి సినిమాలు. నిర్మాతలు తమ సినిమాల ద్వారా జీవిత విలువలు నేర్పాలి. మానసిక సైర్యం, నీతి నిజాయితీల కాయువుపట్టుయిన కథల నెన్నుకోవాలి చిత్రానికి. సంఘం పట్ల తమకుగల గురుతర బాధ్యతని గ్రహించాలి సినిమా నిర్మాతలు. అప్పుడు సినిమా ప్రభావితమై సంఘం సర్వతోముఖ పురోభివృద్ధిని పొందుతుంది.

సమాజంమీద సినిమా ప్రభావం

డాక్టర్ ఆలూరి విజయలక్ష్మి

పరివర్తనశీలమైన సమాజంలో మన రాజకీయ, ఆర్థిక, సామాజిక, సాంస్కృతిక జీవనం అనుక్షణం మారుతూనే వుంటుంది. సామాజిక చైతన్యం లోని యీ పరివర్తనతో పాటు కళాకారుని దృష్టి కూడా మారుతూ వుంటుంది. తద్వారాగా ఒక దేశంలోని ఒక జాతియొక్క కళలు విభిన్న కాలాల్లో విభిన్న రూపాల్లో సాక్షాత్కరిస్తూ వుంటాయి. ఒక జాతియొక్క ఔన్నత్య, పతనాల వికాసక్రమాన్ని తెలుసుకోవడానికి కళలెంతో సహాయ పడతాయి. రాజకీయ, ఆర్థిక, సామాజిక విప్లవాలను ప్రతిబింబింపజేసే కళలే జాతియొక్క సంపూర్ణమైన చిత్రాన్ని దర్శింపజేయ గలుగుతాయి. ప్రజా జీవితాన్నుండి ఆవిర్భవించే కళలకు, ముఖ్యంగా చలనచిత్రాల్లాంటి శబ్ద, దృశ్య కావ్యాలకు ప్రజాజీవితాన్ని ప్రభావితం చేసే శక్తి బలంగా వుంటుంది.

1895 లో ఫ్రెంచి దేశంలో కళ్ళు విప్పిన సినిమా కొద్ది నెలల్లోనే మన దేశానికూడా ఎగిరొచ్చింది. అప్పటికి శతాబ్దాల పరిపాలనలో తోలుబొమ్మలాట లాంటి కళాప్రక్రియలు క్షీణదశకు వచ్చి ప్రజల సాంస్కృతిక జీవనం స్తబ్ధతకు లోనయింది. ఆ పరిస్థితిలో యీ కొత్త కళా ప్రక్రియ అన్ని వర్గాల ప్రజలనూ ఆకర్షించి, ఆనందాన్ని కలిగించింది. ప్రారంభంలో వచ్చిన మూకీ చిత్రాలు, 1930 నుండి వచ్చిన శబ్ద చిత్రాలు ప్రజలకో కొత్త ఆనుభూతిని పంచాయి. పాశ్చాత్య దేశాన్నుండి వలసవచ్చిన యీ కళాప్రక్రియ సంగీత నృత్యాలు, నాటకీయమైన చిత్రీకరణ, నటన, సంభాషణలు, ఒకే మూసలో తయారయే కథ, కథనం మొదలైన భారతదేశపు లక్షణాల్ని సంతరించుకుంది. అప్పటినుండి చలనచిత్రాల ప్రధాన ధ్యేయం సామాన్య ప్రజలకు వినోదాన్నం దించడం.

స్వాతంత్ర్యానికి పూర్వం చాలా ఆరుదుగా పారతంత్ర్యాన్ని నిరసించి స్వేచ్ఛనీ, స్వాతంత్ర్యాన్ని కీర్తించే దేశభక్తి ప్రబోధిత చిత్రాలు, సాంఘిక సంస్కరణల్ని కోరే చిత్రాలు వచ్చినా స్వాతంత్ర్యానంతర దశాబ్దిలోనే సాంప్రదాయ పద్ధతికి భిన్నంగా సృజనాత్మకమైన, కళాత్మకమైన చిత్రాల ఆవిర్భావానికి బీజారేర్పడినాయి. కాని యిలాంటివి విసీలగగనాన ఎప్పుడో తళుక్కుమనే తారకలు. యివి లోకానికి పంచగళి వెలుగెంత అనేది ప్రశ్నగానే మిగిలిపోతుంది.

అత్యధికభాగం నిరక్షరాస్యులైన మన ప్రజలకు అందుబాటులో వుండే ఏకైక వినోదసాధనమైన సినిమా ఫార్ములా పద్ధతికి అంకితమై పోయింది. ఇందులో సామాన్య ప్రేక్షకుడికి కావలసిన వెరైటీ వినోదం, డ్రామా, సంగీతం, నృత్యం, హాస్యం, గొప్ప బ్రతుకు గురించి అందమైన భ్రమలు, ఆధునిక నాగరికత గురించి అత్యద్భుతమైన కలలు వుంటాయి. త్రికోణప్రేమలు, సీటి కథలు, మంత్ర తంత్రాలు, పరమాద్భుతాలు, ఇంద్రజాలాలు, సాహస కృత్యాలతో కూడిన సినిమాకథ, అందానికి ప్రతిరూపాలైన నాయికా నాయకులు, చూపుల్లోనే క్రూరత్వం వెళ్ళగక్కే భయంకరమైన విలన్లు, హీరో హీరోయిన్లు విధివశాత్తు కలుసుకోవడం, వెనువెంటనే ప్రేమ, రొమాన్సు, డాన్స్, డ్యూయట్లు, హీరో విలన్ల వైటింగ్స్, హీరో ఒక్కడు అరివీర భయంకరుడై ఇరవైమందిని చితక దన్నడం, కాసిన్ని అపార్థాలు, కొన్ని లీటర్ల కన్నీళ్ళు, కొన్ని కిలోగ్రాముల వెకిలిహాస్యం, తగినన్ని అర్థనగ్న నృత్యాలు, అర్థం పర్థం లేకుండా అష్ట పంచర్ల తిరిగి చిరరికి సుఖాంతం, గ్రూప్ ఫోటో- యిలాంటి మూస సినిమాలకు సామాన్య ప్రేక్షకుడు అవాటు పడిపోయాడు. నిత్య జీవితంలో వుండే సమస్యలు, సంఘర్షణలు వీటిలో మచ్చుకు కూడా కనిపించవు. తను అనుభవిస్తూ తిట్టుకుంటున్న జీవితాన్నే సినిమాలో చూడడానికి, తన ఏడుపే సినిమాలో కనిపిస్తే భరించడానికి ఓపిక వుండదతనికి. తాను తిండిని కూడా త్యాగం చేసి వెచ్చించిన డబ్బుకు అతను ఆశించేది అద్భుతమైన ఆనందం, కాసేపన్నా పగటి కలల్లో విహరించడం, సమస్యల్నించి కాసేపన్నా పారిపోవడం అతనికి కావలసినట్లుగానే, జీవితంలో అచర్లగతంగా వుండే నిరాశా నిస్పృహల్ని, ఆశాభంగాల్ని

క్రోధాల్ని, మానసిక భద్రతా రాహిత్యాల్ని మరిచిపోగల అందమైన ప్రపంచాన్ని కళ్ళముందుంచుతుంది మన ఇండియన్ సినిమా.

ఇంక చెదురుమదురుగా వస్తున్న ఆర్ట్ చిత్రాలు మామూలు ప్రేక్షకుడి స్థాయిని విస్మరించి రూపొందించబడుతున్నాయి. అర్థంకాని సింబాలిజమ్స్, నత్తనడక, కొరుకుడుపడని సిద్ధాంతాలు - ఆర్ట్ ఫిల్మ్ అనగానే సామాన్య ప్రేక్షకుడు 'బోర్' అనుకుంటూ ఆ ఛాయలకే వెళ్ళడం లేదు. ఆర్ట్ ఫిల్మ్ తీసే ప్రతి దర్శకుడు సామాన్య ప్రేక్షకుడు ప్రస్తుతం ఉన్న స్థాయినుండి ప్రారంభించి, అతని ఆభిరుచిని మంచి వైపుకు మలుపుతూ అతనితోపాటు పురోగమించాలి. తను బోధించదలచుకున్న సిద్ధాంతాల్ని అతని కర్థమయేంత సాదాగా చిత్రీకరిస్తూ, తను చేరుకోవాలనుకున్న శిఖరాలకు అతనితోపాటు చేరుకోవాలి. అలా చెయ్యకపోవడంవల్ల ఆర్ట్ ఫిల్మ్ దర్శకుడు మామూలు ప్రేక్షకులకు దూరంగా వెళ్ళిపోతున్నాడు. మేధావి వర్గపు ప్రేక్షకులు మాత్రమే అతని వేగాన్ని అందుకోగలుగుతున్నారు. అటు సామాన్య ప్రేక్షకుల్ని, యిటు మేధావి వర్గాల్ని సమానంగా ఆకర్షించగల ఆర్ట్ ఫిల్మ్స్ చాలా అరుదుగా వస్తున్నాయి. యితర అరుదుగా వచ్చే ఒకటి, ఆర ఆర్ట్ ఫిల్మ్స్ ప్రభావం సమాజం మీద ఎంతవరకుంటుందనేది అనుమానాస్పదమే.

చలన చిత్రాల్లాంటి శబ్ద, దృశ్య కళలకు ప్రజలకు వినోదంతోపాటు విజ్ఞానాన్ని పంచగల అవకాశం ఎంతోవుంది. వివిధ విషయాల గురించి కూలంకష జ్ఞానాన్ని అందించేవి, విభిన్న ప్రాంతాల ప్రకృతి రామణీయకత, ప్రజల ఆచార వ్యవహారాలు, జీవన పద్ధతులు, ఆర్థిక స్థాయి, సాంస్కృతిక జీవనం మొదలైన వాటి గురించి తెలిపేవి, దేశ విదేశాల్లో జరుగుతున్న అనేక వింతల్ని, విడ్డూరాల్ని, సాంకేతిక, విద్యా, వైద్య రంగాలు సాధిస్తున్న అద్భుతమైన ఫలితాల్ని కళ్ళకు కట్టినట్లు చూపించేవి, మన శాశ్వతకారోగ్యాన్ని, మానసిక సంస్కారాన్ని పెంపొందించుకోవడానికి తీసుకోవలసిన జాగ్రూకతలు, సౌఖ్య ప్రదమైన జీవితాన్ని అనుభవించడానికి మనం తీసుకోవలసిన

చర్యలు మొదలైన వాటి గురించి విజ్ఞానాత్మకంగా, కళాత్మకంగా చూపించేవి డాక్యుమెంటరీ చిత్రాలు. మన దేశంలో తయారవుతున్న యీ తరహా చిత్రాలు తమ బాధ్యతను సక్రమంగానే నిర్వహిస్తున్నట్లు తోస్తుంది.

రేపటి పౌరులకోసం యీనాడు మన దేశంలో తీస్తున్న బాలల చిత్రాలు చాలా, చాలా తక్కువ. చిదిమితే పాటగారే వయసు పిల్లలతో కర్మాగారాల్లో, పొలాల్లో, ఇండ్లలో వెట్టిచాకిరి చేయించడం, పిల్లల్ని అమానుషంగా దండించడం, వారి మానసిక ప్రవృత్తిని గమనించకుండా వాళ్ళ ప్రవర్తనను బలవంతంగా శాసించడం, వాళ్ళల్లో చెర్రేగే అసహనం, అసంతృప్తి, తపన, కసి వల్ల సమాజానికి ఉపయోగపడే వ్యక్తులుగా కాక సమాజ విద్రోహక శక్తిగా రూపొందడం మొదలైన సమస్యల్ని చర్చిస్తూ వచ్చిన సినిమాలు మరీ తక్కువ.

ఎక్కువ సంఖ్యలో విడుదలవుతూ, ప్రజాజీవితంలో తిండికంటే ముఖ్యమైన అవసరంగా మారిన మూస చిత్రాలకు మాత్రమే సమాజం మీద మంచి కాని, చెడుకాని ప్రభావం వుంటుంది. వయసు, వృత్తి, చదువుతో సంబంధం లేకుండా స్త్రీ పురుషులరువురికి సినిమా తప్పనిసరి కాలక్షేపంగా మారింది. చాలా మందికి నిరోధించలేని వ్యసనంగా మారింది. సినిమా మనజీవితంలోకి అతి సన్నిహితంగా చొచ్చుకు పోయాక జీవితం సినిమాను అనుకరించడం ప్రారంభమయింది. అన్ని కళాప్రక్రియల్లోనూ సినిమా ప్రభావం ప్రస్ఫుటంగా కనిపిస్తోంది. అందరూ యిష్టపడే సంగీతం ఫిల్మ్ గీతాలు, నాటకాలు, నృత్య ప్రదర్శనలు, సాహిత్యం సినిమాటిక్ గా తయారయ్యాయి. టెలివిజన్ ప్రదర్శనలు సినిమాని అనుకరించి రూపొందించబడుతున్నాయి. స్త్రీ, పురుషుల మధ్య సాంఘిక సంబంధాలు, వేష భాషలు, సంభాషణలు, ప్రవర్తన - అన్నిటి మీద సినిమా ప్రభావం బలంగా వుంటుంది.

కేవలం సినిమాలవల్లే సమాజం చెడిపోతుందని ఆనడం ఆర్థరహితం. సినిమాలు లేకపోయినా సమాజం చెడిపోతూనే వుంటుంది. కాకపోతే అలా అవడానికి కొంత ప్రోద్బలాలన్ని ఫార్ములా సినిమాలు యిస్తున్నాయని చెప్పక

తప్పదు. దీనికి కారణం సినిమాల్ని అలా నిర్మిస్తూన్న దర్శక నిర్మాతలది, వాళ్ళచేత అలా నిర్మింపజేస్తూన్న ఆర్థిక వ్యవస్థది, అలాంటి సినిమాల్ని చచ్చి నట్లు ఆదరిస్తూన్న ప్రేక్షకులది. మనిషిలోని బలహీనతలను సులభంగా రెచ్చ గొట్టగలిగే ప్రేమ సన్నివేశాలు, అర్థనగ్న దృశ్యాలు, మానభంగాలు, హింస, పగ, ప్రతీకారాలతో నిండిన సినిమాలవల్ల సమాజం మీద చెడుప్రభావం తప్ప కుండా వుంటుంది. ప్రేక్షకుడు ఆదరిస్తున్న సినిమాల్నే తీస్తున్నామని చెప్పడం పెద్ద డబాయంపు. రోగి కోరుతున్న వధ్యాన్ని కాదు పెట్టాల్సింది, రోగి ఆరోగ్యం పట్ల నాకు బాధ్యతవుంది అనే విశ్వాసంతో అతని ఆరోగ్యాని కేడి మంచిదో అదే పెట్టాలి. సమాజంమీద సినిమా ప్రభావం అధికంగావున్న ప్రస్తుత పరిస్థితుల్లో సినిమా నిర్మాణంలో అత్యంత జాగరూకత, నిజాయితీ, సామాజిక బాధ్యత వుండాలి.

నిజానికి ప్రస్తుత సమాజంలోవున్న పరిస్థితులు పలాయనవాదానికి ప్రతీ కలుగావున్న ఫార్ములా చిత్రాలకు అనుకూలంగా లేవు. ఏ రంగంలో చూచినా అసంతృప్తి, తమకు జరుగుతున్న అన్యాయాలపట్ల, నడివీధిలో నగ్ననృత్యం చేస్తున్న అరాచకాలపట్ల తీవ్రమైన కోపం, తమ సుఖసంతోషాల్ని, ప్రాథమిక హక్కుల్ని కాలరాస్తున్న దోపిడి వ్యవస్థను కూలదోయాలన్న ఉద్దేశం, నానాటికి అధ్వాన్నంగా తయారవుతున్న తమ బ్రతుకుల్ని చూచుకుంటే రగిలేమంటలు- యీ పరిస్థితుల్లో కావలసినవి మనిషిలోని చైతన్యాన్ని, మానవత్వాన్ని మేల్కొల్పగల చిత్రాలు. అన్యాయాల్ని ప్రతిఘటించి, సామాజిక న్యాయంకోసం చేసే పోరాటాల్ని సమర్థించే చిత్రాలు. మనిషిని నిష్క్రియాపరుడిగా, జడునిగా, అసమర్థుడిగా, అవినీతి పరుడిగా, సంఘ విద్రోహశక్తిగా మార్చే సినిమాలుకాదు కావలసింది. మానవహక్కులను ఎలుగెత్తి చాటేవి, మానవ సమస్యలను నిష్కర్షగా, నిజాయితీగా చర్చించగలిగేవి, 'కళ' కళ కోసమూకాదు, 'కాసు' కోసమూకాదు, 'ప్రజ' కోసం, ప్రజలకు సుఖ సంతోషాల్ని పంచగల ప్రగతి కోసం, మనిషి మనిషిగా బ్రతకగల సమాజావిర్భావంకోసం అని శంఖారా వాన్ని పూరించగల చిత్రాలు.

యశోధర

చోడవరపు సత్యవతీదేవి

పదవిహీన యశోధర వ్యధిత హృదయ
కంటి వెలుగైన బంగారు పంట వీవు
లాలి పోయింతు పాలిచ్చి తానుమయ్య
గుక్క పట్టుచు ఏడ్వకు గుండె లదురు॥

చెప్పక చేయకే చనె ని । శీధిని తండ్రిటు రాగబంధమున్
చప్పన తెంచి నిత్యమగు । సత్యము కన్గొను జ్ఞాన చింతతో
తప్పదు తండ్రి నాకు నిను । తాలిమితోగని సాకు దెంతయున్
తప్పదు తల్లి గుండె యిది । తల్లడ మండును బిడ్డ ప్రేమకై .

చేతుల నెత్తి పెంచెదను । జీవన రాగము పంచి యిచ్చెదన్
మాతయు తాత నేనగుచు । మప్పెద విద్యల జ్ఞానవృద్ధికై
భూత దయార్థి చిత్తునకు । పుత్రునిగా నిను తీర్చిదిద్ది నీ
తాతను గూర్తు నిన్ను పతి । దర్శన భాగ్యము నాకు కల్గినన్ .

మల్లెలు విచ్చు వేళ పవ । మానుడు మెల్లన వీచు వేళ తా
చల్లని వెన్నెలన్ గురియు । చంద్రుడు వచ్చిన రాత్రివేళ కో
కొల్లగ కొమ్మలన్ పులుగు । గుంపులు కమ్మగ కూయు వేళ నా
యుల్లము త్రవ్వు పాతకథ । లూరక కృమ్మిన మాయ వీడకన్॥

త్యాగము చేసె జీవితపు । యాగము నందున కామక్రోధముల్
భోగము వీడి తానిపుడు । బొందెను జ్ఞాన విభూతి నెంతయున్
భాగము పంచగానగును । భార్యకు స్త్రీయని త్రోసి పుచ్చకన్
సాగదు బండి స్త్రీ జనుల । సంస్కరణం బది సాగకున్నచో॥

భక్తికి ముక్తికిన్ దిగిన । భావములన్ మది నిల్చి ముక్తికై
వ్యక్తికి దారి చూపదగు । నాత్మ బలంబది యుండె స్త్రీలకున్

రక్తి విరక్తిగామలచి । రాగల కష్టము లాత్మ బోధలన్
శక్తికి మించి చేయగల సాధుల నేకులు ఎంచి చూడగన్॥

వీడెను నన్ను తానిచట । వీడనునే సతి ధర్మ మెంతయున్
నాడును నేడు నా కతడు । నాధుడు రక్షకుడౌచు తాను గా
చూడగ వచ్చు నియ్యెడకు । శూన్యము నిండిన నాడు గుండెకున్
తోడగు జ్ఞానబోధ విడి । దుఃఖము వాపగ శాంతి నిల్పగన్॥

కరుణను చిందు నేత్రములు । కన్గొని నా మది మూగవోయి తా
చరణములందు సాగిలుచు । స్వస్థత కోల్పడి యుండియుండుచో
కరముల నెత్తి నన్నతడు । కౌముది నిండిన చూపు చూచి స
త్వరముగ ధర్మదీక్ష నిడి । ధన్యత గూర్చడె నాడు జన్మకున్॥

సాధన జేసి కన్గొనిన । సత్యము పంచుచు లోకమండు స
దౌధలు చేయుచుండెనట । బుద్ధుడుగా జనకుండు రాహులా!
బాధలు గాదలై చనగ । బౌద్ధ మతంబును స్వీకరించి ఆ
రాధనతో తరింతమను । రాగము పంచుచు ప్రాణి కోటికిన్॥

అలుగుచు నత్త తాతనుచు । అల్లరి వెట్టుచు నింట దోగుచున్
నిలువపు చంకలో క్షణము । నీ జనకుండిటు వచ్చినంత నే
పలికెద కొంచెవాడవని । ఘక్కున నవ్వుచు పల్లవింతు నీ
కులుకులు గుండెలో విరియ । కూరిమి నిల్పితినయ్య నియ్యెడన్॥

వెలుగు గన నేను పతితోడ వెడల లేక
పాల బుగ్గల పసివాని బాయలేక
ధీర గంభీరనై యింట తిరుగలేక
మధన పడుచుంటి జీవిత పథము నందు॥

శాక్య వంశ హృదయ । సౌందర్యరాసి యౌ
క్లోతముండు మనకు । కాంతి రేఖ
రాగలండు ప్రభువు రాజగృహంబందు
వేచి చూత మిచట వేయి కనుల॥

బంగారు లోకాలు

డా॥ ఊ. లక్ష్మీకాంతమ్మ

అవిగో అవిగో బంగారు లోకాలు అవిగో

గతంలో కాదు, కథలలో కాదు. కలలో అసలేకాదు.

ఈ ప్రస్తుతంలోనే, నా ప్రత్యక్షంలోనే ధగధగ మెటుస్తూ ఆ బంగారు లోకాలు నన్ను లోభపెట్టూ ఉన్నాయి.

అంతేకాదు.

ఆ బంగారు లోకాలు అమృతాన్ని వర్షిస్తూన్నాయి.

ఆ అమృత వర్షధారలనుండి అందమైన ఆనందమైన, అవసరమైన బిందువులను ఏరుకొందామని తొందరగా పరుగులు పెట్టాను.

దారినిండా ముళ్లు, బలురక్కసి పొదలు-నా పయనం నా పరుగు ముళ్ల పొదల్లో సాగి కూడా ఆగలేదు. ఒళ్లు గీరుకుపోయింది. ఒళ్లంతా రక్తం ముద్దర్లు ముద్దర్లుగా క్రమ్మి అరుణముద్ర వేసింది. ఇదే అమృతం కాబోలు!

ఇంతే కాబోలు నా అనుభవం అనుకొన్నాను.

ఇంతలో దిక్కులన్నీ తెగిపడి సూత్రాలు సూత్రాలుగా క్రిందకు దిగి, నన్ను పెనవేసుకొని పైకిలాగాయి.

ఉత్థానరమ్యమైన ఆ ప్రగతిపథంలో పయనించి నందనవనంలో పడ్డాను. కల్పతరుచ్ఛాయలలో పారిజాత పరీమళాల మత్తుతో ఆనందానుభవంతో పరప శించిపోతూంటే,

ఇంతలో చందమామ పరుగెత్తుకొనివచ్చి భాయీ భాయీ అంటూ పలుక రించాడు.

చందమామను చూడగానే అంతవఱకూ నద్దుమణిగిన ఆకలి మట్టి పేస్తే గింది.

ఆత్రంగా చందమామను అమృతం అర్పించాను.

నా ఆశ ఫలించలేదు.

కోపంకొద్దీ మామయ్యను ఒడిసిపట్టుకొన్నాను-పాపం మామయ్య నా ఇనప వేళ్ళ మధ్య కత్తెర్లు పడిపోయాడు.

ముప్పందుం ఉప్పుతిని ముప్పది రోజులకైనా కోలుకుంటాడేమో కానీ-

కాలంతో బాటు యుక్తిగా సంధించుకొని పోయినా, సిద్ధాద్ధుం కాలేక పోయాను.

రొద్రీ మాకు కూడా కొంచెం రొద్రం నేర్ప లేకపోతే లాభంలేదు.

రొద్రీభద్రం భూయాత్తంటూ ఆశీర్వాదించకపోయావో చూచుకో జాగ్రత్త!

ఒక్కటే !

సి. భవాని

ఒక కాలిమువ్వ కదిలి నర్తిస్తే

కవితా ప్రవాహం గలగలా కదిలిపోతుంది

ఒక మురళీస్వరం మధురంగా మ్రోగితే

హృదయ తంత్రులు కదిలి ఆలపిస్తాయి

ఒక చిరునవ్వు పసిపాప రువ్వితే

మనిషి ఎదలో మమత మొగ్గ లేస్తుంది

ఒక మరుమల్లె మెల్లగా కనులు విప్పితే,

ప్రకృతి పులకించి పరిమళం నింపుతుంది.

ఒక తుమ్మెద కమ్మగా ఝుమ్మంటే

కమలం మది విప్పి పొదుపుకుంటుంది.

ఒక తెమ్మెర అలవోకగా తడిమిపోతే

తనువు పులకించి పరవశిస్తుంది

ఒక వెన్నెలకిరణం జాలువారి లాకితే

అలల కిన్నెరసాని హూయలు చిలికిస్తుంది.

ఒక మేఘబాల మెండుగా వర్షిస్తే

ధరణి ఒడిలో ధాన్యం దరహసిస్తుంది

ఒక వసంతం జలతారులా మెరిస్తే

పడుచు గుండెల్లో ప్రేమ పల్లవిస్తుంది.

ఒక కెరటం ఉవ్వెత్తుగా ఎగిరితే

నింగిలోని చందమామ నిండుగా నవ్వుతుంది

ఒకగడ్డి పువ్వు గర్వంగా విరబూసే

పుడమి తల్లికి క్రొత్త అందాలు తెస్తుంది.

ఒక వానచినుకు సూటిగా జారితే

ఘుళ్ళమై మారి సడంలో ఇముడ్చుతుంది

ఒక చేయి కనులతో చేయి కలిపితే

అపూర్వ దృశ్యాలు అందంగా అందిస్తుంది.

ఒక ఉలి బండరాతిపై నృత్యం చేస్తే

అద్భుత సౌందర్యాన్ని ఆవిష్కరిస్తుంది

ఒక సిరాచుక్క అక్షర రూపం చాలిస్తే

ఉప్పెనలాంటి విప్లవం ఉరకలేస్తుంది.

ఒక తారకి రాలిపోయింది—ఒక మేరువు కూలిపోయింది !!

శారదా అశోకవర్ధన్

గడచిన రోజుల్లో
గమ్మత్తు లెన్నో చూశాను !
హృదయాన్ని ఉక్కిరి బిక్కిరి చేసే
ఆనందపు సముద్రంలో
ఈతకొట్టే రోజులు కొన్ని—
జీవితాన్ని చిందర వందర చేసే
వికృత విష సర్పాలు
బుసలు కొట్టే రోజులు కొన్ని—
రెంటినీ తమాయించుకున్నాను
ఒక్క కన్నీటి చుక్కతో అవసరం లేకుండా—
రెంటినీ ఇముడ్చుకున్నాను నాలో
ఒక్క ఎదురుదెబ్బనా తినకుండా—
కానీ,
ఈ రోజు నా హృదయం
పగిలిపోతోంది
దానికోసం కాదు—
దానికన్న సున్నితమైన
గాజు బొమ్మ జీవితాన్ని చూసి,
తళ తళ మెరుస్తూ, మురిపిస్తునే

పుటుక్కున విరిగి ఋగ్గిపాలైన
 విషాద గాథలను చూసి !
 ఉదయ భానుడిగా పుట్టి
 మధ్యాహ్నపు మార్తాండునిగా వెలిగి
 సంద్యారాగంలోని అరుణిమ అందాలను
 చూడకుండానే అస్తమించిన సాహసికుడు
 తల్లిని
 సతీమ తల్లిని
 పుడమి తల్లిని
 భయ శంక శోక
 జలావర్తములోకి త్రోసి
 అదృశ్యుడయ్యాడు సంజయుడు
 అమ్మ పొత్తిట్ల వదలి
 ఆడుతూ పాడుతూ ఆనందంగా
 మృత్యువు ఒడిలోకి ఒదిగిపోయాడు
 'హంసలా ఆరు నెలలు చాలనుకున్నాడేమో'
 నిరంతరం ద్రువుడిలా గగన వీధుల్లో
 నిలిచి వెలగాలని వెళ్ళిపోయాడు
 పేరులోనేవుండి కొండశబ్దం
 తీరులోనూ అంతే అదే నైజం !
 పట్టుపట్టితే అంతుచూడడం
 అతని తత్వం,
 కట్టుగా పనిచేసి కార్యసాధన పొందడం
 అతని లక్ష్యం—
 సుత్తి పట్టకనే కార్మిక నాయకుడయ్యాడు
 కత్తిపట్టకనే ప్రజాపాలకుడయ్యాడు

సుతి మెత్తని మాటలే ఆతని ఆయుధాలు !

గతి తప్పని బాటలే ఆతని ఆదర్శాలు !

కాల పురుషుని తాకిడికి

కొండలై నా కదలిపోవా ?

యమకింకరుల పిలుపుకి

గిరిమాత్రం లొంగిపోడా ?

అయినా, స్వర్గలోకం గొడ్డుపోయిందేమో ?

లేక, వారికి నాయకులు లేరేమో !

ఒక బాలరాజునీ

ఒక వృద్ధ చక్రవర్తినీ

ఒకేసారి తీసుకుపోయారు,

ఒక తారకను రాల్చేసి—

ఒక మేరువును కూల్చేసి !

అయినా భయంలేదు మనకి

ప్రభంజనంలా సాగిపోతాం

మునుముందుకి

వారి అడుగుజాడలే

మనకి కర దీపికలు !

వారి సంస్మరణలే మనకి

నిత్య సూతన వికాసాలు !

సంస్కృతి

కొలకలూరి స్వరూపరాణి

కృష్ణశాస్త్రివి భావనా రో
చిష్టశాస్త్రివి తెలుగునాటను
కాల్పనిక రసవత్కవిత్వా
కృష్ణశాస్త్రివిలే.

శోక - న

హిష్టు శాస్త్రివిలే.

గీతముల నవ కవితలల్లి
తెలుగు వారల కీటు; చెల్లి
కమ్మ కైతకు నూక చెల్లి
కదలి పోయితివా

నువ్వా

కన్ను మూసితివా

భోగ్య వస్తువు కాని “ఊర్వశి”

వన్నె తరుగని నిత్య పోదశి.

పతిత కాదని నీదు ప్రేయసి

పక్షివైనావా

ప్రేమా పక్షి వైనావా

ప్రకృతికే నీ భావకవితా

ప్రకృతి నవజైతన్య మిచ్చెను

మలయ పవనుడు; లలిత వంశి

ఫలవరిస్తారు

పాటల

పులకరిస్తారు

మురళి గానముకై తపించే

గోపికా హృదయమ్ము నీవై

వెట్టి “అన్వేషణము” తోడా

వెళ్ళిపోయావా

రోజులు

చెల్లిపోయేనా

చిమ్మ చీకటిలోన నీకై

చెమ్మగిలు నయనమ్ము లేదని

ఆశత్రెంచుకు నీకు నీవె-ప్ర

వాస మేగేవా

స్వర్గ - ని

వాస మేగేవా

మధుర వేదన మేళవిందీ

విధుర గీతిక లాలపించి

భాగవితా కాశ్వతముగా

మూగబోయిందా

విరిగి

ముక్కులయ్యిందా!

నేస్తం ! ఆలోచించు

డాక్టర్ పెళ్ళకూరు జయప్రద

ఆరుబయట సన్నటి వానజల్లు
లోన మధురమైన రోదన స్వరం
అల్లి బిల్లి ఆడుతున్న నేను ఆగాను
ఆసక్తినిండిన కళ్ళతో తొంగి మరీ చూసాను

॥ఆ॥

పురిటి మంచాన పొత్తిళ్ళలో అప్పుడే ఉదయించిన నా చెల్లాయి
మా అమ్మ-కనుదోయిలో నును సిగ్గుల సన్నాయి
నేస్తగాళ్ళను వదిలి పరుగెత్తాను నేను నా బుల్లి బుల్లి పాదాల్లో
నిమిరి నిమిరి మరీ తాళాను నా చిగురుటాకుల్లాటి చేతుల్లో
ఏదో మెత్తగా, నును వెచ్చగా, క్రొత్తగా తడితడిగా

నా చిరు ఊహల్ని కవ్వెస్తూ
నా గుండెలోతుల్ని స్పృశిస్తూ
మా అమ్మఒడిలో ఆ పాపాయి
నా గుండె ప్రతిధ్వనుల్లో నా చెల్లాయి.

చ పున వంగాను
నా అరచేతుల్ని మంచం కొనన ఆనించాను
ఆ లేత అధరాంమీద నా అధరాని నద్ది,
వ్యక్తీకరించాను నా స్నేహభావాన్ని,
ఆహ్వానించాను ఆ క్రొత్త నేస్తాన్ని.

॥వ్య॥

ఆరుబయట సన్నటి వాన జల్లు
లోన మధురమైన రోదనస్వరం

ఆ రోదన స్వరాన్ని అధిగమిస్తూ, నా ఆనందపురురుల మధ్యగా
 దూరాన, ఇంకా దూరాన, మా పశువుల కొట్టాల కావల,
 కొట్టాలకన్నా హీనంగా వున్న గుడిసెలో
 అదే స్వరం, మరో స్వరం, మధురమైన రోదన స్వరం.
 పరుగెట్టాను నేను నా జుల్లి బుల్లి పాదాల్తో
 నిమిరి నిమిరి మరీ తాకాను చిగురుటాకుల్లాటి నా చేతుల్తో
 ఏదో మెత్తగా, నును వెచ్చగా క్రొత్తగా, తడి తడిగా

నా చిరు ఊహల్ని కవిస్తూ,
 నా గుండె లోతుల్ని స్పృశిస్తూ
 చిరిగిపోయిన పొత్తిళ్ళలో ఆ పాపాయి
 ఆ మాలతల్లి కనుదోయిలో నును సిగ్గుల సన్నాయి

చప్పున వంగాను
 నా అరచేతుల్ని మంచంకొసన ఆనించాను
 ఆ లేత అధరాలమీద నా అధరాల నద్ది,
 వ్యక్తీకరించాను నా స్నేహ భావాన్ని
 ఆహ్వానించాను ఆ క్రొత్త నేస్తాన్ని.

॥వ్య॥

ఇంతలో ఉరుములు, మెఱుపులు

అవి బయట మేఘాల సరాల్లో కాదు

బానిస భావం జీర్ణించుకున్న నా కాపలాదారుల ముఖాల్లో

“ఏంటావని చిన బాబూ!” వాళ్ళనోళ్ళు కోరన్ పాడాయి

నా గుండెలు దడ దడ లాడాయి

“తప్పేం చేశాను నేను?” నా చిరుపెదాల మీద ఉదయించిన ప్రశ్న

“మాలపిల్లను తాకులావా?” వాళ్ళ బానిస కళ్ళలో ఒకింత జుగుప్స

నా కర్థమయింది నా నేరం మసక మసగ్గా, ఆప్పుడే

అనుకరించడం ప్రారంభించాను నేను నా హుజు హుర్రీకుల్ని,

గౌరవ సూచకంగా

ఆ మసక మసక సందేశాలమధ్య పెద్దవాణ్ణువుతున్నాను
జవాబురాని ప్రశ్నలతో సతమత మవుతున్నాను

ఆ రోజుల్లో ఓ రోజు

మా చెల్లాయి, ఆ పాపాయి

పరుగెడ్తూ, పరుగెడ్తూ, పడ్డారు బొక్కా బోక్కా

ఇద్దరి రక్తనాళాల్లో నుండి, చర్మాన్ని వల్చుకుని. తృళిిన రక్తస్రావం
వాళ్ళ ఓర్పును అధిగమించి వెలువడిన రోదనస్వరం

పాఠ్యపుస్తకాల్ని బట్టి పెడున్న నేను తృళిి పడ్డాను
కంగారుగా పరుగెట్టాను నా ఎదుగుతున్న పాదాల్లో

తొలగి తొలగి చూసాను ఆసక్తి నిండిన కళ్ళతో

ఇద్దరి రక్తమూ ఎఱ్ఱగానే వుండి,

తడిమి తడిమి చూసాను నా వేళ్ళ కొసంతో

ఇద్దరి రక్తమూ వేడిగానే వుండి

చప్పున ఇద్దరి వేళ్ళు నోట్లో ఉంచుకున్నాను

ఇద్దరి రక్తమూ ఉప్పగానే వుండి.

ఇద్దరి రక్తమూ ఎఱ్ఱగానే వుండి

ఇద్దరి రక్తమూ వేడిగానే వుండి

ఇద్దరి రక్తమూ ఉప్పగానే వుండి

అంతే ఆ తర్వాతెప్పుడూ అనుకరించలేదు నా పూజ్య పూర్వీకుల్ని

ఆలోచించేవాణ్ణి శాస్త్రీయంగా నా మేధస్సుతో నేను

ఆచరించేవాణి ఏది సమంజసమనిపిస్తే దాన్ని

అనుసరించేవాణ్ణి ఏది యోగ్యమనిపిస్తే దాన్ని

॥ఆ॥

అందుకే నేస్తం ఆలోచించు, ఆలోచించు, ఆలోచించు.

ఇప్పుడు చెప్పు అంటరానితనాన్ని ఆహ్వానిస్తా నంటావా

ఆహ్వానించ తగిందనిపిస్తే తప్పులేదు భయ్యా ! ఆచరించు

కానీ నాకు తెలుసు నువ్వాహ్వానించవు దాన్ని నిజంగా ఆలోచిస్తే

కానీ నాకు తెలుసు నువ్వాహ్వానించలేవు దాన్ని నిజంగా ఆలోచిస్తే!

అపుత్రస్య గతిర్నాస్తి

ఎమ్. హైమవతి

— — — ఆ రోజు

మబ్బులు ముసిరి

మసకబారిపోయాడు జాబిలి

తప్పిపోయిన చుక్కల పాపల

జాడ తెలీక బిక్క చచ్చిపోయింది

ఆకాశమాత

అది స్వార్థం కోడెనాగు

బుసకొట్టిన విషపు వాటిక

మానవతకు తలవంపులు తెచ్చిన

కౌటిల్యం ముసిరిన కుటీరం

ఆశల తైలం ఇంకిన

కొడిగట్టిన ప్రభాత దీపంలా

కుక్కి మంచంలో మూలగడానిక్కుడా

ఓపికలేని శవాకారంలా ఓ ముసలమ్మ

చీకటి నిండిన ఆ యింట

చిరుదివ్వె వెలిగించే దిక్కులేదు

దాహంతో అలమటించే ప్రాణికి

గుక్కెడు మంచిసీబ్బిచ్చే ఆసరాలేదు

జీవన సంధ్యాసమయంలో

చెట్టంత కొడుకు నీడలో

తన బ్రదుకును వెళ్ళమార్చుకొందామనే
 కోరిక తీరక
 అప్యాయంగా పిలిచే 'అమ్మా'
 అనే పిలుపుకు కరువువాచి
 అంతిమ ఘడియలోనై నా
 ఏకైక పుత్రుడు వస్తాడేమోనని
 కళ్ళలో వత్తులు వేసికొని
 ఎదురు చూస్తున్న ఆమె కనులు
 బ్రతికి ఉండగా ఎప్పటికీరాని
 ఆ వంశోద్ధారకుని కోసం
 ఎదురుచూచి ఎదురుచూచి
 చప్పుడుగాకుండా మూసుకుపోయాయి
 కవితావస్తువు కాదిది కొందరు కవులకు ఈ గాథ
 కన్నీరు కార్పించదు ప్రజలకు ఈ వ్యధ
 కాదుగదా ఇచి పేప్ మెంట్ మీద
 మరణించిన శవం

*

*

*

సురభిశ రమ్యం యౌవన సుమం
 పాడకముందే వీడిపోగా పతి-
 తానే తల్లియై తానే తండ్రియై
 కొడుకుకు కష్టాల ఎండకన్నెరుగకుండ
 తన సుఖాల ఆత పత్రచ్ఛాయల
 నమర్చిన తల్లి
 కడుదా మహితవల్లి ఆమె
 తల్లి కొడుకుల మధ్య
 అవిచ్ఛిన్నమైన అనురాగ వాహిని

కొండయై ప్రవాహాన్ని నిరోధించే కోడలు
 అప్పటివరకు కుమారునకు
 అమ్మ అమ్మతవాహిని
 ఇప్పుడు విషానల జ్వాల
 కాయకష్టం చేయడానికి
 పరువు ప్రతిష్ఠలద్దం—
 అడుక్కోవడానికి
 అభిమానం ప్రతిబంధకం—
 అడుగడుగునా ప్రత్యక్షం
 నిశ్శబ్దపు మిథ్యాగౌరవపు సంకెళ్ళు
 పస్తులుండి...పస్తులుండి
 గుట్టచప్పుడు గాకుండా ఇలా
 మరణించిన వారెందరో
 అలస్యంగా వచ్చిన కొడుకు
 అపరకర్మ మాత్రం నిర్వహించాడు శాస్త్రోక్తంగా !

* * *

బ్రతికినప్పుడు యోగక్షేమాలు
 విచారించి పట్టెడన్నం పెట్టకపోయినా
 చచ్చినాక ప్రతివీటా తద్దినం మాత్రం పెట్టే
 సుపుత్రులు వీరు—
 'అపుత్రస్య గతిర్నాస్తి' అని కొడుకు కోసం
 నలుగురు ఆడపిల్లల్ని కని భరిస్తారు వీరు
 పక్కింటివాడు పస్తున్నా
 పట్టనట్లుండే నిర్దిష్టాలు
 ఏ దేశంలోనో సర్వం కోల్పోయినవారికి
 సహాయం చేసే ఉదారస్వభావులు వీరు—

ఎరిగినవాడు

జావు బ్రదుకుల మధ్యనున్నా

ఏ మాత్రం అండగా వుండకపోగా

ఎక్కడో ప్రపంచంలో ఎవరో

మరణించిన వారికి ఇక్కడ సభలు చేసి

ప్రగాఢ సంతాప సందేశా లందించే

వసుధైక కుటుంబ వాదులు వీరు—

చీమలకు పంచదారపెట్టి

పాములకు పాలుపోసి

గోవుల్ని పూజించే

జీవకారుణ్య దృష్టిగల

పరమ మానవతావాదులు వీరు—

‘మాతృ దేవోభవ’ అని తల్లిని పూజిస్తూ

ముసలితనం ముసరినాక విసరికొట్టు వీరు

ఏ మహాన్నత సంస్కృతికి వారసులు ?

ఏ ప్రాచీన నాగరకతకు ప్రతీకలు?

ప్రపంచంలోని దుఃఖితుల సంక్షేమం కోసం

పాటుపడే ముందు

నీ పొరుగువారి దుఃఖాన్ని తొంగించు

రాతిబొమ్మకు నై వేద్యం పెట్టేముందు

ప్రాణమున్న మనిషికి పట్టెడన్నంపెట్టు

మనుషుల్ని దేవతలుగా పూజించవద్దు

దయచేసి మనిషిగా చూస్తే చాలు.

కవిత - వనిత

కుమారి జె. వి. సుబ్బలక్ష్మి

చిరుబొమ్మ రిండ్లను చేయంగ నేర్చును;
 ప్రాజెక్ట్ డిజైన్లను వ్రాసు నేర్చు;
 చిలుకకు పలుకులు చెప్పంగ నేర్చును;
 విద్యార్థులను చదివించ నేర్చు;
 తోటలో కలుపుల తొలగింప నేర్చును;
 చెడిన దేహము సరిచేయ నేర్చు;
 హంస కొయ్యారంపు టడుగుల నేర్చును;
 కడగి విమానాలు నడుపనేర్చు;

ఫిల్లి పిల్లల తగవు లాపింప నేర్చు;
 న్యాయవాదిగ న్యాయము చేయనేర్చు;
 గరిత యడుగుల నిడని రంగము లేదు;
 వనిత చూపింప లేనట్టి ప్రతిభ లేదు;

ఆవకాయల పెట్టు చేన యొక్కచె కాదు -
 చురుకు కవితల వ్రాయు సూక్ష్మబుద్ధి
 పిండి వంటల చేయు పెంపొక్కచే కాదు -
 మంచి నవలల నిర్మించు గరిమ
 చిరు ఫలాహారముల్ చేయు శక్తియెకాదు -
 చిన్న కథానికల్ చెప్పు తెలివి
 కాఫీలు షర్పుతుల్ కలుపు నేరుపెకాదు -
 వ్యంగ్యార్థ చిత్రముల్ వ్రాయు పటిమ

వడ్రాసోపేతమై యొప్పి చవులు గూర్చి
 ఉరరమును నింపు పాకమ్ము లొకటి కాదు -
 నవరసస్ఫోరకమ్ములై చెవుల త్రుప్పు
 వలగొట్టెడు రచనలు వనిత సొమ్ము.

ఈ సహారాకు ఏ సమీరాలూ రావు

ఘంటసాల నిర్మల

వెన్నెల వెదజల్లుతూ స్నిగ్ధంగా
 సున్నితంగా సమీరంలా
 చలిరాతిరి తెలి నక్షత్ర కిరణంలా
 పస్తున్నావు-ఎవరు నువ్వు!
 ఈ ఒంటరి రథ్య
 వ్యర్థపదం సాగుతాన్న నా కోసం
 రెల్లుపూల నవ్వుతో
 ఎవరూ నేస్తం నువ్వు!!
 ఎక్కడో నిన్ను చూసిన గుర్తు!
 కనుదోయిలో ఆ వసంతపు మినుకు
 ఏనాడో చూసినట్టు జ్ఞాపకపు చిరుకు!!
 ఎ...ప్ప...డో...
 ఏ ప్రాచీన స్వప్నంలోనో
 కలలూ కలతలూ కలబోసుకుంటూ
 ఈ దారంట...
 నా మెడవంపుపై నీ గోరంట వేళ్ళ
 గిలిగింతల స్పర్శతో...
 అనుభూతిలో త...డు...స్తూ...
 న...డు...స్తూ...నేను!
 గాలిజోలికి ఊగులాడే పొన్నపువ్వులా
 నువ్వు

జతగా సాగిన గో..ర్యే..చ్చని గుర్తు!
 ఆ వెన్నెల బాటలో
 వెలిసిపోయిన ఈ వెదురుబద్దల్ని
 హద్దులకు బద్ధల్ని వెక్కిరిస్తూ
 నువ్వు నేనూ నవ్వులు మీటినట్లు!!
 అంచలేని ఆప్టాదాన్ని అద్దుకుంటూ
 నీ వాలిన తేనెవన్నె రెప్పల చాటున
 పూచే నీలిరాగం
 నాలో కాంతి రచిస్తూండే
 వేణుపూదే సొగసుతో
 వేదన తాకని మనసు త్రుళ్ళిపడినట్లు!
 కానీ...నేస్తం...
 అది ఓ నాటి దివ్య స్వర్గం!
 ఇగిరిపోయిన దివ్య స్వప్నం!!
 ఆనాటి
 స్వచ్ఛమైన ముత్యాలు, స్వేచ్ఛా మల్లెలు
 లేవిప్పుడు తెలుసా!
 గుచ్చుకునే నీ ఎడ నొచ్చుకునే
 పల్లెర్లు పరచుకొన్న ముహూనూ!
 అయినా, ప్రేయతమ్
 ఆనాడే

వెన్నెల్ని వెక్కిరిస్తూ

నిరాశ నిశీథిలా కురుస్తూండే...

నా చుట్టూ

వీళ్ళందరి కర్కశత్వం కసికత్తులు

విసురుతుండే...

మొదటిసారిగా

విషాదపు ముత్యాల్లో వీడ్కోలిస్తూ

నీతో అన్వేషించా

నా దరిదాపుల కెప్పుడూ రావొద్దనీ!

ఈ చీకటితోపుల తొంగిచూడొద్దనీ!

నువ్వు వస్తే...నన్ను చూస్తే...

నీలో కదిలే నీలపు తడి...

నేను చూడలేననీ!

నీ సానుభూతికి నీడ లేదనీ!!

గుర్తు లేదూ, నా ప్రేమకమ్మ!

నువ్వు నా ఆలోచనకే అనుభూతికి

మాత్రం పరిమితం!

వెళ్ళిపో నేస్తం!

ఈ విషాదానికి ఇక ప్రత్యూషం లేదు!

ఈ సహారాకు ఏ సమీరాలూ రావు!!

వేగం వెళ్ళిపో...

ఈ స్తబ్ధతనీ స్తంభితనీ విడచి...

మన ఓనాటి దివ్యస్వర్గాన్నీ దివా

స్వపాన్నీ మరచి

వెనక్కి తిరిగి చూడకు

వెలిసి పోయిన ఈ వెన్నెల్ని...

నా అంసి పోయిన కన్నుల్ని....!

పల్లకీ దిగితా

శీలా మధుద్రాదేవి

ఆహా ! ఓహో అంటూ

ఈ కోటల్ని ఏలిన

తరాల క్రిందటి వైభవానికి

పరవశించిపోతూ

ఆ రాజుల

మీసాల సంవెంగనూనె వాసనల

కోసం

ముక్కున ఎగబీలుస్తూ

వెతుకుతున్నావు కానీ—

తరతరాలుగా

అధికారం ఉక్కుపాదాలక్రింద

పడి నలిగిపోయి

మానాభిమానాలు కోల్పోయి

బ్రతుకు శిథిలం చేసుకున్న

ముక్కుపచ్చలారని

కన్నెపిల్లల కన్నీటిగాధలు

ఇక్కడ ఏ శిథిలగోడల నడిగినా

చెమ్మిగిల్లిన

ఘనకబారిన

ఏగుళ్ళకళ్ళతో రాలుస్తూ

తాను చూచిన కథల్ని

నిట్టూర్పుల చవుడు రాలుస్తూ

చెప్తాయి.

ఆనాటి రాజుల వైభవం

డిహించి అసూయపడకు—

అంతఃపుర పంజరాల్లో

బంధింపబడి

రాచరికపు ముళ్ళకిరీటం

నెత్తిమీద గుచ్చుకుంటుంటే

అనసరానికి ఆటబొమ్మలై న

ఆనాటి రాజుల గుండెల్లోని

గుసగుసలు

పాతబడిన అంతఃపుర తలుపుల

కిరుకిరులలో

వినిపిస్తూనే ఉంటాయి.

రాజ్యాలు పోయినా

రాజులు తరాజులై నా

ఆనాటి కోటలు విహారస్థలాలైనా

అక్కడ సంఘటనలకు తోటలేదు

అమ్మానాన్నలతో వచ్చిన

ఆకుచాటు మొగ్గో
ప్రియునితో వచ్చిన
ఆరవిచ్చిన పువ్వో
కొత్తచోటులో దారితప్పిన
ఆ ముగ్ధ మందారాన్ని
రక్షిస్తానని చెప్పి
ఉక్కుబూట్లతో
రేకులు రాలేసిన
భక్షక భటుడి ఉదంతాన్ని

మొండిగోడల మీంచి
తొంగిచూసిన గాలి
నీ చెవుల్లో ఊదటంలేదా?
ఇకనైనా ఊహల పల్లకిదిగి
తరతరాలుగా
అధికారానికి, అహంకారానికి
తలవంచుతున్న ఆడపిల్లల సరసన
నడచి
వాళ్ళచేత తలలెత్తించు.

వి గ సి రా

లక్ష్మీరమణ

ఎగసిరా, ఎగసిరా	చితుకుతు చీకుతు
ఎందున్నానరే	బతికే వాడ్ని,
ఎగసిరా, ఎదిగిరా	నడ్డి నీలిన గాని
పగటి కలల	నాల్గు మెతుకులు
వలలు తెంచుకొని,	గతక లేనోడ్ని,
ప్రగతి విహంగమై	ఓ కంట కనిపెట్టి
ఎగురుతూరా.	గట్టుకు నెట్టుకురా
కక్షల కోరలు	గుట్టుగ నెట్టుకురా
పీకేసి,	చచ్చిన వాడ్ని
శాంతి బుగ్గవై	స్వర్గాన ఒదిలేసి
పొంగుతురా	సంఘం కంట్లో
అనర్థాలను	దూరని వాడ్ని
అరికట్టేందుకు	చతికిలబడి
ఏకువై నానరే.	చితికిన వాడ్ని
మేకై రా.	గడ్డి కరుస్తూ
తనవాడే గద	నీళ్ళు నములుతూ
దేవతని	మూలే వాడ్ని
అమృతాన్నంతా	చేయూతిచ్చి
అక్కడే ఒలికించేవ్!	జట్టుగరా
దానవుడయినా	జతకట్టుకురా
మానవుడైనా	అభ్యుదయోన్ముఖివై
ధారీ తెన్నూ కానని వాడ్ని	అలరుతురా

హుళక్కి భాస్కరులు

బుద్ధరాజు సులోచన

ఏమిటి మిత్రమా ! ఏమిటలా -

చూస్తున్నావు - అదే పనిగా !

ఓరగా - కోరగా

గుఱ్ఱగా - మిట్టి మిట్టి !

ఈ గ్రహరాశిలో

నేనే గ్రహన్ననా ?

సందేహం లేదు - నీ ఊహ కరెక్ట్ !

శనిగ్రహన్ని నేనే !

నిజం ! నమ్ము - నా మాట !

ఈ గ్రహకూటం వల్ల

ప్రమాదం లేదు - ప్రళయం రాదు

ఏకాదశి 'గురుడు' - 'విక్షిస్తున్నాడు' !

'స్పందన' పురోహితులు

దానధర్మాలు - జపతపాలు

దండిగా జరిపి, చేయిస్తున్నారు -

గ్రహశాంతి !

తోండ్ ఫియర్ మై ఫ్రెండ్ ! బిరీవ్ మి !

ఏకాదశ రుద్రులు - ద్వాదశాదిత్యులు,

ఏలుతున్నారీ లోకాన్ని !

"వ్లేర్ వీ మైండ్ ఈజ్

విథౌట్ ఫియర్" అని - ఆవేదన

వెలిగక్కాడో - కవి 'రవి',
 "మరో ప్రపంచం - మరో ప్రపంచం"
 అంటూ - మండిపడ్డాడో - మధ్యాహ్న సూర్యుడు !
 ప్రజాతంత్రులను మీటి
 'రుద్రవీణ' ను పలికించాడా 'రుద్రుడు'!
 'శ్రీల తిరుగుబాటు'తో
 'మరో ప్రపంచం' వెలుస్తుందన్నాడో చంచల - రవి !
 'అగ్నివీణ' మీదిన వారూ,
 'అగ్నిపూలు' పూయించిన వారూ,
 'నయాగరా'లో 'నగరా' మ్రోయించిన వారూ -
 'మరో ప్రపంచం' కోసం-కలలు కంటూ
 కాలాన్నీ - కలాన్నీ వినియోగించే—
 'చాయావాద' - 'రొమాన్టిక్' - 'కాల్పనిక' - రుద్రులూ,
 ప్రోగ్రెసివ్ - రివల్యూషనరీ - ఆదిత్యులూ -
 సాహితీ లోకాన - ఎందరెందరో!
 మంత్రాలకు - చింతకాయలు రాలలేదు!
 ఏ రుద్రుడూ - ప్రళయాన్ని సృష్టించలేదు!
 ఏ సూర్యుడూ - లోకాన్ని మండించలేదు!
 సాహితీ రాకెట్ లో - ఎంత
 వేగంగా ప్రయాణించినా
 ఆ 'మరో ప్రపంచం' - దరిదాపుల్లో
 కనుచూపు మేరల్లో - కానరావటం లేదు!
 మహిళల కన్నీటి గాఢంను
 మనోవైజ్ఞానిక భూతద్దంలో
 చూపిన - 'బెంగాలీ' సూర్యుడు
 కూలి జీవాల - కమ్మరి జీవితాన్నీ

సగటు మనిషి - కంతంలో కన్నీటిని;
 కళ్ళకు కట్టించిన - 'హిందీ' సూర్యుడు
 కడజాతి కరుణామయ గాథలను
 'దప్పు' మ్రోయించి - వినిపించిన 'కన్నడ' సూర్యుడు;
 'పదండి ముందుకు - పదండి తోసుకు'
 అంటూ తోసుకెళ్లే - తెలుగు సూర్యుడు;
 'ఐయామ్ సిబిజన్ ఆఫ్ ది వరల్డ్'
 అని - నిప్పులు కురిపించిన - ఆంగ్లరవి;
 ఎందరెందరో! అయినా —
 సూర్యుడు - పడమటే అస్తమిస్తున్నాడు!
 ఏ 'చీకట్టూ' - చిట్టిపోలేదు!
 కట్నాల 'ఇన్ ఫెక్షన్' కి
 'క్రిమిసంహారు' లు - కాలేదు!
 వీరు 'రాయని బాహ్నులు'!
 కాదు - వ్రాసే భాస్కరులు?
 హుళక్కి భాన్వంతులు!
 జ్ఞాన్వల్యంగా వెలుగుతారు
 జ్ఞానలు రేపలేరు!
 ఏ 'క్రిమి' నీ భస్మం చేయలేరు!
 నిజం మిత్రమా! నా మాట నమ్ము!
 ఈ 'కీలు గుఱ్ఱం' - ఆకాశంలో
 పట్టాలు కొట్టిస్తుంది - నేంమీద నిలబడలేదు!
 ఈ 'గారడీమొక్క' - కాయలు కాయదు!
 ఈ 'మాయలోకం' - మూఱ్ఱాళ్ళ ముప్పుకే!
 ఈ 'గహాలు' - ఎప్పుడోకాని కలవ్ర,
 దరో మల్ యార్! సద్ కహతి హాః మై

ముయ్యపె విశ్వానాథా! రథో!

మేమంతా వాయసగాండ్రం! గోలచేస్తాం!

అరుస్తాం! అది మా నైజం!

కరిచేవాళ్లంకాదు - భయంలేదు.

'నల్లబజార్లో' హాయిగా తిరుగు

ప్రక్కవాడినించి నీక్కావలసింది-

తీసుకో-దాచుకో!

మధ్యతరగతివాణ్ణి

మట్టికొట్టుకు పోనీ!

నీకేం? నాకేం!

అందాల అపరంజి బొమ్మలు

ఆపర 'యువభారతు'లు - 'ముడుపు' కట్టి

కాడుకో నున్నారు - నీ కోసమే!

ఎంచుకో - నీక్కావలసి - పెద్దముడుపు!

ఆడదాన్నవమానించటానికి

వెనకాడకు - నీ ఆడపడుచులు కార్లుగా!

'సంస్థలు' పెట్టు - పడగొట్టు

అత్తారిసొత్తే - పెట్టు తాకట్టు!

నమ్ము మిత్రమా! నా మాట నిజం!

నేనున్నా - నీ ఆండన!

నా 'పీక్షణ' - చాలా మంచిది!

నీ 'దశ తిరిగింది' - పట్టింది

'శనిమహర్షి' యోగం!

నీకు తిరుగులేదు!

ఖాబ్ ఖాలో! పీలో! గానా గాలో!

ఖుషామత్ కరో! ఫిక్ర్ కరో మత్! యార్!

సోజావో! ముయ్యపె విశ్వానాథా!

భావనాపథంలో బందరు

—సి. వేదవతిదేవి

సభల కోసం బందరుకు బయలుదేరితే

పాతికేళ్లనాటి పాత జ్ఞాపకాలు

సంపెంగ పరిమళంలా సన్నజాజి తావిలా

గుండెలనిండుగా కుదురుగా నిలిచి

నన్ను మురిపించి కలం పట్టించాయి

సభల కోసం బందరు వెళ్లాలి

అనుకుంటూ వార్తలకోసం పేపరు పట్టుకోగానే

ఆకట్టుకున్న దొక వార్త

ఆయిల్ బుస్సుమంటూ పొంగిందని

బందరు తీరం బంగారం పండిస్తుందని

ఎంతటి శుభవార్త!

బందరు పట్టణం ప్రాచీనతకు

సంస్కృతికి సకల కళలకూ నిలయం

సదృశనకూ సంప్రదాయానికి

సరసతకూ సారస్వత వికాసానికి

కాజాచి బందరు పట్టణం

కవులు-కళా తపస్వులు

మేధావులు మహనీయులు

నడయాడిన నందనవనం ఇది;

పంచదార నల్లబజారులోకి పోయినా

బందరు లడ్డులో తీపితనం తగ్గలేదు!

మనుషుల్లోనూ ఆ మంచితనం

మనసులలో మార్దవం

ఇసుమంతయినా పీగిపోలేదు!

ఈ మూడు రోజులుగా

స్పందనవారు - బందరువారు

మాకు అందించిన ఆతిథ్యం

మంచి గంధపు సౌరభంలా

పన్నీటి జల్లులా

చిరకాలం గుండెల్ని తాకుతుంది!

స్పందన

చైతన్యానికి చిహ్నం!

స్పందన

కలలించేదీ కలం పట్టించేదీ

స్పందన

సాహితీలోకానికి రసస్పందన

ఈ మూన్నాళ్ల పేరడిటానికి

ముచ్చటగా పిలిచి హాజరుగా నిలిచి

పూట పూట ఆత్మకింపయిన విందు భోజనం అందించి

సమర్థంగా పరికరించి

స్పందన కేవలం

సాహితీ రస స్పందనగానే కాక

సుహృత్ భావస్పందనగా

నిలిచింది ఈనాడు

ఇది వీడ్కోలు కాదు

ఒక కృతజ్ఞతాంజలి

మళ్ళిమళ్ళి సాహితీ వనవిహారంతో

కలుసుకుందాము

భావాలు కలబోసుకుందాము.

గెలిచాను ! నేనే గెలిచాను !!

కె. వసుంధరా దేవి

పంచాయితీ ఎలక్షన్లలో

ప్రజా ప్రతినిధిగా నిలబడ్డాను.

నిలబడి గెలిచాను !

నాకు నేనే గెలిచాను !!

నన్నెవ్వరూ గెలిపించలేదు.

ప్రజలకు మేలు చేద్దామని

ఈరును బాగు పరుద్దామని

నిలబడలేదు ఈ పోటీకి,

తరతరాలుగా వస్తున్న

మా పెత్తందారీతనాన్ని నిలుపుకోవాలని

'హజూర్' అనే గులాముల

సలాములు అందుకోవాలని

నిలబడ్డాను ఈ పోటీకి.

ఈ మూర్ఖ ప్రజలు కూడా తెలివిమీరి పోయారు

ఓట్లు అడగటానికి వెళితే ముఖం చూచినవాళ్ళే లేకపోయారు

ఇది కాదు పని అని

'ధనమూల మిదం జగత్' అని

నోట్లు వర్షంలా కుర్రపించాను.

ఆడవాళ్ళకు పసుపు కుంకుమలతోపాటు

చీరా రవికా కూడా ఇప్పించాను,

అనుమానంగా వున్న లేబరంతదినీ

నాలుగు రోజుల ముందే తెప్పించాను
 గొడ్డ దొడ్లో పెట్టించి,
 తిండి, తిప్పలు సమకూర్చాను
 నడచి వెడితే మధ్యలో మారిపోతారేమోనని
 ఎవరైనా మనసు మార్చి వేస్తారేమోనని
 వాహనాల మీదే పోలింగు సెంటరుకు చేర్పించాను.
 అయ్యో ! ఏం చెప్పకోను !
 నా బాధ ఎవరు పంచుకోను !

'మీకే మా ఓటు' అన్న వాళ్ళంతా
 నా ప్రత్యర్థికి వేసేశారు.

అయినా గెలిచాను !

ఒక్క ఓటు; ఒకే ఒక్క ఓటు !

అదీ, నా ఓటుతోనే గెలిచాను !

నా ఓటుతోనే గెలిచానని

ఎందుకంటున్నానంటే,

ప్రక్కవూరిలోని ప్రతినిధి ఒకాయన

అందరితో ఓట్లు వేయించుకుని

ఆ సంతోషంలో తన ఓటు

వేసుకోవటం మర్చిపోయాడట !

పాపం ! అందుకే ఓడిపోయాడట !

దేవుడు కరుణించబట్టి

నా ఓటు నాకే వేసుకున్నాను మేలు

ఎలాగో గెలిచాను, అదే పదివేలు!

కోయిలా - పాడవే

డా॥ వాసా ప్రభావత

ఓ! కొత్త కోయిలా
వసంతం వచ్చిందని
రెక్కలు కట్టుకు వాలావా!
ఆసలు ఆమని అందాన్ని నీవేగా
అనువుగా పదును లోనున్న
అరుణరంజిత ఆమ్రకిసలయ రసములు
ఆవురావురంటూ మెక్కి
గళానికి పదును పెట్టుకొని
నీ ఆనందాన్ని అందరికీ పంచాలని
గొంతెత్తి పిలుస్తున్నావా?
ఎదవిప్పి పాడుతున్నావా?
ఆసలు నీ పిలుపును అందుకొనే దెవరో
నీ పాట తీపిదనాన్ని పంచుకొనే దెవరో
నీకు తెలుసా?
నీ పాటను అనుకరిస్తే
నువ్వు పంతాని కొచ్చి
కనరుకొనే
ఆ చిన్నారి పిల్ల లెక్కడున్నారో
ఇప్పుడు నీకు తెలుసా?
మోయలేని వుస్తకాల భారాన్ని
భుజాన్ని తగిలించి
మండు బెండలో
ఆగని బస్సుల కోసమై
ఎదురు చూసి చూసి

క్రిక్కిరిసిన బస్సులను
 పట్టుకు వ్రేలాడుతున్నారు
 గుండెలను శేతపట్టి
 పయనిస్తున్నారు
 అందంగా నీతో పలకాలని వున్నా
 నీ పిలుపును అందుకోలేదు వారు
 ఇక అద్దాల మేడలో
 అందాల గదిలో
 తప్ప తాగిన మైకంలో
 నీ పాటలోని మాధుర్యాలను
 హృదయానికి అద్దుకొనే దెవరు?
 నీకోసం ఎదురుచూసే దెవరు?
 ఇక సామాన్య దంపతుల మాటంటావా?
 వీరు ఆ ప్రబంధ కాలపు
 ప్రేయసీ ప్రియులు కారు
 పెండ్లినాడే ఆఫీసులకు
 రెక్కలు కట్టుకు ఎగిరే
 విరహ పక్షులు వీరు
 అందుకే కోకిల గానాలు
 చల్లని పిల్లగాలులు
 సరిపడవని తెలుసుకున్న ప్రకృతి
 మాడ్చే ఎండలను
 మలమల వీచే గాలులను
 ఎగసం తోస్తోంది
 నోటిదగ్గర కూటిని
 కొట్టుకు పోతోంది
 అందుకే వీరికి ప్రేమ-ప్రణయం-సుఖం
 ఇలాటి పదాలకు అర్థాలు తెలుసుగాని
 అనుభవంలో లేని
 అమాయకులు వీరు;
 ఈ విధంగా ప్రకృతే ఎదురు తిరిగి

వికటాట్టహాసం చేస్తుంటే

ఇవి చాలక

కక్షలు కట్టి కత్తులు చూసే దొకడు

నోటికి పనిచెప్పి సంఘాన్ని దులిపే దొకడు

చేతికి చిక్కింది దోచుకొనే దొకడు

అసలు ఒకరి మాటంటే ఒకరికి విషం

ఒకరి సుఖమే వీరి కనలు ఆటంకం

అందుకే నీ పాటను అందుకోలేరు వీరు

అంతేకాదు

బ్రతుకనేర్చిన మనిషి

సామాన్యునిపై సవారి చేస్తుంటే

నలిగిపోయిన మనిషి

నోరు తెరచి చూస్తున్నాడు

కాలు కదిపే శక్తి లేక ఆగిపోతున్నాడు

నీ పాట వినే ఓపిక లేక అలసిపోతున్నాడు

అందుకే ఓ కోయిలా

నీ పాట అందరూ అందుకోలేదని

అటుక బూనకు

నీకై ఎదురు చూసే

సామాన్య గుండెలింకా

కొన్ని కొట్టుకుంటున్నాయి

నీ పాటను అందుకునే

మనసులింకా మెదలుతున్నాయి

వారికోసమే నువ్వు పలకాలి

వారి కోసమే నువ్వు పాడాలి

నీ పాట పన్నీటి జల్లులు కురిపించి

ఎండిన వారి హృదయాలను

మొలకెత్తించాలి

మూగవోయిన వారి గళాలను

పలికించాలి.

నిద్రపట్టని రాత్రి

కాండేపూడి నిర్మల

నిన్న రాత్రి...

నిద్రపట్టని రాత్రి...

చిటికెడు కన్నీటి బిక్ష కూడా

వెయ్యని

ఎడారి దేశంలా మరీ విశాలంగా

వుంది

ఆకాశం !

అంత విశాలమైన ఆకాశాన్నీ

చిన్న దీర్ఘ చతురస్రంగా కత్తి

రిస్తున్న

కిటికీ !

కిటికీ చువ్వల్లోంచి వెలుగు చారిక

మనిషి కోరికలాగా భయంకరంగా

ఎదిగి

నేలను పెనవేసిన వేళ...

అది రాత్రి సరిగ్గా రెండు నిలువు

గీతల సమయం !

కొబ్బరాకుల నిలువు పాపిట మీద

మంచు బొట్టొకట మిసమిసా నాకేసి

చూస్తోంది

ఎదలోపల ఎక్కడో ఖరీదైన

జ్ఞాపకం కాలుతోంది

గుండె లోపల పండిన మొగలిరేకు

గుచ్చుకున్నట్టు...

చివ్వుమన్న బాధ ! రివ్వుమన్న

సువాసన !

బ్రతుకు ఉలిపిరి కాగితం మీద

సగం సగం అల్లిన ప్రణయ

గీతాన్నీ...

భయంతో ఆగిపోయిన పెండ్ల్యం

గుండెనీ...

నుసి మసిగా రాలుతున్న అగరువత్తి

కొననీ...

వాంటరిగా వదిలిపెట్టి

చివ్వున లేచింది నా నీడ...

పొగ చూరిన గోడ...

అందమైన అద్దంపై నిలువెత్తు

మరకలా వుందది

యింత రాత్రి వేళ...

నగరం యావత్తూ నిద్ర కెరటాల

మీద

కలం కాగితప్పుడవలా తేలుతున్న

వేళ...

నాకెవరిచ్చారీ మెలకువ !?

తొలి నక్షత్రపు మినుకులా...
గుండె లోపలి ఉలిపిరి స్వప్నాలన్నీ
ఉరి తీసుకు కలాడితే
మృత్యువులాంటి వెలితికి
నిండు సున్నాలా నన్ను నేనే
చుట్టుకున్న మగతలో
సగం కాలిన శవం లాంటి జీవితం
మీద

ఎక్కడిదీ !?
యింత మెత్తటి కన్నీటి చుక్క !
చితికిన వెన్నెల బిందువులా...
అప్పుడెప్పుడో
కొన్ని వేల వెన్నెల రాత్రుల వెనక
ఒక ఉదయం
ఊదారంగు ఎండలో
ఉల్లాసాన్నీ జీవితపు ఢిల్లినీ
నిలావెల్లా చల్లుకుంటూ
నడుస్తున్నప్పుడు
నిశ్శబ్దం తంతులమీద రిమరిమలా
నులివెచ్చటి మధురిమలా

ని...షా...ని...షా...గా
వినిపించింది...
నీ పాట !
అశ ఆశగా సోకిన నా చూపుకి
దూరంగా
మంచు ముల్లుమీద విచ్చుకున్న

తూరుపు పువ్వులా
నువ్వు !
మత్తెక్కిన నా నాజుకు
మస్తీవ్కంలోకి
జీవించే నీరెండ చురుకులా
నీ నవ్వు !
ఇప్పటికీ తెలుసు నాకు
ఆ ప...చ్చ...టి ఎండలో
నీకోసం

ఈ వంటిరి పాదాల జంట
పొడి పొడిగా తడబడుతూ
రెక్కలురాని భ్రమరంలా
నీముందు నేను కదిలినప్పుడు
చురుక్కున వెనుదిరిగిన నీవెనక
విన వినలాడే వాల్చడ కొస మాత్రం
కనిపించింది
ఆగిపోయిన పాట
విరిగిన వజ్రపు ముక్కలా
తలపుల్లో గుచ్చుకుండే
పండుతూ గుండె నిండుతూన్న

అనుభూతి

అచుంబిత స్వప్నంలా మిగిలిపోతే
కన్నుల గాజు గోళాల్లో
కేంద్ర బిందువు లాంటి ఆ పాట
నరాల వయొలిస్తపై
చూపుడు వేలులాంటి ఆ పాట
యిప్పటికీ ఓ స్మృతి !